experimenteren met publieke zorg

SamenBeter

werken aan vitale wijken

lees dit en ontdek de ware betekenis van decentraliseren in de zorg

Notities uit de Proeftuinen

Onder redactie van:

Gijs Ockeloen

Reframing Studio

Michael Milo

Verbinder

NOTITIES UIT DE PROEFTUINEN

VERSIE 2.0

25 feb 2021-12:00

Stichting Beter met Elkaar
Gijs Ockeloen (red)
Michael Milo

Design: Reframing Studio
Illustraties en foto's: Reframing Studio tenzij anders aangegeven
Uitgeverij: Reframing Studio, Amsterdam
Copyright: Reframing Studio, Michael Milo, Beter met Elkaar
Licentie: Creative Commons Attribution Share Alike (CC-BY-SA)
Amsterdam, januari 2021

Inhoudspgave

Introductie 6

Hoofdstuk 1
Wat wilden we Bereiken? met Wie, Waar en Hoe?

1.1 Waarom dit project? 10

1.2 Wat wil SamenBeter bereiken? 12

1.3 Hoe wil SamenBeter dat bereiken? 14

1.4 Waar wil SamenBeter dat bereiken? 16

1.5 Met wie wil SamenBeter dat bereiken? .....,..... 18

Hoofdstuk 2
Welke middelen heeft SamenBeter ingezet?

2.1 Het Minimal Viable Prototype 22

2.2 SamenBeter Events 53

2,3 SamenBeter In the press 71

Hoofdstuk 3
Wat zijn de SamenBeter doorbraken ?

3.1 De proeftuinen 75

3.2 De Producten 198

Conclusie 218

Appendices 224

Introductie

In 2015 is een coalitie van een 50-tal partijen rond de beweging '*de Nieuwe GGZ* (*DNG*)' bezig geweest met het maken van plannen om het *DNG*-gedachtegoed in praktijk te brengen. Dat resulteerde eind 2016 in een adviesrapport '*Beter met Elkaar*[1]' dat is aangeboden aan het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

24 januari 2017: Minister Edith Schippers ontvangt uit handen van Leo van Veen het rapport Beter met Elkaar met daarin het advies over de uitwerking van een eCommunity.

De kern van het advies was om 'significant meer mensen gezondheid en *vitaliteit* te bieden, omdat het kan. Nu staan barrières dat in de weg'.

Eind februari liet de minister per kamerbrief[2] weten enthousiast te zijn over de inhoud van het advies en een vervolg graag mogelijk wilde maken: Er is een subsidie beschikbaar gesteld om in 2017 te kunnen starten. In 2018 zijn aanvullende fondsen verleend om tot eind 2020 een experiment uit te voeren waarin de genoemde barrières aangepakt worden.

1 https://public.3.basecamp.com/p/pn27j6U59ZDSfTpVhK8Cd3nL
2 https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2017/02/09/kamerbrief-over-e-healthweek-en-de-raad-voor-volksgezondheid-en-samenleving-rvs-briefadvies%C2%A0

CC BY SA

De vier 'Beter met Elkaar'- aanbevelingen:

- ✔ **Bevorder zelfzorg, stel burgers in staat om méér regie te nemen.**
  Maak het aantrekkelijk voor zorgaanbieders, leveranciers en wetenschappers om beter in te spelen op de vraag van de burger.
- ✔ **Realiseer koppelingen voor een drempelloos digitaal gezondheidssysteem.**
  Werk toe naar een digitale, persoonlijke gezondheidsomgeving voor iedere burger. Bevorder dat leveranciers afspraken maken over open standaarden en faciliteer samenwerking via open source projecten. Bevorder een open infrastructuur en ondersteun en stimuleer dit vanuit een landelijke organisatie.
- ✔ **Stimuleer het gebruik van e-Health door aanpassingen in de financiering.**
  Geef *e-Health* een prominentere plek in verzekerde zorg en experimenteer met een digitaal gezondheidbudget. Schep daarmee de voorwaarden om bruikbare oplossingen breed en met voldoende omvang toe te kunnen passen.
- ✔ **Begin klein en concreet.**
  Ga aan de slag met mensen in buurten en wijken en andere al bestaande communities, en creëer mechanismen om daarvan te leren. Benut bestaande organisaties en overlegstructuren om de uitkomsten landelijk te delen en op te schalen

De subsidie is verleend aan een speciaal daartoe opgerichte stichting onder de naam van het rapport: *Beter met Elkaar.*
Een kerngroep heeft het project uitgevoerd. Deze bestond uit een team dat onder de naam '*GIDS Open Standaarden*' de ICT-componenten ter hand genomen heeft, en een team dat onder de naam '*SamenBeter*' in wijken *proeftuinen* ingericht heeft.
Het voorliggende rapport documenteert de wederwaardigheden van het *SamenBeter*-team in de wijken.
Het derde advies, 'Stimuleer het gebruik van *e-Health* door aanpassingen in de financiering' is ondergebracht in het project 'FitKnip'.
De FitKnip-rapportage komt begin februari beschikbaar.

Zorg Lingo

Om in de zorgwereld mee te kunnen praten, heb je soms een woordenboek nodig om betekenis van het 'jargon' en de 'buzzwords' te kunnen bevatten. Ook SamenBeter spreekt zorg-lingo. Om de lezer tegemoet te komen drukken we deze woorden *cursief* en leggen achterin wat volgens ons de betekenis is.

CC BY SA

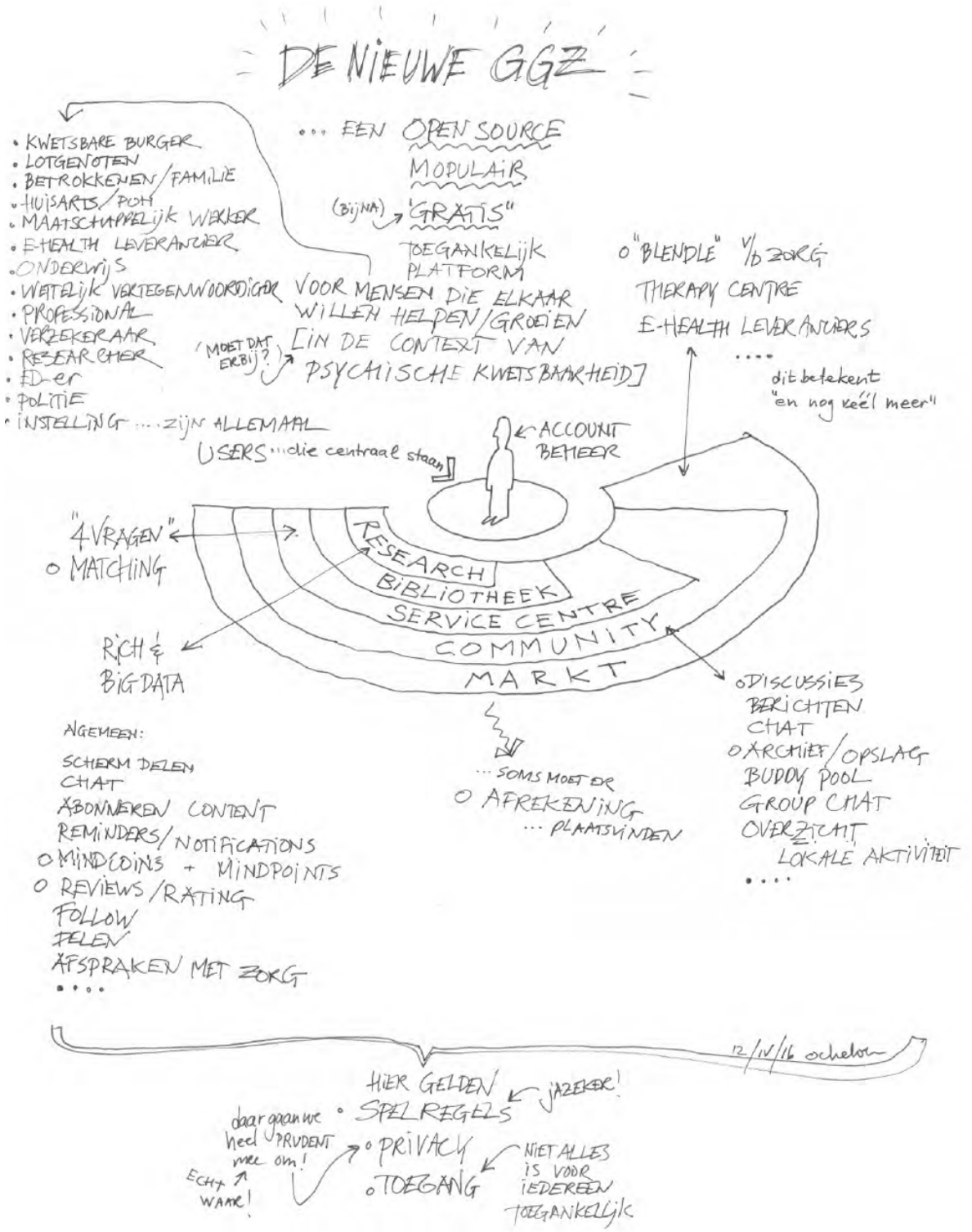

Hoofdstuk 1

Wat wilden we Bereiken? met Wie, Waar en Hoe?

11 en 12 april 2016: een groep vernieuwers schuift aan op het kasteel Landgoed Rijckholt van zorginstelling Virenze om plannen te maken voor het opstarten van het proeftuin-experiment. Hiernaast: de Wrap-up van dat overleg.

CC BY SA

1.1

Waarom dit project?

Het simpele antwoord luidt: Nederland wil betere zorg…
Vroeg je de Nederlandse Samenleving in 2017 wat de hoogste prioriteit had en het antwoord was: Zorg. Dat was wat betreft de burger de allerbelangrijkste missie voor het nieuwe kabinet. Belangrijker dus dan klimaat, belangrijker dan economie, belangrijker dan terreur, belangrijker dan migratie…
…dat vond SamenBeter niet zo gek want ons systeem is in 2013 met de decentralisatie in een radicaal nieuwe context geplaatst: nieuwe verantwoordelijken, nieuwe aanbieders, geëmancipeerde zorgvragers, revolutionaire ICT ontwikkelingen. Maar het zorgsysteem is op die nieuwe context niet fundamenteel aangepast: dezelfde organisaties, zelfde professionals, dezelfde behandelingen, dezelfde opleidingen, dezelfde cliënten en zorgvragen…

Problemen rond de decentralisatie

De problemen die de *decentralisatie* teweeg heeft gebracht zijn wat *SamenBeter* betreft:

- ✔ **Er is een transformatie nodig van ziekte naar gezondheid en vitaliteit.**
  We worden in toenemende mate geconfronteerd met chronische aandoeningen en we kunnen spreken van een publiek probleem. Oplossingen als de concepten van *Positieve Gezondheid*, *de Nieuwe GGZ* en *Community Based Care* liggen conceptueel klaar, maar het creëren van een *ecosysteem* dat deze oplossingen faciliteert gaat onvoldoende snel.

- ✔ **De zorgkosten stijgen richting 1/3 van het BNP. Dat is financieel onhoudbaar:**
  Een cynicus kan zeggen dat het huidige financierings systeem ziekte beloont en niet gezondheidswinst.
  De financiering volgt de aanbieders, is verschot en niet effectief. Andere vormen van belonen, zoals de potentie van *Community Based Care* (o.a. *publieke zorg* en preventie, de inzet van niet-professionele resources) wordt onvoldoende benut.

- ✔ **De huidige belangen en organisatiestructuren (ketens, schotten/silo's, eigenaarschap van middelen, kennis en tools exclusief bij organisaties) zijn onvoldoende toegerust om de benodigde transformatie naar een gezonde samenleving vorm te geven:**
  Wat we nodig hebben is een gedistribueerd en vrij beschikbaar kennisnetwerk en verticaal leiderschap.

- ✔ **De zorg blijft achter in het benutten van de potentie van ICT:**
  ICT heeft in andere sectoren (bijvoorbeeld in de retail-, bank-reis-, muziek-, dagblad wereld) tot een enorme transformatie geleid. Steeds richting consument in regie, meer inzicht in kwaliteit, andere vormen van financiering en samenwerking. De zorg blijft hierin achter. De zorg-ict is versnipperd, kent vele drempels, is gecentraliseerd binnen organisaties, is veelal gebaseerd op ziekte in plaats van op *vitaliteit* en eigen regie, maakt vaak gebruik van elders obsolete systemen.

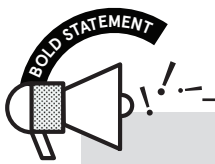

Wat gaat SamenBeter doen?

SamenBeter stelt zich op als een netwerk van pioniers en ambieert via een integrale transformatie agenda de samenleving gezonder te maken.
Op nationaal niveau, in wijkgerichte *proeftuinen*, via ICT en in samenwerking met kennisinstituten.

SamenBeter beoogde dus dàt te doen waar de politiek en inhoudelijke pioniers om vroegen.
Daarmee hebben we de wens van het volk van betere zorg dichterbij proberen te brengen, gesteund middels support vanuit de politiek, het bestuur en de bevolking!

CC BY SA
CC BY SA

1.2

Wat wil SamenBeter bereiken?

*SamenBeter wil een transformatie in gang zetten door een nieuw perspectief in te nem*en: Wij richten ons primair op het bevorderen van gezondheid in plaats van op het bestrijden van ziekte. *SamenBeter* wil met haar netwerk de verantw*oordelijkheid nemen om op lokaal én nationaal niveau een actie-agenda uit te voeren voor een nieuwe inrichting van gezondheidszorg en van een gezonde samenleving.*

De SamenBeter-Transformatie-Doelen

De zes Transformatie-doelen hiernaast hebben we tot de *SamenBeter* - 'Grondwet' verheven.

CC BY SA

- ✓ **Inclusief**
  Een hoofddoel is een gezonde, vitale samenleving, waarin iedereen participeert. Een inclusieve samenleving waarin niemand achter blijft.

- ✓ **Eigen regie**
  SamenBeter ziet gezondheid als het vermogen om zich aan te passen en een eigen regie te voeren, in het licht van de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven (Huber).

- ✓ **Integraal**
  SamenBeter staat voor een integrale benadering van zorg: Een multidisciplinaire aanpak die gezondheid in al haar facetten ondersteunt.

- ✓ **Menselijke maat**
  SamenBeter zoekt naar manieren van organiseren die leiden tot maatwerk, elkaar kennen en preventie. Er is 'Evidence' dat dat gezondheidsvoordelen oplevert.

- ✓ **Eigenaarschap**
  SamenBeter wil een beweging op gang te brengen waarin mensen en organisaties zélf verantwoordelijkheid en eigenaarschap nemen voor hun bijdrage aan een gezonde, vitale samenleving.

- ✓ **Boven de politiek**
  SamenBeter gaat over het bevorderen van Gezondheid en laat het onderwerp niet gijzelen voor politieke doeleinden.

CC BY SA

1.3

Hoe wil SamenBeter dat bereiken?

Zonder te beweren dat SamenBeter precies weet hoe het hele Transformatie Traject eruit zou gaan zien, wisten we wel dat we van stilstand niet wijzer zouden worden: We moesten de sprong wagen en met elkaar 'doen, leren en verbinden'.

De SamenBeter Transformatie Principes

SamenBeter heeft hiernaast vier Transformatie-doelen gepostuleerd.

CC BY SA

- ✔ **Creëer een *ecosysteem* dat gezond gedrag faciliteert**
  SamenBeter kijkt naar gezondheid door een 'publieke lens': Gezondheid gaat niet alleen een individu aan maar de hele gemeenschap. Oorzaken en oplossingen liggen behalve in individuele behandelingstrajecten ook in het publieke domein. *SamenBeter* brengt de zorg naar de wijk. Door de cliënt de regie te geven kan deze een eigen weg bewandelen en wordt van partijen gevraagd met elkaar samen te werken.

- ✔ **Ontwerp nieuwe manieren van samenwerking**
  In het nieuwe *vitaliteits-ecosysteem* kunnen we op een heel andere manier met elkaar samenwerken. Dat betekent ook nieuwe vormen van leiderschap, anders organiseren en anders omgaan met eigenaarschap. Nationaal, binnen de ict-community, in *proeftuinen*, in het eigen netwerk, over *proeftuinen* heen en in kennis coalities.

- ✔ **Ontwikkel ICT die deze transitie mede mogelijk maakt**
  Waar we vroeger administratief en bureaucratisch met informatie om moesten gaan om niet te verzanden in chaos en on-ontsluitbaarheid, biedt digitalisering verlossing.
  Helaas heeft in de zorg de Burger daar niets van meegekregen: Er wordt juist meer dan ooit verantwoording en rapportage gevraagd. Daarom creëert *Beter met Elkaar* onder de naam *GIDS Open Standaarden* protocollen, uitwisselingsmethoden, open standaarden en afspraken die drempelloze toegang tot *e-Health*-applicaties verschaffen. Met *GIDS Open Standaarden* krijgt de burger toegang tot diagnoses, behandelingsopties, analyses, netwerken en, niet onbelangrijk, het eigen dossier.
  .

- ✔ **Ontwerp andere manieren van belonen**
  SamenBeter wil lokale, integrale business cases (social deals) ontwerpen waarbij de burger, community based werken en de inhoudelijke concepten van de beweging uitgangsprincipes zijn. De partners van het *ecosysteem* (burgers, gemeente, verzekeraar, professionals ...) van wijken, gesteund door de nationale inhoudelijke coalitie en het netwerk van wijken doen op deze manier aan contractinnovatie en nemen verantwoordelijkheid voor het welbevinden (het geluk, de gezondheid en *vitaliteit*) van de hele wijk.

CC BY SA

1.4

Waar wil SamenBeter dat bereiken?

De ambities van SamenBeter vereisen transities op wijkniveau, gemeentelijk, regionaal enn uiteindelijk ook op nationaal niveau. SamenBeter schaakt daarmee met de Transformatie Principes op 4 Velden.

De SamenBeter Transformatie-Velden

De vier Transformatie-Velden staan hiernaast.

- ✔ **De Nationale Dialoog**
  SamenBeter participeert in de nationale discussie over *Positieve Gezondheid* en de noodzaak van Preventie. *SamenBeter* kent de belangen van de Stakeholders die we hier tegenkomen en gaat met deze partijen in debat.

- ✔ **In Wijken met Bewoners**
  SamenBeter laat zich zien in de wijk en gaat banden aan met belangrijke spelers als Bewoners, Patiënten, Professionals, Gemeente, de 1e lijn, Lokale Media, MKB en Politie.

- ✔ **De ICT-community**
  ICT-partijen moeten een rol pakken en samenwerken op de overlap van hun belangen om toegang tot e-Health voor wijken en communities mogelijk te maken. Binnen *Beter met Elkaar* is dit het werkterrein van het *GIDS Open Standaarden*-team. Onder de naam *GIDS Open Standaarden* treden zij reedt in overleg met belanghebbenden als Leveranciers, *Informatieberaad*, *E-communities*, De Stichting *Koppeltaal, MedMij, HealthRI, en Nuts.*

- ✔ **Bij Kennis-, Onderzoek- en Onderwijsinstellingen**
  SamenBeter creëert een community of practice voor onderwijsinstellingen en onderzoekers om hun kennis te delen, verbinden en samen te leren. Met verschillende onderwijsinstellingen wordt een leerlijn gecreëerd op het gebied van nieuwe inhoudelijke zorgconcepten (rond *De Nieuwe GGZ* en *Positieve Gezondheid* en drempelloze ICT) en rond het transformatie-principe van veranderen in netwerken. Onderzoekers bundelen hun krachten en projecten in hun onderzoeken op de vier transformatie principes van *SamenBeter*. Op deze manier kunnen ook onderzoeksgelden efficiënt ingezet worden.

CC BY SA

CC BY SA

1.5

Met Wie wil SamenBeter dat bereiken?

Zoals gezegd is SamenBeter geen nieuwe partij, maar wil bestaande partijen en initiatieven samenbrengen, verbinden in één krachtige nieuwe landelijk opererende beweging.
Daaronder zijn partijen die al langer actief zijn en behoorlijk met elkaar op één lijn zitten.

SamenBeter is een Transformatieve Beweging

Iedereen die de Transformatie-Principes en de hieruit volgende uitgangspunten kan onderschrijven kan meedoen met *SamenBeter*: Individuen, transformatie- en inhoudelijke bewegingen, instellingen, academici, consultants, *e-communities*, onderwijsinstellingen, veranderkundigen, ontwerpers, onderzoekers, ict-partijen, politici, burgerinitiatieven…

Binnen deze groep zijn voorlopers, early adopters, uitvoerders en inspiratoren. Deze partijen zouden we kunnen beschouwen als de Founding Parents: *De Nieuwe GGZ, Institute for Positive Health*, *Meeting More Minds*, *Zelfzorg Ondersteund*, *Nederland zorgt voor elkaar*, *Integrative Medicine*.

Eind 2017 schoof deze groep aan een rijk gevulde dis in het universiteitsgebouw van de Universiteit Utrecht om, gadegeslagen door een keur van schilderkunstig vastgelegde hoogeleerden (waaronder nul vrouwen) een statement op video[1] vast te leggen en manifest op de volgende pagina te ondertekenen[2].

CC BY SA

BOLD STATEMENT

Heden, 4 december 2017
wagen wij samen de sprong naar een nieuw zorgsysteem!

1 Wij creëren een *ecosysteem* dat Gezond Gedrag faciliteert
2 Wij ontwerpen nieuwe manieren van Samenwerking
3 Wij ontwikkelen ICT die deze transitie mede mogelijk maakt
4 Wij ontwerpen andere manieren van Bekostigen

aldus opgemaakt en getekend te Utrecht op 4 december 2017

prof. dr. Jim van Os, *De Nieuwe GGZ*, Universitair Medisch Centrum Utrecht Divisie Hersenen
prof. dr. Philippe Delespaul, *De Nieuwe GGZ*, Maastricht University Mental Health & Neurosciences, Mondriaan GGZ
drs. Carl Verheijen, Institute for Positive Health
prof. dr. Annemieke Roobeek, MeetingMoreMinds, Nyenrode University
ir. Pieter Jeekel, Zelfzorg Ondersteund
drs. Anja van der Aa, GezondNL
drs. Jan Joost Meijs, GezondNL
drs. Frans Kusse, arts, Academy for Integrative Medicine
drs. Jan Smelik, Nederland Zorgt Voor Elkaar
Saskia van Alphen, Noaber Foundation
Pita van Arkel, Dokter Bosman GGZ
drs. Michael Milo MBA, *De Nieuwe GGZ*

1 Videostatements staan hier: https://vimeo.com/channels/1666018
2 Video Signeersessie staat hier https://vimeo.com/274462621

CC BY SA

Hoofdstuk 2

Welke middelen heeft SamenBeter ingezet?

2

Hoe wil SamenBeter dat bereiken?

Wat SamenBeter wilde bereiken met dit project is: Al experimenterend onderzoeken hoe een wijk met haar community een rol kan nemen in het leveren van zorg. Daarmee zijn we niet de eerste: Er zijn al veel initiatieven met ambities in min of meer dezelfde richting. Er zijn ongetwijfeld ook veel andere manieren waarop dat doel bereikt moet worden. Maar SamenBeter heeft zich opgesteld als een 'Action Research Team' dat in meerdere laboratoria een proef doet, steeds op een andere manier om hetzelfde doel te bereiken. Elk lab levert aan het eind van het project een prototype op dat we vervolgens op de testbank kunnen zetten en samen te bepalen of ze dat doel dichterbij brengt en wat de sterke, de zwakke en ook de mislukte onderdelen zijn.

2.1 Het Minimal Viable Prototype

Het is van belang dat we het met elkaar eens zijn welk niveau dat prototype moet hebben: In de productontwikkeling beginnen we doorgaans met een 'Laboratoriumopstelling' die met plakband en tie wraps aan elkaar gebricoleerd is. De leek ziet in de voortdurend meeduwende en bijsturende assistent geen aanleiding om enthousiast te worden. Sommigen laten zich meeslepen door de 'Concept Car' waarmee autofabrikanten toekomstige mogelijkheden sonderen bij de markt. Maar de meeste mensen worden door het futuristische aspect juist afgestoten wat maar goed ook is want een concept-car is meestal een niet meer dan een'theater-prop'. Ten slotte is er nog het 'Productie-prototype', de laatste stap voordat de fabriek de assemblage geheel overneemt.

Tussen dat productieprototype en de lab-opstelling zit de belangrijke stap die we als 'deliverable' aan de *proeftuinen* hebben opgdragen: *Ontwikkel een prototype waarmee je aantoont dat het mogelijk is om een buurt zo in te richten dat de buurtcommunity een rol krijgt in het verlenen van zorg.*

CC BY SA

Belangrijk daarbij is de vaststelling dat we ons bevinden in een pril ontwikkelstadium, vergelijkbaar met de ontwikkeling van de auto rond 1890: Er is nog geen benzinemotor, niet eens benzine, niemand heeft nagedacht hoe je aan brandstof moet komen, er zijn ook geen asfaltwegen, remmen... Wielen zijn er wel maar bedoeld voor fietsen en koetsen.

Only the Best is barely Good Enough...

Dit prototype moet vooral niet te robuust, goedkoop of 'mooi' zijn, dat is een valkuil die tijd en andere resources kost.
We streven daarom naar een Minimal Viable Prototype: Het *MVP* mag rammelen en bestaande onderdelen gebruiken, maar om de werking aan te tonen heb je wel een aantal vaste onderdelen nodig.
Een *MVP* van een auto in 1890 hoefde geen vering of een claxon te hebben, of een laklaag die 25 jaar mooi blijft. Wel een rem, een stuur en een aandrijving.

In dat stadium bevinden we ons met ons project dus we houden ons niet bezig met botsproeven en verlichting, verstelbare stoelen en zitplaatsverwarming, maar we willen iets bouwen waarmee we demonstreren dat je van A naar B kan reizen zonder een paard en sneller dan met een fiets. Onderweg breekt een wiel en loopt de platte riemaandrijving voortdurend van de as, maar je hebt bij je toeschouwers het verlangen naar automobiliteit wakker gekust. Zo werkt dat bij mensen: Ze zien een vogel en denken: dat wil ik ook...even later vliegt de hele wereld voor 200 euro naar Sharm Al Sheik...

Dus bouw een *MVP* wat het verlangen losmaakt bij bewoners naar een plek waar we wonen, leven en werken die ons vitaler maakt en waar je je rol kunt opeisen!

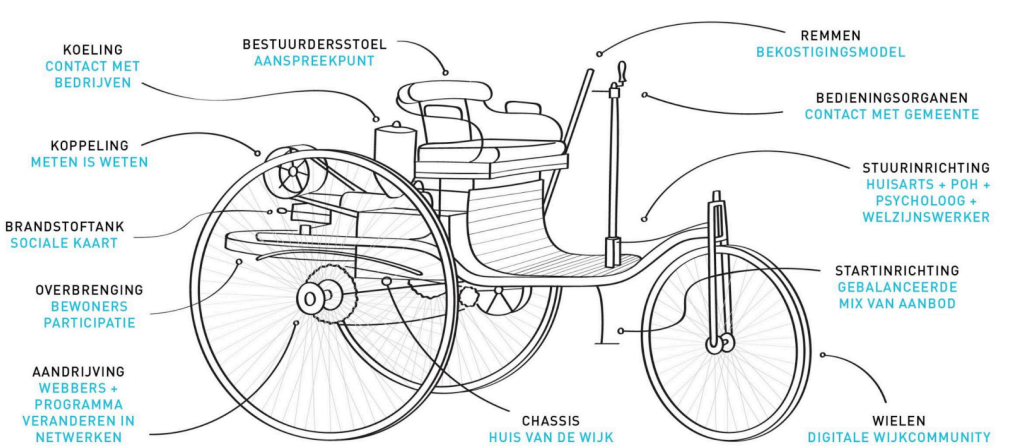

CC BY SA

In de illustratie op de vorige pagina vind je de onderdelen die in de ervaring van *SamenBeter* een *proeftuin* minimaal moet hebben. Het hoeven dus niet de beste, mooiste of duurste onderdelen te zijn! Als prototypebouwer maak je juist ook gebruik van wat voorhanden is of je improviseert erop los. Als iets breekt vervang je het!

Het *MVP* is dus een prototype van wat *SamenBeter* onder een Vitale Wijk verstaat. Als dit prototype ontworpen is, kunnen alle stakeholders in de wijk verder werken aan de diverse onderdelen middels 'nieuwe concepten van gezondheid'. Ook kunnen de *GIDS Open Standaarden* in een geschikte context door de bewoners en zorgverleners in de wijk uitgetest worden.

Het prototype is met en door de stakeholders vormgegeven waardoor het eigenaarschap en het begrip voor de experimenten en oplossingen lokaal belegd is. De oplossingen worden ook met andere *proeftuinen* gedeeld en beoordeeld.

Zoals het met prototypes gaat: Sommige rijden beter dan andere die dan misschien weer veiliger zijn of goedkoper. Sommige zullen helemaal niet werken en ons leren waarom niet.
illustratie © https://femkevanheerikhuizen.nl/ tijdens Live @ Sexyland

CC BY SA

LESSONS LEARNED

Zorg voor Expectation Management

In de *proeftuinen* werkten we samen met partijen met zeer uiteenlopende aspiraties, belangen en vooral verwachtingen. 'Expectation Management' is dan ook een belangrijk leerpunt geweest en als we eerder het *MVP*-concept hadden ingebracht waren we ook eerder op het gezamenlijk pad gekomen of hadden we eerder afscheid van elkaar kunnen nemen.

Ook constateerden we dat in de samenwerkingen hier en daar 'zwarte gaten' voor kwamen: Ambities welke wij essentieel achten maar waarvoor in een *proeftuin* geen belangstelling bestond. Ook daarbij had het *MVP* kunnen helpen.

Zo is het ons uiteindelijk überhaupt niet gelukt in Roermond ook maar een begin te maken met een digitaal buurtplatform. In Amersfoort is nooit belangstelling geweest voor gekoppeld e-Health-aanbod. Voor ons waren dat twee onderdelen zonder welke een *proeftuin* niet kan functioneren.

De introductie van het *MVP* is ook ons instrument geweest om eventuele hooggespannen verwachtingen te temperen, om de motivatie niet te frustreren door de lat te hoog te leggen, en duidelijk te maken dat een *proeftuin* alleen een *proeftuin* kan zijn als *alle* onderdelen tot 'minimal viable'-niveau worden uitgewerkt.

CC BY SA

De onderdelen van het MVP

Het *MVP* bestaat uit een tiental onderdelen die we hieronder toelichten:

Bewonersparticipatie
Alle *proeftuinen* hebben met diverse middelen en media geprobeerd om tot alle bewoners door te dringen. Het begint namelijk met dat bewoners weten dat ze in een *proeftuin* wonen. En vervolgens: Nemen ze ook initiatief en weten ze de weg naar ondersteuning te vinden?

Onder meer om bovenstaande redenen, dachten wij bij aanvang van het project dat de ideale omvang van een *proeftuin* 20.000 inwoners zou zijn. De *SamenBeter-proeftuinen* waren behalve Westerpark (23.000) allemaal aan de kleine kant (Nieuwland: 15.000-Achtse Barrier: 13.000-Zorgvrijstaat/ Middelland: 13.000-Donderberg: 7300). Zelfs bij kleine *proeftuinen* bleek er heel wat communicatie-inspanning nodig om veel bewoners te bereiken, laat staan alle.
Speciaal het vernoemen waard: In Amsterdam en Eindhoven zijn door *SamenBeter* 'Wijk Expedities' ondernomen die heel veel inzicht en ook verbinding tot stand gebracht hebben. Deze mogen eigenlijk niet overgeslagen worden: Ze zijn leuk om te ondernemen en de rapportage kan op veel plaatsen gebruikt worden.

Sommige intuïtieve noties werden bevestigd: In een kleine, tamelijk homogene wijk als Achtse Barrier kent men elkaar en zijn de lijntjes kort en kan er met relatief gemak de handen op elkaar om initiatieven van de grond te krijgen. Er is echter wel minder diversiteit binnen de projecten. In een grotere *proeftuin* als Westerpark of Rotterdam zijn de initiatieven daar dan ook veel uiteenlopender.

Groot probleem van kleine communities bleek het organiseren van een dynamische, digitale community. Dit kreeg eigenlijk pas momentum toen Westerpark besloot haar wijkplatform te laten voor wat het was en in te zetten op een Amsterdam-breed platform. In Rotterdam heeft men aansluiting gevonden bij het veel grotere Delfshaven Digitaal en daar een versnelling mee bereikt.

LESSONS LEARNED

Maak een Roadmap

Ontwikkel een groeistrategie waar een kleine buurt of wijk op opportune momenten aansluit bij andere wijken.

De Wijk-expeditie die nu in slechts twee *proeftuinen* ondernomen is, is onmisbaar als een van de eerste kennismakingen met de *proeftuin*.

CC BY SA

Aanspreekpunt
Bij aanvang stond ons het beeld van een soort Wijkconciërge voor ogen die bij iedereen bekend was en elk moment aangeschoten kon worden. In de Achtse Barrier leek het daar met Wendy Boeijen een beetje op, maar ook daar had je voor bepaalde vragen juist weer Maarten Klomp of Martin van Goor nodig. Andere *proeftuinen* waren te groot of te divers om door één persoon overzien te worden.

EXCELLENT TIP

Wees Bereikbaar en Aanspreekbaar

Hoewel het absoluut noodzakelijk is dat er aanspreekpunten zijn die in lijf, leden en 06 bekend zijn bij de inwoners, is een team dat (min of meer) 24/7 bereikbaar is via alle populaire kanalen waaronder in elk geval 06, whatsapp en internet waarschijnlijk een beter idee.

Sociale Kaart
Een Sociale Kaart had in sommige *proeftuinen* een slechte naam. Kennelijk had men het beeld van een gemeentelijke website met verouderde en selectieve informatie. Dat is echter niet wat we voor ogen hadden. *SamenBeter* is daarom later gaan spreken van 'verrijkte' Sociale kaarten. Met 'Verrijken' bedoelden we informatie die bewoners kunnen toevoegen aan geplaatste content. Dat is om te beginnen achtergrondinformatie zoals beschrijvingen, personalia en contactgegevens, maar ook verbindingen met andere initiatieven, of juist de non-verbindingen die eigenlijk zouden moeten bestaan, de aard van die verbindingen etc.

Het *SamenBeter*-doel is namelijk samenhang en verbinding te creëren tussen de initiatieven om zo het gestelde doel 'een vitale wijk met gezonde en gelukkige bewoners' te bereiken. Vandaar dat van belang is die verbindingen te kunnen inspecteren.

LESSONS LEARNED

Teken een Sociale Kaart

Het visualiseren van de Sociale Kaart is dermate inspirerend en richtinggevend dat het niet mag ontbreken aan het begin van een traject. In het SamenBeter-denken is het onderzoeken van deze kaart de eerste stap in de Impact Pathway Analysis.

CC BY SA

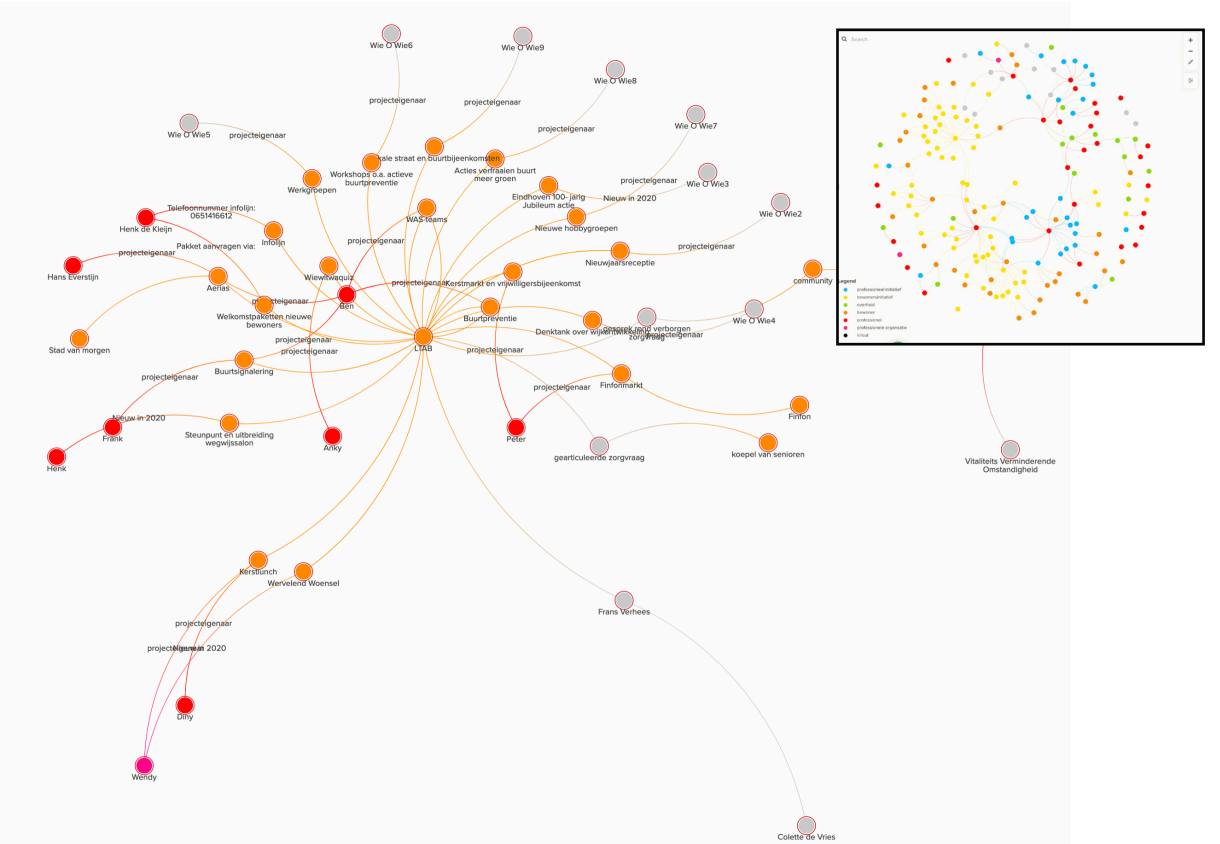

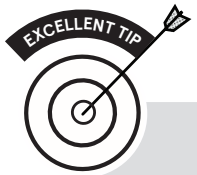

de KUMU netwerk tool

Eerdere pogingen om Sociale Kaarten te realiseren lieten zien dat traditionele modellen van lineaire en hiërarchische connecties niet illustratief zijn in een complexe en dynamische omgeving zoals de wereld waarin de zorg vooral na de *decentralisatie* terecht is gekomen. Door het in kaart brengen van connecties krijgen we inzicht in verstrengelde en wederzijds beïnvloedende elementen, in plaats van eenrichtingsverkeer en lineair.

Zie https://kumu.io/GijsOck/vitale-verbindingen-abgrozzerdam#untitled-map
Dit is de tool die SamenBeter adviseert: Een netwerk-tool om de complexe dynamiek van de 'vitaliteit' van een gebied te verkennen en te begrijpen wat we aantreffen in de wijken, steden of regio's.
Iedereen kan zelf bijdragen aan deze visualisatie door een Google-formulier in te vullen. Hierin vul je door het beantwoorden een paar vragen een nieuwe node. Als je aangeeft welk persoon en welke organisatie er aan gekoppeld is, verschijnt dat in de map. Je kan zo ook fouten verbeteren die je aantreft.

Door de complexe realiteit te accepteren en beter te begrijpen, hopen we nieuwe, potentieel interessante connecties op het spoor te komen en zo de collectieve kracht van het netwerk te vergroten.

CC BY SA

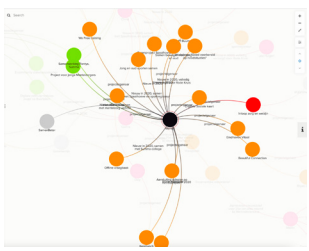

Connecties van de Webber met projecten ronden ouderen
Hiernaast zijn de connecties van *webber* Wendy met de projecten die getagd zijn als 'ouderenproject'. Het spreekt vanzelf dat alle projecten gelinkt moeten zijn aan de *webber*.

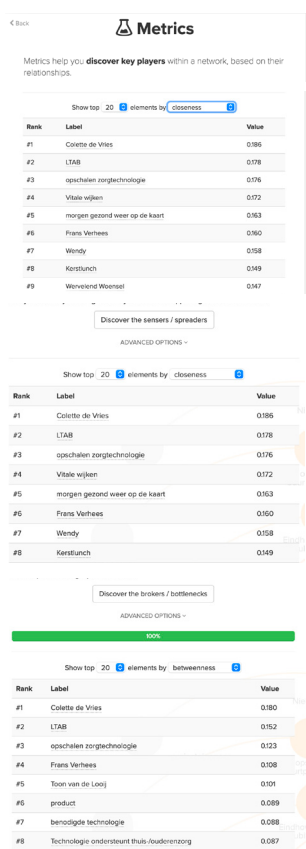

Netwerk-analyse
Een digitale-sociale kaart heeft de mogelijkheid een 'netwerk-analyse' uit te voeren. Deze tool berekent een ranglijst voor je uit van een eigenschap die je instelt:

Wie zijn de leiders?
Dat kunnen de mensen zijn die veel connecties hebben met anderen die ook veel connecties hebben.

Wie zijn de 'antennes' en de 'verspreiders'?
Dat zijn doorgaans de mensen die het dichtst bij alle andere elementen staan. Dit zijn meestal de mensen die het makkelijkst informatie kunnen verspreiden, het best weten wat er gebeurt in een netwerk en zelf ook erg aanwezig zijn.

Wie zijn de diplomaten of de bottlenecks?
Dat wordt bepaald door hoe vaak iemand staat op het kortste pad tussen twee anderen: dit zijn de mensen die controle hebben over de informatiestromen. Dit zijn dus bruggenbouwers. Maar let op: Een brug kan je ook open zetten! Dan is zo iemand plotseling een 'single point of failure'.

etc...

Trust me, I am an Algorithm

Een algoritmische berekening is een leuke eerste analyse maar het moet opgevolgd worden door 'gezond verstand' van echte mensen. De waarde van de analyse valt of staat met hoe kompleet en accuraat de onderliggende dataset is. Bedenk dat deze makkelijk te manipuleren is!

CC BY SA

Webber

Het succes van een *proeftuin* staat of valt met een betrokken *webber*. Maar het is niet genoeg: Er moet een ingespeeld team achter staan. In Achtse Barrier hadden we een geweldige *webber* in Wendy Boeijen , maar zij kon leunen op een groot aantal personen actief in stichtingen en professionele organisaties. In Rotterdam en Amsterdam hetzelfde verhaal voor respectievelijk Alexander Hoogendoorn en Iris Buijs, Lidwien Schweitzer en Erniel de Boer. Kon in Roermond de zeer betrokken *webber* Martijn Koopmans ook rekenen op een dergelijk team? Hadden er in Amersfoort, naast super-netwerker Peter Rook, niet ook meer mensen geactiveerd moeten worden die opvolging gaven aan zijn inspanningen?

Webben is teamsport

De *Webber* is in feite Team-sport met een spits, een middenvelder, verdediger en een doelman. We zijn niet allemaal Johan Cruijff die alles kan, dus niet proberen deze functies in één persoon te proppen.

Programma Veranderen in Netwerken: Annemieke Roobeek

Het thema veranderen in netwerken gaat over moderne manieren van samenwerken tussen organisaties om collectieve intelligentie aan te boren om ingewikkelde maatschappelijke vraagstukken op te lossen. Deze manier van samenwerken wordt gekenmerkt door horizontale relaties en kennis -verbindingen.

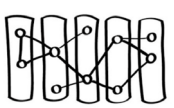

Dr. **Annemieke Roobeek** is benaderd om dit thema van expertise te voorzien. Annemieke Roobeek is hoogleraar Strategie and Transformation Management aan de Nyenrode Business University, en oprichter van MeetingMoreMinds en commissaris bij enkele beursgenoteerde bedrijven.

Listen to the Pro...

De sessies van Annemieke Roobeek zijn op alle niveau's heel goed ontvangen. Het is wat SamenBeter betreft zeker aan te raden een autoriteit te betrekken bij moeizaam in praktijk te brengen concepten als *'ontschotten'* en 'horizontaal verbinden'.
Annemieke Roobeek heeft daarbij ook een sessie stijl die zich niet laat ontregelen wat maar al te vaak gebeurt in overleg met partijen die gevraagd worden te transformeren. *'We doen dit met de coalition of the Willing...als je daar niet bij wilt horen dan kun je gaan...volgende vraag!'*

CC BY SA

Annemieke Roobeek en haar Programma 'Veranderen in Netwerken'

Masterclasses: Een van de uitdagingen binnen de *proeftuin* is de samenwerking van diverse organisaties aan een gezamenlijke ambitie. De Masterclass is bedoeld om deze samenwerking rondom de gezamenlijke ambitie te ondersteunen en is dus ook gericht op de rol van 'Webbers' in een interorganisatorische samenwerking tussen publieke en private partijen en stakeholders.

Masterclasses zijn gehouden tijdens Live in Academia Utrecht (links boven) op 9 oktober 2018 in Roermond en op 16 oktober en 27 november 2018 in Amsterdam[1].

Intervisie sessies: Leren van elkaars voorbeelden en ervaringen en daarmee de diepte in te gaan. Wat zijn de ervaringen die mensen hebben binnen de eigen *proeftuin*. Hoe wordt er met ICT, sociale media, apps gewerkt met de doelgroepen in de wijk? Wat zijn concrete voorbeelden waarmee mensen zitten binnen de eigen *proeftuin* en hoe kunnen we samenwerken aan oplossingen. Zowel de successen als de tegenslagen kunnen hierbij genoemd worden om zo andere teams verder te helpen.

Er zijn Intervisie-sessie georganiseerd op 18 mei 2018 in Recreatiecentrum Oostervant (presentatie hier[2]), 15 januari 2019 in Amsterdam, 13 maart in Eindhoven.

Stadscolleges: onderzoek naar de highlights van een wijk/stad waarin de volgende stappen gezet worden.

15 november 2018 vond bij vereniging Ettaouhid in Rotterdam een Stadscollege plaats.

Strategische dialogen: Sessies met bestuurders per stad/wijk over de keuzes die gemaakt gaan worden voor 2019/2020.

Strategische dialogen 17 september 2018-Amsterdam, 10 oktober 2018 Roermond, 14 november 2018 ICT-strategie-sessie Eindhoven, 12 juni 2019 Amersfoort.

Executive Round Table Sessie: Een beperkte afvaardiging per actieve *proeftuin* plus twee beleidsbeïnvloedende en beslissende ambtenaren van VWS om te komen tot een Nationaal Netwerkend *SamenBeter*-Plan.

Foto's van boven naar beneden:
Masterclass Amsterdam 27 november 2018
Wandeling naar de Spoortuin tijdens Intervisie Sessie in Rotterdam.
Strategische dialoog ICT TUEindhoven 14 november 2018
Executive Round Table Sessie: Annemieke Roobeek interviewt de Rotterdamse wethouder Sven de Langen.

1 https://www.facebook.com/SamenBeter/videos/955452564647412
2 https://public.3.basecamp.com/p/gUAZCDGTX9F6hGZmrW9jwFVF

CC BY SA

INTERVIEW

In gesprek met Annemieke Roobeek

Je bent vanaf het begin zeer betrokken geweest bij SamenBeter en je hebt twee zaken centraal gesteld: het ontwikkelen van een divers *ecosysteem* in en rond de *proeftuinen* en op nationaal niveau. En je hebt gehamerd op het belang van de rol van de 'Webbers' als ultieme connectoren die de verbindingen leggen en zorgen dat initiatieven en projecten op een netwerkende manier uitgevoerd worden. We hebben er een hoop voorbij zien komen en als we een nieuw project starten zullen we zeker weer met Webbers gaan werken. Waar moeten we in de personeelsadvertentie naar vragen?
Een Webber heeft een strategisch handelingsperspectief en weet uiteenopende stakeholders te bereiken met een verhaal dat gedragen wordt door meerdere organisaties waarvoor de webber actief is. De webber is de 'on a mission', werkt door voortdurend netwerken te ontsluiten en verbindingen te maken. Tegelijk realiseert de webber samen met die stakeholders concreet projecten. Het gaat dus om iemand die een enorme handelingsbekwaamheid heeft, maar niet alleen super praktisch is, maar zaken ook in een strategisch perspectief kan zetten waar meerdere organisaties zich in kunnen vinden.
Is dat overal gelukt?
Als we inzoomen op het 'Jeugd' project in Westerpark, zag dat we ondanks de bijdrage van een aantal heel sterke mensen toch niet verder kwamen. Dat was wel jammer want er waren een paar hele goeie directeuren die meededen. Een aantal leidinggevenden wilde heel graag netwerkend en vernieuwend samenwerken, maar er was onvoldoende draagvlak bij de overige leidinggevenden om tot een sterkere samenbundeling van activiteiten te komen. Het was goed te zien dat men eigenlijk wel wilde, maar ook de angst voelde en weer teruggezogen werd in de eigen organisatie.
Een ander punt, en dat heeft met je vraag te maken, was dat men 'het veld' er heel graag bij wilde betrekken. Maar je moet ook erkennen dat een 'Webbers' behoorlijke inhoudelijke, conceptuele en organisatorische bagage nodig heeft. De afstand tussen 'top' en 'veld' was heel groot em juist hier hadden Webbers ingezet moeten worden, maar die waren er niet en daardoor kon er onvoldoende netwerk tussen de de verschillende organisaties ontstaan en te weinig daadkracht rondom projecten. De mensen uit het 'veld' zijn gewoon om zich te storten op de 'immediate problem solution…oh er is iets daar ga ik wat aan doen' en niet 'met wie zou ik te weten kunnen komen wat achter ligt dit vraagstuk ligt en met wie kunnen we dat in een groter verband oplossen'.
Dat zal netwerkend moeten gebeuren. En dat kost meer dan de 4 uur per week die deze mensen ter beschikking kregen. De webberfunctie moet je 'dedicated' kunnen doen en je moet uitgerust worden met de skills, de vaardigheden, de purpose, de strategie van de verschillende partijen. Je kunt niet op het randje van de zandbak gaan zitten en wachten welke 8 jarig naast je komt zitten en dan vragen wat ze willen want dat antwoord ken je al: een voetbalveldje…
Per vraagstuk heb je meer webbers nodig, om 'reflection in action' te kunnen doen, ook om meerdere perspectieven te hebben en om niet de bias te hebben van één organisatie. Wat hen bindt is het overkoepelende perspectief.
Zag je verschillen tussen de *proeftuinen*?
Absoluut, Rotterdam was een organisch geheel. Van professionals, de artsen, psychiaters, de wijkopbouw mensen die heel goed samenwerkten met de partijen in Middelland. Het feit dat we in de moskee sessies konden doen, samen eten in het huis van de wijk...er was een natuurlijke ontvankelijkheid vanuit dat netwerk omdat ze al gewend waren met heel veel partijen samen te werken. SamenBeter was daar welkom omdat de Zorgvrijstaat vanuit de eigen kracht zei: SamenBeter kan een extra dimensie worden. Ik herinner me dat voorstel van dat Budget...niemand in die zaal zei 'hoe wordt beheerd, voor wie is dat dan?'...
In Amsterdam hadden we een top down, geïnstitutionaliseerde cultuur. Er werd gedelegeerd naar onderdelen in de organisatie. Dat was een groot verschil in cultuur.
Waren in Rotterdam de institutionele stakeholders dan weer niet te weinig aangesloten? We hebben ze toch nodig?
De organiseerprincipes in amsterdam waren die van de instituties... In Rotterdam werd veel meer vanuit vraagstukken geredeneerd, niet vanuit doelgroepen of behandelingen en professionals. Daar zaten de psychiater en de Huisarts ook in de zaal. Zo'n armoede vraagstuk komt makkelijker op in Rotterdam. Het was daar horizontaler.

CC BY SA

Je bent in jouw positie met allerlei kanteling projecten bezig niet alleen in de zorg. Hoe is de kanteling in de zorg anders dan in de financiële wereld of de energietransitie….
De overeenkomst is de verandering in het denken over hoe we complexe vraagstukken moeten organiseren. De verschillen zijn groter: de inhoudelijke problematiek in de zorg gaat direct om mensen, om karakters. Dat maakt dat in een 'bank' een stap terug nemen makkelijker is. In de wijkproblematiek heb je te maken met competitie en professionele deformatie waarin men in therapie'tjes en de eigen winkel denkt. Dat is dermate toegenomen in de zorg de afgelopen 10 jaar, en de gemeenten hebben daardoor zoveel op hun rug gekregen, dat ze gedwongen zijn de businessmodellen daarop aan te passen. Maar zorg aanbesteden is wat anders dan een lantaarnpaal inkopen, in feite is de gemeente vaak incompetent om zorg aan te besteden. Het ligt niet alleen aan bestuurders of aan de organisaties maar aan de onderliggende business modellen: het gedwongen om in markttermen te denken.
Maar zorg is geen markt. Het is een maatschappelijk aandachtsgebied waar we juist alle kracht moeten bundelen, specialismen aan elkaar knopen en over elkaars velden heen gaan ten behoeve van de leefbaarheid van de wijk.
Dus de overheid is de bron van het kwaad vanwege de neo liberale organiseerprincipes, het afrekenen, de businessmodellen alsof een wijk een bedrijf is.
En dan willen we nu transformeren en hebben te maken met heel veel partijen die dat ook willen maar ook met partijen die zich helemaal ingericht hebben naar die principes ...die hebben belangen en ook macht...geen wonder dat we een hooggeleerde nodig om daar beweging in te brengen…
Je geeft de sleutel al aan, de GGZ bijvoorbeeld heeft teveel belang bij het doorzetten van het huidige systeem vanwege de kosten stroom, maar die praktijk heeft geen enkele relatie meer met het oplossen van de hedendaagse gemoeds problemen die mensen in de wijken hebben omdat het allemaal gaat om de hardware en de software…
Dus ik zeg: Hoe effectief is dan zo'n instelling voor de vraagstukken waar je voor staat?'...daar zie je dat Zorgvrijstaat zo goed is, 'on a shoestring', het kost niks en wat kwamen ze ver.
Bij instellingen zie dat 80% nodig is om zelf te overleven…
Maar een instelling zal dat betwisten, wij willen natuurlijk eigenlijk dat ze dat toegeven maar het is 'your words against mine'.
Je zal een soort rekenkameronderzoek moeten doen naar de effectiviteit richting de doelgroepen en de naar vraagstukken toe. Daar zal je mee kunnen demonstreren dat er met deze bedrijfsmodellen en ideologie veel geld down the drain is gegaan dat nooit bij de doelgroepen terecht gekomen is, de instituties zijn in steviger het zadel geholpen.
In deze bestuurscultuur zitten alle grote organisaties belangengroepen, die worden gehoord en worden steeds sterker. Als je de basis wil horen moet je ook geld naar de basis sturen.
Maar SamenBeter die gaat niet aan tafel komen, je kan wel een keertje Eric Gerritsen krijgen met zijn grote hart die een keertje langs komt maar in een Bestuurders Cultuur verandert hij niets, hij is namelijk gedwongen te onderhandelen met de gremia….dat is Nederland.
Je hebt wel eens gezegd dat Nederland goed is in subsidieprojecten maar dat dat tot doel heeft alles klein te houden...
Ja, vooral geen effect, het is er omdat de macht door moet gaan, zie ook de energietransitie, zolang de Exxons, Shells en Nams maar door kunnen gaan en veilig gesteld wordt, dan kunnen we wel wat met burgers doen. Maar wie dragen de transmisie? Dat is toch echt de burger…
Wat heeft SamenBeter wat jou betreft opgeleverd?
SamenBeter heeft over het landschap gevlogen en heeft gekeken waar de mooie moestuintjes tussen die megastallen met monoproductie zitten...die zaten ook in Roermond en Amersfoort en zeker in Eindhoven, Amsterdam en Rotterdam..met meer vruchtbaarheid naar elkaar toe. Het venster is geopend op dat wat er óók gebeurt in Nederland en waar de professionals niet aan toe komen. Temidden van een in ijzer beton gegoten landschap van instituties, daarin heeft SamenBeter laten zien, door een steen in de vijver te gooien, dat je met een andere organisatie, met andere stakeholders, dat er dan ineens meer gehoor komt voor deze aanpak en dat het duidelijk wordt dat het met huidige systeem niet langer gaat. Nu je hebt laten zien dat het werkt, zoals in Rotterdam en Eindhoven en nu ook in Amsterdam, dan kun je de kracht van netwerkend organiseren niet meer ontkennen.
In een vervolg kan je de zaken nu groter aanpakken en ook systematischer…
Wat had SamenBeter beter moeten doen?
Ik vind dat de communicatie beter moet, de pers is niet goed is bespeeld. De Pers heeft SamenBeter nauwelijks opgepakt....de problematiek is dat waard, geef het podium aan de deelnemers!

CC BY SA

Annemieke Roobeek leidt de Executive Round Table Sessie in het Nieuwe Instituut, Rotterdam

CC BY SA

Onderwijs in de Proeftuinen

Een van de activiteiten van *SamenBeter* was het geven van onderwijs in de *proeftuinen*. Het onderwijsprogramma was enerzijds gebaseerd op de inhoudelijke uitgangspunten van *Positieve Gezondheid* en *de Nieuwe GGZ*. Anderzijds bestond het onderwijs uit een kennismaking met online hulpverlening, het werken met de *SamenBeter* tools (wijkplatform, VraagBaak, VitaliteitsMarkt) en de onderliggende veranderaanpak.

Het onderwijsprogramma evolueerde in de loop van de jaren mee met de status van de *proeftuinen* en de *SamenBeter*-tools. Regelmatig was het onderwijs het startpunt van een projectgroep in een *proeftuin* die na het gezamenlijk doorlopen van een onderdeel de implementatie van een tool op zich nam.

In Roermond bleek in 2018 onder andere tijdens het onderwijsprogramma dat de concepten van de *SamenBeter-proeftuin*-aanpak en met name de noodzaak en doelen van de digitalisering (de *eCommunity*, VraagBaak, VitaliteitsMarkt) niet aansloot bij de doelen van de *proeftuin*. Hierop is de samenwerking met de *proeftuin* in Roermond gewijzigd.

Het onderwijsprogramma ondersteunde op deze manier ook het lerend vermogen van *SamenBeter* zelf: Wat is er in een *proeftuin* minimaal nodig aan deelnemers/stakeholders, doelen, visie, vragen en gezamenlijke afspraken om met het landelijke *SamenBeter* team aan de slag te kunnen. Onderwijs en *SamenBeter* sluiten aan op een bestaande vraag en visie, *SamenBeter* is niet in staat om een vraag (naar digitalisering bijvoorbeeld) in zijn geheel van de grond af vorm te geven en tot een succesvolle programmatische aanpak te brengen. Daarvoor is een team nodig dat digitalisering al als een belangrijk onderdeel van de transformatie ziet. De lokale *webber* is hierbij een spin in het web. De combinatie van onderwijs en het programma Veranderen in Netwerken kan het netwerk helpen de transformatie te maken.

Het onderwijsprogramma is ook buiten de *proeftuinen* getoetst/mede vormgegeven: Bijvoorbeeld in het postdoc onderwijs voor Gezondheidszorg- en Klinisch Psychologen (Centrale RINO Groep) en in MBA opleidingen in Groningen en Rotterdam.

Er zijn uiteindelijk drie onderdelen vormgegeven, die zowel online als in een lokaal (of een combinatie daarvan) gegeven zijn:

- ✔ *SamenBeter* Nieuwe Zorgconcepten
- ✔ *SamenBeter* Veranderen
- ✔ *SamenBeter* Online

CC BY SA

Huis van de Wijk

SamenBeter acht het van belang om mensen niet alleen digitaal te verbinden maar ook middels, zoals ze dat in Rotterdam noemen, een plek. En wel een plek van steen en cement (hout of glas of welk ander bouwmateriaal dan ook).
De *proeftuinen* hadden allemaal iets wat daarop leek met allemaal eigen voor- en nadelen.
De mooiste plek was die van Nieuwland: De enige boerderij die de VINEX-sloop overleefde. De proeftuin had hierin een eigen ruimte naar eigen smaak ingericht. Bewoners konden en kunnen hier zo binnenstappen.

De boerderij is groot genoeg om een serie andere voorzieningen te huisvesten en aan ruimten voor een presentatie of buurtavond is geen gebrek. Gedurende het *proeftuin*-project stond de boerderij te koop om in het voorlaatste jaar in eigendom te komen van de stichting 'Bijzondere Gasten' van wie nu gehuurd wordt.
(Foto SmwN)

CC BY SA

Andere *proeftuinen* waren minder gelukkig omdat er in de wijk simpelweg geen aantrekkelijke voorzieningen aanwezig waren.
Zo moest de Donderberg het doen met een non-descript zalen verhuur-complex waar steeds weer een andere ruimte gehuurd kon worden. Een bewoner kan dus niet zomaar binnenlopen. (Foto SWAR)

In Eindhoven maakt men gebruik van een zelfde soort gebouw dat dan tenminste in zijn geheel door de wijk gebruikt en gerund wordt. Dat scheelt wel dag en nacht maar toch zou men in de Achtse Barrier graag een facelift willen doorvoeren voornamelijk om nieuw publiek aan te trekken. (Foto achtsebarrier.nl)

CC BY SA

In Amsterdam maakte de *proeftuin* gebruik van een prachtig, historisch buurtcentrum 'voor en door de buurt'. Veel activiteiten zijn hier ondergebracht. Er kunnen tijdelijke pop-up winkeltjes geplaatst worden, exposities kunnen in de ontvangstruimte plaatsvinden, is er een professionele keuken en zijn er mogelijkheden om te flexwerken.

Rotterdam is een verhaal apart: Hier heeft men niet één huis van de wijk maar een hele rits, passend bij de aanpak die minder wijkgericht als activiteit gericht is.
Zo kan men beschikken over onder meer Ettahouid, Singeldingen, Thuis is West, Wijkpaleis, Oostervant (illustratie hieronder ZVS/MMM).

CC BY SA

LESSONS LEARNED

Huis van de Wijk

Een Huis van de Wijk is een must en moet '24/7' (makkelijk praten!) binnengelopen kunnen worden en doet eerder denken aan een zeventiger'er-jaren-buurthuis waar de beat bands repeteren en waar de jeugd thee en andere blaadjes consumeerde dan aan de 'zielige mensen' faciliteiten waar we het tegenwoordig mee moeten doen.

Digitale Wijkcommunity

Een van de pijlers van het *proeftuin*-project was gebouwd op de gedachte dat het met de komst van geavanceerde, digitale netwerken communities zouden ontstaan waar bewoners op een veilige en discrete manier over gezondheid, zorg en *vitaliteit* konden praten, publieke en professionele diensten uitwisselen. De bestaande sociale netwerken die in de wijken veel gebruikt worden, toonden aan dat bewoners best op internet of met de smartphone aan de slag wilden.
De praktijk was anders en in geen van de *proeftuinen* zijn we erin geslaagd om een bruisende community tot stand te brengen. Meer dan een krappe duizend accounts kregen we nergens voor elkaar en zelfs die duizend maakten te weinig gebruik om van een succes te spreken.

Dat lag niet aan de inspanningen die het *Gids Open Standaarden*-team zich heeft getroost. *Gids Open Standaarden* heeft baanbrekend werk verricht om een belangrijke drempel weg te nemen, namelijk de noodzaak om voor elke nieuwe leverancier een nieuw account aan te moeten maken en vervolgens naar een nieuwe omgeving geleid te worden. De belofte van het Digitale Buurtplatform is: Maak een account op het platform, er wordt geverifieerd of je daarvoor in aanmerking komt, en vervolgens kun je ongehinderd gebruik maken van het *e-Health*-aanbod in de omgeving van het Buurtplatform wat daar gratis aangeboden wordt.

Maar er zijn nog meer drempels: Bewoners vragen zich af wat de kwaliteit is van de *e-Health*, hoe kan ik de privacy-belofte vertrouwen, hoe vind ik mijn weg in een woud van aanbod...
Het punt is dat aan elk dialoog rond zorg twee randvoorwaarden zitten die geen enkel 'commercieel platform' kan of wil garanderen: Strikte geheimhouding en de mogelijkheid om anoniem te zijn, maar wel degelijk gevalideerd. In het echte leven hebben we daartoe de Hippocratische eed en de plicht voor zorgverleners om mensen in nood te voorzien van zorg. Dit vereist een aantal technische ontwikkelingen die weliswaar bestaan, maar niet bepaald bijdragen aan de gebruiksvriendelijkheid. We kennen dat van E-Herkenning of DigiD. Maar daarnaast: Er is een enorme communicatie-campagne nodig om bewoners zich ervan bewust te laten maken dat er zoiets is als *e-Health*, dat dat kwaliteit heeft, dat privacy en anonimiteit in goede handen zijn. Een campagne dus zoals Facebook en Nextdoor zich kunnen permitteren maar *SamenBeter* absoluut niet.

CC BY SA

Is de gedachte aan een *eCommunity* daarmee onzin en is dit onderdeel mislukt? Sommigen zeggen het ... maar volgens *SamenBeter* hebben die niet begrepen waar we naar op zoek zijn en dat dit experiment ons op het juiste spoor heeft gezet.

EXCELLENT TIP

Waar is de rij voor de disco het langst?

In geen van de *proeftuinen* is het uiteindelijk gelukt om, behalve bewoners die al digitaal actief of geïnteresseerd waren, grote groepen nieuwe gebruikers voor de digitale communities te werven (we denken dan aan tienduizenden gebruikers, we realiseerden honderden). Het succes van commercië,le aanbieders laat echter zien dat de potentie er wel degelijk is. Het 'grote geld' waarover deze aanbieders kunnen beschikken maakt het mogelijk om vanaf het begin de broodnodige traffic te garanderen.

Tip: begin op een plek waar de traffic al aanwezig is.

LESSONS LEARNED

Een digitale community bouwen

Het is mogelijk gebleken om met bestaande software voor weinig of geen geld een sociaal wijkplatform te bouwen maar niemand kan op tegen de look & feel, de hippe interactie-stijl, de snelheid, de hoeveelheid updates, de bijbehorende app van Facebook. De platforms die we in de *proeftuinen* hebben opgezet proberen in feite Facebook met eigen wapens te bestrijden. Er is wel e-Health-aanbod en een VraagBaak, maar wat mist is een rotsvast vertrouwen dat bewoners moeten zien te krijgen in de veiligheid, discretie en betrouwbaarheid van een dedicated Vitaliteits Platform.
Een commercieel platform zal die niche niet snel betreden dus daar ligt de uitdaging.

In Amsterdam is de *proeftuin* dit pad al opgegaan en boekt men al succes door een nieuw platform, Lekker in je Vel, helemaal te richten op vitaliteit, met een groot assortiment aan gratis e-Health, gekoppeld te gebruiken, gecombineerd met een VraagBaak en een online spreekuur (Wegwijssalon).

En, belangrijk beschikbaar te maken voor alle 1 miljoen Amsterdammers.

CC BY SA

Gebalanceerde mix van aanbod
'Eigen Regie' is uiteraard alleen een zinvol concept als er ook iets te regisseren valt. Een bewoner die aan de eigen *vitaliteit* wil werken kan terecht bij een professionele aanbieders, gebruik maken van gemeentelijke voorzieningen maar ook van diensten en 'publieks' aanbiedingen van medebewoners. In Amsterdam, Eindhoven en Rotterdam is een begin gemaakt met het inrichten van een digitale plek waar *e-Health* kan worden afgenomen, vrijwel altijd gratis.

Het is een begin want het aanbieden wordt nog centraal geregeld en 'publieks' aanbod wordt niet gefaciliteerd. Amsterdam is het verst met de introductie van Lekker In je Vel, gericht op heel Amsterdam en met een koppeling met de VraagBaak en een Chatfunctie (Wegwijssalon Online).

LESSONS LEARNED

Zorg voor Vitaliserende Aanbiedingen

Het is nog niet meegevallen om aanbieders ervan te overtuigen dat een VitaliteitsMarkt in ieders belang is. Het 'Belang' voor leveranciers zit in het feit dat bewoners de weg naar de vele, verspreide, eigen platforms en sites maar moeizaam vindt, voor 'publieks' aanbieders omdat die vaak kleinschalig en lokaal opereren en nauwelijks bekendheid genieten, voor gemeenten omdat ze heel gericht kunnen gaan sturen op vitaliteitsverhoging in de lokale context.
Echter: Die 'belangen' zijn pas reëel als er ook waarde toegekend gaat worden aan de transacties. Anders gezegd: Als de kassa gaat rinkelen. SamenBeter ziet de VitaliteitsMarkt dan ook als een XL Supermarkt: Hier ligt het product 'Cognitieve Gedragstherapie-10 sessies' van GGZ-instelling A broederlijk naast 'Elke woensdag samen arm in arm naar de markt' van bewoner X'... bewoners laden een winkelwagen vol met Vitaliserende producten en rekenen af met een 'FitKnip'. Deze Supermarkt heeft uiteraard een Online winkel maar maakt ook deel uit van een lokale buurtsuper.

CC BY SA

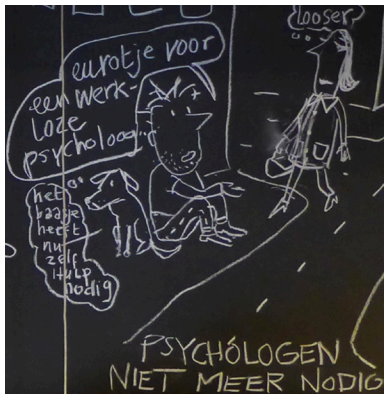

Participatie Huisarts, POH, Psycholoog en Welzijnswerker

De ondersteuning van deze instanties is in feite onmi*SamenBeter*aar omdat zij als 'poortwachters' bewoners verwijzen naar de 2e en 3e lijn. Vooral de Huisarts speelt een belangrijke rol en moet goed geïnformeerd zijn over de mogelijkheden die *proeftuin* biedt in therapeutische zin. Niet alleen verwijzen naar de GGZ maar misschien een wandeling adviseren langs de 'groene connectie' in Rotterdam.
illustratie © https://femkevanheerikhuizen.nl/ tijdens Live @ Sexyland

EXCELLENT TIP

Het Belang van de 1e Lijn

In de *proeftuinen* is het belang van de positie van de Huisarts niet altijd onderkend. Dat is vooral duidelijk geworden door de voorbeeldrol van de eerste lijn in Achtse Barrier waar de Huisarts juist een van de drijvende krachten was. Voor de eerste lijn in de Achtse Barrier is het vitaliserende aanbod in de *proeftuin* evenzeer iets wat voorgeschreven kan worden als een medicijn of verwijzing naar de 2e lijn.

In Westerpark was 'tijd' een probleem: In deze kleine wijk waren we afhankelijk van een praktijk. Bij de opschaling die 'Lekker in je vel' met zich meebracht, bleken de huisartsenzorggroepen wél het belang van een e-platform in te zien.

Hoe dan ook: Actief werken aan een goede relatie met de eerste lijn behoort tot de eerste todo's van de webber.

illustratie © https://femkevanheerikhuizen.nl/ tijdens Live @ Sexyland

Contact met Gemeente

De gemeente is een onmisbare partner. Omdat je voor van alles toestemming nodig hebt, omdat de gemeente beschikt over faciliteiten als zaaltjes en gebouwen. Maar vooral omdat de '*proeftuin*-gedachte' verankerd moet worden in gemeentelijk beleid. Nu is de gemeente verantwoordelijk voor de gezondheid van haar inwoners en daarmee dus ook een natuurlijke partner van de *proeftuin*.

CC BY SA

MAATSCHAPPELIJKE PRIJSLIJST

ZORG & GEZONDHEID		
Huisarts Consulteren	€ 10	/keer
Praktijkondersteunend Huisarts (POH) Bezoeken	€ 80	/uur
Huishoudelijke Hulp Thuiszorg	€ 20	/uur
Wijkverpleegkundige Inschakelen	€ 50	/uur
Eerstelijns Psycholoog Inschakelen	€ 80	/uur
Shrink Inschakelen	€ 95	/uur
Beschermd Wonen Met Intensieve Verzorging En Verpleging	€ 275	/dag
Spoedeisende Hulp bezoeken	€ 250	/bezoek
Verblijf Eerste Hulp Ziekenhuis	€ 2.200	/dag
Ambulance Laten Komen	€ 300	/keer
Intramurale (Crisis)Opname GGZ	€ 275	/dag
Behandeling PAAZ	€ 5.000	/behandeling
EPA GGZ-Cliënt in Je Wijk Laten Rondlopen	€ 17.000	/cliënt/jaar
JEUGD		
Inzet Bij Multiprobleemgezin	€ 104.000	/gezin/jaar
Uithuisplaatsing Kind	€ 40.000	/keer
Residentiële Opvangplaats	€ 65.000	/jaar
Ontheffing Uit Ouderlijk Gezag	€ 5.000	/jaar
Inzet Raad Voor Kinderbescherming	€ 3.500	/gezin/jaar
Inzet Bureau Halt	€ 250	/gezin/jaar
Inzet Jeugdzorg	€ 7.500	/interventie
Jeugdreclassering	€ 3.700	/interventie
Jeugdbescherming	€ 5.400	/interventie
Pleegzorgplaats	€ 7.000	/jaar
Kind In GGZ	€ 3.700	/jaar
Jongere In Gesloten Jeugdzorg	€ 55.800	/jaar
Ondertoezichtstelling <1 jaar	€ 8.900	/jaar
Gedragsbeïnvloedende Maatregel (GBM) Advies	€ 1.500	/keer
Begeleide Omgangsregeling	€ 1.900	
Individuele Trajectbegeleiding (ITB)-Harde Kern	€ 1.300	
OUDEREN		
Wonen in verzorgingshuis	€ 60	/ dag
Rollator	€ 200	
WELZIJN		
Maatschappelijk Werker	€ 65	/uur
Verblijf Maatschappelijke Opvang	€ 80	/dag
Verplaatsen Probleemgezin	€ 70.000	/keer
Dagactiviteit	€ 35	/dagdeel
Pakket Voedselbank	€ 4	
Sociale activering	€ 1.750	
Dagactiviteit)	€ 35	
Vervoer dagactiviteit	€ 10	
WERK & INKOMEN		
Bijstandsuitkering 21+	€ 600	/maand
Kosten Ziekteverzuim	€ 230	/dag
Beheer van Persoonsgebonden Budget (PGB)	€ 600	/jaar
Schuldhulpverlening	€ 1.500	/jaar
Budgetcoach	€ 94	/maand
Bewindvoering	€ 2500	/traject
Onder Curatele Plaatsen	€ 3500	/traject
Inzet UWV	€ 3.000	/jaar
Inzet Re-Integratie	€ 4.700	/traject
WW-Uitkering	€ 1.700	/maand
WONEN		
Een Betalingsregeling Treffen	€ 45	/keer
Bij Iemand De Energie Afkoppelen	€ 790	/keer
Iemand Uit Zijn Woning Zetten	€ 6.000	/keer
Kosten Deurwaarder Ontruiming Huis	€ 200	/interventie
Kosten Begeleid Wonen Na Woninguitzetting	€ 50.000	/keer
Verplaatsen Tokkies	€ 70.000	/keer
Klacht bij de woningcorporatie	€ 300	
Levensloopbestendig maken woning	€ 10.000	
VEILIGHEID		
De Politie Erop Af Sturen	€ 45	/uur
Iemand Dagvaarden	€ 80	/keer
Een Mishandeling Plegen	€ 5.500	/delict
Een Bedreiging Uiten	€ 2.700	/delict
Een Zedendelict Begaan	€ 2.600	/delict
Een Vermogensdelict Begaan	€ 1.400	/delict
Een Vernieling In De Openbare Ruimte	€ 730	/delict
Een Partijtje Drugs Verkopen	€ 670	/delict
De Bak Indraaien	€ 230	/dag
TBS Aan Je Broek Krijgen	€ 480	/dag
LEEFOMGEVING		
Vernielen Prullenbak	€ 500	/stuk
Ruineren Speeltoestel	€ 750	/stuk
In Elkaar Trappen Bushokje	€ 5.000	/stuk
Cruyff-Court	€ 9.000	/jaar
Voetbalveld	€ 80.000	

EXCELLENT TIP

Het belang van buy-in van de Gemeente

De Gemeente is makkelijk aan te spreken en overlegt graag en veelvuldig. Dit schept verwachting die niet zonder meer waargemaakt worden. Alle gemeentes worstelen in meer of mindere mate met hun rol in het zorgsysteem en de *proeftuin*-gedachte is, als we eerlijk zijn, tamelijk radicaal en vereist transities bij inkoop, verantwoording, politie, welzijn, huisvesting om maar wat te noemen.

In de *proeftuinen* heeft de gemeente Amersfoort niets van de regie los willen laten, is in Eindhoven de gemeente tenminste toegetreden tot het partneroverleg maar trekt de portemonnee niet. Amsterdam en Rotterdam hebben een basis kunnen leggen: In Rotterdam is goed contact tot stand gekomen rond bijvoorbeeld de *eHealth*-agenda en de Wijk BV.

In Amsterdam is vooral rond het Hoodlab-project vruchtbaar samengewerkt. Misschien is dat wel de gouden truc: Je moet sowieso toestemming van de gemeente hebben voor een dergelijk event. Als het gesprek eenmaal op gang is, is buy-in wellicht bespreekbaar.

Tijdens Events ontrolde SamenBeter steevast de Maatschappelijke Prijslijst: Een overzicht van doorgaans niet in berekeningen meegenomen kosten.

CC BY SA

Bekostigingsmodel

De uit de hand lopende zorgkosten worden vaak genoemd als motivatie om te onderzoeken hoe het zorgsysteem 'op de schop' kan. Vooral dus hoe het goedkoper kan.

Voor *SamenBeter* is dat echter niet de voornaamste drive voor een transitie. Sterker: Ook als het uiteindelijk duurder wordt, zijn we wat *SamenBeter* betreft op morele en ethische gronden gehouden door te zetten. Wat dat betreft lijkt dat op het discours rond bijvoorbeeld het klimaat: Te vaak wordt gekeken naar de kosten van een noodzakelijke energietransitie.

Waar we vooral naar gezocht hebben in de *proeftuinen* is een bekostigingsmodel dat gezond gedrag faciliteert. De *SROI* uitgevoerd in de Achtse Barrier laat zien in welke richting dat gezocht moet worden. Daar zien we in welke mate de stakeholders profiteren van de 'vitaliserende transacties' en ook in welke mate de stakeholders de lasten gedragen hebben.

Er is helemaal geen revolutionaire omwenteling voor nodig het bekostigingssysteem opnieuw in te richten. Sterker: et zal nieuwe economische mogelijkheden bieden aan bewoners die het nu moeilijk hebben en in die zin in zichzelf ook therapeutische én economische waarde hebben.

De door *SamenBeter* met het Groene Brein ontwikkelde 'SaMaBuCa' beschrijft ons drietrapsproces naar een 'maatschappelijk' bekostigingsmodel.

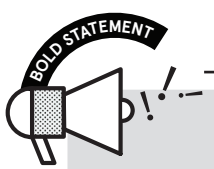

Bekostiging

Het tornen aan bekostigingssystemen is het ingrijpendste onderdeel van de transitie maar ook voorwaardelijk voor het succes. Veel van de 'mislukkingen' die we ervaren hebben kun je relateren aan het ontbreken van financiële prikkels.
Zoals webber Alexander Hoogendoorn stelde: Overal zijn wel potjes voor of subsidies maar waar het om gaat is om deel te worden van de structuur.

We stellen nu: Als er geen plan is om de bekostiging aan te vliegen heeft een *proeftuin* weinig kans van slagen...

CC BY SA

Meten = Weten

Het motto van *SamenBeter* is 'doen, leren, verbinden'. Het leren en verbinden wordt vergemakkelijkt door de ontwikkelingen te volgen, de voortgang te beschrijven en daarover met elkaar in gesprek te zijn en te evalueren.
Anne-Marie Benschop heeft dit onderdeel tot een Tool[1] uitgewerkt in de ToolBox.

Meten = Weten is Context specifiek

Deze Tool is niet een 'zo moet het' maar een 'zo hebben wij het gedaan'. In een ander project zal ook altijd gelden dat in die specifieke situatie bepaalde oplossingen of aanpakken beter passen dan andere.
De wijken van SamenBeter zijn daarvan een levend voorbeeld.

'Meten = Weten' probeert een antwoord te vinden op de hoofdvraag van het programma *SamenBeter*: Hoe krijgen we gezondere en vitalere wijken, met gezondere en vitalere bewoners? We meten: Welke interventies doen we vanuit *SamenBeter*, en wat hebben die voor effect? Welke aspecten van gezondheid en *vitaliteit* worden beïnvloed en op welke manier?

Evaluation in complexity

'Meten = Weten' in de traditionele betekenis is niet precies wat we in *SamenBeter* hebben gedaan. 'Meten = Weten' veronderstelt een tamelijk eenvoudige setting, waarin je een doel stelt, definieert met welke parameter je kunt meten of het doel gehaald wordt, en het dan vervolgens gaat volgen in de tijd. Het houdt geen rekening met complexe omstandigheden en onvoorspelbare en niet te meten invloeden van verschillende orde. Terwijl daar in een wijk, met veel verschillende actoren, en met allerlei invloeden vanuit de maatschappij, wel degelijk sprake van is.

'Meten = Weten' moet je daarom zien als een soort geuzennaam voor wat we gedaan hebben om de ontwikkelingen in de verschillende wijken van *SamenBeter* te volgen en te evalueren.
Het theoretisch kader dat we gebruikt hebben voor Meten = Weten is 'evaluation in complexity[2]'. Dat gaat uit van een subjectief op waarde schatten van gebeurtenissen en uitkomsten door verschillende betrokkenen, die zelf ook de verschillende invloeden meemaken waar hiervoor over gesproken wordt. Het is dan ook logisch dat verhalen van mensen als een manier van meten in *SamenBeter* is gebruikt.

1 https://www.samenbeter.org/toolbox/tool/Meten%20%3D%20Weten/recuJqbJCt0EGxmAk
2 Grondlegger van 'evaluation in complexity' theorie is Michael Patton: M. Patton (2010), Developmental evaluation applying complexity concepts to enhance innovation and use. New York, NY: Guilford Press.

CC BY SA

Waar Meten = Weten vaak ingezet wordt om verantwoording af te leggen aan opdrachtgevers en financiers, hebben wij het vooral ingezet als ondersteuning van het leerproces. Natuurlijk hebben we ook verantwoording afgelegd. Maar om grote veranderingen te bereiken in wijken is een lange (leer)weg te gaan. En het heeft uiteraard tijd nodig voordat interventies op grote schaal tot een meetbaar effect leiden.

Organisatie van Meten = Weten
Toen *SamenBeter* als programma van start ging was nog niet bedacht hoe we de ontwikkelingen in de wijken zouden gaan volgen. Dat lieten we aanvankelijk aan de wijken over. Vanwege de verschillen tussen de wijken kwam het niet vanzelf tot een aanpak van Meten = Weten waarbij je ook uitspraken zou kunnen doen over de wijken heen. Dat was niet handig en daarom is ongeveer een jaar na de start Anne-Marie Benschop als projectleider voor Meten = Weten benoemd. Die heeft samen met de wijken een aantal metingen, bijeenkomsten en case studies opgezet, die alle wijken jaarlijks hebben uitgevoerd. Deze elementen worden in dit document beschreven.

Grondwet of Uitgangspunten van SamenBeter
Het belangrijkste vertrekpunt voor Meten = Weten is de zogenaamde Grondwet van *SamenBeter*. Hierin staan de uitgangspunten of intenties van het programma.
Een aantal kernelementen uit de Grondwet zijn genomen als kapstok voor Meten = Weten: Dat zijn de twee uitgangspunten, het bevorderen van 'eigen regie' en van 'multideskundige samenwerking', en de vier transitie principes, ofwel de knoppen om aan te draaien om de gewenste verandering te bereiken.

Jaarlijkse metingen
We zijn in 2018 begonnen met een nul- en 1-meting, die we vervolgens herhaald hebben met een 2-meting in 2019 en een 3-meting in 2020. Deze metingen zijn voornamelijk beschrijvend van aard, aangevuld met cijfers waar mogelijk. De eerste meting, de nul-meting, is een foto van de wijk bij de start van het programma. De 1-meting is een nieuwe foto een jaar later met daarbij de beschrijving van de ontwikkeling in dat jaar. Voor de 2- en 3- meting geldt hetzelfde, waarbij de 3-meting tevens het karakter had van een terugblik over alle jaren en van een evaluatie van de Grondwet en uitgangspunten in het bijzonder.

Jaarlijkse evaluatiebijeenkomsten
De wijken leverden hun jaarlijkse metingen aan de projectleider Meten = Weten aan en die ging aan de slag om een analyse te maken van de bevindingen van de wijken en om daar de rode draden uit te halen. Deze analyse werd vervolgens gebruikt bij de start van de jaarlijkse gemeenschappelijke evaluatiebijeenkomst. Daarbij was er alle ruimte voor de wijken om uit te wisselen over hun successen, best practices en lessons learned.

In het tweede deel van deze bijeenkomsten gebruikten we het instrument 'World Cafe' om te verdiepen op onderwerpen die de wijken relevant vonden of die voortkwamen uit de analyse van rode draden. Zo werden de evaluatiebijeenkomsten leermomenten en inspiratiemomenten die weer input vormden voor de nieuwe plannen van de wijken.

Case studies
In *SamenBeter* hebben we vanaf het begin gesteld dat we verhalen zouden gebruiken als vorm van kwalitatieve metingen. Een case study was voor ons relevant als dat het verhaal van een bewoner of een professional vertelde die enige of langere tijd betrokken was bij activiteiten of interventies van *SamenBeter* in de wijk. Verhalen dus van mensen van wie de wijken wisten dat de invloed van het gedachtegoed van *SamenBeter* merkbaar was geworden in hun (privé of professionele) leven.

In 2019 hebben we case studies gedaan van bewoners en in 2020 van professionals. In beide gevallen hebben we met de wijken gekeken naar de rode draden uit alle case studies. Die zijn beschreven in twee artikelen.

Wijkplatform rapportage
In *SamenBeter* was het vanaf de start de bedoeling om ICT in te zetten als ondersteuning van de wijken. Dit resulteerde erin dat iedere wijk een wijkplatform heeft ingericht, of dat gebruik werd gemaakt van een bestaand wijkplatform als dat er was.
Op dat wijkplatform werd onder andere een online aanbod gepresenteerd aan wijkbewoners, zowel vanuit bewonersorganisaties als ook van professionele organisaties. Daarnaast is ook aanbod toegevoegd van verschillende *eHealth*-providers.

EXCELLENT TIP

Gebruik 'evaluation in complexity' als kader voor meten en leren

Zoals hierboven al is gezegd is het belangrijk om te begrijpen dat meten in een complexe omgeving niet eenvoudig is. Er zijn vele invloeden en het is bijna onmogelijk om effecten eenduidig toe te schrijven aan een of meer factoren zoals in een laboratoriumsituatie. Evaluation in complexity als kader voor meten is voor SamenBeter waardevol gebleken.

We hebben daar op twee manieren specifiek uiting aan gegeven:
- **Veel ruimte voor verhalen, zowel in de jaarlijkse metingen als ook in de case studies.**
- **Jaarlijkse evaluatiebijeenkomsten als momenten waarop er nieuwe betekenis ontstond door de uitwisseling en verdieping die daar ontstond tussen de mensen van de wijken en van het landelijk team.**

LESSONS LEARNED

Meten = Weten vanaf het begin onderdeel van het project

Allereerst is de les dat we in een volgend project vanaf het begin 'Meten = Weten' onderdeel zouden maken van het project, en wel als onderdeel van het leer- en evaluatieproces. Dit heeft twee voordelen:

• Meten = Weten is uiteraard gekoppeld aan de doelstellingen van het project. Door je af te vragen wat je gaat meten help je het denken over doelstellingen. De vraag naar 'hoe weten we of we onze doelen bereiken?' brengt scherpte aan in de formulering van de doelstellingen. Bijvoorbeeld 'hoe weet je of iemand gezonder is', roept de vraag op om nader te specificeren welke aspecten van gezondheid meegenomen worden in de doelstelling.
• Je krijgt makkelijker draagvlak voor de werkzaamheden die meten vraagt in het kader van 'leren' dan in het (eveneens relevante) kader van 'verantwoorden'. Er is een hoge intrinsieke motivatie van betrokkenen bij een vernieuwend project zoals SamenBeter om te leren. Mensen willen weten wat wel en niet werkt en wat het effect is van bepaalde nieuwe ideeën die uitgeprobeerd worden. Als logisch onderdeel van een leer- en evaluatiecyclus is er een bereidheid om te meten. Van daaruit is het een kleine stap om een indicatoren te kiezen die gebruikt kunnen worden in het kader van de verantwoording naar bijvoorbeeld financiers, opdrachtgever en andere stakeholders.

Een doel van *SamenBeter* was om drempels op IT-gebied weg te nemen die het gebruik van deze wijkplatforms in de weg zouden staan. Daartoe hebben we een sociale netwerk standaard ontwikkeld (SNS).

Om het gebruik van het platform en van de SNS te volgen hebben de wijken een wijkplatformrapportage ontwikkeld. Bijvoorbeeld deze rapportage uit Amsterdam[3].

Opbrengst en Best practices van Meten = Weten
De *proeftuinen* hebben allemaal volledig meegewerkt aan alle onderdelen van Meten = Weten.
Meten = Weten heeft ons veel gebracht. Niet alles wat je graag zou willen, maar wel veel wat van waarde is. Niet alles, omdat vooral de kwantitatieve metingen van uitkomsten nog ontbreken. Het antwoord op de vraag hoeveel de gezondheid van wijkbewoners is verbeterd kunnen we nog niet goed geven. Onder 'Lessons learned' komen we daarop terug.

3 https://drive.google.com/file/d/1_FArOILCq5qN2j4kEqn_6ACOkHKJNTfl/view?usp=sharing

CC BY SA

Meten = Weten heeft ons wel degelijk wat opgeleverd, namelijk:

- ✔ Het beschrijven van een ontwikkeling per *proeftuin* via de nul- 1- 2- en 3-metingen.
- ✔ Het ontstaan van een gemeenschappelijk verhaal over de *proeftuinen* heen, enerzijds in de jaarlijkse evaluatiebijeenkomsten en anderzijds in de case studies en artikelen.
- ✔ Het leren en inspireren van elkaar in de jaarlijkse bijeenkomsten.
  Kwalitatieve antwoorden op 'hoe worden wijken gezonder en vitaler', inclusief lessons learned en best practices.
- ✔ Antwoorden op 'hoe bevorder je eigen regie en multideskundige samenleving' en op 'wat levert eigen regie op' en 'wat levert multideskundige samenwerking op', inclusief lessons learned en best practices.

LESSONS LEARNED

Maatschappelijke veranderingen doorvoeren op wijkniveau duurt meer dan 3 à 4 jaar...

...dus de waarde van het meten van uitkomsten is beperkt; je kunt wel de verandering zelf meten.

Na 3 à 4 vier jaar is er veel veranderd, vooral op het vlak van hoe er gewerkt en samengewerkt wordt in de wijk door bewoners en professionals. Uit individuele verhalen van zowel bewoners als professionals blijkt dat men veel positieve effecten ervaart door de veranderingen die zijn ingezet. Het is echter nog (lang) niet op het punt dat een significante groep van bewoners het effect heeft ondervonden van de veranderingen.
We kunnen daarom wel zeggen dat we verwachten dat wijken en hun bewoners gezonder en vitaler zullen worden als de visie van SamenBeter en van de wijkteams is doorgevoerd, maar hard maken met cijfers op uitkomstniveau kunnen we nog niet.
Een eerste stap in die richting is de Social Return on Investment (SROI)-analyse die in de wijk Achtse Barrier is uitgevoerd.

Wat je wel kunt meten is de verandering zelf, uit te drukken in verhalen/case studies en ook in structuur- en procesfactoren. Voorbeelden van structuurfactoren zijn: Is er een werkplan voor de wijk? Is er overleg tussen de verschillende partners in de wijk? En voorbeelden van procesfactoren zijn: Hoeveel en welke onderdelen van het Minimal Viable Prototype (*MVP*) voor een wijk zijn gerealiseerd? Hoeveel gebruikers van het wijkplatform zijn er? Etc.

CC BY SA

REMEMBER

Dialooginstrument World Cafe

Het instrument World Cafe is een prettige manier om in kleinere groepen te werken waardoor iedere stem gehoord wordt. Bovendien biedt de werkvorm de mogelijkheid om een onderwerp met elkaar uit te diepen. De evaluatiebijeenkomsten werden steeds als leerzaam en inspirerend ervaren.

REMEMBER

Case Studies als research tool

Verhalen van mensen zijn een uitstekende manier om verschillende aspecten te ontdekken van effecten van interventies in een complexe omgeving.

Hieronder een bundel verhalen uit de proeftuinen.

Gezond en vitaal dankzij sociale relaties en multideskundige samenwerking in de wijk

Ervaringsverhalen

https://public.3.basecamp.com/p/4sTWuwuDp1q5nCajReuwdZhY

CC BY SA

Het *MVP*: Borging naar de Toekomst
Het *MVP*-concept heeft ons veel steun opgeleverd in het managen van het project. We beschouwen het daarom als een Tool: Een middel waarmee een startende buurt community het project in subprojecten kan onderverdelen en op elk van die subprojecten kan sturen.

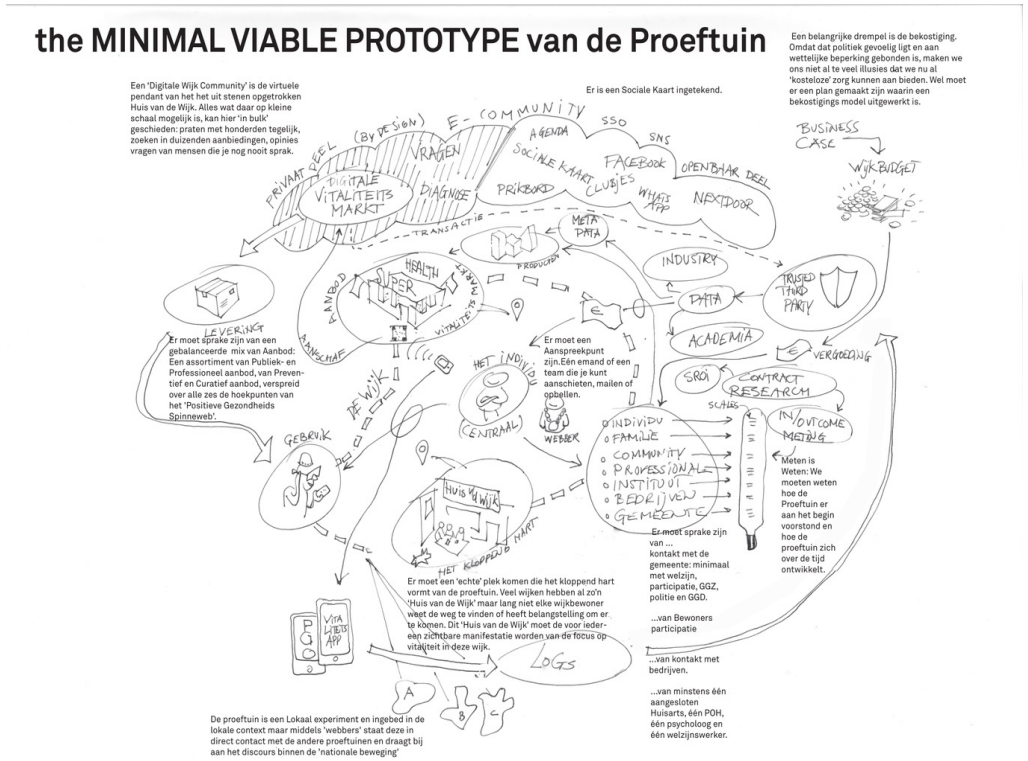

LESSONS LEARNED

Minimaal = Minimaal

Het doel om met de geringst mogelijke resources iets aan te tonen is niet bij iedereen doorgedrongen en vermoedelijk druist het in tegen de menselijk natuur om 'iets meteen goed te doen'.

Spendeer tijd en budget om iedereen ervan bewust te maken dat we 'plankiers' maken om in de modder tenminste met droge voeten kunnen lopen en geen keurig bestrate klinkerweg!

CC BY SA

Pieter Jeekel: https://vimeo.com/246398691 • Jim van Os: https://vimeo.com/246396815
Philippe Delespaul: https://vimeo.com/246396578 • Jan Joost Meijs: https://vimeo.com/246396383
Sergej van Middendorp: https://vimeo.com/246396050 • *Anja van der Aa: https://vimeo.com/246396192*

Pieter Jeekel: een markt voor Gezondheid
3 years ago

Jim van Os: SamenBeter Vital Signs her...
3 years ago

Phillipe Delespaul: SamenBeter Incentiv...
3 years ago

Jan Joost Meijs: SamenBeter Verbinding...
3 years ago

Sergej van Middendorp: SamenBeter IC...
3 years ago

Anja van der Aa: SamenBeter Statement...
3 years ago

CC BY SA

2.2

SamenBeter Events

Het doel van 'Events' is meervoudig. Het meest voor de hand liggende is natuurlijk 'Succes vieren'. Niet onbelangrijk want veel mensen dragen veel bij aan een proeftuin, vaak achter de schermen, zonder daar al te veel voor terug te krijgen. Een event zet de schijnwerpers op al die belangrijke mensen en initiatieven.
Een tweede belangrijk doel: Bekendmaken van de proeftuin en het experiment aan bewoners. Het is belangrijk dat bewoners weten dat ze onderdeel zijn van een experiment en dat ze daar actief aan bij kunnen dragen.

Ondertekening Manifest

In het statige Universiteitsgebouw van UMC Utrecht kwamen eind 2017 een tiental 'Movers and Shakers' bijeen die als voorlopers en inspiratiebron voor *SamenBeter* hebben gediend: Deze partijen zouden we kunnen beschouwen als de *SamenBeter* Founding Partners: *De Nieuwe GGZ*, *Institute for Positive Health*, *Meeting More Minds*, *Zelfzorg Ondersteund*, GezondNL, *Integrative Medicine*.

Carl Verheijen: https://vimeo.com/246395479
Michael Milo: https://vimeo.com/246395750

Carl Verheijen: SamenBeter Media Cam...
3 years ago

Michael Milo: SamenBeter Communities...
3 years ago

CC BY SA

SamenBeter Live in ...

Live in Sexyland
In Amsterdam vond in 11 juni 2017 het eerste *SamenBeter*-event Live in Sexyland plaats. Dit was de kick-off van het project en was gericht op mensen die iets met een *proeftuin* wilde gaan doen.
We presenteerden op dit event de belangrijke personen en de sleutel concepten waaronder 'de *Webber*', *positieve gezondheid*, belang van ICT.

Live in Academia
In het statige Universiteitsgebouw van UMC Utrecht vonden 23 januari 2017 in de *ehealth*-week een viertal verdiepingsessie plaats rond *proeftuin*-thema's als Bekostiging (prof. Delespaul), Transitie (prof. Roobeek), Nieuwe zorg samenwerkingen (Jan Smelink en prof. Van Os) en ICT (Sergej van Middendorp).

CC BY SA

Live in Lombok
Aansluitend op de hiervoor beschreven verdiepingssessies vond er in Huis Utrecht op dezelfde dag een tweede event plaats volgens het 'Live Format'.

CC BY SA

Live in Westerpark
In mei 2018 werd er Westerpark een Live event georganiseerd bij het Huis van de Wijk (De Horizon) waarbij ruim 200 bewoners en professionals aanwezig waren en lokale initiatieven zich konden presenteren.

CC BY SA

Proef de Achtse Barrier
In de Achtse Barrier zijn in oktober 2019 tijdens ‘Proef de Achtse Barrier’ de ‘Partnerraad’ haar handtekening gezet onder de samenwerkingsovereenkomst. *SamenBeter* presenteerde bij deze gelegenheid twee ‘machines’, de Vraagbaak en de SaMaBuCa-bekostigingsmachine.

Tijdens ‘Proef de Barrier’ was er ook theater. FOTOKEES MARTENS/FOTOMELLENKOP

De Barrier heeft behoefte aan Vraagbaak, en meer

In de Achtse Barrier zoeken veel mensen naar mogelijkheden om zorg en welzijn beter in te richten en de wijk nog vitaler te maken.

Karin Rosendaal
Eindhoven

Een grote opkomst in wijkcentrum De Mortel dinsdag tijdens de informatiemiddag ‘Proef de Barrier’. Een kleine honderdvijftig bezoekers komen kijken wat de projectgroep Proef de Achtse Barrier tot nu bereikt heeft op het gebied van het aanbieden van activiteiten, het digitale buurtplein (buurtpleinah.nl) en de nieuwe De Vraagbaak. „We zitten nu op een hoogtepunt en laten zien wat we al omwikkeld hebben en waar we nog naar toe willen", zegt Wendy Beeijen van Samen Beter, een landelijke organisatie die wijken vitaler en gezonder wil maken. „Er is veel interesse voor waar we mee bezig zijn, maar het is niet altijd duidelijk wat er allemaal is. Buurtbewoners, wijkzorg, zorgverleners en hulpverleners hebben samen al veel bereikt en daar zijn we trots op."

Vraagbaak

Verhalenvertelster Linde ten Broek uit Stratum is gevraagd om vanuit haar beleving over de Achtse Barrier te vertellen. Hoe beleeft zij als buitenstaander de wijk en kijkt zij aan tegen het digitale buurtplein? „Wat opvalt is hoeveel informatie er is. Als je een account aanmaakt kan je zoveel te weten komen en zelf berichten posten. Door samen te delen wordt het meer. Niet alleen digitaal, maar ook gebruik ger maanten tijdens de activiteiten in De Mortel waar veel mensen zich belangeloos inzetten."

Met ludiek theater krijgen de bezoekers uitleg over De Vraagbaak, een ondersteel van het digitale buurtplein. Boeijen: „Dat is een instrument voor iedere bewoner om vragen te stellen over allerlei onderwerpen. Het is laagdrempelig, want het kan anoniem. Bewoners kunnen antwoorden, maar er is een team van professionals (politie, huisartsen) dat op de vragen reageert."

Naast de ontmoetingen in de wijk wendt het digitaal ontmoeten op het buurtplein gestimuleerd. „We werken met veel mensen samen. Bezoekers die een vraag stellen kunnen een reactie kiezen die bij hun past. Een snel lijntje met een snelle reactie."

En er wordt nog een stap gezet. De Achtse Barrier is een proeftuin van Samen Beter, mede door het gebruik van digitale gezondheid. De gemeenste, Wlbeindhoven, Slimmer Leven, zorgverzekeraars en Samen Beter tekenen deze middag een intentieverklaring om het project Eindhovenbreed toe te gaan passen.

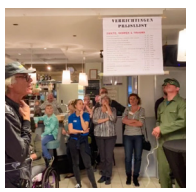

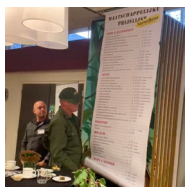

CC BY SA

Pannenbier

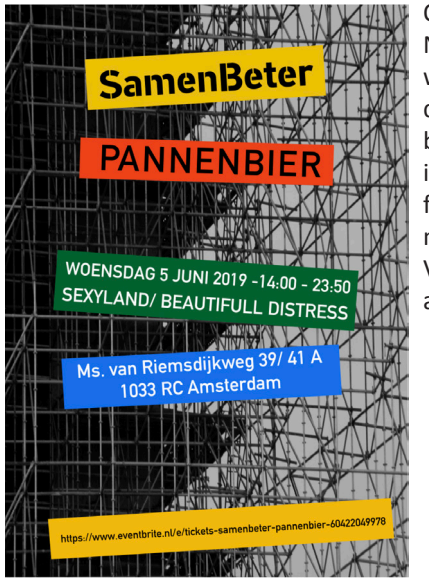

Op het terrein van de voormalige scheepswerf van de NDSM in Amsterdam is een Live event georganiseerd waar de drie ‘machines’ gepresenteerd zijn. Dit zijn de onderdelen waarvan *SamenBeter* in dit stadium bepaald had dat dit onmi*SamenBeter*are elementen in een nieuw zorgstelsel zijn. Echter, ze kunnen alleen functioneren als iedereen, of in elk geval heel veel mensen eraan deelnemen. Rond de VraagBaak, de VitaliteitsMarkt en de SaMaBuCa zijn voor dit event acts opgevoerd.

CC BY SA

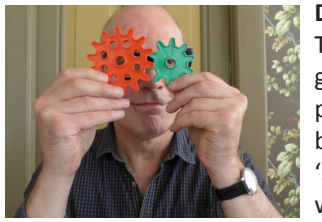

De 'Machines'
Tijdens Pannenbier zijn drie theatrale installaties getoond die de werking van drie 'infra-strcuturele' producten illustreerden. Kunstenaar Arnold Weel bouwde de VraagBaak, De VitaliteitsMarkt en de 'SaMaBuCa'. Deze vormden het decor voor een act waarin de werking uitgelegd werd.

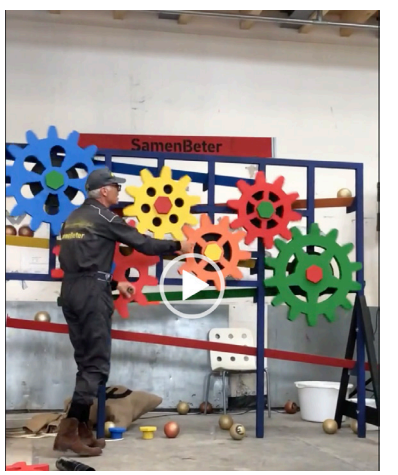

Gast optredens

SamenBeter was een aantal malen te gast bij events van andere organisaties:

NRC Live
Michael Milo trad op in een NRC LIVE event.

CNV-Congres
Jim Van Os, Philippe Delespaul, Michael Milo en Gijs Ockeloen traden op bij een CNV-congres.

Noaber Foundation
Jim van Os, Philippe Delespaul, Michael Milo, Gijs Ockeloen en Sergej van Middendorp presenteerden *SamenBeter* aan het Noaber-bestuur.

CC BY SA

OZJ in Utrecht
Michael Milo, Gijs Ockeloen en Justus Tomlow presenteerden de VraagBaak Machine en faciliteerden een Q&A-sessie.

CC BY SA

Jeugdzorg in Utrecht

De overgang van 18- naar 18+ in de GGZ heeft een keiharde scheidingslijn, waardoor jong volwassenen vaak niet de hulp kunnen krijgen die zij nodig hebben.

'Word je 18 jaar, dan kan je de hulp die bij jou aansluit vaarwel zeggen', vertelde ervaringsdeskundige Carlijn Mol ons. 'Je moet je eigen zorg-manager worden, terwijl je daar totaal de kracht niet voor hebt en staat maanden (tot jaren) op een wachtlijst.'

Het OZJ organiseerde een sessie met de Gemeente Utrecht, Zilveren Kruis, VNG, Zorgverzekeraars Nederland, Spoor030, KOOS, extr@utrecht, Zorg & Zekerheid, GGZ Nederland en het Ministerie van VWS.

SamenBeter presenteerde met de SamaBuCa-machine een nieuwe manier van samenwerken met gedeeld eigenaarschap, om aan dit soort problemen te werken. Deze performance is een metafoor voor de transitie die wij beogen: Van werken in silo's (waar wrijving en verlies door ontstaat) naar lokale samenwerkingen die floreren op gezondheid en *vitaliteit*.

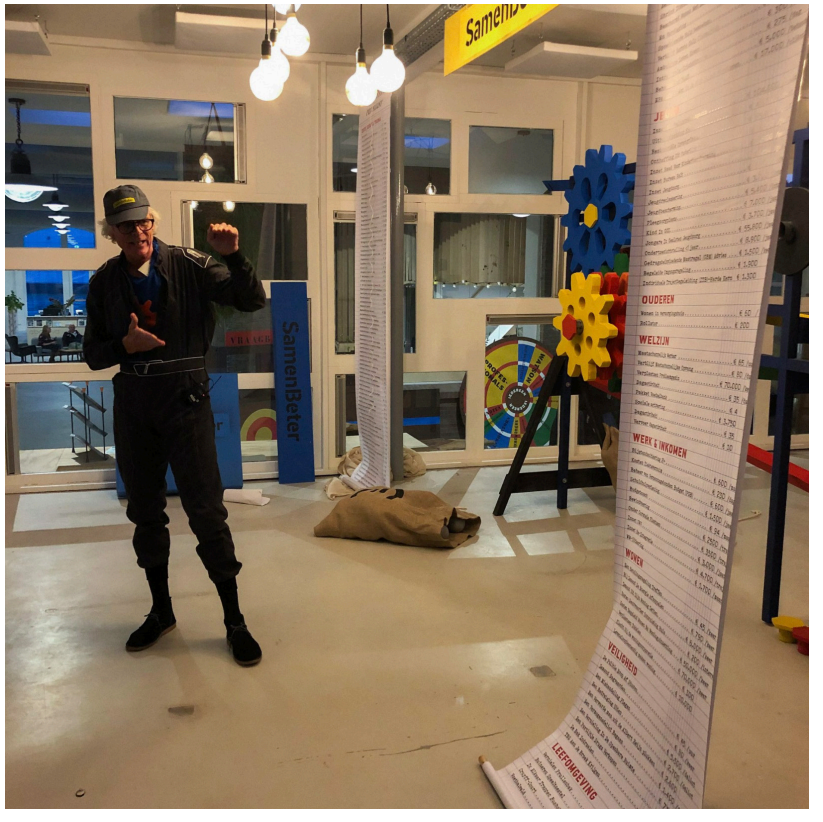

CC BY SA

Basis GGZ-congres

Op het jaarlijkse Basis GGZ-congres heeft *SamenBeter* een interactieve enquete gehouden om de kennis testen en nieuwe richtingen vast te stellen.

We deden dat met een quiz waarbij mensen positie moesten kiezen op assen die op de vloer geplot waren. Op een Giant screen werd de posities zichtbaar gemaakt en vergeleken met antwoorden van een eerder opgenomen testpopulatie.

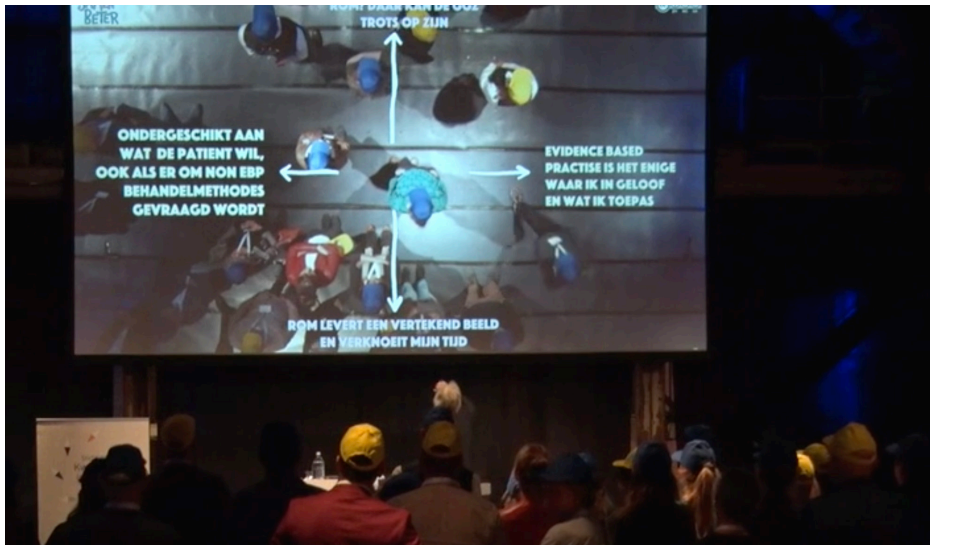

CC BY SA

Praktijkvoorbeelden Parade van de VNG in de Van Nelle Fabriek
SamenBeter en *webber* Alexander Hogendoorn gaven een ‘Masterclass *SamenBeter*’ tijdens de Praktijkvoorbeelden Parade van de VNG in de Van Nelle Fabriek.

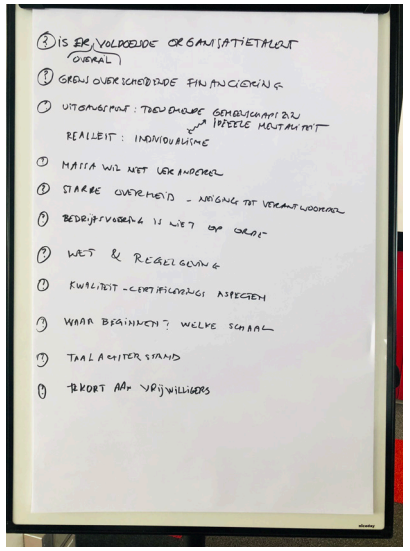

Naast het delen van de transformatie principes, de *SamenBeter* aanpak, de *SamenBeter* Menukaart en voorbeelden uit de Rotterdamse *proeftuin* hebben we bij de Gemeentes op kunnen halen wat zij als voornaamste drempels zien om in wijken vitale ecosystemen te laten ontstaan.

Belangrijkste resultaat is dat gemeentes aangaven graag intensief bij de *SamenBeter*-projecten betrokken te willen worden. Masterclasses, Hackathons en Stadscolleges lijken daar uitstekende middelen voor.

CC BY SA

VWS bezoekt Westerpark
Het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport wilde graag kennismaken met de *Webber*s, wijkbewoners, professionals en deelnemers die echt hands on in de wijk bezig zijn.

Er waren presentaties van ‘trotse, bevlogen en enthousiaste’ mensen een aantal verschillende innovatieve (zorg)projecten aan bod, die binnen de landelijke lijnen zijn ontstaan in het *ecosysteem* van de *Proeftuin* Westerpark; zoals de resourcegroepen, de e-community, de WegWijsSalon en Hoodlab Westerpark i.s.m. PLYGRND.CITY. Daarnaast indrukwekkende verhalen van betrokken buurtbewoners Peter L. als ambassadeur van de WegWijsSalon en Peter Siegel over de VraagBaak en het opruimen van zwerfvuil/plastic om buren en de buurt te verbinden.

Van: Poot, J.A.R. (Jeroen) <ja.poot@minvws.nl>
Onderwerp: RE: Werkbezoek VWS aan Proeftuin SamenBeter Westerpark
Aan: Emiel de Boer <Emiel.de.Boer@arkin.nl>; Machteld Ploeg <Machteld.Ploeg@mentrum.nl>; michael@michaelmlo.nl nog 11
Cc: mees@ihc-empowerment.nl <mees@ihc-empowerment.nl>

Beste mensen,

Heel veel dank voor de hartverwarmende en gastvrije ontvangst gisteren bij SamenBeter Westerpark. Ik ben onder de indruk van de verhalen die ik heb gehoord (en wat het opleverd) en ben gisteren meteen begonnen met plastic opruimen in onze eigen straat. De buurman kwam direct vragen of ik iets kwijt was. Dank voorde tip Peter.

Goed om ook te horen dat jullie zo trots vertellen over jullie werk. Fijn om te merken dat er zulke enthousiaste en bevlogen mensen zijn. Zouden jullie dat ook willen doorgeven aan iedereen met wie wij gesproken hebben en die niet in deze verzendlijst staat? Mochten jullie vragen hebben neem dan gerust contact op. Nogmaals dank voor jullie warme ontvangst.

Hartelijk groet,

Jeroen

Jeroen Poot | Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Senior Beleidsmedewerker Curatieve Zorg | Directie Curatieve Zorg | Team GGZ
Parnassusplein 5 | 2511 VX | Den Haag
Postbus 20350 | 2500 EJ | Den Haag
Mobiel: 06 111 29 932 | ja.poot@minvws.nl

CC BY SA

VNG bezoekt *Proeftuin* Westerpark
Vermeldenswaardig is ook het bezoek van de VNG (vereniging Nederlandse Gemeenten) aan Westerpark. In het kader van een Praktijkdag bezocht een 20-tal VNG'ers het huis van de wijk De Horizon. VNG was, in haar eigen woorden 'geïnteresseerd in' vernieuwende initiatieven die aansluiten bij de lokale wensen van bewoners en van de rol van de gemeenten hierin'. VNG heeft hiervan op haar website een verslag staan onder de titel 'model *SamenBeter* model voor de toekomst *sociaal domein*?'
SamenBeter presenteerde daar onder meer een eerste concept voor de FitKnip.
Lees het verslag van de VNG hieronder!

VNG ONDERWERPEN NIEUWS AGENDA PRODUCTEN Waar bent u naar op zoek?

Home / Nieuws / Proeftuinen SamenBeter model voor toekomst sociaal domein?

Proeftuinen SamenBeter model voor toekomst sociaal domein?

Nieuws

Gerelateerde onderwerpen
Sociaal domein, Jeugd, Maatschappelijke ondersteuning en zorg

dinsdag 24 april 2018

In maart bezocht een delegatie van de VNG de Proeftuin in Amsterdam Westerpark. Dit initiatief van SamenBeter focust op gezondheidsbevordering in de wijk. De VNG is geïnteresseerd in vernieuwende initiatieven die aansluiten bij lokale wensen van bewoners, en de rol van gemeenten hierin.

SamenBeter

Een Proeftuin van SamenBeter is online, maar wordt gekoppeld aan een fysiek gebied: een bepaalde wijk. Het doel is om een ecosysteem te creëren dat gezond gedrag faciliteert, met behulp van ICT-systemen. Zo kunnen burgers (cliënten), ervaringsdeskundigen, ondernemers, zorgverleners en instellingen op een nieuwe manier samenwerken.

Vernieuwend initiatief

Wat SamenBeter zo vernieuwend maakt, is de directe link met lokale initiatieven. In vijf weken wordt onder bewoners, zorgverleners, instellingen en leveranciers gevraagd welke aanvullende ICT-toepassingen de wijk verder kunnen helpen. Volgens wordt de belangrijkste hiervan uitgewerkt.

Van elkaar leren

SamenBeter is een lerende omgeving, waarin de Proeftuinen in uitwisseling leren van elkaars ervaringen en valkuilen. In gezamenlijke workshops worden ze gecoacht op de vier transformatieprincipes:

- Het creëren van een ecosysteem voor positieve gezondheid
- Het ontwerpen van nieuwe samenwerkingsverbanden
- De inzet van ICT
- Nieuwe financieringsmodellen

Goed voorbeeld

Proeftuin Westerpark is geïnitieerd door GGZ-instelling Arkin, die hier samenwerkt met wijkinitiatieven. In de proeftuin gebeurt veel: dankzij de cliëntvertegenwoordiging van Arkin heeft de cliënt zelf meer regie over zijn/ haar leven. Ook vinden cliënten begeleid werk bij aangesloten sociale plaatsen in de wijk, zoals Brouwerij de Prael en Restaurant Freud.
Daarnaast is het financieringsmodel op de schop. Onder 'Meer informatie' wordt de Proeftuin Westerpark verder uitgelegd.

Rol gemeenten

De rol van de gemeente is die van spin in het web: niet leidend maar betrokken en faciliterend. Er wordt gefocust op het optimaal benutten van wat er al is in de wijk. De zogenaamde schotten tussen verschillende instanties moeten weg, en dat vraagt om flexibiliteit. Dit vraagt ook om een andere manier van financiering, zowel van gemeentelijk geld als van verzekeringen.

Toekomst sociaal domein/ zorg?

De VNG is enthousiast over deze manier van gezondheidsbevordering en werken in de wijk en ziet veel raakvlakken met de maatschappelijke opgave waar gemeenten voor staan: samen met burgers en betrokken partijen werken aan wijken die gezond gedrag stimuleren en versterking van lokale steunstructuren met behulp van slimme technologieën die mensen verbindt.

CC BY SA

Jeugd Hackaton

Op naar een vitaler Westerpark! Een snelkookpan-sessie op initiatief van Ouder- en Kindteams, Spirit, Bascule, Arkin Jeugd & Gezin, Dock Amstel en Zaan en de *Proeftuin SamenBeter* Westerpark.

Hoe kunnen we in *proeftuin* Westerpark werken aan de *vitaliteit* van #jeugdengezin? Een brainstorm waarin we met verschillende partijen bij elkaar kwamen om te bespreken waar de behoeftes liggen, welke

CC BY SA

drempels we tegenkomen en hoe we tot concrete plannen kunnen komen om verschillende organisaties te laten samenwerken.

Annemiek Roobeek heeft speciaal voor Jeugd een tweetal masterclass 'netwerkend werken[1]' gegeven. Bekijk de presentatie en lees het verslag.

1 https://public.3.basecamp.com/p/NTAjc8YQGM5RXjDUe7N779kS TAjc8YQGM5RXjDUe7N779kS NTAjc8YQGM5RXjDUe7N779kS

CC BY SA

2.3 SamenBeter in the press

Het belangrijkste 'persmoment' is zonder twijfel het artikel van Nina Polak in de Correspondent[1] waarin de verschillende bewegingen in de GGZ de revue passeren waaronder *SamenBeter* welke in het artikel een prominente rol speelt.

de Correspondent

De revolutie in de psychiatrie is begonnen. Dit zijn de rebellen

Modern Leven

Nina POLAK

Zorg voor een Goede Pers

Het artikel van Nina Polak was natuurlijk geweldig maar terugblikkend hadden we meer de publicititeit moeten zoeken.

Een 'Press Offices' is een belangrijke en onmisbare rol.

1 Link naar 'De revolutie in de psychiatrie is begonnen': https://decorrespondent.nl/10629/de-revolutie-in-de-psychiatrie-is-begonnen-dit-zijn-de-rebellen/1089685080-2b966cc2

CC BY SA

Hoofdstuk 3

Wat zijn de SamenBeter doorbraken?

3.1

de Proeftuinen

SamenBeter wil in haar proeftuinen laten zien hoe gemeenschapsvorming, eigen regie en Multi-deskundige samenwerking kunnen leiden tot een vitalere wijk met gezondere en gelukkigere bewoners en hoe zorg-ICT daarbij kan ondersteunen. Binnen SamenBeter hebben de proeftuinen ervaringen met elkaar uitgewisseld en leren zo van elkaar.

Zes Proeftuinen

Over het wel en wee in de *proeftuinen* is op diverse plaatsen voor allerlei doeleinden gerapporteerd en zijn op Basecamp discussies gevoerd. Daarnaast is er veel informatie beschikbaar gemaakt in de jaarplannen en het Meten = Weten-onderzoek waarin alle *proeftuinen* de uitgangs-situatie beschreven hebben.

Dit heeft ons in staat gesteld om een rapportage op te stellen van waaruit de *proeftuinen* gestart zijn, wat ze ondernomen hebben en hoe *SamenBeter* daarop terugkijkt.

Amsterdam-Westerpark

Inleiding
De *proeftuin* is ontstaan op initiatief van GGZ-instelling Arkin, een van de grotere instellingen in Nederland. Arkin voelde zich aangetrokken tot het gedachtegoed van '*De Nieuwe GGZ*' en onderliggende principe als nieuwe vormen van samenwerking, focus op veerkracht, weerbaarheid en persoonlijke doelrealisatie i.p.v. ziekte, en ICT als middel om meer bereik en meer effect te realiseren met gelijkblijvende middelen.
In 'Wijkzorg Alliantie West' vond Arkin een partner om de beweging domein-overstijgend aan te vliegen en, naast Arkin menskracht en de VWS-subsidie, ook vanuit de Alliantie FTE's in te kunnen zetten. Deze *proeftuin* kon daarmee over aanzienlijk meer slagkracht beschikken dan de andere *proeftuinen*. Behalve FTE's en het beschikbaar stellen van gebouwen en overlegruimten, heeft Arkin ook de ontwikkeling van de VraagBaak mogelijk gemaakt en bijgedragen aan de out of pocket-kosten van de *webber*s en van events.

De opdracht
De *proeftuin* heeft de eigen opdracht geformuleerd als 'het ondersteunen van bewoners om zo goed en makkelijk mogelijk informatie te bieden die ze nodig hebben en/of om zo hun gezondheid en *vitaliteit* te bevorderen'.

De *proeftuin* startte-tegen de bezuinigingsstroom in de GGZ in-met de volgende doelstellingen (vanuit GGZ-perspectief):

- ✓ Het bieden van gepaste zorg (geen onder-/overdiagnostiek)
- ✓ Het verminderen van kwantitatieve en kwalitatieve onderbehandeling (24% van de bevolking heeft elk jaar significante psychische problemen, slechts 6% bereikt de GGZ)
- ✓ Verbeteren van de maatschappelijke onhoudbare aspecten van het huidig systeem GGZ (wachttijden, geld, bureaucratie)
- ✓ Betere vroegsignalering en casefinding in de wijk (zonder verwijzingen sGGZ te verhogen)
- ✓ Ontwikkeling en ontsluiten van *herstel*projecten en steunsystemen in de wijk
- ✓ Verbeteren van de kwaliteit van zorg en leven in de wijk

Achterliggend aan deze doelstellingen ligt de gedachte dat er een transformatie nodig is van het bestrijden van ziekte naar het bevorderen van gezondheid en *vitaliteit*, vanwege stijgende zorgkosten bij matig bereik van mensen met psychische klachten. Huidige belangen en organisatiestructuren (ketens, silo's, eigenaarschap van middelen, kennis

exclusief bij organisaties etc.) zijn onvoldoende toegerust voor benodigde transformatie naar gezonde samenleving. Arkin neemt daarbij haar brede maatschappelijke verantwoordelijkheid om deze transformatie op wijkniveau aan te jagen en te ondersteunen.

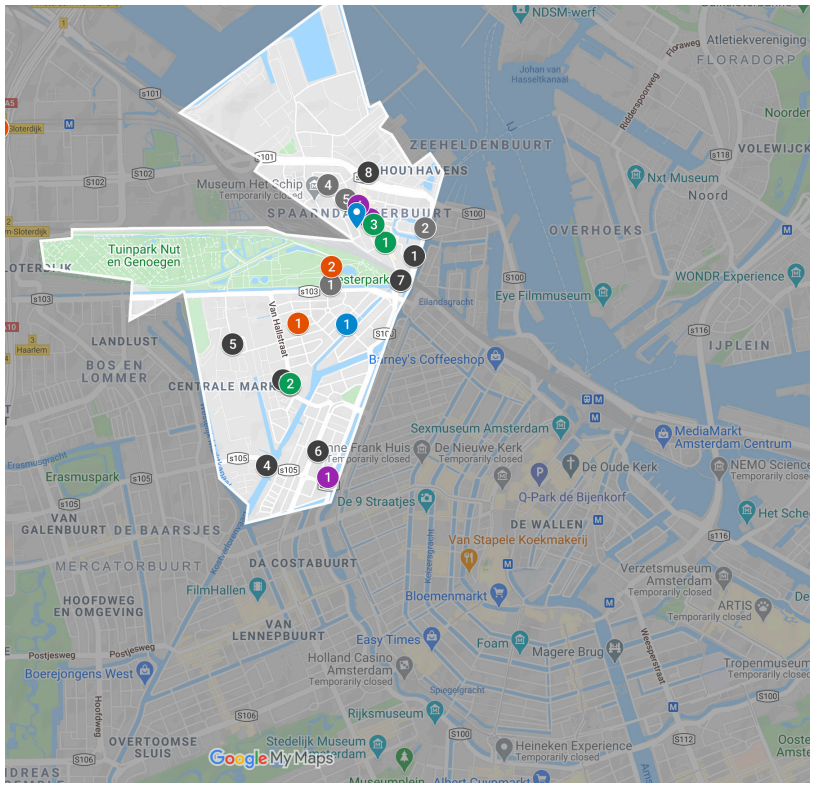

Het gebied
Proeftuin Westerpark omvat de Spaarndammerbuurt en de Staatsliedenbuurt.

Spaarndammerbuurt
Dit is een voormalige arbeidersbuurt die nu gekenmerkt wordt door gentrification: In de Houthavens is recent nieuwbouw met duurdere woningen ontwikkeld. Ook de sociale woningbouw maakt plaats voor duurdere koophuizen.
In 2015 was er een hoog percentage sociale huurwoningen namelijk 55%.

Spaarndammerbuurt heeft 8640 inwoners. Het is een gemengde buurt, met een relatief hoog aandeel migranten (31%).
Net als in de Staatsliedenbuurt is het percentage huishoudens alleenwonend hoog, 59,5%. Van het aantal huishouden met kinderen is 12,2% een stel en 9,5% een eenoudergezin. Ook in deze buurt zijn er relatief veel goedkope huurwoningen, de WOZ-waarde per m2 ligt weer lager dan in de Staatsliedenbuurt, maar boven het stedelijk gemiddelde. Ook de Spaarndammerbuurt kent een creatieve inslag, 42,7% van de

bedrijfsvestigingen komt vanuit de creatieve industrie.
Van de inwoners hoort 76% tot de potentiële beroepsbevolking (15-74). De geregistreerde werkloosheid ligt hoger dan het stedelijk gemiddelde, 16,5% vs 11,8%. 10% van de inwoners ontvangt bijstand, 7,8% zit in trede 1 of 2. Deze cijfers wijken in negatieve zin af van die van de Staatsliedenbuurt. Binnen Westerpark concentreert de armoedeproblematiek zich met name in de Spaarndammerbuurt, een kwart van de huishoudens in deze buurt leeft van het minimumniveau. Ook de resultaten in het onderwijs wijken af van die van de Staatsliedenbuurt. Bijna 30% van de kinderen in groep 8 krijgt het advies praktijkonderwijs of leerwegondersteuning. Van de groep bovenleerplichtige jongeren (18-23) heeft 14% geen startkwalificatie (minimaal diploma havo, vwo, mbo niveau 2 of hoger).
Net als in de Staatsliedenbuurt voelt men zich overwegend veilig, hoewel er verhoudingsgewijs met de Staatsliedenbuurt meer inbraken zijn. Qua overlast (buren, horeca) is het zo goed als gelijk aan het stedelijke gemiddelde. De Spaarndammerbuurt wordt binnen Westerpark gezien als de buurt met de minst sociale controle, met name in Spaarndammerbuurt-West.

Het inwonersaantal van beide buurten samen is 21.696. We rekenen met deze omvang van de *proeftuin*.

Sterkste punten t.a.v. gezondheid en *vitaliteit* in de wijk als geheel:
Er is een groot aanbod van informele zorg en welzijn. Veel eetclubs, sportclubs, vrijwilligersorganisaties, etc. In een buurthuis vind je een map met 6 kantjes van aanbod. De informatie komt echter te weinig bij de bewoners terecht en wordt niet ontsloten. Westerpark heeft ook plekken waar een sociaal weefsel is: Waar er een hechte gemeenschap is. Plekken als Kerk en Buurt en de protestantse kerk de Hebron hebben een rol in de cohesie. Maar er zijn ook buurtbewoners die deze cohesie versterken.

De buurt geeft zichzelf een rapportcijfer van 7,5.

Karakteristieken van de openbare ruimte in relatie tot gezondheid en *vitaliteit*. In de Spaarndammerbuurt is veel van wereldberoemde architectuur van de Amsterdamse School te vinden. De afgelopen jaren zijn de meeste straten opgeknapt.

De Spaarndammerbuurt heeft weinig groen. Behalve het Westerpark zelf, wat dan meteen weer erg groot en fraai is. Dit wordt door bewoners erg gewaardeerd. Maar bewoners ervaren ook veel hinder door evenementen in het park.

De Staatsliedenbuurt
Staatsliedenbuurt is een typische Amsterdamse 19e eeuwse wijk. In de Staatsliedenbuurt wonen veel mensen op een relatief klein oppervlak. De druk op de openbare ruimte is groot.
Het inwonersaantal van de Staatsliedenbuurt is 13.056. Het is een

CC BY SA

gegentrificeerde buurt, waar 42% nieuwe Westerse stedelingen wonen die voor opleiding of werk naar Amsterdam zijn gekomen, 24% is van niet-Westerse achtergrond.
Het percentage alleenwonende huishoudens is hoog, 61,9%. Van het aantal huishouden met kinderen is 11,8% een stel en 7,2% een éénoudergezin. Er zijn relatief veel goedkope huurwoningen. De WOZ-waarde per m2 ligt weer boven het stedelijk gemiddelde. Dit geeft blijk van de gemêleerdheid van de Staatsliedenbuurt. Daarbij kent de Staatsliedenbuurt een creatieve inslag, 47,6% van de bedrijfsvestigingen komt vanuit de creatieve industrie.
Ten aanzien van de zelfredzaamheid en participatie behoort 85% van de inwoners tot de potentiële beroepsbevolking (15-74), waarvan 6,3% in de bijstand zit. 5% zit in trede 1 of 2 wat betekent dat deze inwoners moeilijk bemiddelbaar zijn naar werk of dagbesteding. Een groot deel van deze groep wordt gekenmerkt door psychiatrische problematiek en/of een licht verstandelijke beperking.

Gemiddeld doen jongeren het goed op gebied van onderwijs. Het deel wat de lagere school verlaat met een advies van praktijkonderwijs of leerwegondersteuning is 8,2% en wijkt daarmee positief af van het stedelijk gemiddelde van 15,4%. Daarentegen is het percentage van laag opgeleide schoolverlater weer hoger dan het stedelijk gemiddelde, 13,9% vs 9,1%. De jeugdwerkeloosheid ligt op het stedelijk gemiddelde, 16,8%
Men voelt zich overwegend veilig, de buurt kent minder criminaliteit dan het stedelijk gemiddelde. Qua overlast (buren, horeca) is het gelijk aan het stedelijke gemiddelde.

De buurt geeft zichzelf een rapportcijfer van 7,9.

Ambities
Er circuleerde een interessant ambitieus lijstje met punten waar de proeftuin aan zou willen werken:

- ✓ Inclusie van kwetsbare bewoners: Waar kan je terecht als het even niet goed gaat.
- ✓ Deel mensen niet in in hokjes: GGZ, armoede, eenzaamheid
- ✓ Netwerken met elkaar verbinden en versterken, zodat vraag en aanbod beter op elkaar kunnen worden afgestemd.
- ✓ Versterken en onderlinge samenwerking buurtkamers
- ✓ Schaalverkleining: Kijk ook op straat niveau naar inclusie
- ✓ Doelen/vragen van bewoners en cliënten, bewoners
- ✓ Hoe blijf je vitaal binnen je wijk

CC BY SA

- ✔ Waar vind je een antwoord op je vraag
- ✔ Wat kan je zelf bijdragen aan het welzijn van een ander
- ✔ Wat kan je zelf doen als het even minder goed gaat
- ✔ Versterken dimensies *positieve gezondheid* in de wijk: Overzicht, ideeën en lage drempel.
- ✔ Verbeteren toeleiding aanbod door bijvoorbeeld inzet ervaringsdeskundigen
- ✔ Wat kan je zelf ontwikkelen als het minder goed gaat: Make health lab
- ✔ Waar kan je terecht fysiek
- ✔ Waar kan je terecht online
- ✔ Welk aanbod is er op wijkniveau
- ✔ Wie kan je helpen
- ✔ Cliënten van Arkin
- ✔ Wat kan je alvast doen voor je eigen *herstel* als je op een GGZ-wachtlijst staat
- ✔ Waar kan je terecht als je een behandeling bij de GGZ hebt afgerond met het oog op versterking van gedrag en terugval
- ✔ Eigen initiatief (leren) nemen

Beschrijving aanvangssituatie:

- ✔ Zoals overal hebben we binnen de GGZ we te maken met lange wachtlijsten, 'wachtende' burgers zijn niet bezig met *herstel*.
- ✔ Het aanbod in Westerpark ligt verscholen. Voor zowel burgers als professionals, waardoor er geen keuzes kunnen worden gemaakt.
- ✔ Cliënten zijn afhankelijk van de zorgverlener en nemen te weinig regie. Deels omdat de zorgverlener de eigen regie niet stimuleert, deels omdat de cliënt zich afhankelijk opstelt, omdat hij zich cliënt voelt.

De start van de *Proeftuin*

CC BY SA

Na de start eind 2017 is in de eerste helft van 2018 de *proeftuin* vooral bezig geweest met het opzetten van de structuur en organisatie en het ontwikkelen van een visie en missie. In verschillende kringen werd gewerkt aan thema's zoals Integrale Samenwerking in de Wijk, *eCommunity*, Casuïstiek en *Positieve Gezondheid* en *Herstel*.

Er is een netwerkmodel voorgesteld: Het kernteam komt elk kwartaal bij elkaar. De werkvloer bespreek wekelijks na en heeft eens in de zes weken intervisie/training. Voor het directe netwerk is er tweemaal per jaar een bijeenkomst en voor het indirecte netwerk is er een jaarlijkse inspiratiebijeenkomst.

Verhalen expeditie
Bij de start van de *Proeftuin* hebben we bewonersverhalen opgehaald over een Vitaal Westerpark.
Deze verhalen zijn gebundeld in de *Verhalenexpeditie Proeftuin Westerpark*[1].

Resultaat
Gedurende de looptijd van het *proeftuin*-project hebben we de voortgang op de onderdelen van het *MVP* steeds beoordeeld. Hier volgt een toelichting per onderdeel.

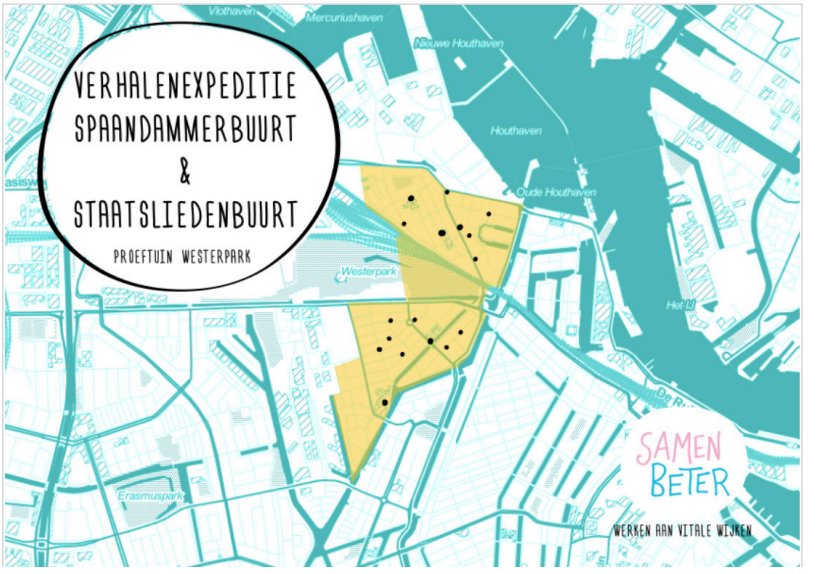

1 *https://public.3.basecamp.com/p/jeYBsgzz237KJ8q9sFPNgHxd*

CC BY SA

Bewoners-participatie
Als er iets georganiseerd werd was de opkomst steevast groot: Honderden bewoners bezochten de hierna beschreven events in Westerpark, het Huis van de Wijk, de Hackathons, Hoodlab, *Proeftuin* Meet-ups en de Make Health-workshop reeks.

Overleg-sessies werden naast professionals ook vaak bezocht door een handvol bewoners. De *proeftuin* had namelijke trouwe fans: een vijftal bewoners heeft van begin tot eind acte de presence gegeven bij vrijwel alle gelegenheden.

De 'digitale participatie' bleef in aanvang achter. Op de digitale community namen ongeveer 500 bewoners een account. In het laatste jaar is de focus komen te liggen op een Amsterdam-brede aanpak en dat loopt beduidend beter. Met de site Lekker in je vel zien we het gebruik elke maand oplopen:In een half jaar tijd zijn er ruim 1000 e-Health-programma's gestart.

Aanspreekpunt
Vermoedelijk beschouwden de bewoners eerder het Huis van de Wijk, De Horizon als centraal aanspreekpunt dan een persoon.

Sociale Kaart
De wijkgids is gevuld met diensten, organisaties, plekken en personen in de wijk. Dit is statische content die centraal wordt beheerd. Voor de digitale sociale kaart is het voor bewoners begin 2020 mogelijk geworden om content aan leveren.

Webber
Naast *Webber* Lidwien Schweitzer vanuit Arkin, was de eerste jaren het *Webber*-werk uitbesteed aan People House, een organisatie die bedrijven die willen vernieuwen in contact brengt met een net afgestudeerde generatie met de juiste mindset, methodes en skills om nieuwe en/of betere producten & diensten te lanceren.

LESSONS LEARNED

Webben is Teamwork

Westerpark had niet één, maar twee Webbers. Deze waren complementair: Een mooi duo, Lidwien Schweitzer, met haar enorme enthousiasme en netwerk (iedereen kent Lidiwen) en Erniel de Boer, de onvermoeibare en concentieuze.

Webbers Lidwien en Erniel hebben jaar in jaar uit zo ongeveer een dagtaak gehad aan de *proeftuin*. Dat is te merken aan de omvang en de zorgvuldigheid van de resultaten (Lidwien moet daarnaast ook nog zorgen dat haar eigenlijke baan, Manager bij Arkin BasisGGZ, uitgevoerd wordt).

CC BY SA

HONOURABLE MENTION

Iris Buijs was het eerste anderhalf jaar samen met Lidwien de drijvende kracht achter de *proeftuin* totdat headhunters haar weg lokten. Arkin vulde haar plaats in met Erniel de Boer die deze duo-functie nog steeds vervult.

Ere wie Ere Toekomt

Lidwien won als *webber* de SIGRA samenwerkingsaward van 2019! Een zeer terechte beloning voor deze onvermoeibare *webber!*
https://www.youtube.com/watch?t=222&v=rWS6f5tSoLA&feature=youtu.be

Programma Veranderen in Netwerken
Westerpark was gastmens voor een aantal programmaonderdelen van 'Veranderen in netwerken':

Masterclass Veranderen in Netwerken op 27 november 2018 in Buurtcentrum de Horizon.
Met de bedoeling stedelijke partners uit Amsterdam aan te sluiten op *proeftuin* Westerpark. Zestig betrokkenen waaronder gemeente, bestuurders, professionals, ervaringsdeskundigen, wijkbewoners kwamen bij elkaar om inspiratie en handvatten te krijgen voor een nieuwe manier van samenwerken in Westerpark.

Er zijn ook Masterclass-sessies belegd met ABC-alliantie en met Jeugd.

Geïnspireerd op de Roobeek-sessies zijn een aantal Hackatons georganiseerd.

Waaronder de Hackathon '*SamenBeter* Thuis in Westerpark' op 3 december 2018 in de Nassaukerk in de Staatsliedenbuurt. Met ruim vijftig enthousiaste deelnemers, waaronder veel bewoners werden in verschillende groepjes projecten uitgewerkt en gepitcht. De mix van bewoners, informele zorg en formele zorg werd uitgedaagd om na te denken over obstakels en drempels mensen in de wijk ervaren om regie te voeren over eigen gezondheid, te dromen over ideeën om mensen een gezond thuis te bieden in de wijk en hoe een eerste stap te maken om één van deze dromen te realiseren in een project. Hier kwamen negen enthousiaste projectideeën uit, die in de opvolgende sessie verder werden geconcretiseerd.

CC BY SA

De afsluitende sessie werd in samenwerking met de Wijkzorg Alliantie West georganiseerd op 14 februari in de Hebronkerk in de Spaarndammerbuurt. Zo'n twintig deelnemers van zo'n tien verschillende organisaties en buurtbewoners hebben tijdens de sessie een aantal van de pitches gepresenteerd en gezamenlijk verder uitgedacht en uitgewerkt. Van de negen pitches zijn er door samenvoegingen en wegvallen nu vier overgebleven, waar een aantal deelnemers van verschillende organisaties zich (opnieuw) aan gecommitteerd hebben:

- ✔ De Straat-*webbers* (Strebbers)
- ✔ Uitkomen voor Inkomen
- ✔ Bewoners Plus: Welkom in de Wijk
- ✔ De Wijkathon en Buurtcoöperaties

CC BY SA

Mind the Energy Drain

Bij de start was er veel energie, maar het bleek lastiger deze energie ook vast te houden. Na een half jaar zijn de meeste ideeën gestrand.
Er was te weinig tijd om de verschillende experimenten te begeleiden.

Aan de positeve kant: Het project van de Wooncirkels (zie Experimenten in Wijken) is voortgevloeid uit het bovenstaande programma en loopt nu nog steeds.

CC BY SA

Strategiesessie
Op 17 september 2018 stelde Reframing Studio in Amsterdam haar deuren open voor een '*SamenBeter* Strategiesessie'. Naar binnen liepen Jim van Os (*De Nieuwe GGZ*), Machteld Huber (*IPH*), Thomas Plochg (NPHF), Annemieke Roobeek (Nyenrode, MeetingMoreMinds), Jan Menting (OZJ), Ingeborg Visser (VNG), Herman van Wietmarschen (Louis Bolk Instituut), Guido Walraven, Carin de Boer (InHolland), Rick Kwekkeboom (HvA), Pieter Jeekel (Zelfzorg Ondersteund!), Frans Kusse (AIM) en Jurre Ongering (Waag), Frans Kusse (IM), Pieter Jeekel (*ZO!*), Bart Brandenburg, Alexander Hoogendoorn.

Doel was om tot een projectagenda te komen en met elkaar te kijken wat iedereen bij kan/wil dan uit eigen netwerk en hoe we tot meer inhoud/verkeer/verbinding komen in de *proeftuinen*.

Een respectabel gezelschap pitchte projecten op de Strategiesessie van Annemieke Roobeek. Vlnr: Frans Kusse (IM), Machteld Huber (IPH), Jan Mentingh (OZJ) Pieter Jeekel (ZO!), half verscholen Ingrid Visscher (OZJ), Alexander Hogendoorn (ZVS/MMM), Thomas Plochg (NPHF), Bart Brandenburg (BmE), Jim Van Os (DNG).

Deze bijeenkomsten, zowel de onderdelen van het programma als die er door geïnspireerd zijn, waren wat ons betreft een succes. In Westerpark zijn lessen getrokken voor nieuwe samenwerkingsverbanden in de wijk. Denk aan Hoodlab, het programma Wooncirkels, een Wijksafari samen met woningbouw, ervaringswerkers en begeleidwonen-organisaties, de Wegwijssalon, een welkomstpakket ontwikkeld voor woonbegeleiders en hun cliënten, experimenten om cliënten begeleidwonen aan te laten sluiten bij de Wegwijssalon.

- ✔ Annemieke Roobeek hield een mini-college 'Innoveren in Ecosystemen': Het ontsluiten van de collectieve intelligentie.
- ✔ Gijs Ockeloen: Oproep om samen een eerste prototype van een Vitaliteitsmarkt te ontwikkelen.
- ✔ Thomas Plochg: Pitch om via een Vitaliteitscontract "weerbaarheid aan mensen te verkopen" en zocht (en vond) daarvoor een *proeftuin* en anderen als partner.
- ✔ Jim Van Os pitchte meerdere innovaties: De online communities van Publieke GGZ (die hierna bij de *proeftuinen* een plek in het online *ecosysteem* gaan krijgen) en de Hoofdzaken-app (de GGZ-variant voor Runkeeper). Daarnaast een samen met kunstenaars uitgevoerde pilot rond narratieve diagnostiek en een samen met Philippe Delespaul ontwikkelde populatie-gebaseerde onderzoeksmethode (population-Value Based Health Care)
- ✔ Machteld Huber: Pitcht het model van *Positieve Gezondheid* en roept op om samen van Nederland de grootste blue zone te maken
- ✔ Herman van Wietmarschen: Een opzet voor onderzoek naar integrale gezondheid in wijken, geïnspireerd op het model van *positieve gezondheid*.
- ✔ Guido Walraven (InHolland) & Rick Kwekkeboom (HvA): Voorstel voor onderzoek in Amsterdam en (*SamenBeter proeftuin*) Rotterdam naar kwetsbare burgers.

Alles presentaties zijn te bekijken op de *SamenBeter* website[1].

1 https://www.samenbeter.org/nieuws/daten-bij-samenbeter

Huis van de Wijk
Zowel in de Staatslieden- als Spaarndammerbuurt heeft de alliantie een buurtcentrum of zogenoemd Huis van de Wijk, respectievelijk de Koperen Knoop en de Horizon. Binnen deze buurtcentra worden activiteiten georganiseerd, bewonersinitiatieven gestimuleerd, is er een aanbod van maatschappelijk dienstverlening, bestaat er welzijn op recept en bieden zorgpartners hun diensten aan. Zo organiseert Roads binnen de Horizon diverse activiteiten.

Proeftuin Westerpark heeft vanaf het begin vooral gebruik gemaakt van 'De Horizon'. De Horizon is een prachtige historische locatie die bewoners van oudsher weten te vinden voor taalcursussen, schuldhulp, vragen over belasting, etc. De Horizon is echt een kloppend hart van het aanbod in de *proeftuin*. Er zijn in de receptie mensen aanwezig die de bezoekers ontvangen en door kunnen verwijzen. Bijvoorbeeld naar een buurthuiskamer waar je kan aanschuiven voor een kopje koffie of een van de inloopspreekuren als 'Grip op je geld' of van het 'Taalinformatie punt'.

...is het Huis van de Wijk wel een Coole Plek?

De Horizon is een prachtig gebouw en verricht goed werk, maar komt iedereen er wel? Eigenlijk zouden we iets meer van het elders in de wijk gelegen 'Volta' willen leren. Hier is bijvoorbeeld het op jeugd gerichte '@Ease' gehuisvest, maar ook is het een Poppodium en bar.
Enige nostalgie dus naar het '70'er jaren buurtcentrum' waar vermaak en hulp hand in hand gaan en waar iedereen zich thuis voelt.

Digitale Wijkcommunity
Gebruik makend van dezelfde software als *Proeftuin* Achtse Barrier, is een digitaal buurtplatform opgezet voor Westerpark.
Anders dan in Eindhoven was de regie niet in handen van de bewoners maar van *SamenBeter*. Het digitale buurtplatform biedt functionaliteiten zoals een sociale kaart, een vraagbaak en een vitaliteitsmarkt waarmee buurtbewoners laagdrempelig gebruik kunnen maken van e-Health middels de Sociale Netwerk Standaard van *GIDS Open Standaarden* en is er een uitgebreide buurtkalender met activiteiten in Westerpark.
Er is veel energie gestoken in het succesvoller maken van het buurtplatform: Met een campagne, mailing en advertenties werd er druk op zoek gegaan naar gebruikers, voor de VraagBaak werd een gemêleerde redactie samengesteld en via verschillende netwerken werd het gratis gebruik van e-Health uitgezet.

Op dit platform zijn de eerste versies van de VraagBaak en de Vitaliteitsmarkt gepionierd. Bewoners kunnen hier hun eigen buurtgroepen starten en er is een wijkgids met plekken, organisaties, diensten en personen in de wijk.

CC BY SA

Willen bewoners wel een digitaal buurtplatform?

Binnen de *proeftuin* wordt hier en daar over de digitale Buurtplatformen gesproken als een mislukking. Als dat een mislukking is dan is SamenBeter dol op mislukkingen en verwelkomt ze omdat evolutie nou eenmaal zo werkt: Een eerste stap toont waar de schoen wringt en zet je op het spoor van de versie die beter opgewassen is tegen de klappen die de praktijk uitdeelt.
We zijn niet geïnteresseerd in een alternatief voor Facebook maar in een platform dat mogelijkheden biedt om anonieme, of privacy geborgde gesprekken rond gezondheidskwesties te voeren.

Het Platform ondervindt zware concurrentie van diverse actieve Facebook-groepen (Westerpark 2800 leden, Onze Spaarndammerbuurt 1500 leden, Staatsliedenbuurt 600 leden). Het bleek zelfs dat vragen rondom *Positieve Gezondheid* werden afgevangen door deze platforms.

Het ontwikkelen van deze mogelijkheden vraagt echter tijd, experiment en resources. Hierin worden zeker stappen gezet. En een eerste stap in de evolutie is in Westerpark al gezet met een platform dat gericht is op heel Amsterdam: Lekker in je Vel. Samen met de SIGRA is er gekeken naar het verbinden van Amsterdamse platforms en ICT-projecten d.m.v. een platform-strategie, ondersteund door *GIDS Open Standaarden*.

Wat namelijk steeds beter bleek te werken was het gratis laagdrempelige e-Health-aanbod, wat ook steeds meer vanuit de begeleiding bij bewoners werd ingezet door zorgverleners in het netwerk, zoals door de POH-GGZ en Maatschappelijk Werk.

Video 'Lekker in je vel. Amsterdam' onderdeel van de Nederlandse GGZ; Najaarscampagne Thema Preventie

https://www.denederlandseGGZ.nl/najaarscampagne/lekker-in-je-vel-amsterdam

Zie bijvoorbeeld de anonieme recensie die op Gezondeboel werd achtergelaten over *SamenBeter*westerpark.nl: 'Ik ben vrij enthousiast begonnen op de website van Westerpark. Ik kom er veel simpele dingen tegen die nieuw voor me zijn. Zoals 'emoties hanteer je door er tijd voor te nemen' en 'emoties zijn tijdelijk; ze gaan weer voorbij'. Hoewel ik al in de 70 ben zijn dit nieuwe inzichten voor mij. Ik verwacht dat ik nog wel even bezig ben op die Westerpark-website. Waarop ik trouwens werd gewezen door de GGZ-praktijkondersteuner van mijn huisarts'.

Omdat deze manier van e-Health aanbieden aan bewoners, al dan niet via begeleiding, niet genoeg traffic veroorzaakte, besloten we om een nieuwe inrichting voor de vitaliteitsmarkt te verkennen. Gericht op ondersteuning van mensen met bijvoorbeeld lichte (mentale) klachten. Ook besloten we de schaalgrootte

CC BY SA

van het platform te vergroten, van Westerpark naar heel Amsterdam. Om hiervoor input op te halen is met een groep POH-GGZ van Arkin, begin 2020 een snelkookpansessie georganiseerd. Op basis van deze sessie begonnen we te bouwen aan een nieuwe vitaliteitsmarkt in de vorm van een stadsbreed gezondheidsplatform: Lekker in je vel. Amsterdam als 'one-stop-shop' voor kwalitatief goede e-Health en digitale ondersteuningsmiddelen om bewoners, patiënten en cliënten te verwijzen en begeleiden naar duurzaam gebruik van digitale ondersteuning voor eigen regie en zelfmanagement.
Hierop vinden naast de VraagBaak en de Vitaliteitsmarkt ook een digitale toegangspoort tot de WegWijsSalon Online. Hier kunnen Amsterdammers terecht voor vragen rond prettig wonen en leven en ook gezondheid.

Het Coronavirus was natuurlijk een drama: De Horizon, en daarmee ook de WegWijsSalon, moest de deuren sluiten. De *Proeftuin* Meet-ups konden niet meer op locatie worden georganiseerd. De *Naastbetrokkenen*-avond konden niet meer doorgaan. Hoodlab moest worden uitgesteld.

Echter: Voor Lekker in je vel.Amsterdam was de timing goed. In heel de stad werd ineens de behoefte en urgentie naar digitalisering erg duidelijk. Gewapend met de techniek om digitaal aanbod laagdrempelig aan te bieden, gratis ter gebruik gestelde e-Health-programma's van Gezondeboel en een simpele pilot-site gingen we partners van het *SamenBeter* Westerpark-netwerk en Arkin af om te vertellen waar we mee bezig waren. Ook met de WegWijsSalon kwamen we op digitaal vlak in beweging. De doelgroep mocht dan niet meer kunnen langskomen bij de inloop, maar zou thuis nog steeds met dezelfde hulpvraag in hun maag zitten.
In sneltreinvaart werd daarom met een digitale versie van de dienstverlening opgezet: De WegWijsSalon Online. Van maandag t/m vrijdag kan er tussen 9.00 en 21.00 gechat worden met vrijwillige, digitale WegWijzers die bewoners helpen met hun vragen.
Ondanks dat de fysieke WegWijsSalon het grootste deel van het jaar gesloten bleef, wakkerde de interesse uit andere delen van de stad voor deze werkwijze steeds meer aan. Een interview en gastcollege op een digitaal congres van de Nederlandse GGZ en een video van de GGZecademy hielpen hierbij, met als hoogtepunt een stadsbreed digitaal symposium met meer dan 60 aanwezigen.
Ook Lekker in je vel.Amsterdam kreeg de wind mee in 2020, met een pilotsite die voor veel energie en enthousiasme zorgde bij de partijen die we benaderden. De eerste grote partners die aansloten waren de ROHA, GAZO (twee grote huisartsenkoepels) en de GGD, waarna er snel meerdere zorg- en welzijnspartijen bij kwamen. Inmiddels bestaat de coalitie uit 14 verschillende organisaties die commitment hebben uitgesproken voor de doorontwikkeling van het platform en groeit het gebruik van Lekker in je vel.Amsterdam gestaag door.

CC BY SA

Lees bijvoorbeeld de ervaring van Saskia, POH in Watergraafsmeer: 'Gelukkig met Lekkerinjevel'[1].

Binnen de SIGRA (RSO Amsterdam) hebben *SamenBeter* en Lekker in je vel.Amsterdam een duidelijke plek gekregen als proefprojecten voor stedelijke opschaling in het Meerjarenplan Amsterdam Vitaal en Gezond. Met Lekker in je vel.Amsterdam zijn we bij de coalitie Digitale Zorg nauw betrokken bij een regionale PGO-pilot en een stedelijke platformstrategie gericht op het verbinden van het (versplinterde) ICT-zorglandschap van Amsterdam. Terwijl het gedachtengoed van *SamenBeter* Westerpark dient als inspiratie voor een stedelijk uitrol met de coalitie Mentale Gezondheid

Vooruitzicht: WegWijsSalon Amsterdam| SamenBeter Amsterdam | Lekker in je vel.Nederland

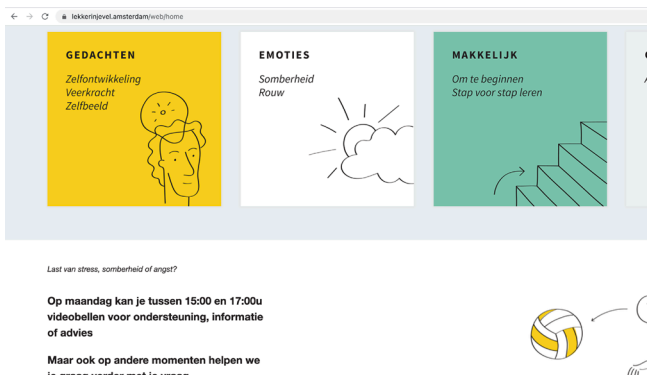

In 2021 zullen er naar verwachting in West nog zeven WegWijsSalons worden opgestart en nog een aantal in de rest van Amsterdam, zoals in Noord en Oost. Hulp bij het opzetten van deze nieuwe Salons wordt in een samenwerking tussen Combiwel en Arkin gefaciliteerd. Voor Arkin en de SIGRA-coalitie Mentale Gezondheid (o.a. Zilveren Kruis, Gemeente Amsterdam en GGD) is er een voorstel geschreven voor de uitrol van de *SamenBeter* Westerpark-werkwijze en gedachtegoed naar de rest van de stad. Mogelijk met een eerste start in Amsterdam Zuidoost.

Lekker in je Vel heeft meerdere eigenaren. Zie hierboven. Dit geeft ook een kans in een gedeelde financiering. De focus ligt op het opzetten van een duurzame businesscase voor gezondheid, om deze nieuwe manier van voor de bewoner gratis en laagdrempelige digitale ondersteuning duurzaam en voor de lange termijn te financieren.
Voor de kortere termijn zijn voor het aanvragen van subsidies een aantal opties voorbij gekomen.

1 'Gelukkig met Lekkerinjevel'Blog van Saskia Sielias (ROHA) over webinar Gezondeboel/Lekker in je vel.Amsterdam https://www.rohamsterdam.nl/gelukkig-met-lekkerinjevel/

CC BY SA

Aan Lekker in je Vel.Amsterdam is in de pers ruime aandacht[2] gegeven.

'Online hulp bij gezond en gezellig leven in Westerpark'
Gesponserde blogposts de Westkrant
https://www.dewestkrant.nl/online-buurtplein-samenbeter-westerpark/

Zie ook: https://www.dewestkrant.nl/vragen-over-prettig-wonen-leven-of-gezondheid-in-westerpark-stel-ze-in-de-vraagbaak/

https://www.dewestkrant.nl/gratis-e-health-apps-voor-jou-en-e-100-zorgtegoed/

---

2 Persberichten lancering gezondheidsplatform Lijv.A, te vinden op o.a.:
https://www.icthealth.nl/nieuws/digitale-hulpmiddelen-om-lekkerder-in-je-vel-te-zitten/
https://www.elaa.nl/actueel/9-algemeen/964-lekkerinjevel-amsterdam
https://zorgverzekeringconsulent.nl/2020/06/22/arkin-en-anderen-lanceren-nieuwe-website-lekkerinjevel-amsterdam/
https://www.rohamsterdam.nl/alle-amsterdammers-lekker-in-hun-vel/
https://adviesraadsociaaldomeinweesp.nl/actueel/

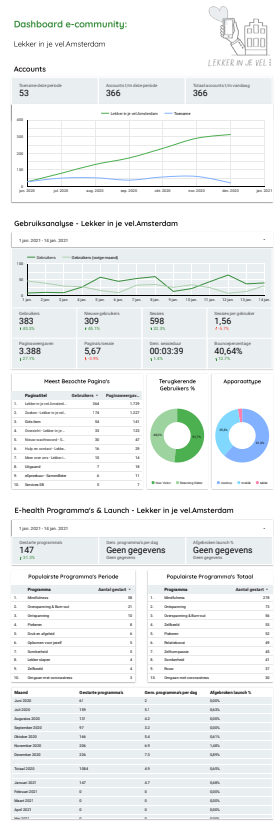

Gebruik LijV.A
De *proeftuin* heeft een hiernaast afgebeeld zeer inzichtelijk Dashboard gemaakt waarop de actuele cijfers te vinden zijn.
Op het moment van schrijven zijn er sinds de start in juni 2020 richting 400 accounts aangemaakt, zijn er meer dan 1200 e-Health-programma's gestart, hebben 14 organisaties zich aangesloten bij de coalitie rondom de doorontwikkeling van het platform en dient het project als een praktijkvoorbeeld en spin in het web binnen het meerjarenplan Amsterdam Vitaal en Gezond van de SIGRA (RSO Amsterdam) – zie hiervoor ook onderdeel SIGRA Meerjarenvisie Amsterdam Vitaal en Gezond. Ook is er vanuit andere steden en regio's interesse voor een soortgelijk gezondheidsplatform.

Gebalanceerde mix van aanbod
Binnen het Wijkzorgnetwerk van West wordt formele en informele zorg en lokale initiatieven aan elkaar verbonden met de insteek dat als men elkaar en elkaars aanbod kent in het gebied, het makkelijker wordt cliënten door te verwijzen of te voorzien van een passend antwoord op vragen. Ambulante ondersteuning wordt door de conventionele partijen als Cordaan, HVO of het Leger des Heils geboden, financiële dienstverlening door de madi (ABC), activering door WPI, informele zorg en maatschappelijke ondersteuning door de Regenboog, Jeugdzorg door het OKT en complexe gezinnen door Samen Doen. Lokale initiatieven als 'effe bij moeder an' om goedkoop een maaltijd te nuttigen voor mensen in een sociaal isolement of de Spaarndammerbuurt community, waar buurtbewoners initiatieven ondernemen om de cohesie te vergroten, zijn goed in zicht bij de ABC-alliantie.

Team ED
Het Stadsdeel werkt nauw samen met Team ED, een team van ervaringsdeskundigen. De Wijkwerkplaats in de Spaarndammerbuurt is hier een voorbeeld van, een samenwerking tussen stadsdeel, WPI en team ED, gericht op participatie van mensen met een GGZ-achtergrond en een bijstandsuitkering in trede 1 en 2.

WegWijsSalon (Fysiek en Online)
'De WegWijsSalon: In twee handshakes op de juiste plek'.
In de Horizon is *SamenBeter* Westerpark één van de initiatiefnemers geweest van de WegWijsSalon, waar bewoners met een (tijdelijke psychische) kwetsbaarheid kunnen worden geholpen de weg te vinden naar een betere gezondheid.
Lees het artikel van de Nederlandse GGZ WegWijssalon Westerpark: 'Zorg en ondersteuning dicht bij de burger Zo kan het ook! Weg van de Wachtlijst[3]'

WegWijsSalon Westerpark
Video GGZecademy; Inspiratietraject
https://GGZecademy.nl/inspiratie/samen-beter-naar-een-nieuwe-GGZ/

De WegWijsSalon is een plek waar bewoners zich prettig voelen en waar ze terecht kunnen voor vragen over welzijn. Hier is naast ervaringsdeskundigen (Team Ed en Pit&CO) ook een multidisciplinair team aanwezig bestaande uit acht zorg- en welzijnsorganisaties en de GGZ-coach die samenwerken om bewoners met een hulpvraag zo snel en makkelijk mogelijk op de juiste plek te krijgen. Er wordt geleerd van elkaars expertise. Ook online is er ondersteuning i.v.m. corona en om bewoners op afstand te ondersteunen: www.wegwijssalon.nl georganiseerd door o.a. Combiwel, Arkin en Grip op je Geld.

Buurtbewoners worden goed bereikt en het aantal hulpvragen neemt gestaag toe.

Lees bijvoorbeeld het verhaal van Peter, die met een hulpvraag de WegWijsSalon binnen kwam en zo doorgroeide tot waardevolle ervaringsdeskundige binnen het team.

3 *https://www.denederlandseGGZ.nl/nieuws/2020/wegwijssalon-wester-park-zorg-en-ondersteuning-dicht-bij-de-burger*

Met de drie steeds grotere ontwikkelgroep-bijeenkomsten groeide de WegWijsSalon dit jaar langzaamaan uit tot een succesverhaal.

In 2019 zijn er 113 bewoners van begin tot eind ondersteund met hun vraag en zijn er 1162 contactmomenten geweest met bewoners. Door het coronavirus is in 2020 de dienstverlening grotendeels digitaal gegaan, waarbij er sinds april 2020 zo'n 2.500 mensen de website hebben bezocht en er een kleine 200 hulpvragen zijn opgelost. De vragen gingen veelal over activiteiten, zorg en welzijn en kwamen voor het grootste gedeelte vanuit Amsterdam en omgeving, maar incidenteel ook uit andere delen van het land (en zelfs een vraag uit Suriname).

Ondanks dat door het coronavirus de WegWijsSalon in 2020 de fysieke deuren grotendeels gesloten heeft gehad, is er interesse voor deze manier van werken. Eind 2020 hebben we een symposium georganiseerd met 60 deelnemers en bleek er veel interesse te zijn voor het concept. In 2021 zullen er naar verwachting in West nog zeven WegWijssalons worden opgestart en nog een aantal in de rest van Amsterdam, zoals in Noord.

Patient Journey door de WegwijsSalon: https://drive.google.com/file/d/1natOa3hdudKwrzl82DWdC8PUIOI3Nzur/view?usp=sharing

De VitaliteitsMarkt
Therapieland heeft haar e-Health lijn 'Gezonde Boel' voor twee jaar ter beschikking gesteld via 'Lekker in je Vel'.

Make Health workshop
In samenwerking met de Waag werd er tussen 9 maart en 18 april 2019 het Make Health Lab Westerpark georganiseerd. Een cyclus van vijf workshops plus een eind presentatie.

Begeleiding van specialisten was aanwezig evenals geavanceerde machines als 3D-printers en CNC-freesmachines.

Tijdens de Make Health-Workshops gingen bewoners uit Westerpark met een team van designers aan de slag om zelf een eigen gezondheidsproduct te bouwen, zoals bijvoorbeeld een lichttherapiebril, een trapoplopend boodschappenwagentje of een lichtgevende blindengeleidstok (zie filmpjes hiernaast).

Deelnemers werkten in een team samen aan zelf geformuleerd vraagstuk. Deze vraag kan gaan over het ontwikkelen van een oplossing die er nog niet is of juist het verbeteren van een bestaand hulpmiddel.

Er kon gebruik gemaakt worden van hightech apparaten als 3D-printers, lasersnijders en CAD-software.
Experts stonden klaar om daarbij te begeleiden.
In zes weken doorliep iedereen het gehele traject; van ontwerp tot realisatie.

Peter freest een standaard voor zijn tandenflos-gereedschap.

https://public.3.basecamp.com/p/WZijp4QPzVgQQUQpZ6MYLEL4

Met Make Health willen we nieuwe, zogenaamde open design-toepassingen ontwikkelen die voor de hele wereld te gebruiken zijn. Deze worden online gepubliceerd op het internationale platform Careables.

https://public.3.basecamp.com/p/kkP7tCRgQVGqFbS6ktoA11ug

https://public.3.basecamp.com/p/EFQEeKJE6oEQUExarHz2Gutw

Make Health heeft ons geïnspireerd om het als Tool in de Toolbox[4] op te nemen

4 https://www.samenbeter.org/toolbox/tool/Make%20Health%20Workshop/recinoyuBUxHBdp0Y

Hoodlab

Hoodlab op het Van Beuningplein (foto Tommy Köhlbrugge)

Hoodlab is een vernieuwend participatief ontwerpinstrument om Amsterdamse buurten in samenspraak met bewoners leefbaarder, actiever en gezonder te maken. De Hoodlab-methodiek kenmerkt zich door in een buurt een plek van samenzijn te creëren die openheid, toegankelijkheid, gastvrijheid en vrijheid ademt. Bij Hoodlab praten we over liefde, lifestyle en de zin (en onzin) van het leven, en werken we tegelijkertijd aan serieuze sociale thema's zoals armoede, eenzaamheid en veiligheid in de buurt tijdens leuke en toegankelijke activiteiten.

Hoodlab is een combinatiewoord van de woorden neighbourhood, het engelse woord voor buurt, en laboratorium, oftewel living lab. Het pop-up buurtlab wordt uitgerold vanuit een zeecontainer en staat zes weken lang in de buitenlucht. Hoodlab is een product van PLYRND.City. Drijvende kracht Arjen de Heus heeft Hoodlab al in diverse wijken eerder uitgevoerd.
Het programma voor de Staatsliedenbuurt is speciaal voor deze proeftuin ontwikkeld met Wendela Troll.

Hoewel Hoodlab vele malen is uitgesteld om organisatorische redenen, heeft Hoodlab uiteindelijk in het najaar van 2020 zes weken lang, vier dagdelen per week onder het thema 'Betekenisvol Samenleven' de deuren geopend.

Waarom in de Staatsliedenbuurt?
Proeftuin Westerpark is gestart met een netwerk van professionals uit de GGZ. Het netwerk is onder leiding van de *Webber*s sterk uitgebreid en er zijn tools ontwikkeld om het *ecosysteem* dat gezond gedrag faciliteert te versterken. Het was echter een uitdaging om de tools in gebruik te laten nemen door de bewoners, omdat het lastig bleek nieuwe bewoners te betrekken. Ook de gemeente, het Stadsdeel West, kent de uitdaging van het participeren van bewoners. Het blijft vaak bij hetzelfde actieve groepje en dat is geen sterke representatie van de gehele buurt.

De *proeftuin* heeft zich tot aan de zomer vooral in de Spaarndammerbuurt laten zien. Maar hoe zou het gaan om from scratch te starten in de

CC BY SA

Staatsliedenbuurt? Wat kan je bereiken met zes weken Hoodlab? Het Stadsdeel pleitte als financierder voor de Staatsliedenbuurt, en *SamenBeter* is deze uitdaging graag aangegaan met PLYGRND.city.

De opgave in de Staatsliedenbuurt
Een sterke samenwerking is ontstaan uit de co-financiering van *SamenBeter* landelijk, Gemeente Amsterdam Stadsdeel West en Wijkzorgalliantie West en in-kind-bijdrage van de *SamenBeter-proeftuin* Westerpark en Combiwel. Onder het thema 'Betekenisvol Samenleven' was het de opgave activiteiten te programmeren samen met bewoners en/of organisaties, onderzoek te doen naar hoe bewonersinitiatief verduurzaamd kan worden en betekenisvolle verbindingen in kaart te brengen. Drie bewonersconcepten zouden in aanmerking kunnen komen voor doorontwikkeling.

Deliverables
Tijdens Hoodlab wordt het co-creatieproces op verschillende manieren vastgelegd. Er worden podcasts gemaakt, verhalen geschreven, foto's, films en tekeningen gemaakt. Op de co-creatie-wanden werkt iedereen hier aan mee. Er wordt een rapport opgeleverd met korte en lange termijn-adviezen, een mini documentaire gemaakt, een magazine, businesskaartjes voor bewoners en een expositie met resultaten op de laatste dag van Hoodlab.

Hoodlab bleek in alle opzichten en zelfs ondanks corona een succes. Vanwege de vele samenwerkingen, vanwege de contacten met bewoners, vanwege de prachtige deliverable als podcasts, boeken en foto's en ook wat er bereikt is! Zie onderstaande visual door Hoodlab zelf:

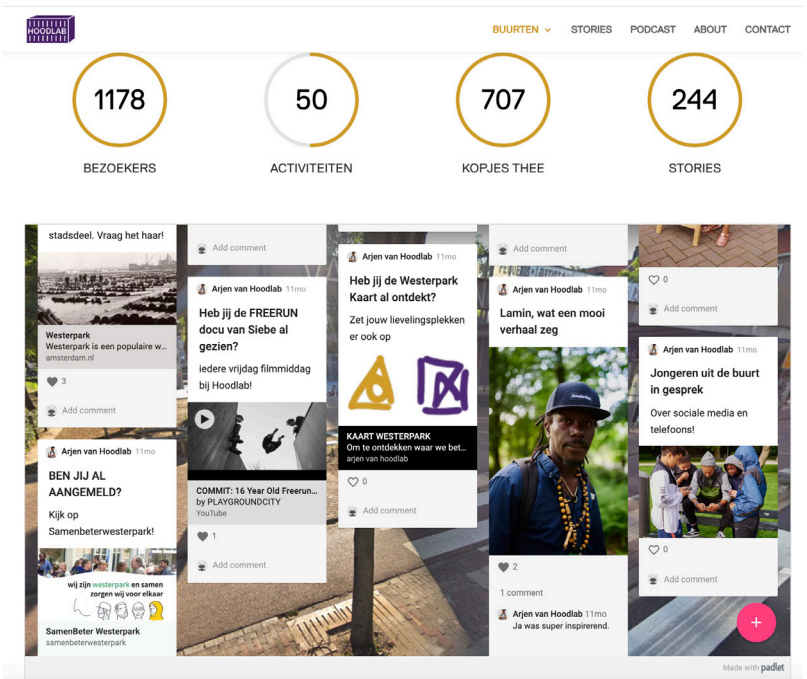

CC BY SA

Uit het Hoodlab-project zijn vier concrete projectideeën gekomen die in 2021 verder worden doorontwikkeld:

- ✔ De Greenbox wordt gefinancierd door vier woning-coöperaties, de Stichting !Woon, Eco-Logisch en Oatly. De uitvoering gebeurt door een buurtbewoner die alles over duurzaamheid weet en Wendela Troll. Greenbox is een kleine container met materiaal om de sociale huurwoningen te verduurzamen.
- ✔ Voor de moeders met een migratie achtergrond wordt er een programma uitgerold rondom *vitaliteit* en gezondheid, waarbij lokale partijen trainingen en activiteiten verzorgen.
- ✔ Het herontwerp van het jongerencentrum Dock en het opzetten van een communitylab.
- ✔ Het stadsdeel Westerpark afdeling Democratisering en gebiedsmakelaars hebben enthousiast meegewerkt. Het was voor hen een meerwaarde om de buurt vanuit een andere perspectief te zien. Voor het uitwerken van een aantal projectplannen is ook geld gereserveerd.

Bevindingen en doorontwikkeling

Vanuit waarnemingen in de buurt en de analyse van de opgehaalde verhalen kwam de volgende problematiek het meest van voren: Overlast, gentrificatie, de staat van plein en het tekort aan programma-aanbod.
Er is behoefte aan de herprogrammering van Dock, een redesign van Dock (interieur & exterieur), meer samenwerking met de Gemeente en een facelift van het Beuningenplein. Het advies is op korte termijn aan de slag te gaan met programmering voor jeugd, Marokkaanse moeders en ondernemers. Daar is de Gemeente mee akkoord gegaan met het ontsluiten van nieuw budget.
De eerste verbindingen rondom deze groepen voor programmering zijn gelegd. Een project voor de langere termijn is een vast community-lab, waar bewoners zichzelf, het netwerk en de buurt kunnen ontwikkelen en

MAJOR ACHIEVEMENT

Dus ZO betrek je Bewoners!

Middels een pop-up faciliteit bereik je een publiek dat niet de intentie heeft een zorg-probleem of iets aanverwants te komen bespreken. De toevallige wandelaar en de hond-uitlater schuiven ook aan en maken een praatje waar weer verrassende uitkomsten uit kunnen volgen. Ook niet onbelangrijk: De veroorzakers van problemen worden ook aangetrokken. Dat creëert een kans om met ze in gesprek te gaan.

SamenBeter zegt nu: Begin je een *Proeftuin*? Start met een Hoodlab!

CC BY SA

waar bijvoorbeeld ook plek is voor een buurtteam of concept als de Wegwijssalon, zodat mensen er terecht kunnen met vragen.

Helaas hebben de andere *proeftuinen* niet het geluk gehad een Pop-up Buurtlab te kunnen organiseren. Absoluut een gemis!

Van Hoodlab Westerpark zijn verslagen en filmpjes gemaakt en een geweldig mooi boek!

LESSONS LEARNED

Diversiteit?

Als het over 'community-vorming' gaat moet 'Diversiteit' veel meer op de agenda staan. Hoodlab heeft in elk geval geen enkele moeite een super divers publiek te bereiken en daar kunnen we een hoop van leren.

Om te beginnen dat we nu inzien dat ook wij in veel projecten daar niet alert op zijn geweest.

Hoodlab op het Van Beuningplein (foto Tommy Köhlbrugge)
https://www.youtube.com/watch?v=a6pmJpVbKsY

CC BY SA

Wooncirkels
Hoe kunnen we in een wijk de krachten van het aanbod Begeleid wonen bundelen, zodat bewoners meer keus hebben?

Wooncirkels Spaarndammerbuurt. Lees het artikel in Digitaal magazine Rochdale; Samen maken wij de buurt – Wooncirkels https://www.onsverhaal.nl/wooncirkels/wooncirkel_spaarndammerbuurt

Samen met de woningbouwvereniging Rochdale is dit concept van Leviaan vormgegeven in Amsterdam.
Er zijn stedelijk vijf pilots opgestart, waarvan er één in Westerpark is uitgezet. Doel was om van de Wooncirkels een prettige omgeving te maken voor mo/bw-cliënten die in een straal van 2 km van de Wooncirkels vandaan wonen. Hieraan gekoppeld zouden er wijksafari's worden georganiseerd met een bonnenboekje om leuke dingen in de buurt te doen.
Helaas is door corona dit niet goed van de grond gekomen.

Naastbetrokkenen Raad
In 2018 is er in samenwerking met de *Naastbetrokkenen*-raad een maandelijkse *naastbetrokkenen*-avond georganiseerd in Buurthuis de Horizon. Er waren per avond zo'n 25 mensen aanwezig, waarbij er verhalen, ervaringen en tips werden uitgewisseld.
Helaas is door corona ook dit project niet goed van de grond gekomen.

Resource Groepen
Parallel aan het starten van de *Proeftuin* is vanuit het Platform Opvanginstellingen Amsterdam (POA) het initiatief ontstaan om de Resourcegroepen Amsterdam op te zetten. Het is gebaseerd op het basisprincipe dat cliénten zelf de doelen voor hun behandeling stellen en een sterke stem hebben in hoe hun behandeling eruit ziet. Een van de pilotgebieden was in Westerpark. Meerdere zorgverleners van Arkin en andere organisaties uit Westerpark zijn bij de pilot betrokken (geweest). De pilot richt zich momenteel vooral op de mo/bw-groep.

Resource Groepen
Het resourcegroepen-project breidde zich daarnaast van Westerpark uit naar andere delen van de stad.

Vanuit deze laatstgenoemde kring werd tussen eind 2017 en november 2018 aan 250 mensen de Training *Positieve Gezondheid* en Persoonlijk *Herstel* gegeven. Francine Boske van de *Naastbetrokkenen*-raad zei hierover: 'Het was een mooie en inspirerende dag. Dank voor allen die zich ingezet hebben voor deze dag!'

Workshop 'Netwerkend samenwerken en welke rol wil jij?
Door Martine de Jong van het boek 'Tweebenig Samenwerken' Twynstra en Gudde met 25 deelnemers

Rollenmodel
Gemaakt en beschrijvingen door deelnemers-stuurgroep

Thuis in Westerpark
Samen met stadsdeel, woningbouw, combiwel, Alliantie wijkzorg west bewonerspakket ontwikkelen voor nieuwe bewoners en wijksafari voor deze bewoners.

***Herstel*-groepen Pit & Co**
Aansluitend bij de inloop van de WegWijsSalon zijn er *herstel*groepen en wraps ontwikkeld en gegeven. Ook bewoners die niet in zorg zijn bij Arkin kunnen hieraan meedoen. De *herstel*groepen zijn ondertussen ondergebracht in het Arkin *herstel*bureau Pit&Co en in de hele stad uitgezet.

GGZ Coaches
Om laagdrempelig consultatie en *herstel* in de wijk aan te bieden is de nieuwe functie van GGZ-coach ontwikkeld met een functieprofiel. Zij is verbonden aan de WWS en is elke week aanwezig voor de bezoekers van de Wegwijssalon en de professionals. Zij heeft ook een outreachende functie in de wijk. Er zijn nu ongeveer twaalf GGZ-coaches in Amsterdam uitgezet.

HOI intake
Vanuit de *Proeftuin* is een werkgroep aan de slag gegaan om de HOI-intake binnen Arkin te ontwikkelen. In 2021 is er groen licht gegeven om met de eerste HOI-intakes aan de slag te gaan.

Action Learning Platform
In Amsterdam West komt er in april 2021 een doorstart van de Wijkzorg Alliantie West in de vorm van een Action Learning Platform met de belangrijkste informele en formele partners van Westerpark.

Participatie Huisarts, POH, Psycholoog en Welzijnswerker
Er zijn 18 huisartsen verdeeld over zes huisartsenpraktijken. Bij twee praktijken is een POH-GGZ van Arkin werkzaam, over beide buurten verdeeld.
De ABC-alliantie is de grootste welzijnspartner.

Uiteraard participeerden de vele Arkin-merken in de *proeftuin*. Daarnaast is veel moeite gedaan om Huisartsen/ zorggroepen aan te sluiten. In het laatste jaar zijn stappen gezet naar samenwerking met ROHA en GAZO. Ook de POH-GGZ is betrokken bij opzet van Lekker in je Vel. Er is sprake van een goed contact en samenwerking met Jeugd en de ABC-wijkalliantie

Samenwerking GGD
In samenwerking met de GGD hebben we een ambassadeur voor *Positieve Gezondheid* in het leven geroepen. Zij heeft én binnen de GGD én binnen de *Proeftuin Positieve gezondheid* extra focus gegeven. Zij heeft onder andere voor de Gouden mannen (oudere migrantenmannen) een aangepast versie van het *IPH*-spinnenweb gemaakt en *positieve gezondheid* is onderdeel van de Basistraining.

Meerjarenvisie SIGRA Amsterdam Vitaal en Gezond: Richting stedelijke *proeftuin*
Via het project *SamenBeter*westerpark is er in 2018 en 2019 al goed contact geweest met de SIGRA (RSO Amsterdam), wat in 2019 zelfs leidde tot de SIGRA Samenwerkingsaward voor *webber* Lidwien Schweitzer. In 2020 is met de opstart van Lekker in je vel.Amsterdam deze samenwerking in een stroomversnelling gekomen. Lekker in je vel. Amsterdam wordt genoemd als één van de proefprojecten voor stedelijke opschaling binnen zowel de coalities Digitale Zorg, Mentale Gezondheid en Chronisch. Er wordt een voorstel geschreven hoe er mogelijk een deel van het preventiebudget kan worden geïnvesteerd in Lekker in je vel.Amsterdam. Er is een regionale PGO-pilot in ontwikkeling waarbij Lekker in je vel.Amsterdam één van de centrale platforms is, en ten slotte hebben we (samen met de landelijke stichting *Beter met Elkaar*) een verbindende rol in de platformstrategie om het (versplinterde) ICT-zorglandschap in Amsterdam zo veel mogelijk aan elkaar te koppelen.

Contact met Gemeente
de Gemeente ziet *SamenBeter* Westerpark in haar eigen woorden als een van de parels in de stad en is bereid hieraan mee te denken/werken.

Er vindt regelmatige overleg plaats met het Stadsdeel.
Door middel van afstemmingsoverleggen waar naast de Gemeente ook Zilveren Kruis, Stadsdeel West en andere stakeholders deelnemen werden de betrokken en relevantie partijen up-to-date gehouden over de ontwikkelingen in de *proeftuin*.

Duco Stuurman, de Stedelijk Directeur Sociaal van de Gemeente Amsterdam, is halverwege 2019 op werkbezoek geweest waarbij we met hem in gesprek gingen over de verschillende lopende projecten: de WegWijsSalon, het Digitale Wijkplatform, Resourcegroepen, Wijkspreekuur en Thuis in Westerpark.
Kort daarna heeft Duco Stuurman ook een bezoek gebracht aan de Focusgroep Armoede van Westerpark.
Dit bezoek creëerde de kans om een voorstel in te dienen bij de gemeente voor opschaling van de succesvolle projecten, die op verschillende plekken als parels van de stad werden benoemd.

Samenwerking met de Gemeente komt ook tot uiting in de gezamelijke financiering van Hoodlab in de Staatsliedenbuurt. Stadsdeel West is daar een samenwerkingspartner voor Hoodlab.

Het Action learning Platform en Samen Beter Westerpark zijn onderdelen van het Jaarplan van Wijkzorg Alliantie West 2020. De Gemeente is hier enthousiast over en staat erachter.
Ook bij de uitwerking van de Wooncirkels is de Gemeente en stadsdeel actief betrokken.

Vereniging Nederlandse Gemeenten bezoekt Westerpark
Vermeldenswaardig is ook het bezoek van de VNG (vereniging Nederlandse Gemeenten) aan Westerpark. In het kader van een Praktijkdag bezocht een twintigtal tal VNG'ers het huis van de wijk De Horizon. VNG was, in haar eigen woorden, 'geïnteresseerd in vernieuwende initiatieven die aansluiten bij de lokale wensen van bewoners en van de rol van de gemeenten hierin'. VNG heeft hiervan op haar website een verslag staan onder de titel 'model *SamenBeter* model voor de toekomst *sociaal domein*?'
SamenBeter presenteerde daar de *proeftuin* en ook een eerste concept voor de FitKnip.

***Informatieberaad* VWS**
In februari 2020 was het *informatieberaad* te gast bij Arkin. Hier konden we beleidsmakers en bestuurders laten zien wat er in de *proeftuin* in Amsterdam gebeurt en hoe *GIDS Open Standaarden* daarbij ondersteunend is.

Bekostigingsmodel
Opzetten breder draagvlak en financiering en action learning teams: Gesprekken met Combiwel over opzetten Stuurgroep.
Dit is een waarlijk traag proces gebleken, temeer omdat in 2020 alle focus ligt op de transitie Buurtteams met een ander bekostigingsstelsel en aanbesteding.
Al heel wat gesprekken geweest, maar verloopt moeizaam.

CC BY SA
CC BY SA

Contact met Bedrijven
De samenwerking met Therapieland is wel het noemen waard. Het is immers een Amsterdamse onderneming die flink meeinvesteert in de *proeftuin*. De ondersteuning met gratis e-Health wordt maakt het mogelijk om met een pilot de waarde van laagdrempelig toegankelijke e-Health te bewijzen.

Onderwijs
Onderwijs en onderzoek helpen ons vooruit.
We werken samen met o.a. de Hogeschool van Amsterdam, het Athena-instituut van de VU, de Universiteit Wageningen. De *proeftuin* maakte gebruik van stagiaires en deden mee met onderzoeken.
Belangstellende studenten en hogescholen waren altijd welkom.
Onderwijs over stigma, *positieve gezondheid* en zingeving helpen ons verder.

- ✓ Rapportage van HvA-studenten (minor Urban Social Work) Urban SOS, uitgevoerd in samenwerking met Arkin, Combiwel en GGD Amsterdam.
- ✓ 20 Studenten Hogeschool van Gent ontvangen.
- ✓ Werkbezoek *Proeftuin* Rotterdam met oa Westerparkbewoners.
- ✓ 5 Samen Beter landelijke werk/onderwijssessies.
- ✓ HVA Maura Douma heeft een photo voice gemaakt, en haar onderzoek bij Ondertussen gepresenteerd.
- ✓ Workshop symposium HvA Sociaal Werk in de grote stad: Samenwerking Zorg en Welzijn.
- ✓ Presentatie minor HvA Social work Samen Beter Westerpark.
- ✓ Deelname werkgroep Sociale inclusie en studentenopdrachten HvA.
  10 meet-ups in de Horizon met pitches van de projecten
- ✓ Scriptie ‘Social Participation’ is Personal van Vera Maarhuis. Universiteit Utrecht 2018.
- ✓ Onderzoeken *Positieve Gezondheid*
  In zowel 2018 als 2019 hebben vier groepen studenten (twee van de HvA minor Urban Social Work en twee van het VU Athena instituut) zich bezig gehouden met onderzoek naar *positieve gezondheid*.
- ✓ Urban SOS Europees onderzoek
  SamenBeter Westerpark/Arkin doet samen met Combiwel en de GGD Amsterdam mee als de Amsterdamse partners van het Europese Erasmus onderzoek Urban SOS (loopt tot 2022).
- ✓ Masterthesis VU SociologieIn 2021 wordt er aan de hand van de opgehaalde input tijdens Hoodlab Staatsliedenbuurt een scriptieonderzoek gedaan door een Masterstudent Sociologie van de VU.
- ✓ Lesgeven aan CHE (POH i.o.
  In sept 2019 en september 2020 hebben we vanuit *SamenBeter* Westerpark een gastcollege gegeven aan de POH-GGZ in opleiding van de Christelijke Hogeschool Ede.
- ✓ Bezoek van studenten uit Brugge aan de Horizon/WWS
  In 2018 en 2019 zijn er een groep studenten op werkbezoek geweest in de *Proeftuin* Westerpark. Hier gingen ze op bezoek bij een aantal van de verschillende projecten.
- ✓ Webinar Lekker in je vel.Amsterdam
  In samenwerking met Therapieland/Gezondboel is er een webinar gegeven aan POH-*somatiek* van de ROHA hoe digitale ondersteuning laagdrempelig in te kunnen zetten bij hun cliënten.
- ✓ Gastcollege Leerlijn Executive GGZ Amsterdam (UvA)
  Bij de Leerlijn Executive GGZ aan de Universiteit van Amsterdam is *SamenBeter* Westerpark uitgenodigd om een gastcollege te geven.
- ✓ Samenwerkingsverband VU, HvA, Gemeente Amsterdam, Arkin, Pharos, AMC Psychiatrie
  Hoe kunnen we kwetsbare ouderen in Amsterdam laten profiteren van de vierde industriële revolutie?
- ✓ Congres de Nederlandse GGZ
  Op het digitale congres van de Nederlandse GGZ rondom Weg van de Wachtlijst hebben we met een deel van het team van de WegWijsSalon aan een gemêleerd gezelschap van voornamelijk GGZ-instellingen ons verhaal mogen doen over de werkwijze en visie van de WegWijsSalon.
- ✓ Training *Positieve Gezondheid*
  In 2018 zijn binnen het *SamenBeter*-Westerpark-netwerk, meerdere trainingen georganiseerd over *Positieve Gezondheid* en Persoonlijk *Herstel*. Er zijn twee trainingen gegeven aan de betrokken pioniers, twee trainingen voor de wijk (bewoners en netwerkpartners), en ten slotte trainingen voor 18 teams van Arkin ACT, Zorgtoeleiding en FACT. In totaal hebben 250 mensen de training gevolg.

CC BY SA
CC BY SA
SamenBeter

✔ Trainingsaanbod Arkin Preventie
In het buurthuis de Horizon werden in 2018 en 2019 door Arkin preventie meerdere cursussen 'omgaan met stress' gegeven aan buurtbewoners en werden er voor professionals in de wijk trainingen georganiseerd over 'hoe om te gaan met verward gedrag'.

Meten = Weten
De *Proeftuin* heeft meegewerkt aan de eerste twee rondes van het Meten = Weten-onderzoek

De meetbare gegevens van het verkeer op de Online WegWijsalon worden bijgehouden in de matchfixer.

LESSONS LEARNED

Westerpark: de GGZ

Westerpark werd geleid door Arkin. De slagkracht, de beschikbare resources en de professionele werkwijze kwamen van Arkin.
Arkin heeft daarmee behoorlijk geïnvesteerd in een nieuwe vorm van zorgverlening. Een moedige stap die we bij geen andere GGZ-instelling hebben meegemaakt.

De *proeftuin* had hierdoor een duidelijk andere 'smaak' dan bijvoorbeeld Eindhoven waar de 1e lijn in the lead was, Rotterdam waar Alexander Hogendoorn vanuit een activistisch perspectief werkte of Amersfoort waar bewoners aan het roer stonden.

De eerste jaren waren sterk gekleurd door de GGZ-bril. In de laatste anderhalf jaar is een enorme inhaalslag gemaakt met het aanhaken van de 1e lijn (GAZO en ROHA) en zijn ook bewoners dichter bij gekomen (Hoodlab)

CC BY SA

HONOURABLE MENTION

... en wie hebben al dat moois tot stad gebracht?

WegWijsSalon
Magdy Khalil
Karma Zeelenberg
Sophie Voskuilen
Marienne Triesscheijn
Jolien Spilt
Peter Laurentius
Maaike Kipp
Karen
Pjotr van Nie
Joost Kok
Marisca Jones
Shahzan Kolkman
Raymond Aronds
Roy Straatmans

VraagBaak
Peter Siegel
Nanda van der Wiel
Marieke Kerstens
Tijmen Hommes
Eva van den Hurk
Doris Ferkranus
Peter Zijlema
Perry Couprie

Positieve gezondheid
Francisca Flinterman
Maschinka de Groot
Selma de Vries

Alliantie Wijkzorg
Mark Schramade
Monique de Vries
Zjaak Maas
Malika Moumouh

Naastbetrokkenen
Francien Boske
Marianne Wicherson

Buurtbewoners en ervaringsdeskundigen
Jentiena
Nicolette Besemer

Wooncirkels
Henrike Klok van Rochdale
Anne-Marie Rotteveel

Hoodlab
Wendela Troll
Arjen Heus
Mieke ten Wolde Van Rochdale
Heleen Linthorst
Anna Veldkamp
Mariolein Hoevenaar
Petrina Groesbeek

Lekker in je vel.Amsterdam
Marianne Bramson
Lonneke Reuser
Freerk Dijkstra
Michiel van Hees
Jolien Koopman
Augie Vissers
Marit Blom
Frank van Iersel
Jarno Meijer
Eline Eelkema
Marjoleine Konersmann
Rimmert Brandsma
Esther Kok
Petra van Tiggelen
Frank van Iersel

Arkin / SamenBeter Westerpark
Machteld Ploeg
Grietsje Visser
Michiel Kooper
Elke Wolterson
Harjo Keizer
Marco Roestenberg
Tessa Kraemer
Graham Boyle
Doep van Dijk
Michael Schaeffer
Arthur Hokkeling
Maarten Schoone
Elfi Rookhuizen
Selma de Vries
Thinka van der Heijden
Angele de Jong
Githa van Es
Jeroen de Lange
Trees te Grotenhuis

Verder
Vera Maarhuis
Iris Buijs
Anne-Marie Rotteveel
Puck Sickinger

En nog vele anderen!

CC BY SA

Rotterdam-Zorgvrijstaat/ MMM

Inleiding
Zorgvrijstaat is de trekker van de Rotterdamse *proeftuin* en een community van ontwikkelaars en actieve bewoners. Zorgvrijstaat is al in 2013 gestart als initiatief van twee ondernemende professionals als reactie op de aangekondigde *decentralisatie*s. Rondom maaltijden en 'vraag en aanbod avonden' bouwden zij een netwerk op van koks, mede initiatiefnemers en andere geïnteresseerden. Zij maakten zichtbaar hoeveel sociaal kapitaal, en andere overschotten er in de wijk zijn. Benutting daarvan draagt bij aan het vergroten van de kwaliteit van samenleven, zo zagen zij. De wijk zagen zij als een *ecosysteem*. Als je op de ene plek intervenieert, hoe zal dat dan een effect hebben op andere systemen in de wijk? Zo vroegen zij zich af. Een netwerk zagen zij als de meest logische organisatievorm. Stel dat we vanuit de wijk organiseren en iedereen doet waar hij/zij goed in is, kunnen we dan niet tot heel andere oplossingen komen? Wie wast straks de billen van de buurman? En, wat ben jij bereid om voor een ander te doen?
Met dit soort vragen ontstond Zorgvrijstaat.

Zorgvrijstaat was niet het enige initiatief. De participatiesamenleving was in Middelland losgebarsten en twaalf buurtinitiatieven staken de koppen bij elkaar. Gezamenlijk vormden zij het huis van de wijk in Middelland in zelfbeheer. Een huis van de wijk in netwerkvorm. De ruggengraat van wat de *proeftuin* Rotterdam nu een 'sociale gezondheidsinfrastructuur' noemt.

Door actief te zijn in hun buurt kwamen de initiatiefnemers achter behoeften en vragen van mensen. Ze zagen waar gaten vallen en sprongen daar in. Zelf omschrijven zij hun werk als 'het aanbrengen van 'plaksel' tussen verschillende werelden'. Primair richt Zorgvrijstaat zich het ontwikkelen van zorgzame buurten en in het organiseren van bewoners in het zorgen voor elkaar. Tegelijkertijd vervullen zij een laboratoriumfunctie waarbij zij experimenterend werken aan nieuwe manieren en structuren die bijdragen aan meer zelfregie, aan zeggenschap en eigenaarschap van bewoners rondom gezondheid, welzijn en zorg.

In 2017 ontwikkelde Zorgvrijstaat, samen met BuurtzorgT en *De Nieuwe GGZ*, ideeën over wijkpsychiatrie, nieuwe werkwijzen (multi-deskundige samenwerking) en een community van Geestverwanten voor zelfregie en peer-support. Daarmee werden zij *proeftuin* van *SamenBeter*. Zij verbonden professionals uit de verschillende domeinen en financieringsstructuren met informele sleutelpersonen en startten

CC BY SA

in 2019, met ondersteuning van het Lectoraat Dynamiek van de Stad, een Leer-Werk-Gemeenschap voor reflection on action. Gericht het versterken van samenwerking tussen het informele en formele veld.

De opgedane ervaringen en inzichten zetten zij in voor een bredere discussie met het veld. Zij vroegen Gemeente Rotterdam of er in Middelland niet integraal aan opgaven gewerkt kon worden en organiseerden een *SamenBeter*-masterclass van Annemieke Roobeek.

Gemeente Rotterdam gaf hier gehoor aan en nodigde verschillende initiatiefnemers vervolgens uit om een programma te schrijven. Er werd een team van koplopers geformeerd dat, samen met meer dan 100 bewoners, met professionals en ambtenaren, een vijfjarig programma schreef: Mooi Mooier Middelland 2019-2024. Middels de programmalijn Sociale en Gezonde Wijk werd de *proeftuin SamenBeter* 'opgeschaald'. Zij bouwden voort op de vier pijlers van *SamenBeter* en ontwikkelden een kader met bouwstenen voor een duurzame, sociale en gezonde wijk.

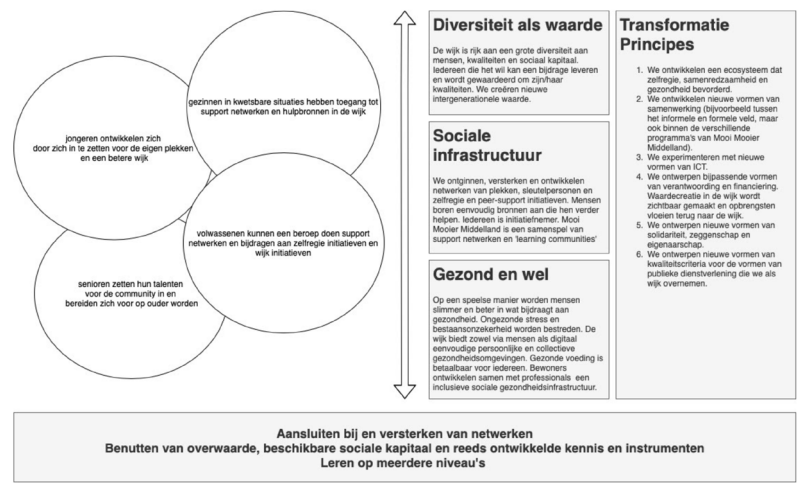

Het primaire doel van het programma is: Het versterken van netwerken van bewoners door concrete actie en activiteiten. Voor het versterken van peer-support, zelfregie en *positieve gezondheid*. Als speerpunten van de *proeftuin* koos men voor: Gemeenschapskracht en nieuwe waardemodellen (een duurzame businesscase). Daarnaast werkt men, al doende, aan andere vormen van (multi-deskundige) samenwerking, aan het toepassen van nieuwe ICT vanuit het perspectief op samenredzaamheid en zelfregie en aan duurzame borging middels een het lokaal ontworpen construct van de Wijk BV.

CC BY SA

LESSONS LEARNED

en toen kwam Corona...

Dankzij de inmiddels opgebouwde netwerken was er binnen 48 uur een Delfshaven-brede netwerkorganisatie operationeel van zo'n 80 verschillende partijen, met in elke wijk wijkcoördinatoren die vraag en aanbod verbonden en met een centraal telefoonnummer.
Vanuit de *proeftuin* werd hier stevig aan bijgedragen. Nieuwe technologie werd ingezet om snel samen te kunnen werken, maar ook voor sociaal support en het ontsluiten van mogelijkheden voor e-Health.
De noodzaak voor het opschalen van digitale toepassingen was iedereen duidelijk geworden.

Momenteel zijn de verschillende partijen met elkaar in gesprek over verduurzaming van de opgebouwde netwerkorganisatie en een gezamenlijke programmering. Zowel op het niveau van Middelland, via het construct van de Wijk BV, als op het niveau van gebied Delfshaven (middels de netwerkorganisatie Delfshaven Helpt) worden zaken geborgd.

Werkwijze
Zorgvrijstaat hanteert een werkwijze van onderzoekend ontwerpen of action learning. Kleine stapjes zetten, reflecteren met direct betrokkenen en vervolgens weer acties uitzetten. De focus lag van meet af aan op het versterken van netwerken en bevorderen van samenwerking. Ze durven groot te denken, maar werken praktisch, gebruikmakend van datgene wat in de alledaagse praktijk voorhanden is.

Resultaat
Gedurende de looptijd van het *proeftuin*-project hebben we de voortgang op de onderdelen van het *MVP* steeds beoordeeld. Hier volgt een toelichting per onderdeel.

Bewonersparticipatie
Het vertrekpunt van de *proeftuin* is bewonersparticipatie. Zorgvrijstaat zelf is ontstaan als burgerinitiatief en ook Huize Middelland en de Groene Connectie, netwerken die je kunt zien als een belangrijke dragers van de sociale gezondheidsinfrastructuur, zijn burgerinitiatieven. Het programma Mooi Mooier Middelland kenmerkt zich door haar focus op bewonersparticipatie en co-creatie-proces.

CC BY SA

MAJOR ACHIEVEMENT

Alle onderdelen van het *MVP* zijn aangebracht

We moeten ZVS/MMM feliciteren met het feit dat uiteindelijk alle pijlers van het SamenBeter programma aan bod zijn gekomen. Niet alles is af, maar de beweging is op gang gebracht en alle onderdelen zijn ook geborgd.

Hogendoorn: 'Als je alles bij elkaar optelt dan is er een gigantisch mooi netwerk ontstaan. Daar heeft de ontwikkeling van Huize Middelland en het Mooi Mooier Middelland-programma stevig aan bijgedragen. Door samen dingen te doen leer je elkaar kennen. We schreven met heel veel mensen aan een integraal programma voor de wijk en daar gaan we zeker tot 2024 mee door.'

Het effect daarvan is ook dat daar weer een enorm netwerk uit is ontstaan, een positieve beweging van samen de wijk maken. Uit nog te publiceren onderzoek van de Erasmus Universiteit blijkt ook dat deze netwerken vitaal en zeer waardevol zijn, zeker in crisistijd. Dat is ook gebleken tijdens de corona-crisis. Ook blijkt dat het opbouwen van deze netwerken vele jaren duurt. Het behouden van zulke netwerken, werken aan een 'resilient stad' is essentieel. Daarmee kan je werken aan een duurzame sociale gezondheidsinfrastructuur.

Hoe ziet die er dan uit? Met die vraag zijn we natuurlijk op pad gegaan bij het verbeelden van het *ecosysteem* voor gezondheid. Voor ons is bijvoorbeeld de Groene Connectie, een 8 km groen wandellint dat ook door bewonersinitiatief is ontstaan, heel belangrijk. Het heeft in zichzelf een waardevol netwerk opgeleverd van plekken, initiatiefnemers en communities. Maar ook de huisarts maakt er gebruik van met het 'loop-recept' en wij maken er ook veel gebruik van met onze wandelgroep. Veel groen is sowieso gezond.

Een digitale infrastructuur hoort daar bij. Ook dat is wel gebleken. We hadden in de afgelopen tijd zelfs intensiever contact met elkaar, dankzij de digitale hulpmiddelen. Daarom hebben we ook initiatief genomen tot Delfshaven Digitaal. Dit was eerst een project gericht op het ontwikkelen van de digitale VraagBaak, maar is inmiddels een projecten-agenda waarbij aandacht is voor het versterken van digitale vaardigheden van mensen, beeldbellen met huisartsen en we hebben een voorstel met de welzijnsaanbieder, Rotterdamse e-Health Agenda en Zorgimpuls uitgewerkt om een digitaal PGO beschikbaar te krijgen.

Er is een Wijk BV opgericht en we zijn nu met verschillende partijen bezig om te zoeken naar de meest passende manier om straks in de contractering 2022 duurzaam middelen om te buigen richting datgene wat we nu met elkaar hebben opgebouwd.'

CC BY SA

INTERVIEW

In gesprek met Alexander Hoogendoorn

De kracht van wat we doen zit allereerst in het gegeven dat wij vertrekken vanuit de gemeenschap. We zijn er onderdeel van en houden steeds scherp vast aan onze basisprincipes van eigenaarschap en zeggenschap. En in het feit dat we concrete stappen zetten, dat we mensen helpen om een stap verder te zetten. We zetten deze leerervaringen in voor gedachtevorming over het ontwikkelen van een sociale gezondheids-infrastructuur in onze wijken. We brengen onze ervaringen en inzichten in op de plekken waar beleid wordt gemaakt. We deelden onze inzichten ten behoeve van het Plan van Aanpak Kwetsbare Rotterdammers en aan het preventie akkoord Gezond010.

Wij zijn vertrokken met een paar principes op zak, we hadden het idee dat organiseren vanuit de wijk echt om iets anders vraagt, maar we zijn eerst met vragen op 'sandwitch-borden' de wijk in gegaan. Dat leidde tot gesprekken, netwerken en inzichten. De wijk zagen wij van meet af aan als een *ecosysteem*. Als je op een plek een waterstroompje verlegt, dan gaat dat op andere plekken vanzelf iets betekenen. Ik ben erg geïnspireerd door het onderzoek van Nicholas Christakis. Hij zegt dat je mensen pas kunt begrijpen door te kijken naar de netwerken waarvan zij deel uitmaken. We weten allemaal, zeker nu, hoe een virus zich razendsnel over de wereld kan verspreiden. Christakis laat zien dat dit ook met positieve sociale impulsen of gezondheid zo werkt. Zij het minder effectief dan een virus. Vanuit die gedachte past de rol van webber ook bij mij. Het gaat om het constant schakelen en verbinden van mensen en ideeën. We kunnen alle resultaten in de *proeftuin* zeker niet aan onze inspanningen toerekenen. Dat hoeft ook niet. Juist de optelsom van allerlei initiatieven maakt dat er iets als een sociale gezondheidsinfrastructuur ontstaat. Ik heb het wel eens genoemd: Het organiseren van toeval. Dat kan niet, maar door aan de slag te gaan ontmoet je gelijkgestemden. Een psychiater die wel in de ideeën gelooft en daar ook iets van zichzelf in kwijt kan. In samenspraak ontstaan dan nieuwe dingen. We vinden het belangrijk bij te dragen aan cultuur maken ten behoeve van eigen initiatief en zelfregie. Dat doen we met vele anderen. Het werkt ook aanstekelijk. Ik ben zelf namelijk ook geïnspireerd door andere initiatieven en toen ik Dennis tegenkwam heb ik hem gevraagd of we samen niet iets konden opzetten. Van het een kwam het ander.'

Hogendoorn: 'We zijn in een gat gesprongen. Toen de *decentralisatie* losbarstte was er veel onzekerheid. En niemand die zich om het geheel leek te bekommeren. Wij hadden geen specifiek belang als instelling, we wilden vanuit de leefwereld in een wijk onderwerpen agenderen, gaten zichtbaar maken, praktische oplossingen bedenken en toetsen, en logisch verbinden van alle

CC BY SA

beschikbare resources. We pakten zelf vragen op en vormden een community. We hebben natuurlijk geluk dat we zoveel welwillendheid en initiatief tegenkomen. Als je die verschillende initiatieven verbindt, dan wordt het ineens een geheel. Dat zichtbaar maken, laten zien hoe het kan werken, dat is waar we van zijn.'

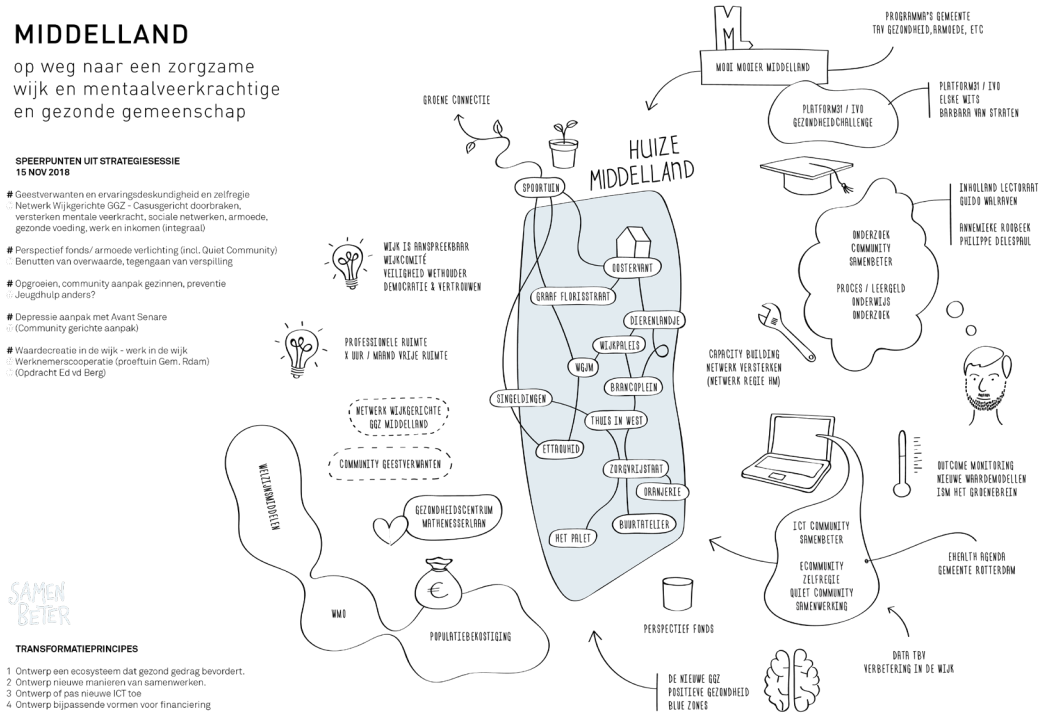

Een visuele projectagenda van het ecosysteem van de zorgzame wijk Middelland.

LESSONS LEARNED

hoe Divers zijn we eigenlijk zelf?

ZVS/MMM, en met name Lev Avitan heeft ons laten zien hoe blind we als SamenBeter zijn als het gaat om Inclusiviteit. In Rotterdam is het praktijk dat iedere bewoner kan meedoen en vanuit netwerken, vertrouwen en ervaring weer andere mensen verder helpen.
Alle ideeën en initiatieven worden beoordeeld door de bril van kansenongelijkheid.

CC BY SA

De *proeftuin* stelde zichzelf als opdracht 'Hoe kunnen we een goede *proeftuin* voor een zorgzame wijk en mentaal veerkrachtige gemeenschap zijn?' Oorspronkelijk was Zorgvrijstaat met het initiële project ten behoeve van de *proeftuin* actief in drie wijken. In het Oude Westen kwam samenwerking nauwelijks tot stand. In Middelland waren van meet af aan een huisarts en praktijkondersteuner GGZ enthousiast en daar ontstond als vanzelf een netwerk en samenwerking. In het Nieuwe Westen vielen belangrijke contacten na verloop van tijd weg vanwege een aanbesteding en het vertrek van de wijkmanager. Binnen de beperkte tijd was het niet mogelijk om daar opnieuw het netwerk op te bouwen.

ZVS handelt vanuit een interessante eigen visie op participatie: Men biedt plek aan mensen die graag een idee verder willen brengen, men stimuleert participatie door 'zelfregie-netwerken' te ontwikkelen en daarbij samenwerking met derden aan te gaan.

Aankaarten Kaartspel

En, men richt zich op het aankaarten van onderwerpen en stimuleert netwerkvorming. Met het zelfregie netwerk biedt ZVS een sociale en persoonlijke gezondheidsomgeving. Met deze ervaringen laat men zien hoe dit kan werken en wat de waarde is voor mensen en de omgeving. Een zelfregie-netwerk draagt ook bij aan meer preventie in de wijk, door te agenderen, op speelse manieren psycho-educatie via ervaringsverhalen[1] te organiseren, zaken bespreekbaar te maken, *eHealth* en trainingen in de wijk te brengen en zo een gezonde leefomgeving te bevorderen.

Naast het werken aan community-vorming en samen dingen doen, is er in Rotterdam ook oog voor een groeiende groep mensen die behoefte heeft aan terugkerende één op één gesprekken. Over een behandeling waar vragen over zijn, over hoe nu om te gaan met deze of die situatie, etc. Ook wordt ruimte gecreëerd om individuen waar nodig te volgen. Als mensen een poosje niet komen opdagen, dan kan dat een signaal zijn van terugval. Dan wordt er afgesproken wie weer eens contact opneemt en altijd volgt er de uitnodiging tot het maken van een wandeling. Hoe paradoxaal ook: In deze tijden van corona zijn er minder mogelijkheden voor ontmoeting, maar is er tegelijkertijd wel veel meer digitaal contact.

Juist die netwerken van bewoners, daar wordt waarde aan gehecht in Middelland. Huize Middelland groeit gestaag in kleinschalige activiteiten, sterkere onderlinge betrokkenheid en met mensen die zich vrijwillig inzetten. Van Noord (de Spoortuin) tot aan Zuid (Palet) is op rollator- of kinderwagen-afstand een plek en community van Huize Middelland te vinden. Samen cultuur maken en zelf je eigenheid bewaren zijn werkzame ingrediënten. Daarmee is voor ieder wat wils en wat op de ene plek niet beschikbaar is kan op de andere plek worden gehaald.

1 lees bijvoorbeeld het verhaal van Marlies: https://www.zorgvrijstaat.nl/2021/01/06/terugblik-op-2020-door-marlies/

CC BY SA

Aanspreekpunt/ Webber

Het aanspreekpunt is onmiskenbaar Alexander Hogendoorn, kwartiermaker sociale en gezonde wijk Mooi Mooier Middelland en oprichter Zorgvrijstaat Rotterdam.
Alexander is al jaren actief in diverse delen van Rotterdam en opereert en denkt sterk vanuit het bewonersperspectief. Hij heeft een enorm netwerk om zich heen waarmee al jaren intensief en zeer gericht gewerkt wordt.

Zijn basis is het netwerk van mede-initiatiefnemers van Zorgvrijstaat. En daarnaast werkt hij nauw samen met de twee netwerkregisseurs van Huize Middelland.

Zorgvrijstaat heeft, als onderdeel van Huize Middelland, ook ingezet op het overdragen van het netwerkperspectief. Als vanzelf ontstaan er steeds weer nieuwe verbindingen. Ook heeft het programma MMM een netwerk van koplopers met elk hun eigen werkteams en netwerken opgeleverd. Periodiek wisselt men ervaringen en plannen uit. Samen neemt men verantwoordelijkheid voor een goede verdeling van het budget. Zorgvrijstaat nam samen met de POH-GGZ van het gezondheidscentrum initiatief tot de vorming van het netwerk wijkgerichte GGZ en bracht professionals vanuit de verschillende financierings -domeinen bij elkaar.

Sociale Kaart

Zorgvrijstaat heeft niet als eerst ingezet op het maken van een sociale kaart. Maar wel op het bij elkaar brengen van mensen. Met behulp van het instrument 'vriendenboekje' zorgde zij ervoor dat alle aanwezigen hun eigen netwerk verder vergroten.
Op het wijkplatform werden de direct voor het GGZ-netwerk relevante plekken inzichtelijk gemaakt en op het niveau van Delfshaven werd samenwerking gezocht met Delfshaven Lokaal, waar alle organisaties en initiatieven op zichtbaar worden gemaakt.

Programma Veranderen in Netwerken

ZVS/MMM was de host van een drietal onderdelen van het 'programma veranderen in netwerken' van Annemieke Roobeek. Op 18 mei 2018 leidde zij een InterVisie in Recreatiecentrum Oostervant en op 15 november 2018 vond bij vereniging Ettaouhid een Stadscollege plaats waarvan Roobeeks een verslag heeft gemaakt. Ten slotte vond er in Het Nieuwe Instituut een Executive Round Table bijeenkomst plaats.

Stadscollege

Het Stadscollege vond plaats in Ettaouhid, een van de huizen van de wijk in Middelland. Het doel van een stadscollege is om te reflecteren op de afgelopen periode in de *proeftuin* Middelland,

CC BY SA

en in te gaan op de vraagstukken die spelen en te doordenken.

Roobeek gaf een mini college 'netwerk ecosystemen', een van haar expertises. Een *ecosysteem* is een netwerk van netwerken. Er wordt nu nog in silo's gewerkt: Ieder werkt voor zijn of haar eigen afdeling of organisatie zonder daarbuiten te kijken. Roobeek wil dat we deze silo's verbinden om zo een 'collaborative advantage' te genereren voor de hele *proeftuin* en uiteindelijk hopelijk de hele stad of zelfs het hele land. De gedachte dat organisaties binnen de *proeftuin webber*s moeten hebben komt van Roobeek. *Webber*s zijn mensen die weten waar in de organisatie, maar ook daarbuiten, relevante kennisdragers zijn en zo ongewone combinaties van kennis samen kunnen brengen. Ze zijn als het ware de verbinders tussen de losse silo's.

De sprekers illustreerden op vele punten het noodzaak-verhaal van Roobeek:

- **de Gebiedsdirecteur-André Hammink** is vanuit de Gemeente Rotterdam verantwoordelijk voor gebied Noord, Centrum, Kralingen-Crooswijk en Delfshaven. Bij de Gemeente Rotterdam werken tienduizend mensen, voorheen in allemaal kleine kokertjes, daarmee het verhaal van Roobeek over 'Ontschotting' illustrerend.
Ook sprak hij over bekostiging een van de aandachtspunten van ZVS/MMM '8 miljoen euro aan bewoners geven, dat doe je niet zomaar'.

- **De Huisarts-Bernadette van Doorn** is huisarts in de wijk Middelland en vertelde van haar overleg met verzekeraars over ontschotting in de zorg. De zorg zit in de fase dat er andere vormen van financiering moeten komen en dat er meegedacht mag worden over hoe dat in te vullen. Alle overhead van subsidies moet er af gaan en uiteindelijk moet alle subsidie in een grote pot komen waar huisartsen uit mogen putten. Een roep dus om meer samenwerking tussen huisartsen en met wijken.

- **De Politicus-Ineke Palm** is epidemioloog bij het onderzoeksbureau van de SP, en sprak over de zorgzame wijk. Het nadenken over de opgave van een zorgzame wijk is een taak voor allen. Dit is een wijk met een lokaal zorgnetwerk op basis van vertrouwen en gelijkwaardigheid. Hieraan kan worden begonnen bij een gelijke start voor kinderen, zodat jongeren hun kansen kunnen benutten. Ook werkt een zorgzame wijk vanuit preventie, ondersteuning in de wijk in samenspraak met professionele zorgverleners. Woningen zijn ook van belang, ze moeten betaalbaar en aangepast zijn, en de leefomgeving groen en uitnodigend tot bewegen
.

CC BY SA

- **De Hoogleraar Innovatie in de GGZ-Philippe Delespaul**. Er zijn veel mensen met psychische problemen, ongeveer 1 op de 4. In sommige wijken ligt dat aantal nog hoger door de druk waaronder mensen leven. Daarom is het belangrijk dat GGZ in de wijk aanwezig is. We moeten streven naar een geestelijk gezonde wijk: Gezondheid bevorderen, ziekte voorkomen en gelijke rechten en participatiemogelijkheden voor iedereen. Zorg moet niet iets zijn dat we leveren aan gemarginaliseerde mensen, maar iets dat ervoor zorgt dat iedereen op zijn eigen manier kan participeren. Het doel van zorg is het verminderen van lijden, oorspronkelijk gedefinieerd als de afwezigheid van ziekte, maar inmiddels hanteert de WHO de definitie 'zo optimaal mogelijk functioneren'. Dit is de *positieve gezondheid*definitie van Machteld Huber. Alle dimensies in het web van de *positieve gezondheid* hangen met elkaar samen, dus het is belachelijk dat we alleen naar de zorg kijken en niet naar de gehele maatschappij als we het hebben over geestelijke problemen.

Je kunt zorg inzetten om afzonderlijke problemen in een netwerk (bijvoorbeeld een familie) op te lossen, maar je kan ook het hele netwerk empoweren. Een netwerk is eigenlijk een netwerk van netwerken, deze lopen allemaal in elkaar over, er zit geen hiërarchie in. Een netwerk heeft zijn eigen autonomie, dat moet je durven loslaten.

De Executive Round Table
Tijdens de Executive Round Table bracht Roobeek in Rotterdam bestuurders, verzekeraars, ambtenaren, onderzoekers, innovators bij elkaar voor een middag in het Nieuwe Instituut.

CC BY SA

De aanwezigen kregen een korte update van de belangrijkste ambities en stand van zakan, een live interview van Annemieke Roobeek met wethouder Sven de Langen over de gang van zaken in Rotterdam. Presentatie van de prototypes van uitgevoerde netwerkprojecten waarna een ronde tafel gesprek werd gevoerd met de bedoeling domeinoverschrijdende thema's in een grotere context te adresseren. Enkele reacties:

- ✔ **De GGZ-bestuurder-Dick Veluwenkamp:** Mijn uitdaging is om verbinding te maken tussen de praktijk en de systeemwereld Daar is nu nog een veel te grote discrepantie.
  Deze beweging heeft vertrouwen en ruimte nodig, want waar visie ontbreekt regeert de boekhouder', we hebben buitenboorddenkers nodig.
- ✔ **De Innovator-Carl Verheijen**: We zoeken naar meer gezondheid, maar vooral ook naar oude en nieuwe ideeën hoe je dat voor elkaar kunt krijgen. Niet alleen maar nieuwe dingen doen, maar respect voor de oude ideeën die erachter zitten, zo wordt nieuw oud plus nieuw.
- ✔ **De Top Ambtenaar-Ron Roozendaal:** Ik wil als burger niet altijd eigen regie, soms is het juist beter van niet, is iedereen in staat om zijn eigen regie te voeren, of wil je daar dan ook juist hulp bij en is dat dan ook nog wel eigen regie, hoe geven we leiderschap vorm in netwerken, want daar is niemand de baas? Hoe zorg je ervoor dat alle goede ideeën niet lokaal blijven? Hoe vinden we een weg tussen laten bestaan van lokale variatie en de behoefte aan opschaling?
- ✔ **De verzekeraar-Marcia Bos:** We hebben nieuwe structuren en een nieuw businessmodel nodig om van zorg naar gezondheid te gaan. Beginnen klein lokaal met een team binnen VGZ om aan deze kanteling te werken.
- ✔ **De verzekeraar-Hans Agten:** De grote uitdaging is om oud en nieuw te verbinden, ik wil als zorgverzekeraar helpen om de doorlooptijd van dit soort innovaties versnellen, dat kan ook doordat we als zorgverzekeraar in verschillende regio's een leidende rol hebben.

CC BY SA

- ✔ **De stadsbestuurder-Renate Richters:** De grote uitdaging is om rust te vinden om het grote financiële vraagstuk als een transitievraagstuk te behandelen, hoe ga je over tot community-vorming in *proeftuinen* en als bestuurders?
- ✔ **De Huisarts-Maarten Klomp:** Het gaat om het overgaan tot een beweging mét burgers, met ICT als 'enabler. De kern van wat we nodig hebben is het verbinden van bestaande initiatieven en ondernemers.
  Uitdaging: Aanbieden 0e-lijns-producten via ICT zoals e-Health, FitKnip, etc.
- ✔ **De stadsbestuurder-Johan de Vries:** Het is belangrijk initiatieven samen te brengen: Iedereen loopt nu zijn eigen paadje, haast komt voort uit financiële noodzaak, belangrijk om ruimte maken om iets goeds te doen en de ruimte te vinden.
  Uitdaging: Verbinden en *ontschotten*.
- ✔ **Gebiedsdirecteur-André Hammink:** Een duurzaam businessmodel als procesmodel gaat leidend zijn. Het verenigt plannen, geeft indicatoren en vooral samenhang.
- ✔ **De GGZ-directeur-Machteld Ploeg:** We moeten snel gaan aantonen wat de nieuwe manier van werken oplevert, de wijk werd ontschot, er waren minder schuldsaneringstrajecten, minder uit huis zettingen.
  Uitdaging: Hoe gaan we dit opschalen en hoe kunnen we dit duurzaam maken.
- ✔ **Netwerkregisseur Huize Middelland-Bram Dingemans:** De aanpak in Rotterdam heeft tot een stijging van de ervaring van sociale samenhang geleid. De wijk is hiermee een stap verder gekomen.
  Uitdaging: Meet cijfers van *sociaal domein* t.o.v een andere wijk in Rotterdam.
- ✔ **De Onderzoeker-Nico van Meeteren:** 'olgende keer zitten we niet meer aan een round table in het museumpark, maar echt in de wijk!
- ✔ **De VNG-Ingeborg Visscher:** We moeten zorgen dat we door de leemlaag in onze organisaties heenkomen, we hebben silo's binnen onze silo's.
  Uitdaging: Hoe voorkomen we dat het daar stopt met de verandering.
- ✔ **De Top Ambtenaar-Sander Franzel:** Er is verkokering, systeem moet gaan kantelen, meer *eHealth* bij de burgers. *SamenBeter* is daarin een van de pioniers. Uitgangspunt moet zijn, wat betekent het voor de burgers.

CC BY SA

Annemieke Roobeek had het laatste woord: ‘Geven we met elkaar wel genoeg ‘probeer ruimte? Gaan we nu in wijken, en ook met de gemeente en verzekeraar als partner, nog meer van elkaar leren zodat we echt kunnen versnellen en opschalen? Let’s move: Van start-up naar scale-up’.

EXCELLENT TIP

Stakeholder Involvement

De Executive Round Table was echt een keerpunt. Dat kun je vooral zien aan de *proeftuinen* die er in geslaagd zijn ‘executives’ af te vaardigen naar deze bijeenkomst. Rotterdam en Eindhoven hebben hechte contacten overgehouden aan de sessie, en processen kwamen daarna in een sneller vaarwater.

Zonder Exectutive Round Tabel vecht je met één arm achter je rug gebonden!

Huis van de Wijk

Huize Middelland wordt als ‘huis van de wijk’ al vijf jaren gerund door de vrijwilligers van (inmiddels) dertien buurtinitiatieven. En met succes: De activiteit groeide elk jaar en in 2020 met 30%.
In coronatijd bleek die *decentralisatie* in Middelland een enorme kracht te zijn. Het fijnmazige netwerk kon de opkomende vragen van bewoners goed bedienen. Aanvankelijk stond de wethouder niet te springen. Maar, er leek duidelijk een win-win-situatie te ontstaan door in te gaan op de voorstellen van de bewonersinitiatieven en gebiedscommissie. De overheid hoefde zelf geen groot pand te kopen, onderhouden en bemensen. Met het uitgespaarde geld kan de basisinfrastructuur van de twaalf plekken betaald worden, de huur van locaties, de communicatie met bewoners, de regie van het netwerk. Minder sturing en controle van de overheid, meer zelfregie, eigenaarschap en continuïteit in de wijk. Het netwerk ontwikkelde een doorlopende taal-lijn in samenwerking met andere partijen, kwam tot vernieuwing door taal en beweging met succes te combineren en bouwt voort op een door een brede groep bewoners ontwikkelde en gedragen ‘theory of change’. Zowel voor jongeren, voor volwassenen en ouderen zijn er plekken voor ontmoeten, te maken, te sporten, etc. Samen wordt cultuur gemaakt voor een inclusieve buurt. De plekken vormen samen met de sleutelpersonen, de ontmoetingen en de activiteiten het netwerk en dragen bij aan community-vorming. Een mix van ‘light’ en ‘fluide’ tot wat meer gestructureerd en geënt op presentie, zelfregie en peer-support al dan niet verbonden met professionals.

Het Huize Middelland staat niet op zichzelf, maar is ook verbonden met andere netwerken en plekken. De Spoortuin (in het Noorden van de wijk Middelland) is mede-initiatiefnemer en onderdeel van de Groene Connectie, een 8 km groen lint door heel Delfshaven heen. Elke plek biedt gelegenheid tot ontmoeten en vaak ook een supportieve omgeving, ook

CC BY SA

voor mensen met ‘wat excentriek gedrag’.

Zorgvrijstaat is ook actief in andere wijken en wisselt ervaring uit en werkt samen met Delfshaven Lokaal, een netwerk van zo’n 200 bewonersinitiatieven en de welzijnspartij, Wmo Radar. Verschillende initiatieven namen het voortouw om zichzelf verder te organiseren en gezamenlijk tot verdere programmering te komen, vooruitlopend op het nieuwe beleidsplan Heel de Stad. Gezamenlijk ontwikkelden zij een visie voor de toekomst, onder de naam Delfshaven Welzijnscoalitie.

ZVS beschouwt de buurtinitiatieven, plekken en netwerken als essentieel onderdeel van een *ecosysteem* voor gezondheid. De grote diversiteit aan mogelijkheden draagt bij aan een sociale en gezonde wijk, aan plekken waar mensen mee kunnen doen, sociaal kapitaal kan worden opgebouwd en initiatieven voor gezondheidsbevordering kunnen landen. Welzijn hoort in handen van bewoners, zo vindt Zorgvrijstaat met Mooi Mooier Middelland. Het is geen product, maar dient door mensen samen te worden gerealiseerd. Dat draagt bij aan *positieve gezondheid*, zeker als alle onderdelen van het spinnenweb van *positieve gezondheid* door het netwerk zijn verweven en ingevuld. Je bent geen cliënt of consument, maar mede-producent. Juist die insteek is belangrijk voor zelfregie, samenredzaamheid en beleefd eigenaarschap.

Digitale Wijkcommunity

ZVS/MMM heeft bewust gekozen om de ontwikkelingen in andere *proeftuinen* te volgen om op een later moment, met elders ontwikkelde producten, in te stappen. Er was weliswaar een community www.*SamenBeter*inrotterdam.nl opgezet, vertrekkend als onderdeel van het netwerk en de community van Geestverwanten, maar voor digitale ontwikkeling en experimenten achtte men de *proeftuin* niet direct geschikt.

Ontwikkelingen in *proeftuinen* waar er driftig digitaal op los ontwikkeld werd, Amsterdam en Eindhoven, werden op de voet gevolgd.

Echter, ICT blijkt minder een plug & play dan verwacht en het heeft lang geduurd voordat er eigen stappen werden gezet. In de laatste anderhalf jaar is dat wel gebeurd en kun je spreken van een eigen visie op ICT. ZVS/MMM heeft zich daarin steeds voorstander getoond van een strategie voor de *eCommunity* als onderdeel van een landelijk *eHealth* en digitale sociale gezondheidsinfrastructuur. Door de koppelingen die ontwikkeld zijn bij GIDS Open Standaarden zou makkelijk gekoppeld kunnen worden met de digitale *SamenBeter*-infrastructuur waardoor mensen eenvoudig van de ene naar de andere *eCommunity* (en *eHealth*-mogelijkheden) kunnen switchen. In 2020 gaat het echter opeens snel en is een netwerk ‘Delfshaven

CC BY SA

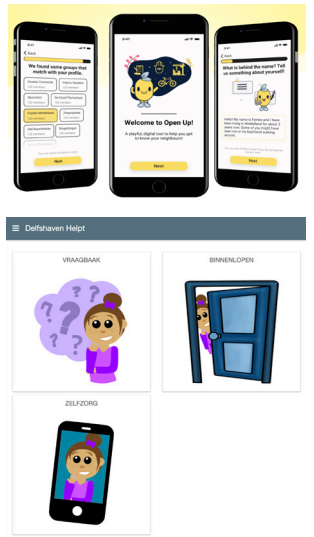

Digitaal' ontwikkeld: Delfshaven Digitaal is een paraplu en borging van de ICT-kant van *SamenBeter*. Hierin wordt ook gewerkt met de VraagBaak en wordt gewerkt aan een project waarin iedere bewoner een PGO of digitaal eigen dossier krijgt. Ook loopt een project voor digitaal aansluiten van 55+ door de welzijnsaanbieder en beeldbellen door huisartsen. 'Delfshaven helpt' (de noodorganisatie die werd opgericht als reactie op de corona-crisis) realiseerde 1000 laptops bij mensen in kwetsbare posities.

Tenslotte heeft Rotterdam de primeur van een van de kroonjuwelen van *SamenBeter*: De GIDS Open Standaard Health Tool Interoperability (HTI) waarmee zorginstelling Antes bewoners in staat stelt gebruik te maken van haar *eHealth*-aanbod zonder dat opnieuw geregistreerd moet worden. Zo'n registratie is namelijk vaak gedoe door het aanmaken van accounts en wachtwoorden en het leveren van aanvullende gegevens. Dit vormt daardoor een extra drempel om met je gezondheid aan de slag te gaan.

Wat ons niet lukte, lukte corona meteen

Beeldbellen, e-Health? Daar doen we niet aan, kunnen we niet, patiënten willen het niet, privacy-problemen, te duur. Huisartsen, POH's, GGZ-professionals wilden er niet aan...

....en toe kwam corona en moet je nu eens kijken!

Gebalanceerde mix van aanbod

ZVS werkt aan een gebalanceerde mix van activiteiten die aansluit bij wensen van mensen en waar in gezamenlijkheid vorm en inhoud aan wordt gegeven.

Het project 'wijkpsychiatrie: samenwerken aan een inclusieve wijk' ontstond mede doordat iemand die al langer met een idee voor een preventieve gezondheidsomgeving rond liep, in Zorgvrijstaat de juiste context zag om dit idee tot uitvoering te brengen.
Zo ontstond bijvoorbeeld 'natafelen', het goede gesprek na de maaltijd. Van het een kwam het ander. In het netwerk voor zelfregie wordt (in gewone tijden) regelmatig gekookt en gegeten, er worden haardvuurgesprekken gevoerd en er wordt veel gewandeld.
Wandelend worden nieuwe mensen met geïntroduceerd bij de Groene Connectie en Huize Middelland. Wandelend wordt er gesproken over lastige vragen of juist niet.
Met de maandagochtend-opstart koffie start je samen de week en wordt

CC BY SA

besproken wat je zelf die week nodig hebt of wie al een poosje niet meer in beeld is en weer eens moet worden opgezocht.
Zorgvrijstaat is inmiddels een samenwerking met Avant sanare aangegaan die de rol van de wijkpsycholoog invult en gezamenlijk werken zij nu aan de ontwikkeling van een mentaal gezondheidsplein.

Zorgvrijstaat is bewust zelf continu in beweging en combineert daarbij verschillende invalshoeken, verbindt lokale wijsheid met ervaringskennis en betrekt professionals. Activiteiten worden opgezet als er behoefte of interesse in is. Zij ziet de wijk het liefste als een 'learning community' waarin steeds weer wordt ingespeeld op actuele vragen en waar grenzeloos wordt geleerd.
Zo organiseerden zij SamenScholingen waar bewoners, ervaringsdeskundigen, professionals en beleidsmakers bij elkaar worden gebracht. En ze nam samen met het Lectoraat Dynamiek van de Stad initiatief tot de Leer-Werk-Gemeenschap Geestverwanten.
Al zoekende naar werkzame elementen in de aanpak en in een continue reflectie op multi-deskundige samenwerking tussen het informele en formele veld.

In de wijk zijn diverse informele spreekuren waar mensen op een laagdrempelige manier informatie en ondersteuning kunnen vinden. Verschillende clubs namen zelf initiatief en bedienen elk een eigen 'achterban'. Zorgvrijstaat brengt het netwerk bij elkaar en stimuleert tot samen leren.
In de *proeftuin* bruist het verder van energie en initiatief. Huize Middelland ontwikkelde haar eigen Theory of Change en organiseert steeds weer nieuwe activiteiten. Van afhaalmaaltijden, aanbelacties, tot aan een doorlopende taal-leerlijn en innoveert bijvoorbeeld door taal en bewegen met elkaar te combineren.
Huize Middelland biedt veel verschillende activiteiten die vaak meerdere onderdelen van het spinnenweb van *positieve gezondheid* raken. In het steeds weer combineren zit de kracht van de ontwikkeling. Elk jaar wordt de Theory of Change besproken en de activiteiten geëvalueerd. Huize Middelland heeft inmiddels meer dan 150 vrijwilligers en een eigen 'academie' en organiseert AED-trainingen, EHBO-trainingen, Mental Health First Aid, etc.

Participatie Huisarts, POH, Psycholoog en Welzijnswerker

Onder samenwerking met professionals wordt in Rotterdam ook het onderwijs begrepen. Met InHolland (Lectoraat Dynamiek van de Stad) werd de mogelijkheid onderzocht om een leer-werkgemeenschap Social Work te ontwikkelen. Hoe kunnen studenten op een vruchtbare manier betrokken worden, juist omdat veel mensen wel behoefte hebben aan duurzame contacten.

CC BY SA

Een greep uit het Aanbod

Maandagochtend-opstartkoffie: De ambitie is om dit verder uit te breiden met activiteiten om tegemoet te komen aan mensen die behoefte hebben aan een eigen 'werk- en ontwikkelplek' waar je dagelijks zinvol bezig kunt zijn.

Gedeelde Pot: Elke eerste maandag van de maand gezamenlijk koken en eten en de kosten delen. Elke zomer is er een BBQ en gezamenlijk gourmetten.

Haardvuur gesprekken: Een nieuw format dat getest wordt. Bij het haardvuur in een kleine setting onder begeleiding van een goede gespreksleider praten over wat meer persoonlijke onderwerpen. Mensen worden bewust bij elkaar geplaatst om een gezamenlijk gesprek over een specifiek onderwerp (met name relaties, vrienden, netwerk, steun bieden en vragen) te hebben.

Natafelen: Dit zijn gesprekken onder begeleiding van een ervaren gespreksleider over depressie, medicatie, gezondheidsuitdagingen. Inmiddels komen er ook steeds vaker andere onderwerpen aan bod die minder met GGZ te maken hebben. Wel altijd vanuit een eigen ervaringsverhaal van een van de deelnemers. Het zijn laagdrempelige momenten voor ontmoeting en uitwisseling in de wijk rond vragen en uitdagingen waar mensen mee te maken kunnen krijgen. Het zijn thema-avonden waarbij (ex-)cliënten, bewoners en professionals als gelijkwaardige gesprekpartners aan tafel zitten. De thema's worden geïntroduceerd door een ervaringsdeskundige die daar op zijn of haar manier invulling aan geeft.

Geestverwanten: Door veranderingen in de geestelijke gezondheidszorg (GGZ) krijgen steeds meer bewoners in Rotterdam West te maken met vragen en uitdagingen rondom psychiatrie; zowel in de thuissituatie als in de directe omgeving. Er is veel onwetendheid in de wijk, mensen missen vaardigheden of ontvangen geen adequate zorg. Bovendien is de GGZ nog niet ingericht op zorg in én met de wijk.
Zorgvrijstaat wil, in samenwerking met professionals, kennis vergaren en delen, zelfregie versterken en werken aan nieuwe steunstructuren in de wijk.

De Groene Connectie: Een 'groen lint' door Delfshaven dat bestaande groene initiatieven verbindt. Het is, naast een mooie wandeling van 8 kilometer door Rotterdam West, ook een middel om lokale zorg- en welzijnsinstellingen te koppelen aan de groene initiatieven in eigen buurt.
De kaart van de groene connectie is een uitnodiging om de groene route te beleven en om meer bekendheid te geven aan 'slimme combinaties in zorg en groen'.

Wijkpsychiatrie: De extramuralisering en andere ontwikkelingen binnen de geestelijke gezondheidszorg doen een ander beroep op de professionele

CC BY SA

instellingen. Samen met BuurtzorgT en *De Nieuwe GGZ* werkt Zorgvrijstaat aan wijkgerichte steunstructuren en collectieve oplossingen voor mensen met een GGZ-uitdaging. Vanuit bewonersperspectief en met ervaringsdeskundigen werken we toe naar een nieuw waarde- en organisatiemodel voor 'wijkpsychiatrie'. We willen het bereik vergroten en preventie versterken, waardoor op den duur iedereen de zorg kan krijgen die hij/zij nodig heeft.

Mentaal Gezondheidsplein: In samenwerking met Avant sanare wordt gewerkt aan hoogwaardige expertise drempelloos toegankelijk en ingebed in de netwerken in de wijk. Als een van de elementen in de preventieve sociale gezondheidsinfrastructuur.

Vraag het de dokter: Op verschillende locaties en momenten tijdens een lunch of maaltijd is er een arts of psychiater aanwezig aan wie je alle vragen kunt stellen die je wilt stellen. Dit is een zeer populair format, dat blijkt steeds weer uit de reacties van zowel de deelnemers als de artsen. Dit willen we uitbreiden met podcasts. Zodat het bereik groter gaat worden. Daarvoor start een samenwerking met de Studio van de Werkgroep Jongeren.

Tussenvormen: In het netwerk Wijkgerichte GGZ kwam de behoefte aan het licht aan 'tussenvormen'. Vormen waarin voldoende expertise aanwezig is en zwaardere expertise eenvoudig kan worden ingeschakeld als dat nodig is. Dit omdat hulpverleners hebben aangegeven dat sommige mensen wat meer 'bescherming' nodig hebben, bijvoorbeeld vanwege gedrag dat maakt dat ze niet zomaar in de reguliere wijkactiviteiten kunnen meedraaien. En, dat hulpverleners er ook vertrouwen in moeten hebben dat 'het goed gaat'. Bijvoorbeeld: Wanneer iemand depressief is en er in de wijk allerlei gesprekken worden gevoerd, kan dat het nodige losmaken en zelfs suïcidaliteit losmaken. Dus enige vaardigheid is wel nodig en weten wat je wel en niet kunt doen. Naast betrouwbaarheid in houding, gedrag en vooral het aangaan van een duurzame verbinding. Mensen die, als ze een beetje uit hun schulp kruipen, een soort van 'heel lichte behandeling' nodig hebben, zonder dat het echte behandeling door een specialist of hulpverlener is. Als het ware in de geest van de behandelaar denken en doen. In het 'echte leven' is zo'n context er overigens vaak niet, tenzij een familie getraind wordt t.b.v. het creëren van een therapeutische-sociale omgeving. Kan 'de wijk' tot een niet-professionele sociale, therapeutische omgeving ontwikkeld worden?

Taal Leerlijn: In Huize Middelland wordt op verschillende plekken en allerlei niveau's Nederlandse les gegeven.

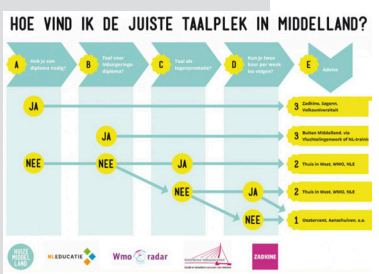

Losse activiteiten: Converserend wandelen (bijpraten tijdens een wijk-wandeling). Samen naar een theatervoorstelling (als er geld is verdiend door ergens een presentatie te geven) of naar een (gratis) filmvoorstelling met een thema. Of er wordt zelf een filmavond georganiseerd.

CC BY SA

Met GGZ-instelling Avant sanare is gekeken of 'stressreductie-trainingen' en depressie-preventie georganiseerd kunnen worden. Avant sanare heeft al het aanbod en bewezen methoden. Zij kunnen anderen die een training volgen weer wijzen op deelname aan een van de activiteiten en zaken als participatie in het FitKnip-experiment.

De POH GGZ kent inmiddels een aantal mensen in het netwerk. Ze verwijst met een simpele mail waarbij ze patiënt en sleutelpersoon met elkaar in contact brengt. ZVS/MMM zorgt dan voor een warme en luchtige manier van welkom heten. Bijvoorbeeld door eerst een wandeling langs plekken van Huize Middelland te maken, en/of door bij een 'reguliere' aanschuif-maaltijd te gaan eten. Soms gaan er meerdere behandelgesprekken overheen alvorens mensen ook een keuze maken om een (ander) netwerk op te bouwen. Mensen moeten soms eerst door een heel proces heen om zo'n stap daadwerkelijk te kunnen zetten. Het gaat bij de POH GGZ om een wat lichtere vorm van behandeling.
Lichte problematiek is soms maatschappelijk gezien wel heel ontwrichtend. Daar wordt in het professionele systeem nog te weinig bij stil gestaan. Therapeutische, sociale omgevingen kunnen een behandeling beter laten slagen en kunnen mogelijk ook terugval reduceren.

De gezondheidscentra zijn ook aangesloten op het FitKnip-experiment. Gezondheidscentrum Mathenesserweg heeft heel gericht mensen toe geleid naar de *eHealth* mogelijkheden die FitKnip bood.

Bekend is ook de huisarts van het 'loop recept'. De POH GGZ verbonden aan deze praktijk heeft tijd en ruimte gekregen, om zich ook in de netwerken van de bewonersinitiatieven te bewegen en om zo tot nieuwe activiteiten te komen.

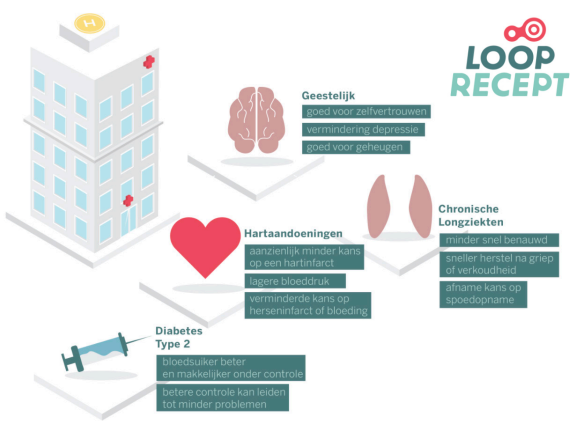

'We schrijven mensen vaak een pil voor, terwijl wandelen net zo goed of beter is voor hun kwaal. Maar zelfs onder jonge huisartsen haalt slechts een op de vijf de norm van een halfuur per dag matig intensief bewegen...'

Matthijs van der Poel, huisarts/ medeoprichter van Stichting Looprecept.

Het sociaal-wijkteam is een stevige partner. Enerzijds omdat de GGZ-specialist drempelloos kan worden ingeschakeld, voor consultatie of begeleiding. Maar anderzijds omdat het wijkteam mensen die behoefte hebben aan een sociale inbedding toeleidt naar het wijknetwerk. Het wijknetwerk vervult zo nodig nog een 'waakvlam-functie'. Als iemand

CC BY SA

MYTH BUSTER

de Lotgenoten Paradox

Een vaak gehoord misverstand is dat mensen met een GGZ-achtergrond graag in een netwerk van lotgenoten willen zitten. Het blijkt dat velen liever niet alleen maar tussen andere mensen met problemen zitten omdat dat ook een negatieve impact op jezelf kan hebben omdat verhalen impact kunnen hebben waar je zelf weer somber van wordt.
Bovenstaand leidt tot een paradox want zomaar meedraaien met andere activiteiten van bijvoorbeeld Huize Middelland, of van Mooi Mooier Middelland, of zelf naar het Kadefestival gaan en nieuwe contacten opdoen, is vaak ook nog een te grote stap want niet iedereen die in de wijk actief is zit te wachten op vriendschappen met mensen met soms wat ingewikkelder sociaal gedrag.

weer wat hulp nodig heeft kan het wijkteam met een telefoontje worden ingeschakeld.

Vanuit Middelland is inmiddels, samen met een aantal andere burgerinitiatieven, zoals Team Toekomst en de Delfshaven Coöperatie-initiatief genomen tot de Delfshavense welzijnscoalitie. Samen bereiken zij een groot netwerk, werken aan innovatieve methoden en visievorming ten behoeve van gemeentelijk beleid. Huisartsen en scholen sloten zich bij deze visie aan en slaan de handen ineen om tot een doorlopende ontwikkellijn voor kinderen en jongeren te komen. Geen kind groeit op in kansenongelijkheid. Dat is de ambitie waar men elkaar op vindt.

EXCELLENT TIP

Maak gebruik van de bestaande beleidscyclus...

...en probeer dan zaken daar in vast te leggen waarmee een duurzame ontwikkeling kan worden gefinancierd. Een businesscase heeft alleen zin als het ook gaat werken. Anders blijft het een papieren werkelijkheid en het gevaar van het maken van een businesscase is dat het document uiteindelijk in de la verdwijnt. Het gaat in onze ogen echt om het stimuleren van de beweging de goede kant op. Minder om het wegzetten van producten of diensten. En dat vraagt om slimme manieren van financieren. Een handvat voor zo'n proces is vastgelegd in het rapport[1] over de Right to Cooperate.

1 https://erasmusgds.com/wp-content/uploads/2020/10/eindrapport-ontwerptraject-right-to-cooperate-eur.pdf

CC BY SA

Contact met Gemeente

Met het programma Mooi Mooier Middelland is een zeer effectief samenspel tussen bewoners en gemeente tot stand gekomen. Co-creatie noemt men het. De gemeente nodigde uit tot programmaontwikkeling en veel bewoners gingen met elkaar vervolgens aan de slag. Er is een intensieve uitwisseling met beleidsambtenaren en de gebiedsdirectie. Ook met het Wijkcomité en de Delfshavense gebiedscommissie is intensief contact. Beleidsplannen van de gemeente worden gevraagd en ongevraagd van advies voorzien. Er wordt bijgedragen aan beleidsplannen van de gemeente, een wijk actieplan wordt uitgewisseld en de werkgroepen delen hun plannen waar ambtenaren hun feedback op geven. Het betekent ook dat mensen meer betrokken zijn bij opgaven in de wijk, ook de sociale en gezondheidsopgaven.

Bekostigingsmodel

Dit onderdeel is de kroon op het werk van ZVS/MMM: Van alle *proeftuinen* is ZVS/MMM ontegenzeggelijk het verst gevorderd als het om de munten gaat.
De Wijk BV is het instrument dat ZVS/MMM ontwikkelt om verschillende geldstromen slim met elkaar te combineren en integraal in de wijk in te zetten. De eerste voorbeelden zijn al zichtbaar. Zo is er vanuit de duurzaamheidsprojecten nu een eigen verdienmodel ontwikkeld dat moet leiden tot leer-werkplekken en ontwikkelmogelijkheden van jongeren uit de wijk.
Feit is dat het idee om een Wijk BV op te richten waarin bewoners aandeelhouders zijn uniek is. En het is niet bij een idee gebleven: Alexander spreekt van een '...generiek waardemodel' en de eerste opdrachten zijn verworven. Betrokkenheid van bewoners is key en wordt verzekerd via aandeelhouderschap. Dat levert nieuwe kennis en kwaliteiten op. We zien de mensen als onze 'assets' van de wijk. Samen investeren we. Rendementen worden weer geherinvesteerd in een duurzame, sociale en gezonde wijk. De belangrijkste stap moet nog wel gezet worden: In het inkoopkader van de gemeente moet nu echt ruimte komen voor nieuwe contractering. Maar daar werken we aan. Ook voor de zorgverzekeraar is dit interessant. De belofte ligt binnen handbereik: Meer waarde en het afbuigen van de opwaartse druk op maatwerkvoorzieningen en zorg.'

BOLD STATEMENT

Geen kanteling zonder Structurele verandering van Bekostiging

Een gedachte die we Alexander hebben horen uitspreken op een reflectief moment: '...er is voor initiatieven en ideeën altijd wel financiering te vinden, overal zijn potjes voor. Maar er verandert niets als er niets structureels veranderd in het bekostigingssysteem'.
Misschien heeft hij de opmerking van Roobeek ter harte genomen: 'In Nederland zijn we goed in het financieel ondersteunen van experimenten, we tuigen *proeftuinen* **op, er zijn subsidies maar daarna wordt alles weer als voorheen'.**

CC BY SA

Contact met Bedrijven

Woonstad is als woningbouwcorporatie betrokken bij het programma Mooi Mooier Middelland. Zij tekende de meerjaren 'doe-overeenkomst' mee. Een van de pijlers in het programma is verder die van de 'ondernemende wijk'. Ondernemers organiseren zich om gezamenlijk in te spelen op de uitdagingen die de corona-crisis met zich mee brengt. Er zijn nog geen specifieke bedrijven betrokken bij het programma Sociale en Gezonde Wijk.

Meten = Weten

De *Proeftuin* heeft meegewerkt aan het Meten = Weten-onderzoek.

MINORITY REPORT

Wat is de werkelijke waarde van een KPI?

ZVS/MMM heeft steeds gewaarschuwd om kritisch te zijn op het te makkelijk omgaan met zogenaamde KPI's: Wat leidt tot een beter begrip? Hoe kan je de emerging practices in beeld brengen? Welke KPI'en kies je? Wat zeggen deze? En, als je KPI'en als stuur-instrumentarium gaat gebruiken dan krijg je al snel perverse effecten. Het aantal 75+ huisbezoeken is bijvoorbeeld makkelijk te tellen, maar wat weten we nu precies als we deze cijfers noteren? Wat schieten mensen er mee op? Het gevaar is dat vooral het aantal huisbezoeken centraal komt te staan, in plaats van het effect in het alledaagse leven. Hoe kan je lerende praktijken ontwikkelen waarbij feedback informatie bijdraagt aan het leren en praktijkverbetering? Interessanter, maar ook moeilijker, is het ontwikkelen van manieren van impactmeting. Is er nu minder armoede in een wijk en waardoor komt dat? De ambitie is om samen met de overheid en de Erasmus universiteit slimmere manieren van monitoren en evalueren te ontwikkelen. Meer narratief, meer bewoner-gericht, meer integraal, meer letten op het impact bij de bewoner dan op de inspanning van de aanbieder. En, gericht op leren en verbeteren. Zelf brengen zij enkele voorbeelden al in beeld. Zij werken inmiddels met een burgeronderzoeker en nemen ervaringsverhalen als uitgangspunt voor zelfreflectie en groei.

Toekomst

De toekomst van ZVS/ MMM is gefundeerd op de Wijk BV. Als dit concept een succes wordt heeft de *proeftuin* een instrument in handen om voor de gemeente gefinancierd projecten uit te voeren. Door aan deze 'uitvoeringskant' inkomsten te genereren, kunnen innovatie- en activistische activiteiten gefinancieerd worden.
De *proeftuin* heeft er alle vertrouwen in dat dit de levensvatbare strategie is juist omdat daar de afhankelijkheid van 'subsidie' verminderd wordt.

CC BY SA

HONOURABLE MENTION

... en wie hebben al dat moois tot stad gebracht?

Zorgvrijstaat
Madelon Stoele
Patrick Deliën
Marlies Schmitz
Martijn Anthonio
Lev Avitan
Addy Rombouts
Dennis Lohuis
Yvonne Nesselaar
Milja Kruijt

Huize Middelland
Bram Dingemanse

Huize Middelland/ Groene Connectie
Philip Kuypers

Delfshaven Digitaal
Tom van Geest
Willem Beekhuizen
David Forbes
Jan Pons
Bart Driessen
Frank Hilbrands

LWG Geestverwanten
Guido Walraven
Ympkje Albeda
Elisabeth van Twist
Maaike Miedema
Ciska Hardenbol (POH GGZ)
Yousra al Allaoui (wijkteam)
Majorie Lloyd (POH GGZ)
Dineke Groeneveld

Avant sanare
Rafael Maria Theuvenet

Gemeente Rotterdam
André Hammink
Joke Drijfhout
Niels Hoogwerf
Kees Jan Jacobs

Met dank aan:
Carolien Verheide
(voormalig wijkpsychiater)
Roxane Warring
(voormalig wijkpsycholoog)

CC BY SA

Eindhoven-Achtse Barrier

Inleiding
Deze *proeftuin* met een kleine 13.000 inwoners ligt aan de noordkant van Eindhoven en heeft niets met het cijfer 8 te maken maar is genoemd naar de wijk Achtse Molen waar het in ligt.

We hebben kennis gemaakt met de Achtse Barrier middels een Verhalen-expeditie Achtse Barrier[1].

Bewoners uit de Achtse Barrier en professionele organisaties hebben in de *proeftuin* het gezamenlijke doel op laten tekenen om van de Achtse Barrier een vitale en bruisende wijk te maken met veel sociale samenhang en gezonde en gelukkige bewoners. Het motto is dan ook 'Voor een vitale wijk met gezonde en gelukkige bewoners'.
Deze *proeftuin* is in alle opzichten trouw aan de *SamenBeter*-beginselen: Het gedachtegoed van '*positieve gezondheid*' staat centraal en een digitaal wijkplatform als ontmoetingsplek voor de bewoners wordt gezien als een belangrijk hulpmiddel. Sterker: Het feit dat er al een digitaal buurtplatform aanwezig was, was een belangrijke reden om het *proeftuin*-experiment ook in de Achtse Barrier plaats te laten vinden.

Wat leeft er in Achtse Barrier?
EINDHOVEN - Bewoners van de Achtse Barrier gingen woensdag op verhalenexpeditie om in gesprek met buurtbewoners te achterhalen wat er speelt en leeft.

De Verhalen Expeditie haalde het Eindhovens Dagblad van 18 oktober 2018

Bij deze *proeftuin* zijn meerdere wijkorganisaties betrokken. Deze partijen stemmen onderling af in een daartoe opgerichte wijkraad en bij veel van de activiteiten werken meerdere van die organisaties samen:

- ✔ de Stichting AB info (informatievoorziening), de stichting AB voor Elkaar (sociale domein)
- ✔ Leefbaarheidsteam AB-LTAB (veiligheid/ milieu/ gebiedsontwikkeling)
- ✔ elz' AB (eerstelijns zorg)
- ✔ Stichting OKA (kinderen)
- ✔ OAAB (senioren)
- ✔ Hartveilig (reanimatie)
- ✔ de Stichting wijk financiën AB

1 https://3.basecamp.com/3598839/buckets/19991887/uploads/3320969441

CC BY SA

Werkwijze Achste Barrier
In de Achtse Barrier waren reeds enkele honderden mensen, vrijwilligers en professionals, ieder op eigen wijze actief. Het *SamenBeter*-doel was samenhang en verbinding te creëren tussen de initiatieven en deze structureel te verankeren in beleid om zo het gestelde doel 'een vitale wijk met gezonde en gelukkige bewoners' te bereiken en naar de toekomst te borgen.

De Achtse Barrier heeft hiertoe een aantal overlegstructuren ingericht:

- ✓ **Het Koepeloverleg/ wijkraad (2021):**
  Elke 8 weken met alle betrokken partijen uit de wijk ter afstemming, bespreking voortgang en vaststelling van het jaarplan[2].

- ✓ **Het Partner overleg:**
  Een aantal regionale stakeholders, te weten gemeente, WIJeindhoven, CZ, Salut, Slimmer Leven en DOH, hebben een intentieovereenkomst getekend om de *proeftuin* Achtse Barrier te ondersteunen. Zij vormen de 'partnerraad'. Elk kwartaal wordt daarin gesproken over de doelen van de *proeftuin* en worden de resultaten geëvalueerd.

- ✓ **Het Buurt-overleg:**
  Georganiseerd door het Leefbaarheidsteam met alle bewonersorganisaties.

- ✓ **De Wijkjaarvergadering:**
  Georganiseerd door het Leefbaarheidsteam met alle bewoners.

- ✓ **De Buurtpleingroep:**
  Een groep afgevaardigden uit bewonersorganisaties en vrijwilligers denken gezamenlijk na over de inrichting en invulling van het overkoepelende online Buurtplein. (Dit overleg is november 2020 gestopt)

- ✓ **Marketinggroep:**
  Naast Buurtpleinoverleg was er een marketinggroep actief (groep vrijwilligers met affiniteit voor marketing) welke zich bezig houdt met de promotie van het Buurtplein Achtse Barrier.

- ✓ **De Redactieraad Gezondheid en Welzijn:**
  Afgevaardigden vanuit gezondheid en welzijn aangevuld met *sociaal domein* (2020) spreken met elkaar over relevante inhoud op Buurtplein, domein gezondheid en welzijn.

- ✓ **Themagroep *Positieve Gezondheid*:**
  Huisartsen, Zuidzorg, verbinder, coördinator elz' denken samen na over thema-avonden *positieve gezondheid* en het meetinstrument dat in 2021 ingezet kan gaan worden.

- ✓ **Periodiek overleg over Eenzaamheid:**
  Stichting AbvoorElkaar tesamen met Eindhoven in Contact maken plannen om bijeenkomsten te organiseren waarbij doelen zijn; bewustwording en openingen te bieden om het gesprek aan te gaan.

- ✓ **Klankbordgroepen met de Gemeente en met de Politie:**
  Thema's als hangjongeren, overlast, verkeersveiligheid en leefbaarheid worden besproken.
  Diverse periodieke overleggen tussen de Zorgprofessionals van elz' Achtse Barrier.

- ✓ **De SamenBeter-op-bezoek-in-de-AB:**
  Waarbij zowel professionals als bewoners (jong en oud) eens per 6 weken bijeenkomen om relevante thema's met elkaar te bespreken, nieuwe ideeën met elkaar uit te wisselen, gezamenlijk plannen van aanpak te maken.

Resultaat
Gedurende de looptijd van het *proeftuin*-project hebben we de voortgang op de onderdelen van het *MVP* steeds beoordeeld. Hier volgt een toelichting per onderdeel.

2 https://3.basecamp.com/3598839/buckets/19991887/uploads/3317363011

CC BY SA

CC BY SA

Bewonersparticipatie
Projecten worden in de Achtse Barrier zo veel mogelijk gestart vanuit wensen van bewoners en alleen waar nodig, en liefst tijdelijk en beperkt, professioneel ondersteunt.

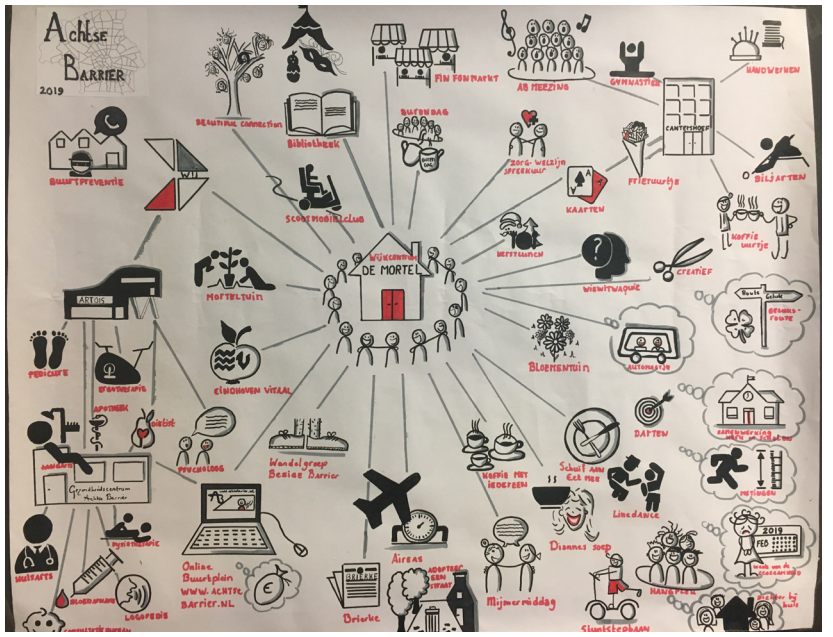

De proeftuin heeft zelf een visual gemaakt waarop de meeste initiatieven ingetekend zijn.

Een groot deel van de bewonersactiviteiten is georganiseerd rond een van de volgende thema's:

• Informatievoorziening
De stichting Achtse Barrier Informatievoorziening (AB-info) verzorgt voor een deel de informatievoorziening in de wijk. Zij geeft al vele jaren huis aan huis verspreide ''t Brierke' en 'de wijkkalender' uit en verzorgt ook een deel van de informatievoorziening op het Digitale Buurtplein Achtse Barrier.

Succes van het Buurtplein

De doorontwikkeling van Buurtplein is te danken aan Gezondheid en Welzijn (redactieraad) en de groep vrijwilligers (Wikiwijkgroep/marketinggroep) die zich hebben aangesloten bij Wikiwijk.
Ook de ontwikkeling van de App (behalve de opdracht tot het maken ervan) is aan deze groep te danken.

CC BY SA

Belangrijke prestaties Thema Informatievoorziening

• Doorontwikkeling van het Digitale Buurtplein aan de hand van concrete activiteiten met meer nadruk op het uitnodigen tot gebruik ervan door burgers. Een multideskundige ontwerpgroep heeft gezorgd voor minder tekst en meer visualisatie.

• Het gebruiksgemak van het Buurtplein is ook verbeterd door implementatie van GIDS Open Standaard-koppelingen voor steeds meer digitale producten op het platform, en door gebruik van een Sociale netwerkfunctie.

• Onderzoek hoe de afstemming tussen de twee gebruikte platforms Wikiwijk en Gebied online kan worden verbeterd, om het gebruiksgemak voor de wijkbewoners te optimaliseren.

• De VraagBaak heeft een prominente plek gekregen op Buurtplein Gezondheid en Welzijn. Bewoners kunnen vragen stellen over allerhande thema's, waaronder formele en informele zorg. Een VraagBaak-redactie en VraagBaak-ambassadeurs zijn opgesteld.

• De Digitale Sociale Kaart op het overkoepelende Buurtplein met informatie over (in)formele organisaties en activiteiten rond zorg & welzijn wordt up-to-date gehouden.

• Een maandelijkse Nieuwsbrief op de homepage van het buurtplein (gestopt november 2020. In 2021 wordt gestart met een nieuwsbrief Gezondheid en welzijn, Onderwijs en jeugd en Sociaal domein).
Wekelijks verschijnt Kijk op de Wijk Achtse Barrier, een nieuwsbrief van het buurtplein Leefbaarheid en Informatievoorziening, die gepersonifieerde informatie deelt met de accounthouders.

• De digitale nieuwsbrief van de huisartspraktijken met weetjes en tips over gezondheid en welzijn.

• 10x per jaar komt wijkkrant 't Brierke uit, zowel op papier huis aan huis in alle brievenbussen alsook digitaal op www.brierke.nl. Daarnaast is er ook digitaal een actueel bladerformaat beschikbaar via het buurtplein.

• De welkomstgroep maakt informatiepakketten voor nieuwe bewoners en deelt deze uit. (Niet meer het geval omdat ze vanwege AVG niet meer doorkrijgen wie er nieuw in de wijk komen wonen. Je kunt zelf een pakket aanvragen, maar dat doet bijna niemand).

• Op de infolijn beantwoorden vrijwilligers vragen van bewoners over de activiteiten en voorzieningen in de wijk.

• De scholen uit de Achtse Barrier worden aangesloten op het Buurtplein. Ook met andere organisaties wordt contact gezocht zoals sportverenigingen, winkels en bedrijven.

• De nieuwe ABapp met nieuws, activiteiten, vraagbaak en zelfhulp is ontwikkeld (gekoppeld aan Buurtplein Gezondheid en Welzijn en Onderwijs en Jeugd).

CC BY SA

Iedereen kan bij AB info informatie aanleveren, die dan door hen verspreid wordt in de wijk.

• Samen met en voor elkaar
Onder het thema 'Samen met en voor elkaar' wordt gewerkt aan een leefbare sociale wijk, waar mensen zich op elkaar betrokken voelen, samenwerken en activiteiten organiseren voor en met elkaar. Om dat te bereiken zijn in de Achtse Barrier meerdere buurtorganisaties actief waaronder met name de stichtingen ABvE en OKA. Daarnaast organiseren ook OAAB, LTAB, Stichting AB info activiteiten. Ook de professionele organisaties WIJeindhoven, Cantershoef, Lismortel en elz' dragen bij, evenals de gemeenschappen van de Philadelphia kerk en de Christian church of God.
De wijkwerker van WIJeindhoven staat opgesteld om nieuwe initiatieven tijdelijk te ondersteunen.

Belangrijke prestaties Samen en voor elkaar

Voortzetten en uitbreiden van bestaande projecten:

- **Koffie met iedereen (voorheen AB voor ouderen)**
- **Scootmobielclub**
- **Workshops**
- **Netwerken over Eenzaamheid**
- **de Bloementuin**
- **FF buurten in de pipowagen**
- **de inloopochtend voor zorg- en welzijn**
- **Beautiful connection met maandelijkse lezingen en workshops voor vrouwen tussen 40-80 jaar.**

De Bezige Barrier
Wekelijkse wandelgroepen waarin zorgprofessionals meelopen met wijkbewoners, zijn een groot succes. De zorgverleners dragen in 2020 de meeste groepen over aan ABvE en blijven alleen meelopen in de groep van mensen met beperkingen.

Het initiatief om een Automaatje-project te starten krijgt een vervolg, nu ook met inloopavonden en promotiemateriaal.

De WieWitWa Wijk Quiz wordt voor de vijfde keer georganiseerd.

Elke twee maanden een discussieavond, voor bewoners over het bevorderen van gezondheid en *vitaliteit*.

CC BY SA

Nieuwe projecten die gepland zijn voor 2020 zijn: Een maandelijkse lunch voor jong en oud (voorheen Dianne's soepmiddag, nu Lunch together), een scootmobiel-opfriscursus, betrekken van scholen bij het groenproject de bloementuin, een Plantenasiel, Samen bewegen voor jong en oud en het project Samen AB, een soort marktplaats die hulpvragers en ontvangers met elkaar in contact brengt, de offline Vraagbaak, en de vrijwillige hulpdienst met aandacht voor de expats.
Er komt weer een burendag, waarbij de verschillende organisaties samenwerken. Daarop wordt voor het eerst voor de groeiende groep expats een workshop 'kennismaken met de Achtse Barrier' georganiseerd in het Engels. Bij succes krijgt dit een vervolg.
De jaarlijkse FinFon markt heeft in 2020 als motto 'een vitale wijk'. Ook de kerstmarkt, de kerstlunch en de nieuwjaarsbijeenkomst vinden weer plaats.

Een special van het Brierke is gewijd aan het honderdjarig jubileum van de stad Eindhoven.

Ter gelegenheid van het vijfjarig bestaan van 'Wervelend Woensel' gaan we dit vanuit de Achtse Barrier mede organiseren.
De activiteiten voor senioren door OAAB zijn voortgezet: Kienen, kaarten, biljarten, darten, kerststukjes maken, kaarten en sieraden maken, country en line dance.

Corona de Grote Spelbreker

Bijna niets hiervan is doorgegaan door corona, activiteiten zijn doorgeschoven naar 2021. Wel zijn er een aantal nieuwe 'corona-activiteiten' toegevoegd als burenhulp, bloemenactie, opknappen Morteltuin, Allsports voor de jeugd

• Leefbaarheid en veiligheid
Binnen de wijk worden alle activiteiten rondom leefbaarheid, milieu, veiligheid, verkeer en gebiedsontwikkeling gecoördineerd door het Leefbaarheidsteam Achtse Barrier (LTAB). LTAB heeft daartoe o.a. een werkgroep Geluid & Milieu en een werkgroep Verkeer. Daarnaast organiseert zij voorlichtingsbijeenkomsten en heeft contacten met relevante stakeholders, waaronder de gemeente Eindhoven. Op dit thema geldt de aanpak in de Achtse Barrier als voorbeeld voor de rest van de stad.

Rondom milieu wordt samengewerkt met 'de stad van Morgen' met als uitgangspunt Sustainocratie. Daarin staan de mens en een duurzame menselijke evolutie voorop en worden bijv. fijnstofmeting en geluidsoverlast samen met buurtbewoners onder de loep genomen.

CC BY SA

Belangrijke prestaties Leefbaarheid en Veiligheid

• Bevorderen wijkveiligheid met buurtpreventie en 'Wijk en Agent Samen' teams (WAS-teams, 6 loop- en 2 fietsteams).
• Continueren buurtsignalering gericht op overlast door o.a. hangjongeren, losse stoeptegels, defecte lantaarnpalen, straatmeubilair, beplanting, etc.
• Actief houden van de overige werkgroepen voor o.a. verkeer, geluidshinder en milieu, verkeersregelaars, hartveilig AED, welkomstgroep en infocentrum.
• Daarin contacten met o.a. de gemeente Eindhoven, Politie, Eindhoven Airport, AquaBest, Woningbouwvereniging, AiREAS, Bewonersplatform Woensel Noord, BVM2, Commissie Eindhoven Airport, etc.
• Organiseren van workshops over actieve buurtpreventie, adopteer je straat, van buurtpreventie naar buurtbeheer, hoe zeg ik het mijn buren, omgaan met hangjongeren, train de trainers, buurtschouwen.
• Exploitatie van het steunpunt op dinsdagochtend in de Mortel.
• Het opzetten van nieuwe hobbygroepen.
• Acties voor het verfraaien van de buurt met meer groen.
• Aerias-project met metingen van fijnstof en geluidsoverlast.

Onderwijs en Jeugd
Begin 2020 is 'Onderwijs en Jeugd' als vijfde thema toegevoegd op het digitale Buurtplein Achtse Barrier. In de Achtse Barrier woont veel jeugd en er zijn al heel wat activiteiten voor kinderen en jongeren in onze wijk, veelal georganiseerd door OKA. Daarnaast zijn het afgelopen jaar de scholen gepeild of zij belangstelling hebben om meegaan doen op het Buurtplein en daarbij bleek enthousiasme te bestaan.
Tenslotte heeft de gemeente Eindhoven de *proeftuin* gevraagd te experimenteren met een nieuwe aanpak m.b.t. kinderen en jongeren die problemen ervaren waarbij er meer genormaliseerd en aangepakt wordt ipv geproblematiseerd en gestigmatiseerd waardoor de lijnen korter zullen worden, de sociale basis versterkt wordt en de zorgkosten zullen dalen.

CC BY SA

• *Gezondheid en welzijn*
We willen graag dat onze wijkbewoners zelf zo veel mogelijk verantwoordelijkheid nemen voor hun gezondheid en welzijn. Dat kan door gezond te leven, door bij gezondheidsklachten zelf actief op zoek te gaan naar oplossingen, door elkaar te helpen en door gebruik te maken van het groeiende aanbod aan digitale zorg en ondersteuning. We stimuleren die zelfzorg en zorg voor elkaar via de diverse media, zoals het buurtplein, de verschillende websites en beeldkranten en via 't Brierke. De zorgverleners van elz' Achtse Barrier nodigen in hun spreekuurcontacten bewoners uit tot eigen regie en zelfzorg. Daarnaast ontwikkelen zij ook activiteiten met dit doel buiten de spreekuren om, mits de coronamaatregelen dit toelaten. Deze activiteiten worden onder de aandacht gebracht op het Buurtplein.

Belangrijke prestaties Onderwijs en Jeugd

• Voortzetten kinderactiviteiten van OKA: Halloween tocht, Paasactiviteit, Koningsdag, Moederdag-knutselen, Vaderdag-knutselen, kindervakantieweek, kindercarnaval, bingo, sinterklaasviering, sinterklaas-knutselen, avondvierdaagse.
• Uitbreiden van de vaardigheidstraining We Free naar groep 5 van BS de Spaaihoeve.
• De scholen uit de Achtse Barrier leveren hun bijdrage aan het Buurtplein. Start project 'jeugdzorg op de juiste plek' in een samenwerking tussen gemeente Eindhoven, WIJeindhoven, elz' Achtse Barrier met scholen en de GGD. Doel is om kinderen en hun ouders te helpen om gesignaleerde problemen beter, sneller en vaker in de wijk zelf op te lossen.
• Het jongerencentrum is meer onder de aandacht gebracht.
• Aanbod digitale zelfzorgmodules voor kinderen en jongeren op het digitale buurtplein.
• In samenwerking met de Stichting Sport en Co. d.m.v. clinics op scholen kinderen stimuleren om meer te gaan sporten.
• Er worden groepsbijeenkomsten georganiseerd over thema's die interessant zijn voor jongeren en voor ouders, zoals over sociale vaardigheden en weerbaarheid.

CC BY SA

Aanspreekpunt
In deze *proeftuin* is niet één aanspreekpunt. Personen die in de praktijk aangesproken worden zijn: Martin v.d. Goor voor informatievoorziening en AB info, Wendy Boeijen voor het *sociaal domein* en WIJeindhoven, Frans Verhees voor leefbaarheid en milieu en LTAB, Maarten Klomp voor zorg en welzijn en elz', Corina Martin voor het Buurtplein.
Voor onderwijs en jeugd wordt nog een aanspreekpersoon gezocht.

De Achtse Barrier is wel de *proeftuin* waar een groot deel van de bewoners weten dat er zoiets als een '*proeftuin*' bestaat en bij wie ze moeten zijn om contact te maken.

Sociale Kaart
Samen met WIJeindhoven is een inventarisatie gemaakt van activiteiten rondom zorg en welzijn. Deze is visueel gemaakt voor burgers en (in-) formele organisaties op de homepagina van het Buurtplein onder het kopje 'Wie zit waar in de Achtse Barrier?'

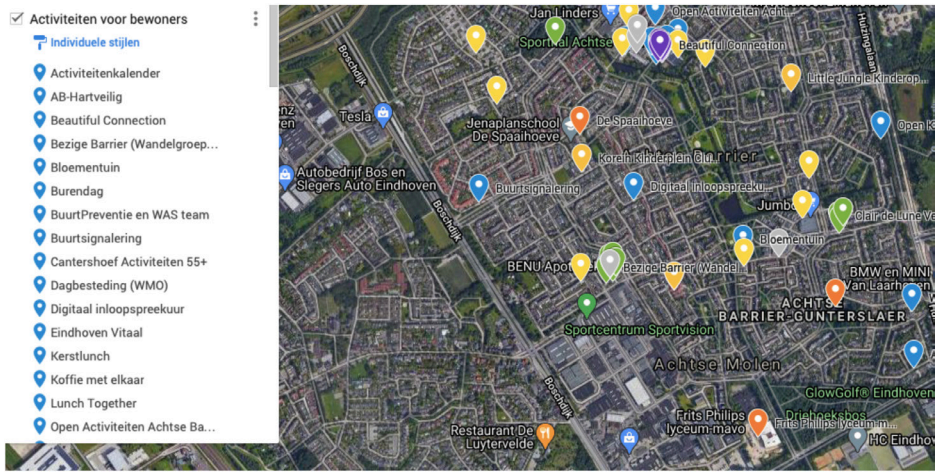

In Google zijn al deze activiteiten geplot op deze kaart.

In 2020 is, in aanloop naar de overgang naar een Grozzerdam, gezocht naar een manier om greep te krijgen op de complexe realiteit van een netwerk. Hiertoe is gebruik gemaakt van een online tool KUMU waarmee deze visualisatie gerealiseerd is. De kracht is dat iedereen informatie kan toevoegen.

CC BY SA

Webber
Het eerste jaar was Bart Brandenburg de *Webber*. Bart is een Huisarts in ruste en zeer bekend in de wereld van zorg-ICT. Hij woont en werkt echter niet in de Achtse Barrier waardoor het rechtstreeks contact met bewoners uitbleef. De plaatselijk actieve organisaties brachten ons in contact met Wendy Boeijen. Een bekende bij de Achtse Barrier vanwege haar werkzaamheden voor buro Cement en ook bij *SamenBeter* waar ze al indruk gemaakt met haar kwaliteiten in het organiseren van de Verhalen-expeditie Achtse Barrier samen met Sietske Klooster. Bart Brandeburg heeft in goed overleg het *Webber*schap overgedragen aan Wendy Boeijen. Organisatorisch werd zij ondersteund door huisarts ter plaatse Maarten Klomp die daarmee in feite ook als *webber* functioneerde. Waar Wendy Boeijen van alle mensen met wie we in de *proeftuinen* hebben samengewerkt misschien wel over de meeste 'people skills' beschikt, weet Maarten Klomp de weg te vinden in de relevante regionale en landelijke netwerken. Een krachtig koppel!

Programma Veranderen in Netwerken
De Achtse Barrier was de host voor een onderdeel van het Roobeek-Programma Veranderen in Netwerken[3]. Op 14 november 2018 vond de Strategiesessie ICT plaats in het Automotive Lab van de TU Eindhoven.

Het onderwerp was *SamenBeter* als platform, om in lokale, stedelijke en landelijke netwerken prototypes van vitale samenleving te ontwerpen en om als landingsplaats te dienen voor innovaties. De ondertitel was dan ook 'De Digitale Community als Hefboom van de Revitalisering van de wijk'.

Inhoudelijke netwerkpartners werden gevraagd om hun innovaties te pitchen zodat we samen konden onderzoeken hoe we deze aan kunnen laten sluiten op *proeftuinen* en de nationale beweging. Deze sessie was gericht op ICT-ontwikkelingen en gericht op *proeftuin*leiders, ICT/ inhoudelijke partners, directie en contactpersonen VWS, Leveranciers, contact-personen Brainport.

Vragen die we onszelf stelden:

- ✔ WAAROM is het van belang dat bij wijkgerichte, decentrale aanpakken een digitale infrastructuur voorhanden is?
- ✔ WAARIN verschilt zo'n digitale infrastructuur van bijvoorbeeld WhatsApp-buurtgroepen?
- ✔ WAT maakt het zo speciaal wat nu ontwikkeld wordt?
- ✔ HOE gaat het uitgetest worden en waar zijn de ICT-ers en de ontvangende partijen met name benieuwd naar?

3 Verslag: https://public.3.basecamp.com/p/fTRKeSZZeG2KRuHs1q2SANh1

CC BY SA

De sessie heeft een aantal contacten opgeleverd waarmee we verder zijn gegaan: Gaston Remmers, Waag, Gamessolutions komen we verderop in het project vaker tegen!

Huis van de Wijk

De *proeftuin* maakt gebruik van Wijkcentrum De Mortel. Een ooit als tijdelijk neergezette voorziening van jeugdzorg-organisatie Lumens. De drempel is laag en diverse wijkorganisaties maken al gebruik van de Mortel dat daarom, en ook vanwege de centrale ligging bij iedereen in de wijk bekend zal zijn. De *proeftuin* heeft wel plannen om de uitstraling van de Mortel wat minder 'bejaardensoos' en meer 'bruisende plek' te maken door een nieuwe aansprekende voorkant te ontwerpen en misschien zelfs een terras voor wandelaars en fietsers zodat ook meer 'binnenlopers' zich aangetrokken voelen.
Het Jongerencentrum is onderdeel van wijkcentrum De Mortel en daar is in 2020 gestart met het opknappen van de twee ruimtes, met een erg sfeervol en huiselijk resultaat tot gevolg.

In de toekomst wil men ook gebruik gaan maken van de mogelijkheden van de centrale ruimtes van Cantershoef, de Lismortel, de Philadelphia kerk en de Christian church of God.

Digitale Wijkcommunity

De Achtse Barrier is de *proeftuin* waar de minste twijfels waren dat zorg-ICT als sociale innovatie een cruciale rol kan en moet spelen bij het werken aan een vitale wijk en bij de transformatie van ziekte naar

CC BY SA

gezondheid en *vitaliteit*. Bewoners werkten mee aan de ontwikkeling van *GIDS Open Standaarden* zoals de SNS sociale netwerkstandaard, SSO single-sign-on en Health Tools Interoperability (HTI). De producten werden vervolgens met enthousiasme ontvangen en geïmplementeerd. Ook de *Vitaliteit*sMarkt en de VraagBaak zijn op het buurtplein geplaatst. Ook de ICT-toepassingen die de zorgverleners uit de wijk in gebruik nemen, zoals portalen en PGO's dragen in belangrijke mate bij aan de doelstellingen van de *proeftuin*.
Daarnaast is de *proeftuin* ook actief op een facebookpagina waarvan vooral de advertentie-mogelijkheden benut worden.

Achtse Barrier toonde zich het meest 'ICT savvy' van alle *proeftuinen* wat ook wel blijkt uit het feit dat ze als enige *proeftuin* zich van een SET-subsidie wist te verzekeren: een VWS-subsidie van 50K om *eHealth* bij bewoners te krijgen in COVID-omstandigheden. Voor dat project is een werkgroep opgericht en de middelen zijn besteed om het aanbod op het buurtplein uit te breiden vooral met somatische en sociale applicaties, om GIDS Open Standaard-koppelingen te implementeren en om een marketingcampagne op te zetten om het aanbod meer bekendheid te geven.
Na drie jaar was het digitale Buurtplein nog steeds onvoldoende bij wijkbewoners bekend en daarmee ook het aanbod aan zelfzorg. Tot nu toe was er ook nooit een duidelijke start van Buurtplein geweest en had er geen marketingcampagne plaatsgevonden omdat de financiële middelen daarvoor ontbraken. De commerciële partij 'Nextdoor' kon wel adverteren onder bewoners en verkreeg daardoor veel accounts en werd het grootste platform in de wijk.

CC BY SA

Dankzij een Covidsubsidie in 2020 heeft de Achtse Barrier een goede marketingcampagne neer kunnen zetten welke de betrokkenheid van de wijk bij het Buurtplein heeft vergroot.

Gebalanceerde mix van aanbod
Alle organisaties in de wijk werken constructief samen om een mix tot stand te brengen van activiteiten op het gebied van gezondheid en welzijn, informatievoorziening, samen met en voor elkaar, leefbaarheid en veiligheid, onderwijs en jeugd. In het werkplan wordt duidelijk gemaakt welke organisatie welke activiteiten uit het werkplan voor haar rekening neemt en in het koepeloverleg is permanent aandacht voor afstemming en onderlinge samenwerking.

Participatie Huisarts, POH, Psycholoog en Welzijnswerker
De eerste lijn in de Achtse Barrier heeft uitgesproken dat de wijkbewoners zelf zo veel mogelijk verantwoordelijkheid moeten kunnen nemen voor de eigen gezondheid en welzijn. Dat kan door zelf gezond te leven, door bij gezondheidsklachten zelf actief op zoek te gaan naar oplossingen, door elkaar daarmee te helpen, en door gebruik te maken van het groeiende aanbod aan digitale zorg en ondersteuning.
De eerste lijn stimuleert deze gedachte via diverse media, zoals het digitale buurtplein, de verschillende websites en beeldkranten en via het Brierke. De zorgverleners van elz' Achtse Barrier bespreken in hun spreekuur met patiënten de mogelijkheden van eigen regie en zelfzorg.

LESSONS LEARNED

Een nieuw digitaal platform kan niet zonder goede marketingcampagne

Door het plaatsen van borden BETER EEN GOEDE BUUR met daaronder de URL www.buurtpleinab.nl aan de vier belangrijkste ingangen van de wijk, een huis-aan-huis-brief met informatie over Buurtplein inclusief de zelfzorg en reclame op sociale media en op Google Ads, is de bekendheid enorm toegenomen en daarmee ook het gebruik van de zelfzorg-apps en -modules. In de eerste 10 dagen van 2021 was er al 108x op de startknop van een module geklikt hetgeen 25% is van het totale aantal kliks op de startknop over anderhalf jaar tijd. Het aantal unieke bezoekers van Zelfzorg per dag is volgens Google Analytics gestegen van 1 naar 8 unieke bezoekers per dag. Het totaal aantal bezoekers aan Buurtplein Gezondheid en Welzijn (landingspagina) is vanaf de start van het adverteren tot de 2e week van 2021 met 45% gestegen in vergelijking met dezelfde periode het jaar ervoor en het aantal nieuwe gebruikers van Buurtplein is zelfs gestegen met 62%. Ook in 2021 blijven we adverteren en werken aan de bekendheid en gebruik van Buurtplein en de zelfzorgmodules.

CC BY SA

Daarnaast ontwikkelde de eerste lijn met dit doel voor ogen een indrukwekkende serie activiteiten:

- ✔ **Voorlichtingsbijeenkomsten** voor bewoners over gezondheidsthema's. Eerder waren er bijeenkomsten over diabetes, osteoporose, astma en COPD, gehoorstoornissen, geestelijke gezondheid en *positieve gezondheid*.
- ✔ Organiseren van **'groepszorg'**, waarin bewoners rond bepaalde thema's samen werken aan hun gezondheid. Er is al ervaring met cursussen mentaal fit, mindfullness, stoppen met roken en supermarktrondleidingen. In afstemming met zorggroep DOH zullen er in 2020 groepsbijeenkomsten in de wijk worden georganiseerd, o.a. ook voor kinderen en jongeren en hun ouders.
- ✔ De **digitale nieuwsbrief van huisartspraktijken** met allerlei weetjes en tips over gezondheid is vorig jaar gestart.
- ✔ De huisartspraktijken hebben het **zorgportaal 'Mijn Gezondheidsnet'** geïntroduceerd. Daarmee kunnen bewoners hun eigen dossier inzien, meer regie nemen en digitale diensten afnemen. Het aantal abonnees wordt flink uitgebreid en het gebruik gestimuleerd. In een project met CZ worden de effecten van het gebruik van dat portaal op de praktijkvoering bestudeerd.
- ✔ De eerste lijn stimuleert het gebruik van **de VraagBaak** op het Buurtplein door zitting te nemen in de VraagBaak redactie.
- ✔ Actieve promotie van het Project **Eindhoven Vitaal en It's my life**, waar in groepsverband en met behulp van 'Fitcoins' gewerkt wordt aan gedragsverandering gericht op een gezondere leefstijl.

- ✔ Zorgverleners van elz' lopen mee met **de wandelgroep 'de Bezige Barrier'** om zodoende ook zo veel mogelijk mensen met gezondheidsproblemen te stimuleren mee te lopen.
- ✔ Samen met RZCC en Salut is een pilot ingericht rond de **Persoonlijke Gezondheids Omgeving** (PGO).
- ✔ Het project **'jeugdzorg op de juiste plek'**: een samenwerking tussen gemeente Eindhoven, WIJeindhoven, elz' Achtse Barrier, de scholen en de GGD. Doel is om kinderen en hun ouders te helpen om gesignaleerde problemen beter, sneller en vaker in de wijk zelf op te lossen.

CC BY SA

- ✔ Onderzoeken naar de mogelijkheid voor een **deelproject 'nieuwe GGZ'** in de wijk. In samenwerking met DOH en GGZE, WIJeindhoven en de gemeente Eindhoven.

Deze inspanningen van de eerste lijn hebben zodanig bijgedragen (en blijven dat ook in de toekomst doen) aan het succes van de *proeftuin* Achtse Barrier dat we concluderen dat een *proeftuin* zonder actieve steun van de eerste lijn zichzelf enorm te kort doet.

WARNING

Ontbrekende Stakeholders

Wat opviel in de Achtse Barrier was de relatieve desinteresse vanuit de GGZ. Vooral naast de grote bijdrage 1e lijn viel dat des te meer op. Er is weliswaar een 'project Nieuwe GGZ' van start gegaan maar behalve dat de voortgang daar uitblijft viel tijdens de kick off vooral op hoezeer de GGZ vasthoud aan de eigen methodes en praktijken.

Contact met Gemeente

Niet alleen met de gemeente is goed contact, ook met andere wijkoverstijgende organisaties is eind 2019 een intentieovereenkomst getekend waarin zij verklaren dat zij het gedachtegoed van *SamenBeter* onderschrijven en als partners de *proeftuin* Achtse Barrier willen ondersteunen.
Dat zijn naast de gemeente Eindhoven, in de persoon van de wethouder, de zorgverzekeraars CZ, Salut, WIJeindhoven, de eerste lijn zorggroep DOH en elz' Achtse Barrier, Brainport Slimmer Leven en *SamenBeter*.
Deze partners kunnen ook suggesties doen voor deelprojecten die passen in de *proeftuin*.

Dit is een belangrijke eerste stap. Vooralsnog zonder financiële consequenties voor de partners.
De volgende stap is dat deze stakeholders ook gaan bijdragen aan de *proeftuin*. De *SROI* (vop de volgende pagina besproken) laat immers zien dat de baten van de *proeftuin* ook bij hen terecht komen.

Op praktisch *proeftuin* niveau is de goede relatie met gebiedscoördinator Omar Yahia, in september 2020 vervangen door Marianne Uytenhage. Als linking pin met de gemeente neemt zij deel aan koepel/wijkraad.

CC BY SA

Bekostigingsmodel

Deze *proeftuin* heeft gewerkt met een aanzienlijke hoeveelheid resources: financieel maar ook in-kind, in menskracht en door het beschikbaar stellen van materialen en ruimtes.
Naast de subsidie van *SamenBeter*, hebben meerdere partijen bijgedragen, zoals de gemeente Eindhoven, de partners uit de partnerraad en de diverse stichtingen als LTAB, ABvoorElkaar, AB info, SFWAB, OKA, OAAB en elz'.

SROI

Deze *proeftuin* is de plek geweest waar Bart Brandenburg en Anne-Marie Benschop een enorme inspanning hebben geleverd door een uitgebreide maatschappelijke businesscase uit te voeren, volgens de methode Social Return of Investment-analyse (*SROI*).
Hierin is onderzocht in hoeverre de aanpak in de Achtse Barrier kosteneffectief is, hoeveel is geïnvesteerd, waarin en door wie, en wat de baten waren en aan wie die zijn toegevallen. De Factsheet hiernaast afgebeeld, geeft inzicht in de resultaten.
Het interessante van de *SROI* is dat de activiteiten uit het werkplan voorzien zijn van concrete doelstellingen in euro's. Hiermee kan de *SROI* gebruikt worden als sturingsinstrument doordat duidelijk wordt waar de investeringen moeten worden gedaan en waar de opbrengsten ontstaan. Dit is ook hard nodig want de *proeftuin* is naar de toekomst alleen geborgd als er structureel financiering gevonden wordt. Met subsidies en 'potjes' alleen redt een *proeftuin* het om op termijn niet. De *SROI*-analyse moet dan ook gezien worden als een van de stappen uit de *SamenBeter* Maatschappelijke Business Case (SaMaBuCa).

Contact met Bedrijven

Via 'Buurt in Bloei' is contact gezocht met bedrijven in de Achtse Barrier. De wensen en behoeften zijn gepeild en met behulp van talentenscans zijn wijkbewoners gekoppeld aan deze bedrijven. Bedrijven en winkels konden op hun beurt aansluiten bij activiteiten in het Sociale Domein.

Meten = Weten

De Achtse Barrier is een enthousiast deelnemer aan het 'Meten=Weten'-onderzoek uitgevoerd door Anne-Marie Benschop.
Het meten van de resultaten van de inspanningen om van de Achtse Barrier een vitale wijk te maken werd als behulpzaam gezien als spiegelinformatie voor de *proeftuin* zelf: Wat is gelukt en wat niet, of niet helemaal?
De rapportage helpt ook om aan externe partijen duidelijk te maken of en in welke mate de *proeftuin* haar doelen bereikt.

CC BY SA

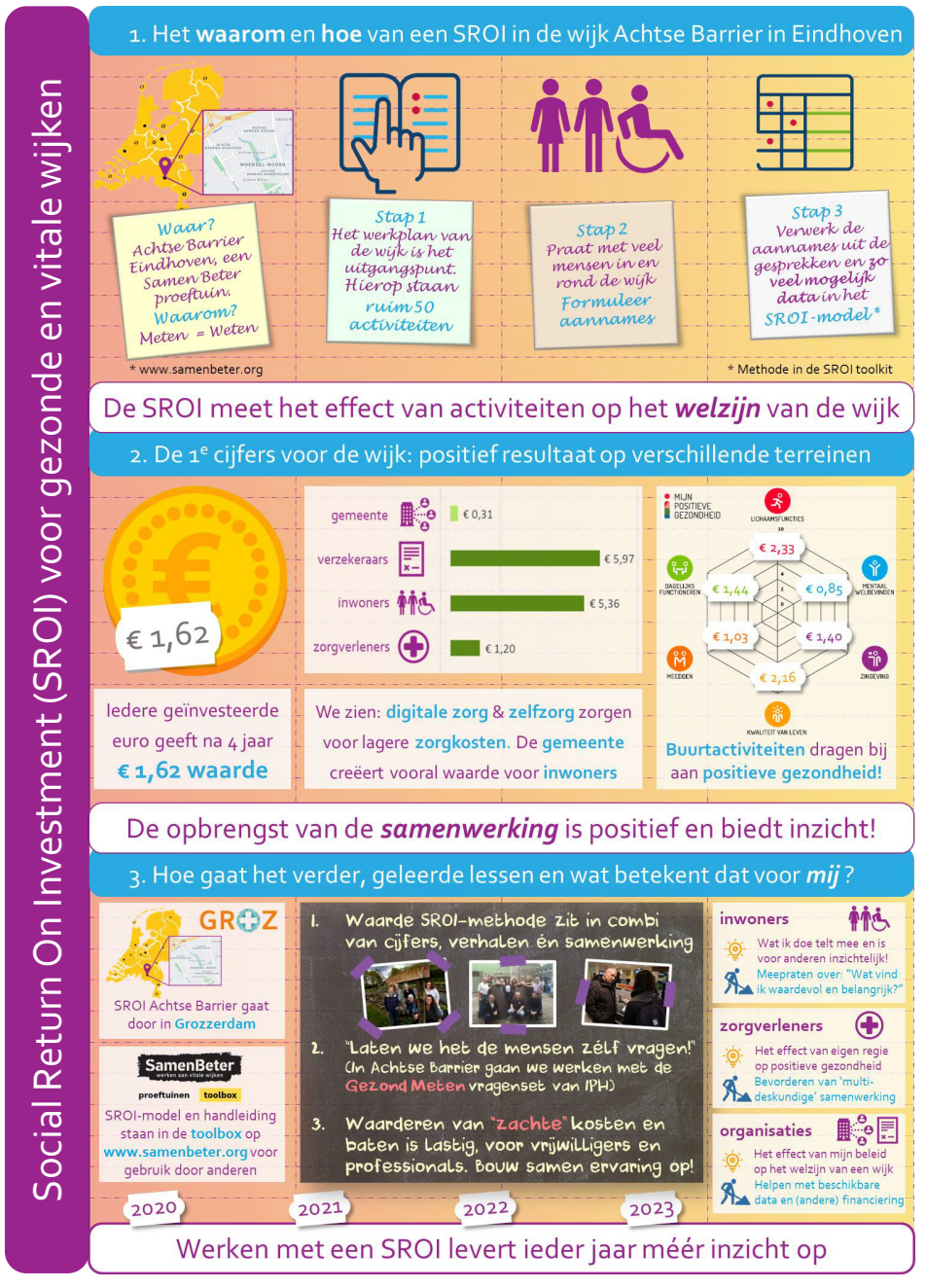

De Achtse Barrier meet de komende jaren middels een SROI (social return on investment), wat de opbrengsten zijn van het wijkproject. In de SROI worden niet alleen 'harde' kosten en opbrengsten meegenomen, maar ook 'zachte' kosten en opbrengsten zoals bijvoorbeeld die van 'kwaliteit van leven' en 'minder eenzaamheid'. Daarmee is het een interessant instrument voor het meten van experimenten in wijken rondom gezondheid en vitaliteit.

CC BY SA

Uitleg SROI-model | Bevorderen van gezondheid en welzijn in de wijk

Zie voor meer hulpmiddelen voor het maken van een SROI de SROI Toolbox.

Waarom dit model?

Dit model is opgesteld om - op wijkniveau - een maatschappelijke kosten-baten analyse op te stellen voor het thema bevorderen van gezondheid en welzijn. Dit wordt ook wel Social Return on Investment (SROI) genoemd. Het resultaat van een een volledig ingevuld model is een cijfer, de SROI-factor. Deze geeft de verhouding tussen de baten en de kosten weer. Een SROI-factor groter dan 1 betekent dat de baten hoger zijn dan de kosten. Is de SROI-factor 2,5 dan betekent dit, dat elke geïnvesteerde euro naar verwachting na verloop van een bepaalde periode € 2,50 zal opleveren.

Wat is een maatschappelijke kosten-baten analyse (SROI)?

Een maatschappelijke kosten-baten analyse probeert de positieve en negatieve effecten van een project op **de welvaart van Nederland** in te schatten. Hiermee kan een uitspraak gedaan worden hoe de inspanningen en investeringen in het project zich verhouden tot de baten die het oplevert. Het gaat daarbij niet alleen om financiële kosten en baten maar ook om maatschappelijke effecten door deze zo goed mogelijk in geld uit te drukken. Dit laatste wordt **monetariseren** genoemd. Ook wordt inzichtelijk bij welke betrokken partij de kosten gemaakt worden en waar de baten optreden. Denk daarbij aan inwoners van de wijk, buurt- en bewonersorganisaties, professionals in zorg en welzijn, bedrijven, zorgverzekeraars en de gemeente.

Aannames en onderbouwing

Omdat een SROI 'breed kijkt' is het belangrijk om de betrokken spelers in en rond een wijk te in een aantal interviews te bevragen over hun wensen en verwachtingen en gebruik te maken van hún specifieke kennis over het thema 'Bevorderen van gezondheid en welzijn in de wijk'. Het SROI-model is gebaseerd op een aantal aannames, waarvan het effect voor de verschillende spelers uitgewerkt wordt. De aannames zijn ingedeeld in thema's die van invloed zijn op gezondheid en welzijn en sluiten aan bij concrete projecten of plannen van de spelers in en rond de wijk. Daarnaast is het belangrijk de aannames zo goed mogelijk te onderbouwen op basis van bestaande data en (wetenschappelijk) bewijs. Nadat het model voor de eerste keer is ingevuld is het belangrijk om afspraken te maken over hoe je het model de komende jaren gaat valideren en welke data en bewijs je daarvoor gaat verzamelen.

Hoe werkt dit model?

De groene tabbladen - hier vul je de gegevens van jouw specifieke project in

In de tabbladen **bronnen** en **parameters** vul je de gegevens voor jouw wijk en jouw project in. Deze gegevens worden in de formules in de rest van het rekenmodel gebruikt, zodat je ze maar één keer hoeft in te vullen en makkelijk op één plek kunt aanpassen als er iets verandert. In dit model zijn de getallen voor de Samen Beter proeftuin in de wijk Achtse Barrier in Eindhoven gebruikt. Het gaat om de volgende onderdelen. Voeg zo veel mogelijk een (literatuur)verwijzing toe naar de herkomst van je bron:

1. De **kerngetallen** voor de wijk, bijvoorbeeld: aantal inwoners, verdeeld in verschillende doelgroepen, aantal vrijwilligers, aantal zorgverleners et cetera;
2. De **tarieven** die gebruikt worden in je project. Dit kunnen daadwerkelijk betaalde tarieven zijn, zoals het uurtarief van een projectleider, maar ook 'fictieve' bedragen, bijvoorbeeld de 'waarde' van de inzet van vrijwilligers;
3. De **indices** die van toepassing zijn voor de looptijd van je project:

a. De kalenderjaren waarop de SROI betrekking heeft
b. *Kostenstijging* door inflatie (+3%/jaar)
c. *Waardedaling* van de baten (-3%/jaar)
d. De *impactclaim* van een activiteit, die iets zegt over de grootte van het effect van een activiteit op de doelgroep*

De indices worden gebruikt in de **rekenregels** waarin voor iedere activiteit de **kosten** en **baten** per jaar worden berekend. Aan de batenkant bevat elke rekenregel bevat een *impactclaim** uitgedrukt als een percentage. Dit getal geeft aan wat de invloed van *jouw* activiteiten is op het berekende effect. Daarbij hou je rekening met effecten die - zonder jouw programma - óók zouden zijn opgetreden. Dat wordt *deadweight* genoemd. Ook schat je de invloed van jouw activiteiten vergeleken met die van andere personen of organisaties die hetzelfde doel nastreven. Dit heet *attributie*.

Facultatief: je kunt het schema ook méérdere keren invullen, bijvoorbeeld met éérst met een basisscenario en daarna met een optimistisch of een pessimistisch impactscenario.

* De impactclaim is een percentage dat weergeeft in hoeverre de inspanningen van het programma impact hebben op de populatie in kwestie. De impactclaim is onmogelijk exact te berekenen, het is altijd een inschatting. Zorgvuldigheid en bescheidenheid zijn geboden. Deze bronnen geven meer informatie en stappenplannen voor het berekenen van een impactclaim:
https://www.sinzer.org/blog/2018/7/24/impact-claim-how-can-you-be-sure-you-cause-the-change
https://zelfzorgondersteund.nl/wp-content/uploads/Update-SROI-Zelfzorg-Ondersteund-2016-.pdf
https://www.ggznederland.nl/uploads/assets/Stappenplan%20voor%20het%20maken%20van%20een%20SROI%20analyse.pdf
https://gupta-strategists.nl/storage/files/Gupta-Strategists-studie-ouderenzorg-2016-het-nieuwe-normaal-DIG.pdf

De blauwe tabbladen - hier vind je de kosten en baten van jouw project

Deze twee tabbladen vormen het hart van de SROI In het tabblad **kosten** vul je gegevens in die te maken hebben met de kosten van jouw projectactiviteiten. Zijn de getallen in blauwe cijfers weergegeven, dan worden ze berekend op basis van een formule. Deze formules maken in veel gevallen gebruik van gegevens die je op het parameter-tabblad hebt ingevuld. De 'blauwe' velden kun je beter niet wijzigen. De velden met zwarte tekst of getallen kun je aanpassen zodat de gegevens overeenkomen met die van jouw project of wijk.

De **kosten-rekenregels** bevatten, van links naar rechts:
- Kolom A: De naam van de organisatie
- Kolom B t/m E: 4 kolommen met een verdeelsleutel over de 4 categoriën van deze SROI - hiermee worden de gele tabbladen gevuld
- Kolom F: De omschrijving van de activiteit gerubriceeerd naar een aantal thema's.
- Kolom G t/m L: 6 kolommen waarin d.m.v. een 'x' wordt aangegeven op welk domein van positieve gezondheid deze activiteit betrekking heeft
- Kolom M: de omschrijving van de onderdelen van de activiteit waarmee het subtotaal voor die activiteit wordt berekend
- Kolom N t/m R: 5 kolommen waarin de kosten voor het 1e kalenderjaar worden berekend (in dit geval: 2020) op basis van: variabele kosten (meestal aantal uren x uurtarief), vaste kosten en inflatieindex. Kolom R bevat het jaartotaal, het bovenste vetgedrukte getal is het subtotaal van de kosten voor die activiteit per jaar.
- Kolom S t/m AG: 3x5 kolommen met de kosten voor kalenderjaar 2, 3 en 4.
- Kolom AH: Het eindtotaal voor de totale looptijd (in dit geval: 2020 t/m 2023). Deze bedragen worden gebruikt voor het berekenen van de SROI-index.

In het tabblad **baten** worden de berekende baten voor het project weergegeven, inclusief de **SROI-factor** (in veld M2). Het overgrote deel van de gegevens worden automatisch berekend o.b.v. formules (alle blauwe gegevens). De overige gegegevens (zwarte gegevens) kun je zelf aanpassen.

De **baten-rekenregels** bevatten, van links naar rechts:
- Kolom A: De naam van de organisatie
- Kolom B t/m E: 4 kolommen met een verdeelsleutel over de 4 categoriën van deze SROI - hiermee worden de gele tabbladen gevuld
- Kolom F: De omschrijving van de activiteit gerubriceeerd naar een aantal thema's.
- Kolom G t/m L: 6 kolommen waarin d.m.v. een 'x' wordt aangegeven op welk domein van positieve gezondheid deze activiteit betrekking heeft
- Kolom M: de omschrijving van de onderdelen van de activiteit waarmee het subtotaal voor die activiteit wordt berekend
- Kolom N: wordt de baat per persoon of per groep berekend?
- Kolom O: uit hoeveel personen bestaat de potentiële doelgroep? Meestal een verwijzing naar het tabblad bronnen. Worden de baten voor de hele groep berekend, dan staat hier 1.
- Kolom P: bevat het soort opbrengst (bijv. tijd, €, kwaliteit van leven) per eenheid (bijv. persoon of groep)
- Kolom Q en R bevatten hoeveelheid en eenheid van de opbrengst
- Kolom S: bevat het tarief voor de eenheid (meestal een verwijzing naar het tabblad parameters)
- Kolom T: bevat de potentiële opbrengst per eenheid (persoon of groep) als de baat voor 100% toegeschreven zou worden aan deze activiteit
- Kolom U: bevat de **impactclaim** (zie hierboven in de groene sectie voor de uitleg)
- Kolom V: bevat de totale potentiële opbrengst, rekening houdend met de impactclaim, als de volledige doelgroep bereikt zou worden
- Kolom W t/m Z: 4 kolommen waarin de baten voor het 1e kalenderjaar worden berekend (in dit geval: 2020) op basis van achtereenvolgens: de aanbodfactor (is de activiteit voor de volledige potentiële doelgroep bereikbaar, bijv. wanneer 50% van de scholen een activiteit aanbiedt, dan is deze factor 0,5), de gebuiksfactor (welk deel van de doelgroep maakt daadwerkelijk gebruikt, hiermee is de groei van een activiteit over de jaren aan te geven, bijvoorbeeld van 10% naar 40% bereik in 4 jaar), de inflatieindex voor dat jaar. Aanbod en gebruik vormen samen het daadwerkelijk bereik van de doelgroep. Kolom Z bevat de daadwerkelijk te bereiken opbrengst voor dat jaar, op basis van de potentiële opbrengst x bereik van de doelgroep x inflatiefactor.
- Kolom AA t/m AL: 3x4 kolommen met de baten voor kalenderjaar 2, 3 en 4.
- Kolom AM: Het eindtotaal voor de totale looptijd (in dit geval: 2020 t/m 2023). Deze bedragen worden gebruikt voor het berekenen van de SROI-index.
- Kolom AL: Bevat de **deel-SROI-factor** voor de verschillende type activiteiten

In het tabblad **grafieken** zijn enkele belangrijke kerngetallen van de SROI grafisch weergegeven.

De gele tabbladen - hier vind je de kosten en baten uitgesplitst naar deelnemende organisatie en naar categorie

De deelnemende organisaties in de Achtse Barrier hebben ervoor gekozen om de SROI onder te verdelen in 4 categoriën:
1. Gezondheidszorg
2. Welzijn, leefbaarheid en informatievoorziening (het inwonerperspectief)
3. Het zorgverzekeraarsperspectief
4. Het perspectief van de gemeente

Deze zijn in de gele tabbladen (en in de grafieken) uitgesplitst. Ook is er een apart tabblad waarin kosten en baten zijn uitgesplitst naar organisatie.

Het paarse tabblad - hier vind je de verdeling naar de 6 domeinen van Positieve Gezondheid (PG)

Positieve Gezondheid is gebaseerd op een nieuwe definitie van gezondheid naar aanleiding van onderzoek door Machteld Huber e.a. In die definitie wordt gezondheid beschreven als een veranderlijk iets (een vermogen) i.p.v. een statisch gegeven (een toestand). Het concept verdeeld gezondheid in zes domeinen:
1. Lichaamsfuncties
2. Mentaal welbevinden
3. Zingeving
4. Kwaliteit van leven
5. Meedoen
6. Dagelijks functioneren

Voor iedere activiteit van het werkplan is aangegeven op welke domeinen van positieve gezondheid die betrekking heeft. Voor de verdeling van kosten en baten over de domeinen hebben we gekozen voor een evenredige verdeling (omdat we geen aanleiding hebben om het anders te doen). Zo kun je een SROI-factor per PG-domein berekenen

De SROI-Tool slaat alle gegevens op in een uitgebreide Spreadheet en rekent vervolgens de getallen uit als hiernaast weergegeven.

CC BY SA

Wat Meten we eigenlijk?

Achtse Barrier heeft een bijzondere prestatie geleverd door na te denken over welke indicatoren gehanteerd kunnen worden om de voortgang van de *proeftuin* in beeld te krijgen.
Achtse Barrier stelt jaarlijks met haar partners in de wijk een werkplan vast waarvan de voortgang gemeten wordt. De indicatoren zijn onderverdeeld in structuur-, proces- en uitkomstindicatoren. Deze indeling is een gangbare en wordt in de zorg veel gebruikt.

Een aantal 'structuur'-indicatoren maakt zichtbaar of de structuur is verwezenlijkt die nodig is om de beweging naar een vitale wijk vorm te geven.
Daarnaast zijn er een aantal 'proces'-indicatoren opgesteld die zichtbaar maken of de voorgenomen activiteiten in de verschillende domeinen ook zijn uitgevoerd en hoe succesvol die waren.
En tenslotte zijn er de 'uitkomst'-indicatoren die vertellen of het doel 'een vitale wijk met gezonde en gelukkige bewoners' bereikt is:

• Structuur-indicatoren:
- er is periodiek afstemmingsoverleg van bewonersorganisaties uit de wijk met lokale professionals uit zorg en welzijn.
- er is periodiek afstemmingsoverleg van partnerorganisaties van de *proeftuin*.
- er is een cyclus van jaarverslag en jaarplan inclusief een meetplan.
- er is een functionerend digitaal buurtplein.
- er is een redactiegroep actief voor het buurtplein Gezondheid en Welzijn (niet voor de rest).
- de SamenBeter digitale incentives vitaliteitsmarkt, single sign on, FitKnip vraagbaak zijn geïmplementeerd.
- er loopt een meerjaren SROI, waarin investeringen in- en opbrengsten van de proeftuin inzichtelijk worden gemaakt.

• Proces-indicatoren in 'gezondheid en welzijn':
- 2 voorlichtingsbijeenkomsten over positieve gezondheid en digitale zorg.
- 3 groepsbijeenkomsten, in afstemming met DOH, o.a. supermarktrondleidingen, mentaal fit, etc.
- 2500 mensen zijn geabonneerd op de digitale nieuwsbrief van de huisartsen.
- 5000 mensen hebben een account op MijnGezondheidsnet (MGn).
- 100 mensen doen mee aan het experiment van de fitKnip.
- 100 vragen gesteld en beantwoord op de digitale vraagbaak op het buurtplein.
- 100 mensen hebben met modules van MindDistrict gewerkt.
- 100 mensen sparen fitcoins op de It's my life app van Eindhoven Vitaal, door te wandelen en fietsen.
- 20 mensen nemen deel aan de langzame groep van de Bezige Barrier.
- financiering voor het project 'Achtse Barrier in beweging' m.b.v. methode sensing TU/e
- 20 mensen met Diabetes hebben zich aangemeld op de e-community diabetes op het buurtplein.
- 75 mensen hebben deelgenomen aan de pilot Persoonlijke Gezondheids Omgeving
- project jeugdzorg op de juiste plek is van start gegaan.
- project 'nieuwe GGZ' is van start gegaan.

• Procesindicatoren in 'informatievoorziening'
- 140 actieve vrijwilligers voor AB info.
- 1500 accounthouders op het Buurtplein AB.
- 30 unieke bezoekers per dag.
- 250 downloads van de ABapp.
- stijging gebruik social media, Facebook (+125 likes), Instagram (+50 volgers), Twitter (+15 volgers), LinkedIn (+15 volgers).
- uitbreiding social media met medium voor jeugd.

CC BY SA

- 10x per jaar 't Brierke in de bus en online.
- wekelijks een digitale nieuwsbrief Kijk Op De Wijk.
- maandelijks een digitale nieuwsbrief naar de accounthouders van Buurtplein.
- vraagbaakteam uitgebreid met 15 ambassadeurs vanuit verschillende disciplines.
- 3 vragen per week op de digitale vraagbaak op het buurtplein.-
- scholen zijn aangehaakt op het platform en hebben een eigen domein jeugd.

• Procesindicatoren in 'Samen met en voor elkaar':
- 175 betrokkenen bij rondom de Bloementuin.
- 2 gastvrouwen en wekelijkse 30 deelnemers aan Koffie-met-elkaar.
- 75 vrouwen nemen deel aan Beautiful Connection en 15 worden ook vrijwilliger elders.
- 10-20 vrouwen op Mijmermiddagen.
- 150 personen op kerstlunch.
- 2 nieuwe projecten op initiatief wijkbewoners.
- 15 groepen presenteren zich op burendag.
- 500 bewoners komen naar burendag.
- 2500 mensen bezoeken de FinFon-markt.
- 75 mensen lopen mee met de Bezige Barrier (di-ochtend, di-avond, vrij-ochtend).
- 25 expats nemen deel aan activiteiten in de Mortel.
- 20 mensen nemen deel aan bewegen voor mensen met fysieke beperking.
- 20 jongeren betrokken vanuit 2 basisscholen (Spaaihoeve en Achtbaan) gaan samen bewegen met 20 senioren.
- wekelijks info op facebook, buurtplein en Brierke om bewoners te informeren.
- er zijn structureel deelnemerslijsten van de bijeenkomsten.

• Procesindicatoren in 'Leefbaarheid en veiligheid':
- AB heeft 53 actieve 'buurtpreventen'.
- AB heeft 100 actieve 'buurtsignaleerders'.
- er worden workshops georganiseerd over de thema's leefbaarheid en veiligheid.
- er zijn nieuwe hobbygroepen.
- we hebben 7 vaste meetstations voor fijnstof en geluid en 2 uitgebreide voor geluid en fijnstof/ CO_2 via het Aerias-project.

• Procesindicatoren in 'onderwijs en jeugd':
- alle basisscholen van de wijk zijn aangesloten op het digitale buurtplein.
- in alle groepen 5 van basisschool De Achtbaan vindt een vaardigheidstraining We Free plaats.
- 4 groepsbijeenkomsten voor kinderen en voor ouders.
- 5 digitale zelfzorgmodules op het buurtplein voor kinderen en jongeren.
- 3 clinics op scholen om kinderen te stimuleren meer te gaan sporten.
- projectleider en projectteam zijn gestart met het project jeugdzorg op de juiste plaats.

• Uitkomstindicatoren:
- kwalitatief: door het ophalen van verhalen van wijkbewoners, die we vragen of zij hun wijk vitaler zien worden, en of ze zelf gezonder en gelukkiger worden (de zgn. case studies van SamenBeter)
- kwantitatief inhoudelijk: aantonen dat mensen gezonder en gelukkiger zijn geworden (vitaliteitsmeting) is technisch een lastige opgave. Samen met Instituut voor Positieve Gezondheid zijn in 2020 voorbereidingen getroffen om in 2021 een eerste zgn. gezondheidsmeting te gaan doen met het dan beschikbare instrument van *IPH*.
- Kwantitatief financieel: in 2020 is de maatschappelijke businesscase (SROI) opgesteld. Deze gaf een positief resultaat te zien. Iedere euro levert 1,6 euro op. Doel is om deze de komende 3-5 jaar te volgen, de aannames te vervangen door feitelijke data en daarmee na te gaan of de investeringen in de wijk op collectief niveau renderen en bijv. leiden tot minder individuele aanspraken op zorg- en welzijnsvoorzieningen.

CC BY SA

Toekomst
De Achtse Barrier heeft zich kandidaat gesteld voor een van de schaarse 'Grozzerdam'-plaatsen (de *proeftuinen* van Health Holland en de topsector Life, science & health). Dat betekent een opschaling van het werkgebied (naar 100.000 inwoners), aanhaken van meer stakeholders, support vanuit Health Holland.

Hiertoe is een ambitieus Werkplan opgesteld en eind 2020 is Health Holland akkoord gegaan met de doorstart van Achtse Barrier als de GROZzerdam 'Vitaal in Brainport', en is daarmee door hen geaccepteerd als een van de vier landelijke Grozzerdammen. Daarmee zet de *proeftuin* haar activiteiten door om te komen tot een maatwerkplan duurzame financiering. Het plan bevat de ambitie en ondersteuningsbehoefte. In het plan zijn de commons en lessons learned van de afgelopen jaren opgenomen. Het plan sluit ook aan op de PiPa als procesmodel. De verdere uitwerking van de SaMaBuCa kan in stap 2 van dit model ondersteunen. Om zodoende draagvlak, duurzame opname in een landelijke netwerkbeweging en de kansen op financiering te maximaliseren.

LESSONS LEARNED

Size Matters

De *proeftuin* Achtse Barrier is verbonden aan een relatief kleine, duidelijk begrensde wijk. De aspiraties van de webbers en de actieve initiatiefnemers hielden zich ook aan die grenzen wat leidde tot veel meer overzicht en greep op de ontwikkelingen dan welke andere *proeftuin* dan ook. Dat bracht voordelen met zich mee zoals bekendheid van het project onder bewoners en korte lijntjes.

Nadelen zijn er ook: De omvang van de populatie blijkt te klein om makkelijk een minimaal benodigde kritische massa actief op het digitale buurtplein te krijgen en daar bijvoorbeeld een bruisende VraagBaak tot stand te brengen.

Een ander probleem van een kleine wijk is dat er sprake lijkt te zijn van een zekere mate van 'bubbel-vorming': De populatie van de Achtse Barrier is al niet al te divers, maar ook daarbinnen bleken clubjes gelijkgestemde toch vooral met zichzelf bezig te zijn. Hebben we wel iedereen bereikt? Of worden de middelen toegetrokken naar de groepen die altijd vooraan staan? Zijn er in de Achtse Barrier geen mensen die worstelen met middelengebruik, die schulden hebben. Wonen er ook mensen met een niet-Nederlandse achtergrond in de wijk?

CC BY SA

LESSONS LEARNED

Wie beheert de Kassa?

De subsidieverstrekking vanuit de gemeente betreffende het verstrekken van de leefbaarheidsgelden vraagt om nader onderzocht te worden. We pleiten ervoor om het wijkbudget door een grote groep te laten beheren met afgevaardigden vanuit allerlei organisaties waardoor de besluiten over te verdelen gelden zo objectief mogelijk kan gebeuren.

In de rol van 'een van de vele stichtingen die goed werk leveren' heeft het LTAB zich nooit echt kunnen schikken, wat strubbelingen opleverde die culmineerden in het opzetten van een eigen platform gebaseerd op Gebied Online-software. Helaas hebben we daarom 2 platforms in de Achtse Barrier zowel Wikiwijk en Gebied online wat voor bewoners onduidelijk en onoverzichtelijk is en voor de mensen achter de schermen zorgt voor onduidelijkheden en tegenstrijdige belangen. Voor SamenBeter een uitdaging om die twee platformen voor de gebruiker aan elkaar te verbinden. Voor de *proeftuin* een uitdaging om onderlinge samenwerking te verbeteren, bestaand wantrouwen weg te nemen en elkaars successen mee te vieren.

EXCELLENT TIP

De Medeation Tool

Bovenstaande strubbelingen zijn voor SamenBeter aanleiding geweest om een Tool te ontwikkelen waarmee strubbelingen in een organisatie aangepakt kunnen worden. Tenslotte komen in elke samenwerking conflicten voor.
Om toch met elkaar in gesprek te blijven, is het goed om met enige regelmaat de manier van samenwerken te toetsen: Wat is ook alweer ons gezamenlijk belang? Welke route willen we volgen om ons doel te realiseren? Welke concrete acties en gedragsveranderingen vereist dat?
De Medeation Tool staat in de Toolbox: https://www.samenbeter.org/toolbox/tool/Mediation%20Sessie%20Tool/rec9honRKQxMYwWqk

Met de evoluerende stap richting Grozzerdam is de omvang van het gebied substantieel toegenomen waardoor er naar verwachting meer 'lucht gaat stromen'. Het viel ons overigens wel op dat niet alle initiatiefnemers binnen de Achtse Barrier stonden te juichen bij de plannen om Grozzerdam te worden, daarmee de 'bubbel-theorie' onderstrepend.

CC BY SA

HONOURABLE MENTION

Ere wie Ere Toekomt

Het succes van de Achtse Barrier is het succes van alle betrokkenen. Maar als we mensen naar voren moeten halen dan is het toch de combinatie van een webber die zich totaal verbonden voelt met de bewoners in combinatie met een zeer betrokken huisarts met een reputatie en posities in regionale en nationale instituties. En dan hebben we het natuurlijk over Wendy Boeijen en Maarten Klomp. Deze combinatie zorgde voor goede connecties zowel bij bewoners als bij de gemeente, regionale en landelijke stakeholders. Dat laatste is mooi meegenomen maar het is vooral de steun van de eerste lijn waarvan SamenBeter nu concludeert dat die niet kan ontbreken in een *proeftuin*.
Vanuit deze eerste lijn in de Achtse Barrier was er de enorme inzet van de coördinator van elz', Corina Martin. Mede dankzij haar is het online buurtplatform wat het nu is. Samen met de marketing-groep welke bestaat uit vrijwilligers uit de Achtse Barrier, heeft zij het Buurtplein vorm en inhoud gegeven en is zij ook degene die het Buurtplein te allen tijde up to date houdt. Daarbij heeft bureau Eerste Verdieping van Marius van Dalen en Arne Leeman een grote bijdrage geleverd.

CC BY SA

Amersfoort-
Samen maken wij Nieuwland

Inleiding
Nieuwland is een wijk in het noorden van de Nederlandse stad Amersfoort, die is gebouwd als zogenaamde Vinex-wijk.

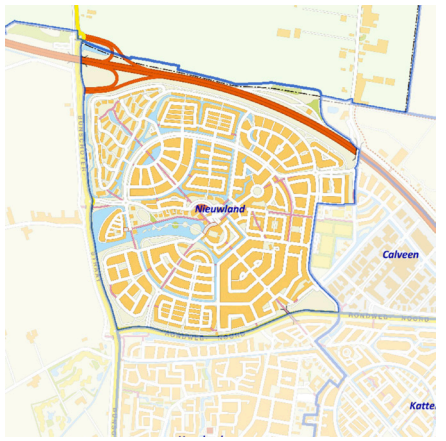

De wijk is gebouwd in het buitengebied van de voormalige gemeente Hoogland; zij grenst in het zuiden aan de dorpskern van Hoogland en de wijk Kattenbroek, in het westen aan de Bunschoterstraat (N199), in het noorden aan de autosnelweg A1 en in het oosten aan bedrijventerrein Calveen.

Het stedenbouwkundig plan van de wijk werd gemaakt door bureau Wissing te Barendrecht. De bouw startte in 1995. Het bouwkundig concept van Nieuwland is gebaseerd op duurzame stedelijke ontwikkeling, hoogwaardigheid en milieuvriendelijkheid. Eind 2001 werd het gebied met ruim 4500 woningen opgeleverd.

In Nieuwland wonen ongeveer 15000 inwoners waaronder relatief veel hoog opgeleide mensen. Tweeverdieners zijn in de meerderheid. 25% bestaat uit jongeren. De zorgvraag is groter dan gemiddeld. Vooral GGZ en jeugd. Vijf jaar geleden was Nieuwland de wijk met de laagste sociale cohesie. Mensen kenden elkaar niet. Er was geen kloppend hart van de wijk. Het voormalige wijkcentrum (de Wijkboerderij) was door de gemeente vanuit bezuinigingsoverwegingen gesloten. Voor jongeren (25% van de populatie) was er nauwelijks wat te doen.

Het leven in Nieuwland lijkt zich voornamelijk achter de voordeur af te

CC BY SA

spelen. Op straat geen bruisend voetgangersverkeer. Wat niet helpt is dat er geen serieuze horeca, restaurants of uitgaansgelegenheid is.

De *proeftuin* 'Samen maken wij Nieuwland (SmwN)' is de 'brainchild' van Peter Rook die zich op eigen initiatief meldde bij *SamenBeter* eigenlijk vanwege feit dat onze namen beide 'Samen' bevatten.
Vanuit de initiatiefkracht van deze man-met een droom om van Nieuwland de meest vitale, bruisende en duurzame wijk van Nederland te maken – is in 2015 SmwN ontstaan.

Peter Rook bleek al snel een man van 1000 plannen en evenzoveel contacten. Het mooiste plan dat hij had was de aankoop van de laatste boerderij die gespaard was bij de aanleg van de eerste Nederlandse Vinex wijk: Nieuwland. Rook slaagde erin om een deel van de boerderij te huren en vandaar uit zijn plan om Nieuwland zowel op gezondheid, milieu, sociale cohesie, leefbaarheid in de vaart der volkeren op te stoten gestalte te geven.
Hij werd hierbij terzijde gestaan door Wim de Haan, Jan Toering en Jan Huurdeman.

Werkwijze
SmwN heeft zich gericht op drie pijlers met als doel het vinden en verbinden van mensen en organisaties, waarbij het creëren van reuring en (wandelgangen voor) ontmoetingen een belangrijke rol speelt.

- ✔ Creëren van fysieke ontmoetingsplaatsen.
- ✔ Digitaal platform.
- ✔ Activiteiten.

Hoe werkt SmwN aan vitale verbindingen?

- ✔ De centrale vraag is steeds 'Wat kun jij voor de wijk betekenen?' en 'Wat kan de wijk voor jou betekenen?'
- ✔ Samenwerking wordt gezocht tussen bewoners en professionals in de wijk, de stad en het land.
- ✔ Hierbij worden de volgende principes gehanteerd:
  - iedereen is welkom (ongeacht herkomst, geloof, leeftijd, capaciteiten etc);
  - diversiteit voegt waarde toe;
  - wederkerigheid in samenwerking;
  - passie van mensen is leidend;
  - vrijwilligers en professionals vullen elkaar aan.

Toepassing van bovenstaande principes leidt tot een organisch groeimodel, waarbij nieuwe vormen van samenwerken en samenleven

CC BY SA

gestimuleerd worden en de scheiding tussen de systeemwereld van professionals en de leefwereld van bewoners wordt opgeheven.

Belangrijke ambities

- ✔ Aansluiten bij de Gezonde Wijk Aanpak van de gemeente Amersfoort: Eind 2018 is de werkgroep gezonde wijk gestart in Nieuwland. In de werkgroep werken de eerstelijns professionals uit de wijk samen. De werkgroep is uitgebreid met welzijnswerkers, bewoners. In de werkgroep gezonde wijk is de *SamenBeter* visie/ambitie uitgedragen.
  De Werkgroep was ook aanwezig bij lancering *proeftuin* en de werkgroep Gezonde wijk heeft een Gezondheidsplein op wijkfeest georganiseerd. De werkgroep is gevraagd mee te denken over de ontwikkeling van *SamenBeter*-tools;
  De Werkgroep is uitgenodigd voor o.a. onderwijs-module, ontwikkelen e-community. De werkgroep is gevraagd bekendheid te geven aan FitKnip.
- ✔ Aansluiten bij wat leeft in de wijk.
- ✔ 3D-modelling. In beeld brengen van hoe bewoners en professionals aankijken tegen de huidige samenwerking in de wijk, en wat daarin gewenst is met het oog op *positieve gezondheid*.
- ✔ Synergie zoeken tussen Gezonde Wijk-aanpak en *SamenBeter*-aanpak. Overeenkomsten en verschillen benoemen.
- ✔ Netwerkgesprekken met de gemeente en andere partijen; partijen uitnodigen bij *SamenBeter*-bijeenkomsten.
- ✔ Uitnodiging van wethouder voor de Exective Round Table.
- ✔ Gezondheidsplein wijkfeest.
- ✔ Inspraak in de gemeenteraad.
- ✔ Betaalbaarheid van de zorg stond op de agenda van de gemeenteraad. De gemeente kampt met een groot tekort in 2022 en heeft een actieprogramma vastgesteld, waardoor dreigde dat er geen tijd/ruimte is voor innovatieve trajecten zoals *proeftuin SamenBeter*.

CC BY SA

Hoofdactiviteiten SmwN
Op meerdere niveaus worden in en rond de wijk, bewoners en professionals met elkaar in contact gebracht. Dit varieert van eenmalige gesprekken tot gesubsidieerde wijk-brede projecten.

De verschillende niveaus waarop SmwN actief is in en rond de wijk.

Laagdrempelige ontmoetingen
SmwN nodigt bewoners uit om elkaar te leren kennen en mee te doen in de wijk. Zo is er een wijkplatform (www.wijzijnnieuwland.nl) online gebracht waar bewoners zichzelf of hun wijkactiviteit kenbaar kunnen maken aan de wijk. Ook zijn er dagelijkse Inloop & Ontmoeting en Informatie & Advies-ochtenden georganiseerd in de Wijkboerderij, waar mensen vrij kunnen binnenlopen, voor een kopje koffie of gezelligheid of een goed gesprek. Tijdens deze ochtenden worden laagdrempelige activiteiten georganiseerd door buurtbewoners of professionals. Zo organiseert de GGZ een yoga-ochtend voor chronisch psychiatrische cliënten en anderen geïnteresseerden om psychiatrische cliënten uit hun isolement te halen.

Tijdens de inloopochtenden zijn er professionals aanwezig die informatie (of een workshop) geven over een hobby of bepaalde diensten: o.a. Informatie033 (welzijn), wijkzorg, financiële ondersteuning, GGZ-problematiek.
Hier snijdt het mes aan twee kanten. Professionals wordt een werkplek geboden en bewoners kunnen op een laagdrempelige wijze informatie krijgen bij professionals en/of ervaringsdeskundigen. Hiermee wordt de drempel om tijdig hulp in te schakelen verlaagd.
De professionals hebben in de inloop een werkplek, ontmoeten elkaar of hebben een afspraak gemaakt voor een gesprek. Er zijn spreekkamers in het gebouw, waar het gesprek onder vier ogen kan worden voortgezet. Ook zijn er professionals in het gebouw aanwezig die oproepbaar zijn, of waar een geïnteresseerde naar toe kan worden geleid.
Ook werkt SmwN mee aan allerhande wijkactiviteiten waar wijkbewoners

CC BY SA

elkaar ontmoeten. De grootste hiervan is het Wijkfeest waar op het Ontmoetingsplein (meer dan 1500 wijkbewoners) uitgenodigd worden om met elkaar in gesprek te gaan over hun wijk.

Vanuit deze laagdrempelige ontmoetingen worden bewoners en professionals uitgenodigd om actief mee te bouwen aan een vitale wijk. Altijd is hierbij de passie (wat had je altijd al willen doen?) of de energie (wat vind je belangrijk?) van mensen het uitgangspunt.
Uit deze gesprekken komen nieuwe initiatieven voort of gaan mensen bijdragen aan bestaande activiteiten.

Resultaat
Gedurende de looptijd van het *proeftuin*-project hebben we de voortgang op de onderdelen van het *MVP* steeds beoordeeld. Hier volgt een toelichting per onderdeel

Bewoners-participatie
Bewoners spelen een belangrijke rol in het ontwikkelen van Nieuwland tot een vitale wijk. Er zijn verschillende innovatieve bewonersintiatieven, waarbij een creatieve oplossing wordt gezocht/gevonden voor maatschappelijke (sociale/duurzaamheid/*positieve gezondheid*s)-vraagstukken. Inbreng van alle content door de wijk(bewoners en organisaties) wordt per nieuwsbrief bekend gemaakt.

Rol en werkwijze SmwN in de wijk

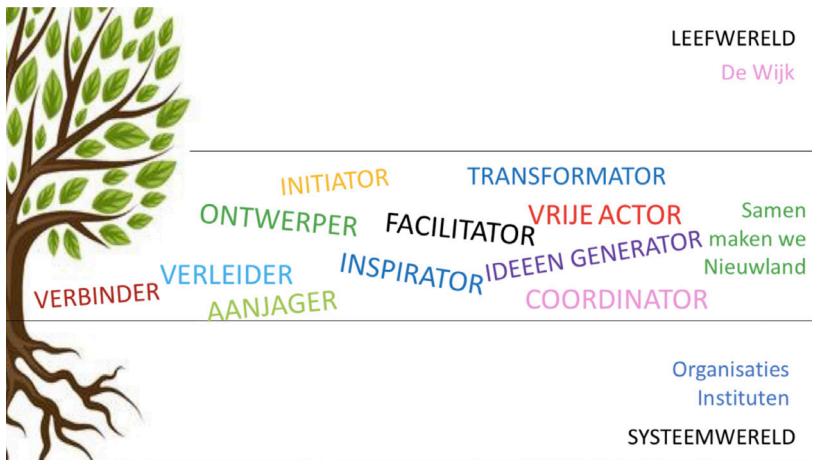

SmwN speelt een belangrijke rol in het ontwikkelen en aanjagen van innovatieve projecten waarbij een oplossing wordt gezocht voor lastige maatschappelijke vraagstukken.
(Visual van de proeftuin)

CC BY SA

SmwN vervult verschillende rollen in de wijk. Het zijn steeds weer andere wegen die bewandeld worden om mensen met elkaar in contact te brengen en mooie dingen in de wijk te laten ontstaan. Toevallige ontmoetingen en gebeurtenissen spelen hierbij een belangrijke rol. Het is onze ervaring dat wanneer je een omgeving creëert waar mensen elkaar op een ontspannen manier kunnen ontmoeten, er altijd onverwachte matches en contacten en bijzondere initiatieven ontstaan. SmwN organiseert deze ontmoetingsmomenten en zorgt voor een sfeer waarin zoveel mogelijk mensen worden uitgenodigd om mee te doen. Hierbij wordt gekeken naar de talenten in plaats van de beperkingen van mensen. SmwN gaat er vanuit dat iedereen betekenisvol kan zijn-voor een ander en voor de wijk -en maakt dat mogelijk. Zo worden mensen gestimuleerd om in de wijk actief te worden en van betekenis te zijn voor anderen.

Door netwerken aan elkaar te verbinden ontstaan nieuwe ongebruikelijke dwarsverbanden die vruchtbaar zijn voor de wijk. SmwN werkt mee aan initiatieven van anderen (onze doelgroepen) die bijdragen aan het vitaliseren van de wijk en SmwN zorgt dat anderen succesvol zijn/worden in hun initiatief zodat dit de wijk kan verrijken.

Veel van de initiatieven van SmwN zijn via co-creatie tot wasdom gekomen. Het is niet het doel van SmwN om de initiatieven zelf te (blijven) trekken. De initiatieven worden uit handen gegeven als blijkt dat anderen hier goed voor zorg kunnen dragen. Een mooi voorbeeld hiervan is de verwerving en exploitatie van de Wijkboerderij.

SmwN ondersteunt ook door te wijzen op de buurtactiviteiten, de mogelijkheden die de wijk en de gemeente bieden (bijvoorbeeld subsidie-maatregelen).
SmwN koppelt geïnteresseerde bewoners aan haar netwerk, zodat er groepen ontstaan die met elkaar gaan samenwerken en ondersteunt startende initiatiefnemers met het aanvragen van subsidies (bij bijvoorbeeld de welzijnscoördinator IndeBuurt033), met het vinden van vrijwilligers of met financiële zaken (betaling of administratie).
Van de € 79.809 die Indebuurt33 in 2018 in de wijk Nieuwland beschikbaar stelde, heeft SmwN er € 28.013 gekregen om activiteiten te bekostigen waarin SmwN de stimulator, facilitator of organisator is geweest. Ook in 2019 waren er in Nieuwland aantoonbaar meer initiatieven dan in de meeste andere wijken in de stad. Voor de hele stad was er eind 2018 nog een budget van € 300.000 over. Nieuwland heeft het budget voor 2019 al in het eerste kwartaal gebruikt!

Mooie voorbeelden van dit soort bewonersinitiatieven in de wijk in het afgelopen jaar zijn het Ladies Lounge, Sofie aan Tafel, events in de boerderij (Ladies Night, Kledingruil), 55plusLounge, Inrichting Jongerencentrum, Sociale Wijkkaart, Burenklusteam, Repaircafé, Schilderen en Yoga.

CC BY SA

WARNING

Wat wil de Wijk?

Belangrijke punten van verschil tussen SmwN, andere *proeftuinen* en SamenBeter:

Voor SamenBeter is het ontwikkelen van een vitale wijk een voertuig voor transformatie van het gezondheidssysteem.
Het is logisch dat de focus hierbij ligt op structuurelementen zoals de ontwikkeling van een e-Communty, de VraagBaak en VitaliteitsMarkt en een Maatschappelijke Business Case.

SmwN wil faciliterend zijn aan wat leeft in de wijk.

EXCELLENT TIP

Volg de Energie van de Wijk

De nadruk op het ontwikkelen van een e-Community (ingegeven door de VWS-subsidie) heeft de prille samenwerking in de *proeftuin* geen goed gedaan.
Hierbij is niet de energie van wat leeft in de wijk gevolgd, maar zijn de deliverables naar VWS maatgevend geworden.

EXCELLENT TIP

Iedereen wil Herkenbaar blijven

De meeste partijen hebben hun eigen beleid en programma's.
Zij willen hierin graag samenwerken met andere partijen, maar niet onder de paraplu van een SamenBeter/ SmwN-*proeftuin*.

CC BY SA

De belangrijkste activiteiten

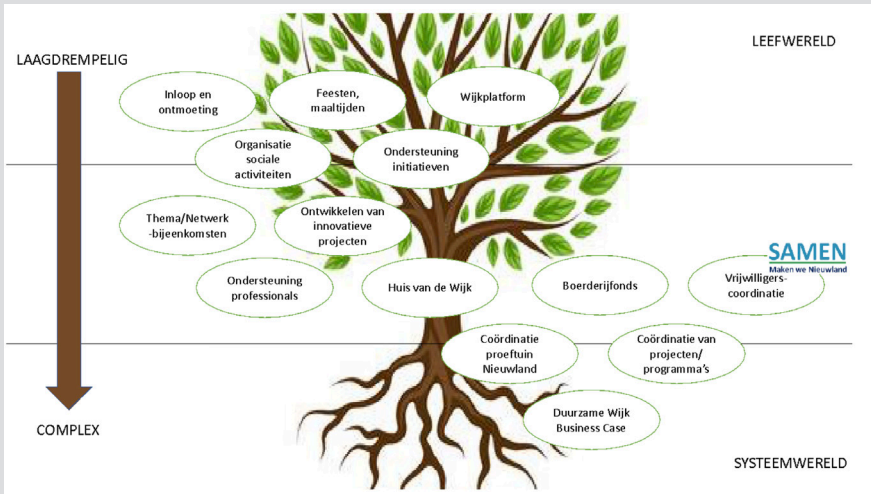

Inloop-en ontmoeting WIJatelier: ladies lounge, ladies night, 55 plus cafe, schilderen: De Inloop&Ontmoeting levert veel 'toevallige' ontmoetingen op die leiden tot matches en kruisbestuivingen. Belangrijk is de aanwezigheid van zowel bewoners als professionals in het WIJatelier.

Diensten: Rodekruis aan huis, repair cafe, burenklusteam.

Maaltijden WIJatelier: kinderkookcafe, sociale eettafel.

Informatie&Advies WIJatelier: medewerkers van o.a. GGZ, Wijkteam, minima-coach, indebuurt033.

Oprichting van een centraal in de wijk gelegen centrum: Een plek waar inwoners en professionals graag komen.

Vanuit Wijkboerderij is 'Wandelen met de dokter of leefstijlcoach' gestart: Dit is iedere dinsdag en vrijdag met zo'n 18 personen, met na afloop koffie in de boerderij.

In juni 2019 is een wijkfeest georganiseerd met thema: De gezonde wijk. Veel stands en spelletjes aanwezig rond voeding, beweging en ontspanning.

Sportivate: 6 woensdagmiddagen voor BS-kinderen gestart met omgang met elkaar en samen buiten spelen. Circa 10 kinderen deden mee.
In maart start 2e sessie.

CC BY SA

Fitcoin: tegoed wordt verdiend met gezonde producten die verkregen kunnen worden door te bewegen.

Yogalessen: voor diverse doelgroepen. 5 tot 20 personen per uur.

Er is subsidie voor een DUO-fiets aangevraagd: mensen die moeilijk kunnen bewegen kunnen toch gestimuleerd worden om te gaan fietsen.

SmwN participeert in 20 wijksubsidies: Hieronder de Inloop en Ontmoeting in de Wijkboerderij waar wekelijks activiteiten zijn, zoals schilderlessen, PC-helpdesk, het wijkgesprek. Iedere woensdag is er de combinatie met Informatie & advies door mensen uit sociaal wijkteam, welzijn, minimacoach, GGZ.

Beytna: een ontmoetingsruimte voor multiculturele ouderen. De manager is zo actief en creatief met de ouderen, dat er heel veel succesvolle wijkevents en maaltijden en dagen met kinderen rond de boerderij worden georganiseerd. Ook onderhouden de ouderen een boerderijtuin wat opvalt in de wijk.

Automaatje: is sinds 7 januari 2020 gestart waardoor minder mobiele mensen toch naar buiten gaan en met activiteiten meedoen.

Burenklusteam: heeft in half jaar 29 klussen geklaard.

Het repaircafe is afgelopen jaar 10x geweest: Gemiddeld aantal: 25 bezoekers

Diverse activiteiten worden gezamenlijk georganiseerd: o.a. wijkfeest, lichtjestocht, maaltijden.

Subsidie voor kleinere bewonersinitiatieven: Er is een wijkbestuur bestaande uit bewoners en professionals die adviseren ten aanzien van het toekennen van subsidies o.b.v. een wijkplan. Deze geven invulling aan de speerpunten in het wijkplan.

CC BY SA

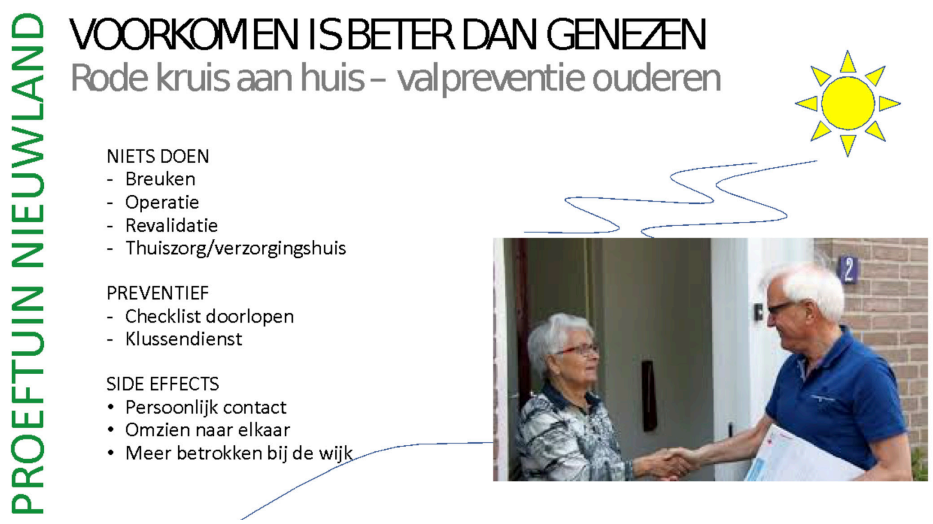

Voorbeeld van een bewonersinitiatief wat in combinatie met het BurenklusTeam en de maandelijkse repaircafé's ook nog bijdraagt aan een duurzame samenleving.
Visual SmwN

Aanspreekpunt
Eerste aanspreekpunt was Peter Rook. Gedurende 2019 opgevolgd door Anja Boersema waarna Peter Rook in 2020 het weer overnam. Deze mensen zijn bij een groot deel van Nieuwland bekend, en via de buurtboerderij heel goed bereikbaar.

Sociale Kaart
Op het digitale platform heeft een tamelijk interessante sociale kaart gestaan. Interessant vanwege de vorm en onthullend vanwege de onverwacht vele activiteiten die achter die gesloten deuren en stille straten toch maar plaats bleken te vinden.

Webber
Peter Rook was zoals gezegd bij aanvang de *Webber*, na een jaar heeft hij een positie verworven bij een GGZ-instelling en heeft de operatie overgedragen aan Anja Boersema. Waar Peter vooral zijn vermogen tot contact leggen en enthousiasme inbracht, is Anja daadkrachtig en heeft goede ideeën. Focus voor haar was in alles wat gebeurt de inhoud en verbinding van energie centraal te stellen. Het laatste jaar heeft Peter het *webber*schap weer overgenomen van Anja.

Programma Veranderen in Netwerken
Er is één Sessie georganiseerd welke je als 'Stadscollege' zou kunnen betitelen. *Webber* Anja Boersma heeft daarbij de regie niet in handen van Annemieke Roobeek willen geven waardoor het karakter van de sessie anders was dan vergelijkbare sessie in andere *proeftuinen*.

LESSONS LEARNED

Wat leerde ons de activiteiten?

Wandel zelf mee: Door reclame te maken als arts of POH en zelf mee te lopen komen mensen pas in beweging. Door ze in de boerderij te krijgen komen mensen met elkaar in aanraking en komen er nieuwe ideeën. Sportivate zelfde verhaal: Je moet zelf aanwezig zijn om de verbindingen met andere netwerken en activiteiten met de vrijwilligers en professionals te maken.
Help zelf om na te denken dat je niet altijd zelf met activiteit hoeft mee te doen, maar dat je ook denkt aan je eigen netwerk, wie er mee zou kunnen doen.

Plan je Wijkfeest en informeer wat men kan verwachten: Mensen vinden spelletjes leuk, maar aandacht voor lezingen was er nauwelijks. Belangrijk is een overzichtelijke planning op feest aan te houden in de hoop dat mensen beter geïnformeerd zijn.

Bewoners zijn sitting ducks: Veel organisaties hebben wel door dat samenwerking belangrijk is maar veel wijkbewoners zijn moeilijk in beweging te krijgen om met elkaar dingen te doen.

Als je om inspraak vraagt, doe er dan wat mee: In de centrale ruimte van de boerderij is naar veel vooraf verzamelde wensen van de gebruikers van het Wij-Atelier niet geluisterd.

Voor grotere bewonersinitiatieven/sociaal ondernemers is er in de gemeente Amersfoort nog geen goede structuur om in gesprek te gaan met de gemeente en andere partijen over strategische (domeinoverstijgende) zaken: Bewonersinitiatieven worden vriendelijk te woord gestaan, een gesprek met de wethouder en beleidsambtenaren is mogelijk, maar dit heeft weinig invloed op de uitvoering van het beleid. Toch zijn het vooral de bewoners in Nieuwland die zorgdragen voor een duurzame ontwikkeling van een vitale wijk.

Huis van de Wijk
De belangrijkste plekken die bewonersactiviteiten faciliteren zijn de Herberg, de Boogkerk en de Wijkboerderij.
Het unieke karakter van de Buurtboerderij was voor *SamenBeter* een belangrijke reden de ontwikkelingen rond het gebruik, met belangstelling te volgen.
SmwN heeft veel energie gestoken in het herbestemmen van deze voormalige boerderij voor een sociaal maatschappelijke functie en zo te behouden voor de wijk. Hiertoe zijn veel gesprekken gevoerd en is er veel gelobbyd.
Het gebouw was als buurthuis afgestoten door de gemeente en stond al enige jaren leeg. Door ook hier te focussen op de mogelijkheden van de wijk en wat de wijk nodig heeft, is uiteindelijk een partij gevonden dit gebouw in februari 2019 heeft gekocht: De Buurtboerderij is uiteindelijk

aangekocht door een particulier investeerder 'Bijzondere Gasten' die faciliteiten verhuurt aan SmwN.
Mede door de activiteiten van SmwN in en rond het gebouw mag het gebouw als Huis van de Wijk gaan functioneren. De eigenaar gaat het gebouw verder exploiteren met commerciële partijen die in hun diensten vooral afhankelijk zijn van wijkbewoners.
Er is een exploitatieplan voor de wijkboerderij gemaakt waarin professionals die hun klandizie uit de wijk halen de huur opbrengen.
De wijkbewoners mogen de centrale ruimte gebruiken voor wijkactiviteiten (mede bekostigd door subsidie). Er is een locatiemanager voor de catering in het wijkcafé aangesteld. Centraal in het gebouw komt een wijkcafé.

REMEMBER

Zonder initiatief eigenaar/trekker kan er niets ontstaan.

De verwerving en ontwikkeling van de wijkboerderij was mogelijk doordat een aantal mensen zich hier jarenlang voor heeft ingezet.
Toevallige ontmoetingen speelden een belangrijke rol in het proces van verwerving van de wijkboerderij en ontwikkeling tot huis van de wijk.

Toevallige ontmoetingen kun je organiseren!

Dit is een belangrijke kwaliteit van SmwN.

CC BY SA

Activiteiten in Buurtboerderij

- ✔ Twee dagen per week is er een inloop. Op maandagen is dit een huiskamer met eten en drinken georganiseerd voor en door buurtbewoners. Op woensdag zijn er professionals die buurtbewoners kunnen ondersteunen en waar de buurtbewoners binnen kunnen lopen voor een laagdrempelig advies.
- ✔ Het WIJatelier (in Wijkboerderij) is geopend, met elke ochtend inloop & ontmoeting en informatie & advies: Hier ontmoeten bewoners en professionals elkaar op een laagdrempelige manier.
- ✔ Elke ochtend worden laagdrempelige, sociale activiteiten georganiseerd, bewoners spelen hierin een actieve rol.
- ✔ Professionals wordt een werkruimte geboden in het WIJatelier. Het WIJatelier wordt gebruikt voor allerhande overleggen en bijeenkomsten.
- ✔ Nadat de Wijkboerderij is verworven: Het WIJatelier wordt kinderdagverblijf en de centrale ruimte van de Boerderij (De Deel) wordt ingericht als Huis van de Wijk.
- ✔ Het Huis van de Wijk is de centrale ruimte in de Wijkboerderij en tevens horecagelegenheid. Dagelijks worden er laagdrempelige activiteiten georganiseerd. Ook is het mogelijk om hier te gaan werken of mensen te ontmoeten. Hierdoor is er steeds reuring in het Huis van de wijk.
- ✔ Vaste huurders in de Wijkboerderij zijn zorg- en welzijnspartijen. Hierdoor zijn er dagelijks veel bezoekers/gebruikers in de Wijkboerderij en is er een korte lijn met de eerstelijnszorg, multiculturele ouderenzorg en kinderopvang.
- ✔ Narrow casting-systeem in Wijkboerderij met informatie over wijkaanbod

De activiteiten in de boerderij zijn er op gericht om verandering in de wijk te genereren. Hier vinden nieuwe ontmoetingen plaats en worden mensen gestimuleerd in de wijk actief te worden. In de Herberg komen vooral kwetsbare bewoners en werkt men aan stabiliseren en evenwicht, met elkaar in hun kracht zetten.

Andere hotspots
Naast de Buurtboerderij zijn er nog twee huizen van de wijk: de Herberg en Wijkboerderij Nieuwland. Ook de Boogkerk zou tot op zekere hoogte dienst kunnen doen als Huis van de Wijk. In ieder geval ontmoeten daar zo'n 8% van de christelijke Nieuwlandse bewoners elkaar.

CC BY SA

De Buurtboerderij

Visie op ontwikkeling vitale wijk
• In gebruik nemen van een lokaal in de Wijkboerderij (antikraak)
• Reuring en ontmoeting Wijkboerderij door een groot aantal kleinere activiteiten en projecten
• Vinden en verbinden oneindig netwerken om juiste personen te vinden die het initiatief willen/kunnen verder brengen en met name personen die het gebouw wilden kopen.

Planfase
• Ervaring uit de wijk. Pensionado met veel ervaring in ontwikkeling nieuwe onroerend goed-concepten heeft proces getrokken.
• Netwerken. Na veel omzwervingen is een partij gevonden die wil investeren in ontwikkeling maatschappelijk ontroerend goed.
• Business case. Inkomsten door verhuur van ruimten en horeca.
• WIJatelier. Functie van Huis van de Wijk zichtbaar maken door leegstaande ruimte in wijkboerderij in te richten en te gebruiken als ontmoetingsruimte.
• Maatschappelijke prijs onroerend goed. Onderhandeling met gemeente over maatschappelijke prijs onroerend goed.
• Draagvlak voor wijkboerderij in de wijk. Plan van aanpak ondertekent door belangrijkste zorg- en welzijnspartijen in Nieuwland.
• Particuliere investeerders voor aankoop boerderij
• Anders samenwerken tussen bewonersinitiatief, buurtbestuur en exploitant.
• Boerderijfonds voor financiering activiteiten en goedkope catering in Huis van de Wijk

Uitvoeringsfase
• Werkafspraken Bijzondere Gasten, SmwN
• Werk/stuurgroep Bijzondere Gasten, Samen maken we Nieuwland en Buurtbestuur.

CC BY SA

Buurtboerderij Gered!

De *proeftuin* beschikte over enkele mensen die zich met veel inventiviteit en een enorm doorzettingsvermogen ingezet hebben om de Wijkboerderij (voormalig wijkcentrum) voor de wijk te behouden en hiervan een Huis van de Wijk te maken. Op allerlei manieren is zichtbaar gemaakt wat de potentie van de Wijkboerderij voor de wijk is.

Hopelijk wordt dit proces ooit op schrift gezet en uitgewerkt tot een Tool in de Toolbox onder het motto 'Zo doen wij dat in Nieuwland': Begroting, aankopen als burgers, plannen, aankopen van Wijkboerderij Nieuwland als kloppend hart.

Een rapportage van hoe het traject is verlopen met veel partijen en in wat in dat proces is geleerd. Ook van tegenvallers en afknappers. De verwachting was dat het zowel een reisverhaal kon zijn (waarom willen we een huis van de wijk, wat is er in Amersfoort aan activiteiten geweest, wat werkte, wat niet, wat is goed voor anderen die hier ook mee aan de slag zijn te weten?) alsook een verslaglegging die beschrijft wat elementen zijn die voor anderen te reproduceren zijn.

Wat zijn tips vanuit de *proeftuin* als je een pand wilt verkrijgen? Wat moet je absoluut doen? Wat niet? Hoe doe je dat wel/niet?

CC BY SA

Activiteiten:

- ✔ Inloop en ontmoeting. Zowel in de Herberg als de Wijkboerderij is er dagelijks een inloop en ontmoeting met laagdrempelige activiteiten.
- ✔ Inzet van gastheer/vrouw om bezoekers welkom te heten.
- ✔ Fysieke vraagbaak. Via de aanwezige gastvrouw/mannen worden mensen doorverwezen naar specifieke personen/ aanspreekpunten in de wijk. Er zijn folders aanwezig in de huizen van de wijk. Ook is er hulp bij raadplegen van informatie op de wijk-website.
- ✔ Verhuur van ruimten zowel de Herberg, de Wijkboerderij als de Boogkerk.
- ✔ Ondersteuning van bewoners bij de organisatie van activiteiten, starten van initiatieven, subsidieaanvraag, etc.
- ✔ Organisatie van diverse soorten (netwerk)bijeenkomsten en (ontmoetings)activiteiten.

De huizen van de wijk zijn belangrijke ontmoetingsplaatsen in de wijk

- ✔ Sociaal netwerk/vangnet. De huizen van de wijk hebben veel bezoekers en actieve vrijwilligers. Er is een sociaal netwerk waar mensen elkaar ontmoeten, activiteiten doen, initiatieven ontplooien en omzien naar elkaar.
- ✔ Netwerkfunctie/nieuwe contacten. De wijkboerderij is een plaats voor toevallige en bijzondere ontmoetingen. Bij de organisatie van activiteiten worden waar mogelijk dwarsverbindingen tussen verschillende groepen gemaakt. Studenten verzorgen maaltijd voor ouderen; buurtzorg brengt eenzame cliënten; GGD verzorgt yoga-lessen voor cliënten en niet-cliënten.
- ✔ Informatiefunctie. Om snel de wijk te leren kennen kun je het beste bij een van de huizen van de wijk binnenlopen.

CC BY SA

Digitale Wijkcommunity

In Amersfoort werd al met Gebied online gewerkt voordat het een *proeftuin* werd. Interessant omdat de andere *proeftuinen* gebruik maakten van een ander platform. Bovendien is Gebied online coöperatieve software.
Nieuwland heeft vanwege deze vliegende start van alle digitale platforms de meeste accounts en traffic genoten.

In meerdere naburige wijken wordt er gewerkt om het digitale wijkplatform van Gebied online dat Nieuwland gebruikt ook daar te introduceren. Er zijn informatieavonden georganiseerd voor naburige wijken waarin ondersteuning (hulp bij organiseren, subsidieaanvragen en helpdesk) wordt aangeboden. Drie andere wijken in Amersfoort hebben na Nieuwland het platform ook voor hun eigen wijk in gebruik genomen.

Ook in Utrecht-Oost wordt zowel het zelfde platform als ook de VraagBaak geïmplementeerd.

IRMA Workshop met Waag

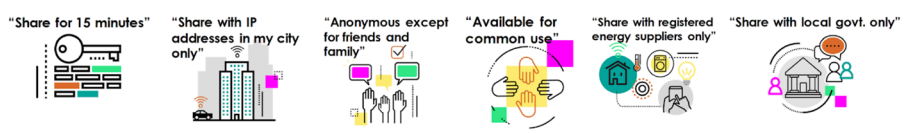

Omdat Gebied Online in een project participeerde met Waag, was er een kans voor een unieke workshop rond de vervlochten thema's 'Authenticatie en Privacy'.

Een brede opkomst waaronder een Huisarts, Leefstijlcoaches, Wijkcoördinatoren, verzekeringsmensen en bewoners deden mee in een workshop waarin IRMA gedemonstreerd werd.

De bedoeling was om aan te tonen dat als we 'gezondheid' gaan aanbieden op het buurtplatform dat dan privacy en authenticatie voor de bewoners een thema worden.

Op de sessie wordt door de Waag en *SamenBeter* met tevredenheid terug gekeken, maar werd door bezoekers zeer lauw ontvangen. Dit in lijn met de reactie op een post van Anja Boersema waarin zij bewoners vraagt eens te kijken naar de zelfzorg-apps op het buurtplatform van *proeftuin* Eindhoven waarop voornamelijk afkeurende bewoners reacties kwamen.

CC BY SA

*SamenBeter*s Winfried Tilanus, de 'Privacy Filosoof' nam de aanwezigen mee in de wereld van privacy middels de *SamenBeter* Privacy Game, waarin deelnemers aan de workshop verschillende relaties 'beleven' en via verschillende kanalen het delen van (gevoelige) informatie beoordelen. Dat helpt om bewoners na te laten denken over wat een wijkplatform met IRMA zou kunnen doen en hoe kunnen we diensten kunnen vinden die baat hebben bij IRMA. Dus: je bent al binnen en wilt naar een nieuwe dienst op het platform waar gevoelige info bij betrokken wordt, die je niet met iedereen wilt delen. Of: waar is een authentificatie voor nodig die je niet aan iedereen prijs wilt geven.

Van Wie is dat Platform eigenlijk?

Er was dan wel een bloeiend digitaal platform maar de volgende stap om tot een *eCommunity* te komen is niet van de grond gekomen en leidde uiteindelijk tot een punt dat SamenBeter en SmwN elkaar los hebben moeten laten: De vraag 'welke zorg- of welzijnstoepassingen aansluiten bij de verwachtingen van bewoners en welke drempels bewoners van Nieuwland ervaren' is nooit adequaat beantwoord.

Vanuit de eerstelijnszorg, misschien met uitzondering van Huisartsen Eemland, was er in de wijk weinig interesse voor e-Health.

Vanuit het ziekenhuis en de ziektekostenverzekeraars is er wel interesse om kennis te nemen van de visie ten aanzien van de E-community, maar zijn zij vooralsnog vooral bezig met het bouwen van hun eigen systemen.

Ook de gemeente overweegt en dubt over de aanschaf van eigen systemen voor het communiceren met, en het informeren of raadplegen van bewoners (gebiedsplannen, leefbaarheidsmeter) in plaats van gebruik te maken van het wijkplatform.

Uiteindelijk is gebleken dat het beheer van het platform niet in beheer van SmwN lag. Om zaken voor elkaar te krijgen is de medewerking van de beheerder van de wijkwebsite natuurlijk nodig. De wijkwebsite is van, voor en door bewoners. Als ideeën niet omarmd worden en er geen mensen zijn die zich hiervoor in willen zetten gebeurt er niets.

Ten slotte: Er wordt in Nieuwland ook gebruik gemaakt van een Narrow-casting systeem. Via subsidie is een demonstratiemodel in de boerderij ontwikkeld en opgehangen in de Wijkboerderij. Een van de huisartsenpraktijken is met een smart-project gekomen om ook bij de andere praktijk en bij de apotheek een dergelijk systeem op te hangen wellicht gekoppeld aan de www.Thuisarts.nl.

CC BY SA

Gebalanceerde mix van Aanbod

SmwN werkt actief mee aan projecten van de gemeente, zoals de Gezonde Wijkaanpak, en zorgt ervoor dat hierbij wordt ingespeeld op wat nodig is en al aanwezig is in de wijk. SmwN betrekt wijkprofessionals en bewoners bij de ontwikkeling van nieuwe concepten voor de wijk, zoals de Inloop & Ontmoeting in de Wijkboerderij.

SmwN ontwikkelt of participeert in innovatieve projecten, zoals het project 'NulopdeMeter in de wijk Nieuwland door Inclusieve aanpak' bij de VNG of 'Gedragen Wonen' bij het toekomstfonds voor innovatie van Zorg en Welzijn.
Gebruikmakend van het kapitaal van de wijk (mensen en middelen) wordt op creatieve wijze gezocht naar nieuwe antwoorden op vraagstukken als *decentralisatie* (van de zorg), als demuralisatie (bij GGZ) en als het oplossen van een gebrek aan sociale woningen. Hierbij wordt actief de samenwerking aangegaan met professionele organisaties zoals Energieloket Amersfoort, zorg/welzijnsorganisaties en andere partijen en wordt aangesloten bij de wensen en behoeften van wijkbewoners.
Succes is er geboekt met de toegekende subsidie voor het projectplan Gedragen Wonen (begin 2019).

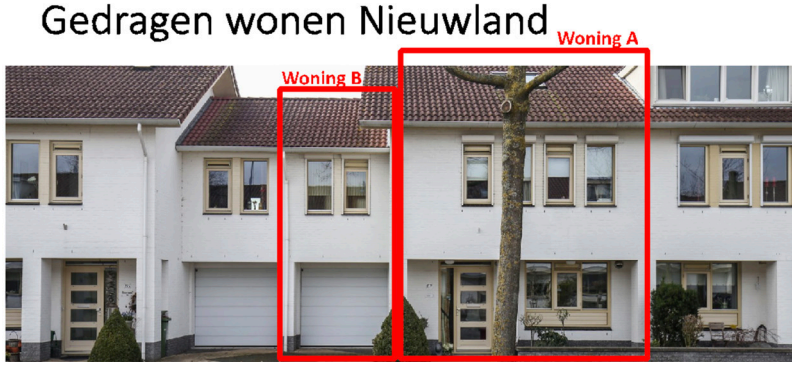

Amersfoort een thuis voor iedereen: Zorg en wonen ontkoppelen.
Gedragen Wonen = wonen in een particuliere woning met een eigen opgang, keuken, slaapkamer.
Indien gewenst ondersteuning van Bewoner en of sociale Partner, eHealth, Nieuwlands maatje, Gebied online, Wijkboerderij Nieuwland, etc.

Het Concept Gedragen Wonen is uitgewerkt als antwoord op het tekort aan sociale woningen in Nieuwland. In het concept wordt een woning gesplitst in twee woningen.

In dit project wordt echt op een andere manier samengewerkt. Betrokken zijn zorgprofessionals, makelaars, banken, gemeente. Veel partijen hebben zich gecommitteerd aan het project en dragen hieraan bij door tijd te investeren in de uitwerking van het concept.
Er is veel tijd geïnvesteerd in netwerken, en netwerkbijeenkomsten

CC BY SA

mogelijk gemaakt door actief netwerken van Peter Rook.
In dit project is ook gebruik gemaakt van een fondsenwerver/ procesbewaker.

Participatie Huisarts, POH, Psycholoog en Welzijnswerker
SmwN ondersteunt professionals van zorg/ welzijnsorganisaties bij wijkgericht werken door bovenstaande wijkactiviteiten te organiseren en een digitale platform, fysieke werkplekken en een netwerk ter beschikking te stellen. SmwN organiseert, thema- en netwerkbijeenkomsten om de samenwerking tussen professionals en bewoners (ook onderling) te bevorderen.

Het contact met gemeente is zoals gezegd buitengewoon goed. Zo ook met de 1e lijn, de POH, Peter Rook praat uitgebreid met Jos de Blok en Buurtzorg wil ruimte in de boerderij huren voor hun zelfsturende teams.

De vraag van *SamenBeter* is natuurlijk tot welke resultaten dat heeft geleid.
Het voorstel *SamenBeter* is steeds geweest: Ga van losse events en losse contacten naar een programmatische aanpak. Die ontstaat naar aanleiding van ervaringen in het programma Veranderen in Netwerken. Bijvoorbeeld in 100 dagen doorlopen van Masterclass (met wijk, maar ook met stedelijke partners, bestuurders, strategische hackathon, Hackathons, een Stadscollege).
Nieuwland heeft een eigen pad willen volgen. Zo heeft Anja Boersema een sessie georganiseerd waarbij de gemeente aanwezig was en waarin systeemopstellingen op tafel werden gemaakt. De wijk en onderwijs deden ook mee. Deze sessies werden een aantal weken lang herhaald. De resultaten zijn op 17 april met een brede groep betrokkenen gedeeld.

De verwachting was dat in Nieuwland door dit soort sessies steeds meer eigenaarschap over thema's zou ontstaan als:

- ✔ *ontschotten*
- ✔ behoefte aan een soort dorpspomp als ontmoetingsplaats
- ✔ wijkfinanciering/ organisatie van partners die gezamenlijk middelen inbrengen en samen projectenagenda opstellen

Sinds kort is er vanuit Huisartsen Eemland (coöperatie van huisartsen) een wijkcoördinator aangesteld die de verbinding legt tussen huisarts en wijk. Ook is een van de wijkartsen contactpunt tussen wijk en huisartsen.

Er wordt gewerkt aan een 'actieplan Gezonde Wijk'.
Aandacht voor *vitaliteit* is afgelopen jaar gekoppeld aan het (welzijns-) wijkplan.

CC BY SA

De focus ligt op het terugdringen van gezondheidsachterstanden en op *positieve gezondheid*. De coördinatie Gezonde Wijk ligt bij de GGD en de coördinatie Welzijn ligt bij Indebuurt033.

Bekostigingsmodellen
Het ontwikkelen van een duurzame business case is een belangrijk onderdeel van het *SamenBeter*-programma.

Een kenmerk van een vitale wijk is een duurzame financiering van activiteiten die de wijk en de bewoners vitaal houden. Het is de verwachting dat investeren in *positieve gezondheid* tot een aanzienlijke kostenbesparing bij de gemeente en zorgverzekeraars leidt.

Een van de verdienmodellen van SmwN is om een deel van deze kostenbesparing op structurele wijze terug te laten vloeien naar de wijk.

Bekostigingsinitiatieven

- ✔ In 2019 is het boerderijfonds opgericht: Wijkbewoners kunnen door vrijwilligerswerk t.b.v. de boerderij (gastvrouw, catering, tuin, klussen, administratie) bedragen aan het fonds toevoegen. Uit dit fonds wordt korting gegeven voor gebruik van ruimten en catering in de Boerderij.
- ✔ Er is een alternatief bekostigingsmodel voor het ontwikkelen van een Huis van de Wijk in de Wijkboerderij.
- ✔ Er wordt gezocht naar een alternatieve bekostiging van een multiculturele ontmoetingsruimte voor ouderen.
- ✔ Binnen *proeftuin* Nieuwland wordt gezocht naar alternatieve vormen van bekostiging van projecten. Het gaat hierbij vooral om een duurzame bekostiging van projecten na de pioniersfase.
- ✔ De exploitatie van het Huis van de Wijk is gebaseerd op de huurgelden die worden opgebracht door bedrijven in de boerderij en door exploitatie van een wijkcafé.
- ✔ Er zijn pogingen gedaan om draagvlak te krijgen voor het uitvoeren van een SAMENbuca op wijkniveau.
- ✔ Informeren van gemeenteraad en wethouders ten aanzien van *SamenBeter* ambities en -visie en Kaveltheorie Noaber Foundation.
  Advisering hoe dit binnen de gemeente aan te pakken door oud-wethouder *sociaal domein*.

CC BY SA

WARNING

Waar zijn de Resources?

Lastig punt in de *proeftuin* is het verkrijgen van voldoende organisatiekracht (lees mensen die actief willen meebouwen en menskracht, tijd en middelen willen investeren) in de wijk voor experimenten die voorzien in een latente behoefte.
SmwN heeft geen eigen middelen en niet de tijd om zelf te gaan bouwen. Als niemand warmloopt voor een idee, kan het ook geen vorm krijgen.

EXCELLENT TIP

Is de tijd wel rijp?

Er speelt van alles in de stad rondom de kosten van de gezondheidszorg waar SmwN onvoldoende weet van of grip op heeft. Partijen nemen strategische posities in. Als afspraken met o.a. gemeente en zorgverzekeraar helder zijn en de financiering goed geregeld is ontstaat waarschijnlijk meer ruimte om met de wijk en bewoners te gaan samenwerken. De *proeftuin* wordt niet gezien als ruimte waar dit soort afspraken worden gemaakt.
Ingrijpende ideeën hebben tijd nodig om te landen in een organisatie of in een samenwerkingsverband. Er moeten wegen gevonden worden om een en ander mogelijk te maken. Zeker waar een systeemverschuiving wordt beoogd is het van belang de zaken niet onder spanning te zetten.

WARNING

Durft de Gemeente wel?

Gemeente Amersfoort is vooralsnog niet geneigd om structureel geld aan bewonersinitiatieven te geven voor het ontwikkelen, beheren en onderhouden van belangrijke structuurelementen van een vitale wijk.

Voor SmwN is het een grote uitdaging om een duurzame (of een start-) financiering te vinden voor het ontwikkelen van een vitale wijk.

CC BY SA

Contact met Gemeente
SmwN heeft veel informele contacten in de gemeente met wethouders, gemeenteambtenaren en raadsleden.
Amersfoort is een regiegemeente. Beleid van de gemeente is om te werken met coördinerende partijen die uitvoering geven aan het beleid, zodat beleidsmedewerkers zich niet bezig hoeven te houden met allerlei partijen. Er is een scherpe scheiding tussen beleidsvorming en uitvoering van beleid.

WARNING

Bewoners Initiatief? Nee dank U!

Het lijkt niet in de mindset van belangrijke sleutelpersonen bij de gemeente te passen dat een bewonersinitiatief met een oplossing zou kunnen komen voor een vraagstuk waar alleen al op het stadhuis 50 mensen druk mee zijn.

Te innovatief/te complex. SmwN kreeg van de wethouder en een hoge beleidsambtenaar te horen dat ze te ver vooruitlopen met haar ideeën en ambities.

Uit de mond van een oud-wethouder: 'Bewoners komen vaak met de meest fantastische maar niet zo concrete ideeën, zij verwachten vervolgens van de gemeente dat deze al het werk gaat doen om het idee om te zetten in realiteit'.

Dezelfde oud-wethouder gaf aan dat in het geval van de SmwN-*proeftuin* juist wel aan de belangrijkste randvoorwaarden wordt voldaan en dat hier sprake is van een kansrijk initiatief. De adviezen van de oud-wethouder zijn opgevolgd om de *proeftuin* op de juiste wijze onder de aandacht van de wethouders/gemeenteambtenaren te brengen.

Dit heeft niet tot een positief resultaat geleid.

EXCELLENT TIP

Gesprekken op Niveau

Het is niet uit te sluiten dat de gemeente op termijn geïnteresseerd is in het uitvoeren van een Maatschappelijke Businescase maar het is wel min of meer uitgesproken dat op een gevoelig en complex onderwerp als dezen geen zaken gedaan worden met een bewonersinitiatief.

Hier is van belang dat een 'zwaar-geschut' wordt ingezet om verder te praten met de gemeente. Te denken valt aan een Executive round table speciaal rond

CC BY SA

Enkele opvallende punten uit de contacten met de gemeente:

- De gemeente stuurt de meeste partijen aan en doet dit nog op basis van een oud besturingssysteem. Er wordt niet gekeken naar succesvolle bewonersinitiatieven waar vaak al veel integraler wordt gewerkt.
  Goede voorbeelden in de stad zijn vaak niet bekend bij professionals.
- Professionals hebben weinig bewegingsvrijheid en zijn gefocust op de resultaten die zij moeten behalen. Ze gaan niet graag het experiment aan.
- Er is een start gemaakt met de 'Gezonde Wijk Aanpak Coördinator' door de GGD regio Utrecht. Hier werken de eerste lijn, professionals, welzijn en bewoners samen. De Gezonde Wijk heeft als speerpunten gekozen: Valpreventie, Gezond ouder worden, *Positieve gezondheid*.
- De gemeente stimuleert vooral kleinere bewoners-initiatieven en voelt zich ongemakkelijk bij grotere bewonersinitiatieven.
- Een belangrijk aandachtspunt van de gemeente is de bekostiging van gezondheidszorg.
- De gemeente vormt het beleid en is opdrachtgever van veel programma's die op wijkniveau worden uitgerold. De gemeente bepaalt of er een verschuiving in plannen, inzet van mensen en middelen mogelijk is.
- De gemeente heeft alle welzijnswerk en welzijnsgelden uitbesteed aan één coördinerende partij: IndeBuurt033. De subsidieregeling Projecten#InDeBuurt is daarbij een hulpmiddel en mede bedoeld voor de inwoners en organisaties om activiteiten op te zetten.
- Indebuurt033 is per 1 januari 2017 gestart als de coördinerende partij in Amersfoort voor het versterken van de sociale basisinfrastructuur en geeft uitvoering aan de subsidieregeling indebuurt033.
- Per wijk is op jaarbasis ca. €80.000 beschikbaar voor initiatieven. Indebuurt033 heeft een wijkplan opgesteld. Vanaf 2019 bevat het wijkplan ook speerpunten ten aanzien van gezondheid en *vitaliteit*: Ondersteuning voor ouders en kinderen bij spanningen thuis, Stimuleren en ondersteunen van *vitaliteit*, mentaal en fysiek.

CC BY SA

WARNING

Verschotten in de praktijk

In Amersfoort is er een sterke scheiding tussen de beleidsdomeinen gezondheid en welzijn. Er wordt wel samengewerkt, maar er is geen integraal beleid met het oog op *positieve gezondheid*.

Met name de huisartsen zijn afgelopen jaren belast geweest met bijdragen leveren aan wijkonderzoeken en bezuinigingsmaatregelen en hebben weinig ruimte om mee te denken en bij te dragen aan *positieve gezondheid*.

Er is wel een eerste kentering zichtbaar vanaf 2019.

- Indebuurt033 heeft in Nieuwland een buurtnetwerker en twee jongerenwerkers geposteerd. IndeBuurt033 subsidieert ook projecten rond *vitaliteit*, tot € 10.000.
  Daarnaast is er is een buurtbestuur ingesteld, bestaande uit bewoners en professionals, die adviseren t.a.v. het wijkplan en toekenning van subsidies.
- Veel meer professionals zijn in de wijk wijkgericht gaan werken, o.a. de 'sportcoaches'.
- De gemeente doet vanaf 2018 al pogingen om een zorgakkoord 'Samenwerken aan *positieve gezondheid*' op te stellen en dat is tot op heden niet gelukt. Knelpunten lagen o.a. bij de wijze van bekostigen. Ziekenhuis en zorgverzekeraars willen (vooralsnog) niet meebewegen.

WARNING

Donkere wolken boven Subsidie-land

Teleurstellend was dat de subsidie van Indebuurt033, die mede bedoeld was voor stimuleren van bewonersinitiatieven, verminderd is:

- **Stadsbrede aanvragen werden meestal door semiprofessionele organisaties aangevraagd en gewonnen.**
- **Gelden hiervoor moesten uit dezelfde pot komen en werden overvraagd.**
- **De wijkpotten dreigen gelden te moeten overhevelen naar deze stadsbrede pot, ten koste van de wijkintiatieven.**

CC BY SA

Contact met Bedrijven
Op project-niveau is er regelmatig contact met bedrijven. Het gaat hier m.n. over bedrijven uit de gezondheids- en *vitaliteit*s-sector.
Bedrijven sponsoren diverse wijkactiviteiten en werken mee aan projecten, zoals het wijkfeest.
De exploitatie van de wijkboerderij is gebaseerd op de huur die door bedrijven in de boerderij wordt opgebracht. Deze bedrijven zijn gericht op een klantenkring in de wijk. Zo versterken zij elkaar in het aantrekken van klanten en zij versterken de wijkopbouw omdat zo wijkbewoners naar de boerderij komen.

Meten = Weten
De *Proeftuin* heeft meegewerkt aan het Meten = Weten-onderzoek.

WARNING

Meten is belangrijk maar kost veel tijd.

Het is belangrijk om een goed meetprogramma te ontwikkelen, helder voor ogen te houden wat daarmee beoogd wordt en na te gaan of dat kans van slagen heeft.

Echter: het invullen van de wijken-monitor heeft veel tijd gekost, omdat de begrippen niet helder omlijnd zijn en niet duidelijk is waarvoor de monitor gebruikt gaat worden.

WARNING

Het Gevaar van te grote Ambities

De meeste partijen in de wijk en de stad zien het belang van samenwerken aan *positieve gezondheid* en het ontwikkelen van een vitale wijk en willen hier graag een bijdrage aan leveren.
Het is echter lastig een goed beeld te schetsen van de (meer)waarde van samenwerken in een SamenBeter-*proeftuin*.
De SamenBeter-visie en -werkwijze zijn voor veel partijen lastig te begrijpen.
De ambitie is te omvangrijk en te ingrijpende om onbevangen te kunnen omarmen.
De meeste partijen vormen maar een stukje van de puzzel en voelen zich niet bij machte of geroepen om rol/domein-overstijgende zaken aan de orde te stellen of aan te pakken.
Mensen/partijen zien eerder het gevaar/de beperkingen van zo'n grote complexe onderneming dan de kansen die het biedt.
De systeempartijen zien de *proeftuin* als een interessant bewonersinitiatief. Zij committeren zich echter niet aan de *proeftuin*.

CC BY SA

Toekomst
Nieuwland lijkt zijn vleugels uit te slaan naar andere wijken en zelfs andere gemeenten: Nieuwland heeft contact gezocht met Anja van der Aa, die een kandidaat Grozzerdam in Utrecht trekt. Zij is de afgelopen jaren zeer actief geweest met *positieve gezondheid*, het oprichten van een Wijkinformatiepunt en het oprichten van de Stadscoöperatie Samen030 en de Wijkcoöperatie Oost voor Elkaar.

Nieuwland gaat daar samenwerken met haar netwerk vanwege de goede wijk-infrastructuur en wil daar een digitaal wijkplatform en een Vraagbaak opstarten.
Utrecht profiteert daarbij van de hulp vanuit Nieuwland met het opstarten van deze wijkplatforms die gebruik maken van de Gebied Online-software. De Vraagbaak zal daar gekoppeld worden aan het Gebied Online-platform.

Nieuwlands Peter Rook organiseerde met Anja van der Aa een heel goed bezochte bijeenkomst in De Munt rond de plannen om het wijkplatform (Gebied Online) wat in Nieuwland wordt gebruikt ook te lanceren in Utrecht-Oost onder de naam 'Oost voor Elkaar'.
De beweging rondom Anja van dr Aa inspireerde Nieuwland in het nadenken van het opzetten van een (wijk)(stad)coöperatie in Amersfoort/ Nieuwland/ Eemland terwijl andersom, Nieuwland Utrecht inspireert met de mogelijkheden van het Gebied online wijkplatform en de Vraagbaak.

Verwacht mag worden dat daarmee in elk geval enkele van de 'zaadjes die in Nieuwland' geplant zijn in Utrecht geoogst kunnen worden.

LESSONS LEARNED

Alleen ga je Sneller... Samen kom je Verder

Dit is de belangrijkste les: SmwN heeft in de wijk veel voor elkaar gekregen, terwijl zij hiertoe geen formele positie en middelen heeft. De sleutel hierin is de houding van waaruit wordt gewerkt (focus op eigen regie en samenwerking) en de creativiteit waarbij steeds naar nieuwe mogelijkheden wordt gezocht. In een poging om te voldoen aan de SamenBeter-deliverables voor 2019 is de samenwerking tussen partijen onderdruk komen te staan en zijn partijen afgehaakt of hebben een stapje terug gedaan.

CC BY SA

Roermond-de Donderberg

Inleiding
De wijk waar waar deze *proeftuin* gerealiseerd is kenden wij alleen van 'Terug naar de Donderberg-Portret van een wereldwijk', het bekende boek van Petra Stienen. De Donderberg wordt daarin beschreven als een wijk met een brede mix van culturen waar zowel problemen alsook behoeften en kansen zeer zichtbaar zijn.
De *Proeftuin* is een initiatief van GGZ-instelling MET GGZ en noemt zichzelf een 'Nieuwe GGZ-*proeftuin*'. Daarmee ligt de focus op de psychische gezondheid van de mensen in de wijk.

Werkwijze
Naast MET GGZ participeerden verzekeraar CZ, de Gemeente Roermond, Meditta, AMW-ML en Wel.kom in de *proeftuin*. Ook zijn vrijwilligers, bewoners en ervaringsdeskudigen verbonden aan de *proeftuin*.
De *Webber* heeft aan het begin van het traject een document opgesteld waarin de voorgestelde opzet van de samenwerking beschreven is.
Michael Milo en Gijs Ockeloen hebben de Donderberg in een vijfwekelijks ritme bezocht in het kader van de '*SamenBeter* op Bezoek Bij'.
Op deze dagen werd een aantal malen de wijk bezocht waarbij het de bedoeling was dat de agenda door de *proeftuin* werd opgesteld. Op deze dagen hebben we deelgenomen aan Casuïstiek-sessies met 10 -15 behandelaars, rondetafel-gesprekken met bewoners of overleggen met de gemeente en onderzoekers. *SamenBeter* deed op Basecamp verslag van deze bijeenkomsten.

Resultaat
Gedurende de looptijd van het *proeftuin*-project hebben we de voortgang op de onderdelen van het *MVP* steeds beoordeeld. Hier volgt een toelichting per onderdeel.

Zorg voor overeenstemming over randvoorwaarden

De *proeftuin* heeft een geheel eigen kijk op de aanpak gehanteerd waarbij de SamenBeter-agenda, die gebaseerd was op de voortgang op de *MVP*-onderdelen, niet leidend was. Wat dat betreft waren de aanpak in Roermond en de verwachtingen van SamenBeter niet met elkaar in balans en zijn een groot aantal onderdelen van het *MVP* geen onderwerp van experimentatie geworden.
Dat is voor SamenBeter reden geweest om de *proeftuin* vanaf begin 2019 los te laten. Ondanks dat bleven we zeer geïnteresseerd in de resultaten. De contacten zijn goed gebleven. Donderberg behoort daarmee wat ons betreft tot de Community of Interest.
Maak vooraf een gezamenlijk plan met aandacht voor de betekenis en (rand) voorwaarden!

CC BY SA

Bewonersparticipatie
Bewoners zijn op verschillende manieren betrokken bij de *proeftuin*:

- ✓ Een bewoner (tevens lid van de WMO-raad en de cliëntenraad MET GGZ) heeft zitting in de stuurgroep.
- ✓ 'In gesprek met de Donderberg' waren sessies per buurt met verschillende bewoners.
- ✓ Sociaal café in de Donderie over het thema psychische gezondheid in de wijk met ongeveer 80 bewoners.
- ✓ Er zijn twee sessies geweest over een *eCommunity* waar een handvol bewoners aan deelnamen. Het waren steeds maar weinig maar deze mensen hebben zeker indruk op ons gemaakt. Een vrouw die een talent had om eenzamen en anderszins in de problemen geraakte personen op te sporen en hulp aan te bieden, een man die zich sterk wilde maken voor een AED-netwerk (inmiddels overigens gerealiseerd). Maar het structureel inbedden van deze burgers in het vitaler maken van de Donderberg, ze verbinden met andere initiatieven, de casussen bespreken en delen met andere *proeftuinen* kwm, niet van de grond.
- ✓ Bewoners zijn vanuit rollen in informele zorg onderdeel van het wijknetwerk en sluiten aan bij wekelijkse/tweewekelijkse besprekingen.
- ✓ Bewoners hebben deelgenomen aan de focusgroepen voor het onderzoek 'Recovery Focussed Community Mental Healtcare'.
- ✓ Bewoners hebben gesproken met de Inspectie voor de Gezondheidszorg en Jeugd voor het onderzoek naar ambulantisering van de GGZ in de regio Roermond.

Aanspreekpunt
Er waren meerdere aanspreekpunten voor inwoners in de wijk. De *webber* en met name een opbouwwerker, de ervaringsdeskundigen en een psychiater waren benaderbaar voor inwoners.
Als er van een 'vast aanspreekpunt' gesproken moet worden, werd deze in de eerste jaren bekostigd door MET GGZ. In 2020 is door VGZ en CZ subsidie toegekend om deze rol te bekostigen. Via het netwerk van professionals en actieve bewoners is deze makkelijk te benaderen voor vraagstukken en ontwikkelingen uit de wijk.
Er is over de *proeftuin* gecommuniceerd in een goed gelezen wijkblaadje.

Sociale Kaart
Er is bewust geen sociale kaart ontwikkeld. De *proeftuin* geloofde er niet

CC BY SA

in en het was daarmee geen onderdeel van het plan van aanpak. Omdat relaties veel meer waarde geacht werden te hebben is er geinvesteerd in relaties met buurtinitiatieven, informele hulp en professionale hulp. Er is geïnvesteerd in relaties met allerlei voorzieningen en initiatieven zodat er makkelijker gebruik kan worden gemaakt van de vele voorzieningen nitiatieven in de Donderberg.

Webber

De *webber* is werkzaam bij de plaatselijk actieve GGZ-instelling. Later heeft Leroy Kerhofs een deel van zijn taken overgenomen. De *webber* was spil in het netwerk van de *proeftuin* en legde horizontale en verticale verbindingen tussen en binnen betrokken organisaties en initiatieven.

LESSONS LEARNED

Bouw een Sociale Kaart

Een 'klassieke', centraal beheerde sociale kaart is te statisch en daarmee snel waardeloos. Merkwaardig genoeg stelde de webber dat het werk in de *proeftuin* begint met een analyse wat er al is en wie het zijn die initiatieven namen. Maar het vastleggen daarvan, daar was geen geloof in en de *proeftuin* heeft nooit aanstalten gemaakt om een sociale kaart op te stellen. Daardoor hebben wij (en dus ook anderen) nooit een compleet beeld gekregen wat er allemaal in de Donderberg plaatsvond.
Voor SamenBeter is een interactieve, gedecentraliseerd beheerd sociale kaart een voorwaarde.

Huis van de Wijk

Er zijn in de wijk verschillende semi-publieke plekken waar de bewoners of professionals gebruik van kunnen maken. De Donderie is het centrale 'huis van de wijk'. Het beheer van de Donderie is uitbesteed aan een stichting en van commerciële horeca waardoor buurtbewoners veel

LESSONS LEARNED

Taak van een Webber: 1 FTE

De rol van de Webber is te groot en belangrijk om in deeltijd uit te voeren. SamenBeter beschouwt het inmiddels als een voltijdbaan.

drempels ervaren in hun gebruik van deze voorziening.
Vanuit *De Nieuwe GGZ* is een eigen gebouw geen onderdeel van het plan geweest. Uit eigen onderzoek is juist naar voren gekomen dat daar geen behoefte aan is. De *proeftuin* heeft vooral aansluiting gevonden bij bestaande locaties als huisartsenpraktijken, Maximina en de woonkamer in de Componistenbuurt.
Nu blijkt dat bewoners wel degelijk behoefte aan een echt huis van de wijk. Vanuit het WOP Donderberg wordt daaraan gewerkt.

CC BY SA

Strategische Dialoog in de Graasj, Roermond.

Programma Veranderen in Netwerken

Er zijn een aantal events georganiseerd waarbij de *proeftuin* een grote organisatorische rol heeft gespeeld: 'Veranderen in netwerken' met prof Roobeek en een Inspiratiesessie *Positieve Gezondheid* en *DNG* met Jim van Os en Machteld Huber welke geheel door Martijn Koopmans opgezet is. Daarnaast is een onderwijssessie ICT met bewoners georganiseerd waarbij de verwachtingen van de bewoners niet overeen kwamen met het programma waarmee deze sessie haar doel niet trof. In reactie hierop is een sessie voorgesteld met een geheel op de Smartphone gebaseerde ICT maar die ligt in Roermond op de plank.

Digitale Wijkcommunity

Er is een brede verkenning geweest voor de mogelijkheid een digitaal wijkplatform te starten. Na beraad is de kans van slagen afwezig geacht. Wel was er de ambitie om PsyNet in te zetten als communicatiemiddel voor persoonlijke en professionale netwerken. In het begin van de *proeftuin* was daar veel draagvlak voor.
Nadat CZ en de gemeente Roermond de bekostiging voor hun rekening hebben genomen is een start gemaakt met PsyNet.
Het is nooi echt in de praktijk gebracht omdat inwoners er geen behoefte aan hadden en het voor professionals geen meerwaarde had.
Er is wel een website (www.donderbergroermond.nl) specifiek voor de Donderberg en zijn inwoners. Het thema gezondheid heeft geen plek op de website en er is geen actie genomen om die te implementeren of te onderzoeken. De gemeente Roermond had plannen om www.mijnbuurtje.nl te implementeren maar daar is niets van vernomen.

Gebalanceerde mix van aanbod

De *proeftuin* had als missie om ervoor te zorgen dat er voor inwoners van de Donderberg meer manieren ontstonden om aan psychische gezondheid te werken. Met de betrokkenheid van de kernpartners, andere organisaties, buurtinitiatieven en informele zorg was er voor buurtbewoners meer keuze. Met name de laagdrempelige inzet van

LESSONS LEARNED

Een digitale community bouwen

Een wijk als de Donderberg is geen modelwijk gebleken om te experimenteren met allerlei digitale toepassingen. Ook in andere *proeftuinen* is het uiteindelijk niet gelukt om, behalve bewoners die al digitaal actief of geïnteresseerd waren, grote groepen nieuwe gebruikers te werven. Het succes van commerciële aanbieders laat echter zien dat de potentie er wel degelijk is. Het 'grote geld' waarover deze aanbieders kunnen beschikken maakt het mogelijk om vanaf het begin de broodnodige traffic te garanderen. Lesson learned: Begin op een plek waar de traffic al aanwezig is.

CC BY SA

ervaringswerkers werd erg gewaardeerd.
Binnen de *proeftuin* is ook gewerkt met 'Open Dialogue'. MET GGZ is een pionier in deze methode. Deze heeft absoluut de belangstelling van *De Nieuwe GGZ* en daarmee van *SamenBeter* maar uitwisseling is beperkt gebleven. *eHealth* was onderdeel van het aanbod. Gemist werd specifiek aanbod voor mensen met andere culturele achtergronden.

Participatie Huisarts, POH, Psycholoog en Welzijnswerker
Er zijn vier huisartspraktijken, gemeente Roermond, de GGD, maatschappelijkwerk, een welzijnsinstelling en een GGZ organisatie betrokken bij de *proeftuin*. Op diverse manieren stemmen zij activiteiten rondom de psychische gezondheid in de wijk af om toe te werken naar een betere psychische gezondheid.
Ook bewoners en informele zorg maken deel uit van sessies.
In de Casuïstiek-rondes participeerden alle zorgpartijen. Een goede start maar niet met *SamenBeter* bediscussieerd en verbonden met andere initiatieven. De cliënt bijvoorbeeld was afwezig tijdens deze gesprekken.

Contact met Gemeente
Gemeente is onderdeel kerngroep van *proeftuin*. De betrokkenheid is beleidsmatig en financieel van aard.
Het zorgteam van de gemeente is afgehaakt bij de casuïstiek-besprekingen.
Martijn Koopmans heeft de Gemeente Roermond ervaren als een betrokken partij bij de *proeftuin*. Dit was aan de ene kant prettig maar het kon soms ook vertragend werken.

Contact met Bedrijven
Via Wonen Limburg is getracht een bijeenkomst te organiseren met een aantal grote werkgevers uit Roermond. Een geplande bijeenkomst is wegens ziekte niet doorgegaan. Dit heeft ook geen vervolg gehad.

Bekostigingsmodel
Onderdeel van het eigen meettplan was een vijf tal maatschappelijke businesscases op te zetten om in beeld te brengen wat de baten en de lasten zijn geweest van de zorg en wie de baten en lasten geniet.

LESSONS LEARNED

Van Bottom naar Up gaat niet vanzelf

Een gezonde *proeftuin* baseren op spontaan aangemelde bewoners-initiatieven is een mooie gedachte in de 'bottom up'-filosofie maar dat ging in de Donderberg niet vanzelf. Onze conclusie is dat actief contact gelegd moet worden want ook als er initiatieven zijn, zijn die niet allemaal gewoon zich aan te melden. Bedenk dat een initiatief van een bewoner om in een straat de boomspiegels te onderhouden door henzelf niet direct aan 'vitaliteit' gekoppeld zal worden maar voor SamenBeter toch interessant kan zijn op het moment dat de groenvoorziening van de Gemeente eraan gekoppeld wordt in een 'adopteer een boom'-community-project en resources gaat bijdragen.

CC BY SA

Om duurzame afspraken te kunnen maken over bekostiging van activiteiten wordt met de effectencalculator een maatschappelijke businesscase gemaakt aan de hand van 10 zorgcasussen uit de Donderberg. De projectleider is hiervoor opgeleid.

Meten = Weten
De *Proeftuin* heeft meegewerkt aan de eerste twee rondes van het Meten = Weteno onderzoek.
Daarnaast zijn de kwaliatieve resultaten van de *proeftuin* onderzocht door middel van breed opgezette focusgroepen. Over het onderzoek is een artikel geschreven dat is gepubliceerd in BMJ-open.
De kwantitatieve resultaten zijn onderzocht door data-analyse.
Inmiddels is twee keer data verzameld over enkele kritische prestatie-indicatoren, waaronder, aantallen verwijzingen, behandeltijd en aantal wmo-indicaties.
Verder heeft de inspectie voor de gezondheidszorg en jeugd in het kader van de het toezicht op de ambulante GGZ de praktijk van de *proeftuin* vergeleken met reguliere praktijk.
Conclusies van alle onderzoeken: De samenwerking is verbeterd, ervaringswerkers zijn effectief, de GGZ is veel efficiënter en de wachttijden zijn verdwenen.

Terugkijkend
Een van de pogingen om zoveel mogelijk betrokkenen inzicht te geven in wat er zoal besproken wordt in de *proeftuin* projecten, was het beschikbaar stellen van het Basecamp Platform voor communicatie en bestand-opslag. Deze *proeftuin* heeft daar vrij goed gebruik van gemaakt zodat we bij het samenstellen van dit rapport ontdekken dat er heel wat meer gebeurde dan ons bekend was: Er was een Sociaal Café Donderberg, er heeft een experiment 'Baten en Lasten eigen risico' plaats gevonden, er was een Werkgroep Diversiteit, er is onderzoek gedaan naar de opbrengst van de *proeftuin* '*De Nieuwe GGZ* Roermond', er is gepubliceerd in BMJ-Open, er was een 'Psychisch café', er heeft een overleg met Jim van Os plaatsgevonden over zijn Population Value Based Health Care-onderzoek waar we graag bij waren geweest, Bianca van Beugen heeft een stuk over de *proeftuin* geschreven, er werd gebruik gemaakt van Peer Open Dialogue, de veelbelovende JIM-methode, er is belangstelling geweest voor het Sociaal Hospitaal van IPW...

Kortom: Er gebeurde eigenlijk vrij veel goed werk maar *SamenBeter* is er niet in geslaagd daar deel van uit te maken.

LESSONS LEARNED

Projectmanagement is key

'Old School' zaken als 'agenda's' en 'projectplannen' en 'accountabilities' zijn in deze proeftuin niet ingezet. Onze conclusie is dat een vorm van projectmanagement, ouderwets danwel modern, niet gemist kan worden.

CC BY SA

INTERVIEW

Interview Martijn Koopmans-Webber

Hoe is de sfeer in de *proeftuin*?
De sfeer in de *proeftuin* is opgewekt en ongemakkelijk. We vinden het super om zo met onze ambities aan de slag te kunnen gaan. Maar tegelijkertijd wisten we niet altijd hoe we dit moeten aanpakken. Zeker in de beginfase van de *proeftuin* was het nog erg zoeken hoe we de perspectieven van de wijk, de wijkbewoners, de organisaties, de financiers, de verschillende hulpverleners konden verbinden. Maar we hebben echt wel het gevoel dat we ruimte hebben kunnen maken voor vernieuwing. Natuurlijk is alles anders gelopen dan voorzien en hebben we ook wel wat moeilijke momenten gekend, maar terugkijkend zijn we tevreden en dankbaar.

Terugkijkend, wat voor verwachtingen had je van de Samenwerking?
Toen we gevraagd werden om aan bij *SamenBeter* aan te sluiten was dat voor MET GGZ een logische stap, volgend op de gesprekken die we destijds hebben gevoerd over *De Nieuwe GGZ*. Onze kernpartners die stonden daar wel wat sceptischer tegenover. Er was bezorgdheid over de mate waarin we onze eigen agenda konden voeren en eigen tempo konden volgen. Ik heb een beetje doorgeduwd om toch de aansluiting bij *SamenBeter* te realiseren. Het ging er mij vooral over om in een breed netwerk met gelijkgestemden te kunnen werken aan vernieuwing in wijken. Wat ik goed vond was de verrijking van de ideeën (de gesprekken met Milo en Gijs, Wendy, Maarten, Lidwien, Alexander), de concepten het ideaal beeld najagen met gelijkgestemden. De intervisies dus vond ik belangrijk. Het kunnen toetsen van je eigen ideeën. Als voorbeeld: onze dynamiek maakte het makkelijk om instituties te mobiliseren, Alexander had daar juist weer moeite mee terwijl wij een probleem hadden om buurtbewoners te contacteren.
Dat laatste is een probleem dat als je dat bewonerstuk laat voor wat het is blijf je in je eigen wereld hangen. Je moet de belangen met elkaar verbinden.
In het begin stond het digitale stuk minder op de voorgrond. Ik was daar wel erg in geïnteresseerd. Het concept van de *eCommunity* was echt vernieuwend. En uiteindelijk is gebleken dat het digitale stuk niet goed paste in de *proeftuin* in Roermond.
Ik kan over onze samenwerking zeggen: Terugkijkend had ik het niet gedaan... juist vanwege de focus op het digitale... Maar als je me weer vraagt zou ik het weer opnieuw doen!

Toch waren er wat hartverwarmende mensen aanwezig bij de ronde tafel sessies, die Amsterdamse mevrouw, de AED-man.
Ja, maar je moet er toch in slagen om er een duurzaam iets mee op te bouwen. Dat komt ook uit ons onderzoek naar voren. Burgers vinden het fijn als de lijnen korter worden maar kom niet de wijk in met een gebouw met *DNG* op de gevel. In plaats daarvan zijn we in samenwerking met andere organisaties die allemaal op hun manier bijdragen aan *DNG*, we hebben er ook niet een *DNG*-voordeur van gemaakt, we hebben gezocht naar een aantal schakelpunten waarop je dat vanuit gezamenlijke verantwoordelijkheid kunt vormgeven... overigens is die AED er inmiddels gekomen en mensen zijn getraind! Gesubsidieerd door de gemeente.

Super, hoeveel mensen heeft dat van een wisse dood gered?
Geen idee, maar je ziet wel dat als je gewoon het gesprek aangaat met mensen over hun wijk en wat volgens hen bijdraagt aan gezondheid in de wijk, dat je dan verschillende antwoorden krijgt... Maar die zijn allemaal relevant... Het zijn kleine dingetjes, je moet daar geen torenhoge verwachtingen van hebben... Uit de literatuur blijkt ook dat onder het thema samenwerking publiek privaat er een hele beperkte praktijk is die zoden aan de dijk zet.

Is dat een nieuwe inzicht of wist je dat 4 jaar geleden al?
We hadden toen wel meer ambities.

En hoe reageer je daarop: Het is zoals het is of met nog meer power er tegenaan.
Er is een proces met de hulpverleners en de bewoners en een proces met de bestuurders en de beslissers en de financiers. De verwachtingen over en weer moet je managen, ik weet nog de eerste Stuurgroepvergadering die verlangde binnen een jaar een blauwdruk en dan uitrollen... Dat was mijn opdracht. Maar dat heb ik in het proces anders geduid, de eerste fase van 1,5 jaar ging het om aantonen dat het zinnig is om dit te doen, daar komt geen resultaat oogsten aan te pas, de 2e fase was praktijk uitwerken en verdiepen, de 3e fase, daar is Leroy mee bezig, dat is onderbouwen, uitzoeken en uitrekenen. Op basis daarvan met alle analyses en het onderzoek dat we hebben gedaan, de praktijk beschrijven... we zijn nu met het programma Slaapprogramma Preventie bezig, met de wijk, met zelfhulp. Psynet gaat niet lukken, onze eigen schuld, we hebben daar een fout gemaakt en een ding goed gedaan. Fout was de afstemming met de buurtbewoners, alle mensen die we hebben voorgesteld met PsyNet te gaan werken hadden daar geen interesse in. Goed was de korte lijnen tussen de betrokken hulpverleners. Die hadden geen systeem nodig.

Wat hebben jullie eraan gedaan?
Met de mensen in zorg hebben we erover gesproken, een iemand heeft meegedaan...
Met de hulpverleners, de huisarts, maatschappelijk werk is erover gesproken, maar ook voor ons vragen we ons af wat de meerwaarde is: We zien elkaar, we kennen elkaar, ik loop binnen of ik bel... maar daar zijn we een *proeftuin* voor.

CC BY SA

Concept spreekt me nog steeds aan maar kun je de meerwaarde aantonen, OZO in de ouderenzorg loopt beter. Ik vermoed dat het daar meer een instrument van professionals is.

Je hebt ook meegedaan aan Meten = Weten...
Ik ben wat minder gaan geloven in Meten = Weten, voor mij is het meer de context, specifieke factoren uit elkaar kunnen halen. Nadenken hoe kun je het in beeld brengen, dat is wel waardevol maar ik denk dat data daar niet altijd evenveel in zegt. De verhalen die we hebben verzameld, dat is leuk, maar daar zit een giga bias is want dat zijn succesverhalen. Het wordt daarmee een reclamefolder, als je ervan wilt leren moet je de verhalen waar je het schaamrood van op de kaken krijgt op gaan zoeken.

Maar die verhalen heb je zelf geleverd toch?
Ja, dat is een crux, je wordt betaald om iets fantastisch op te leveren, dus je moet ook goede verhalen hebben om te onderbouwen dat de subsidie goed besteed is, maar als je dat bij elkaar ziet in een boekje dan lijkt het of de wereld veranderd is, dat is niet generaliseerbaar. Eigenlijk moet je betaald worden om fouten te maken. Bijvoorbeeld de ervaringen met Psynet in de Donderberg. In die zin was *SamenBeter* bij voorbaat kansloos maar toch moet je het doen!

Hoe heb je de Roobeek-sessie in de Graasj ervaren?
Goed, Annemieke is super in haar vakgebied. De input hebben we in de plannen 2020 meegenomen en daar afspraken over gemaakt. Ik was er ook in Rotterdam en Utrecht. In de Donderberg hebben we steeds de focus gelegd op de praktijk, en hoe we de praktijk en het proces goed met elkaar laten samensmelten, als we eerst allemaal sessies met bestuurders hadden gedaan was het niks geworden.

MET GGZ was anders wel degelijk een van de voortvarendste instellingen m.b.t. *DNG*.
Qua ambitie wel maar als je dit gaat doen met een aantal anderen, dan moet je een gezamenlijk plan een gezamenlijk beeld vormen, projectplan, smart, dat werkt niet met dit soort abstracte ontwikkelingen.

En het Onderwijsprogramma?
Je weet wat ik daarvan vind... Het idee om onderwijs te geven over dit soort dingen kan nuttig zijn, maar in welke setting doe je dat en over welke thema's? Ik had een hele groep mensen bij elkaar geroepen met het idee we gaan samen het gesprek aan, hoe je dat zou kunnen doen en Michael ging les geven, voorbereid en al. Dat had voor buurtbewoners geen zin. Kennis over *Positieve Gezondheid* en e-Health heeft daar geen zijn. Het moet gaan over 'hoe pak je het aan' hoe ziet zo'n proces eruit? Wat zijn de valkuilen, hoe moet je dat voeden? Wat moet je er niet van verwachten?

Heb jij in je hoofd een lijstje gemaakt van die zaken? kun je me dat leveren?
Als ik dat doe heeft dat een beperkte legitimiteit en geldigheid...Dat gaat me dit jaar niet meer lukken

Hoe was de samenwerking met je mede-*proeftuin*-partijen binnen de Donderberg?
Binnen bestaande definities, randvoorwaarden en kaders heeft iedereen geleverd. Je kunt een hoop doen binnen bestaande kaders, je hoeft niet overal de wereld voor op zijn kop te zetten.
We hebben een tijdje geleden met een aantal organisaties een aantal patient-journeys uitgewerkt. Daar was ook een medisch adviseur van CZ bij. Hartstikke enthousiast over positieve gezondheid maar als je dat wilde doen moest je 22 wetten veranderen.

22 wetten veranderen daar begin je niet aan...
Daar is geen draagvlak voor. Dus dat start-idee van de *DNG*, als je 4500 euro per bewoner te besteden hebt, die euro's zijn er niet, die zitten in systemen, in organisaties... Dus waar het om gaat is hoe je in het grijze gebied kunt opereren.
Zo hebben we gesprekken gevoerd in de stuurgroep over het wettelijk eigen risico, ook met VWS, we hebben het als thema benoemd, samen met CZ, die wel wilde investeren om daar onderzoek naar te doen, een onderzoek, een impactmeting om te zien wat dat nou oplevert, bij een beperkte populatie van 10 mensen die we het eigen risico vergoeden en daar de impact in beeld brengen. De aanname was dat mensen zorg vermeden omdat ze het eigen risico niet konden of wilden betalen. Maar die aanname hebben we niet kunnen bewijzen. Uiteindelijk als het nodig was, betaalden ze gewoon.

Dus opschroeven dat eigen risico!
Dat is niet mijn aanname. We hebben het niet bewezen, dat wil niet zeggen dat het niet zo is.

De *proeftuin* en SamenBeter hebben elkaar op zeker moment losgelaten. Wat is nu de toekomst?
Nadat we uit *SamenBeter* zijn gegooid zijn we gewoon door gegaan. We zijn nooit afhankelijk geweest van *SamenBeter.* Op een gegeven moment moet je stoppen met *proeftuinen*. De planning is om daar in 2021 mee te beginnen. Er zijn drie thema's die we willen uitrollen:
• Wijkgerichte preventie, nu met thema slaap gedaan, maar de methode kun je over alle wijken/thema's toepassen. Je kiest een thema waar gezondgheidsissues zijn, je schoolt de huisartsen, de first responders, de opbouwwerkers en de risicogroepen in de wijk. Slapen kun je zowel therapeutisch als preventief aanpakken. Slaap is vaak een indicator voor psychische klachten. Mensen liggen wakker, komen niet in slaap, en er worden heel veel benzo's uitgeschreven in Nederland en effectiviteit zit ook gewoon op leefstijl, matig met koffie en alcohol, meer bewegen.
• Zelfhulp, daar is Leroy mee bezig.
• Samenwerking met de HA en in de wijk.

CC BY SA

MAJOR ACHIEVEMENT

Kanaleneiland
door Anne-Marie Benschop

De korte en krachtige samenwerking tussen Stichting Beter met Elkaar en de wijk Kanaleneiland betreft het project Digitaal Gezond Kanaleneiland (DGK). Van september tot en met december 2020 hebben we in dit project met mantelzorgers en huisartsen uit de wijk en met IT-leveranciers onderzocht met welke digitale mogelijkheden de wijkbewoners in hun rol als mantelzorgers beter kunnen functioneren.

Kanaleneiland: 'beweging van onderop' en wijkcoöperatie
In de wijk is een aantal bewoners/ondernemers al lang actief als 'beweging van onderop'. Zo werd 10 jaar geleden door een aantal ondernemers het oude ROC-gebouw van de gemeente gekocht en omgedoopt tot Het Krachtstation. In dit gebouw is een aantal ondernemers gevestigd: zorg- en welzijnsorganisaties, onderzoeksbureau Labyrinth, sportscholen, een cafe en er is een grote ruimte waar bijeenkomsten tot 300 man/vrouw gehouden kunnen worden. Echt een centraal gebouw in de wijk.

Diezelfde bewoners/ondernemers hebben in 2019 de wijkcoöperatie Kanaleneiland opgericht, de WCKE. Het hoofddoel van de coöperatie is om werkgelegenheid te bevorderen en werk te genereren voor wijkbewoners. De wijkcoöperatie is gevestigd in Het Krachtstation.

foto: Youssra el Ahmadi

CC BY SA

Thema's Gezondheid, Informatie en Werkgelegenheid
De wijkcoöperatie voert projecten uit, waarbij zij acteert als de vertegenwoordiger van de wijkbewoners en –ondernemers. De thema's van de projecten zijn: Informatie met projecten Wijkinformatiepunt en App Samen Kanaleneiland; Gezondheid met projecten Digitaal Gezond KE en deelname Regiegroep, RVO blockchainproject Sport en bewegen, EBU-project 'Vitaal Leven en Werken'; Werkgelegenheid met projecten Wijksupport, ICT- & Schaakschool met digi-wijkcoaches, Geldstromen in de wijk. Er zijn zelfs nog meer projecten dan de genoemde.
Een aantal termen en afkortingen wordt hieronder nader verklaard:

Partners in de wijk en in Utrecht
De wijkcoöperatie heeft veel partners waarmee wordt samengewerkt.
De gemeente is een belangrijke partner. In de praktijk zijn er verschillende samenwerkingen met verschillende afdelingen van de gemeente. Zo is er het Wijkbureau, dat tegenover Het Krachtstation gevestigd is. Over het algemeen zijn daar goede contacten mee.

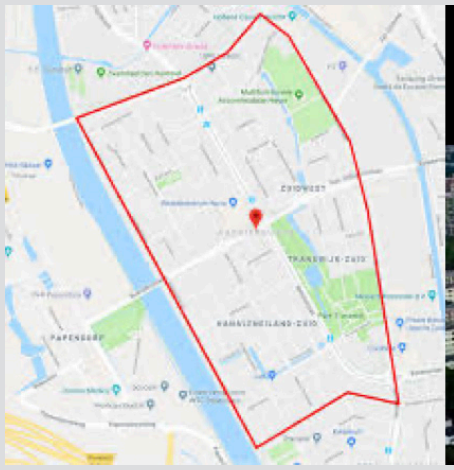

De Regiegroep is een wijkoverleg met vertegenwoordigers van zorg en welzijn. De wijkcoöperatie is onlangs deelnemer in dit overleg geworden waarmee nu dus ook de bewoners in het overleg vertegenwoordigd zijn.
Voor het project DGK is dit een perfecte groep om draagvlak en nieuwe partners voor het project te vinden. Zo is bijvoorbeeld de ingang naar de beide gezondheidscentra gevonden, omdat die ook deelnemen aan de Regiegroep.

Een deel van het stedelijk netwerk rondom gezondheidszorg is verenigd in de Health Hub Utrecht. Deze netwerkorganisatie is mede-initiatiefnemer van het project DGK. Praktisch gezien heeft dit netwerk vooral de contacten vergemakkelijkt met andere netwerkpartijen. Helaas stelt de Health Hub geen financiële middelen ter beschikking, maar wel uren van betrokken partners.

CC BY SA

Voor het project DGK zijn er nog meer relevante partners en mogelijke partners: Beide gezondheidscentra met in totaal 7 huisartsen zijn verbonden aan de HUS, Huisartsen Utrecht Stad. Voor de HUS is Kanaleneiland een interessante proeftuin. Ze kijken bijvoorbeeld naar onze bevindingen in het project met het nieuwe platform 'Gezond en Wel' van IT-leverancier Pazio (gelieerd aan UMC Utrecht). Dit platform kun je typeren met 'alles gerelateerd aan gezondheid en welzijn onder 1 dak'. Het idee is om dit per wijk op maat te maken.

Het onderzoek onder mantelzorgers is afgerond. Een aantal belangrijke punten:

• Mantelzorgers zijn belangrijke personen in de wijk. Met name omdat in Kanaleneiland circa de helft van de mantelzorgontvangers mensen zijn die vanwege taal en laaggeletterdheid op afstand staan van de samenleving. Ook huisartsen weten dit en zij geven aan dat mantelzorgers voor hen belangrijke contactpersonen zijn in relatie tot genoemde groep. Zeker in verband met digitalisering zijn mantelzorgers onmisbare schakels in de wijk.

• Voor de meeste mantelzorgers is het zo dat een aantal digitale oplossingen hen helpt. Het gaat met name om een aantal zaken: het feit van 24/7 beschikbaarheid en bereikbaarheid (t.o.v. telefonisch), de mogelijkheid om (medische) informatie na te kunnen lezen (t.o.v. mondeling), de mogelijkheid om ondersteuning te ontdekken die je nog niet kent en de mogelijkheid om online contact te hebben met zorgverleners rondom de mantelzorgontvanger.

• De huisartsenpraktijken zoeken naar manieren om meer mensen gebruik te laten maken van hun digitale aanbod. Ze beseffen zich gaandeweg dat ze zich moeten verplaatsen in de patiënt/mantelzorger en zijn/haar behoeften.

• Op basis van de behoeften die mantelzorgers in de eerste gespreksronde genoemd werden hebben we een selectie gemaakt van digitale oplossingen die we hebben voorgelegd tijdens gebruikerstesten. Daarbij hebben we o.a. criteria van SamenBeter gebruikt en heeft het GIDS Open Standaarden-team geholpen met het keuzeproces. Ook is de HTI-standaard geïntroduceerd bij een aantal leveranciers.
IT leveranciers die we hebben laten meedoen aan de gebruikerstests:

- KOPPL
- Pazio platform Gezond en Wel
- Vraagbaak Wikiwijk
- OZO
- MGN
- Gezonde Boel/ Therapieland

• IT-leveranciers die denken vanuit de bewoner/patiënt komen vaak met andere oplossingen dan de oplossingen vanuit professionele instanties. Een uitdaging daarbij is om financiering te vinden voor die oplossingen, omdat er niet 1 professionele opdrachtgever voor is. Een voorbeeld hiervan is het platform 'Gezond en wel' dat door Pazio ontwikkeld is voor de burger. Het biedt alles onder 1 dak aangaande gezondheid en welzijn, zowel professionele als burgerinitiatieven. De mantelzorgers waren hier enthousiast over. De huisartsen zien wel in dat het vanuit de burger niet alleen van belang is dat ze digitaal contact hebben met de huisarts, maar dat ze nog veel meer en bredere behoefte aan informatie kunnen hebben en juist graag alles op 1 plek hebben. Ze hebben dan ook meegewerkt om hun portaal Mijngezondheid.net onderdeel te laten zijn van 'Gezond en wel'.

• Een belangrijk thema voor de mantelzorgers bleek te zijn: veiligheid en vertrouwen in digitale oplossingen. Interessant is dat DigiD voor sommige mensen vertrouwen geeft en voor andere juist vrees, omdat mensen bang zijn dat anderen toegang zouden kunnen krijgen tot hun persoonlijke gegevens achter DigiD.

Coalitievorming
Gedurende de afgelopen maanden is aan het ontstaan van meerdere coalities gebouwd. Relevante partners zijn hiervoor al benoemd.

De intentie is om de juiste coalitie(s0 te vinden die samen een volgende stap gaan zetten. Juist is: overlap van belangen en 'willing and doing'!
Met Pazio zijn de intenties al uitgesproken om te kijken of we een platform 'Gezond en wel' voor Kanaleneiland kunnen realiseren. Met de huisartsen in de wijk is er een overlap in belangen om meer wijkbewoners digitaal actief te krijgen en wordt besproken of we digi-wijkcoaches daarop kunnen inzetten en of we de mantelzorgers meer digitale mogelijkheden in handen kunnen geven. Ook met Stichting Beter met Elkaar wil Kanaleneiland graag blijven

samenwerken in het vervolg van Digitaal Gezond Kanaleneiland. Met het GIDS Open Standaarden-team is die intentie ook al uitgesproken. Daarmee kunnen we immers oogsten van de vruchten die er al zijn: de gedeelde ervaring in SamenBeter, kennis van lessons learned en resultaten van SB en de gouden combinatie van praktijk en visie-ontwikkeling in action learning, ofwel wijk en ontwikkeling GIDS Open Standaarden.

LESSONS LEARNED

Versnellling dankzij 'lessons learned, kennis, en ervaring SamenBeter

De vraag die we hadden voordat we begonnen in Kanaleneiland was of we alle kennis, ervaring en lessen uit 4 jaar SamenBeter zouden kunnen benutten om in een nieuwe wijk een versnelde ontwikkeling te laten zien.

De conclusie is: ja, in Kanaleneiland zie je een snelle ontwikkeling en daar hebben de volgende elementen aan bijgedragen:

- **Gebruik van lessons learned over het bereiken van bewoners; naar aanleiding daarvan is de keuze gemaakt voor doelgroepen met specifieke kenmerken en behoeften.**

- **Gebruik ervaring coalitievorming:**
  - **Keuze voor IT-leveranciers met criteria SB: coalitie lokaal en de 'willing'.**
  - **Vervolgafspraak met alle IT-leveranciers samen.**
  - **Naar aanleiding daarvan breed ingezet op huisartsen en gemeente, Health Hub etc., vanuit de natuurlijke lijnen in het project – bijv. keuze doelgroep vanuit bewoners en huisartsen**

- **Gebruik van ontwikkelde gebruikers-testideeën.**

- **Gebruik van ontwikkelde IT-standaarden:**
  - **Net te korte tijd om al te implementeren, maar nut en noodzaak is wel duidelijk geworden bij nieuwe IT-leveranciers en er is belangstelling bij enkele van hen om HTI te implementeren.**

- **Persoonlijke voorkennis webber, die al 3 jaar betrokken is bij SB;**
  - **Idee: Ervaren webbers kunnen startende webbers veel leren, meester/gezel leerfase.**

CC BY SA

EXCELLENT TIP

Onderzoek: Digitaal Gezond Kaneleneiland

In Utrecht Kanaleneiland is in opdracht van *Beter met Elkaar* een onderzoek uitgevoerd door bureau Labyrinth met als doel om meer inzicht te krijgen in de potentie van daar ingezette digitale hulpmiddelen.

Lees het zeer interssante Rapport Digitaal gezond Kanaleneiland

CC BY SA

3.2

de Producten

De meeste zaken die een proeftuin nodig heeft zullen zelf ontwikkeld moeten worden. Het project heeft ons echter tot het inzicht gebracht dat er ook zaken zijn die meer het karakter van een 'Common' hebben: Een publieke-infrastructuur die landelijk overal aanwezig is, en door iedereen die aan bepaalde randvoorwaarden voldoet ontsloten kan worden. SamenBeter ziet vier van deze Commons.

De VraagBaak: het Veilige Q&A platform

Tal van platforms bieden goed werkende Vraag en Antwoord-faciliteiten. We kennen allemaal de kracht van Facebook en Nextdoor, en velen maken er gebruik van. Als de kat weggelopen is werkt dat heel goed maar als het gaat om 'gevoelige zaken' zien we daar om begrijpelijke redenen vanaf. Hoe mooi zou het zijn als we met elkaar in gesprek kunnen gaan over alles wat we maar willen zonder dat we bang hoeven zijn dat onze identiteit op straat komt te liggen?

... voor het te laat is

Hoe langer het duurt voordat we kunnen beschikken over veilige, robuuste en veelgebruikte digitale platforms in een zorg-context, hoe meer mensen hun toevlucht zullen zoeken op de commerciële platforms met alle gevaren van dien. Lees het Volkskrant artikel van 29 dec 20: Als we niet snel zijn hebben we straks alleen nog maar Apple, Twitter of Google Health. Dat vooruitzicht alleen al is een krachtig argument om in actie te komen en een publieke oplossing te ontwikkelen!

Sending out an S.O.S.

Op Twitter en Instagram delen veel mensen hun worstelingen met **psychisch leed**. Waarom? En helpt het online delen en lezen van ervaringen, of juist niet?

Door **Gidi Heesakkers** en **Ianthe Sahadat** Illustraties **Aafke Bouman**

Op 31 november 2019, het is half 1 's nachts, doet Charlotte Bouwman (26) een noodoproep op Twitter. 'Ik ben iemand nog wakker die kan bellen even? Had nooit verwacht dit te plaatsen maar de crisisdienst kan pas over een paar uur terugbellen en 113 heeft 'geen medewerker beschikbaar' ik kan alleen een bericht achterlaten en binnen 24 uur teruggebeld worden

herkenning, steun en laagdrempelig lotgenotencontact. Al scrollend lungs al die persoonlijke verhalen dringt de vraag zich op: waarom doen mensen dit en wat brengt het hen? Helpt het online delen en lezen van ervaringen om beter te worden, of kan dat het herstel juist in de weg zitten?

Bouwman kan het moment dat ze voor het eerst besloot te twitteren over haar psychische problemen nog goed herinneren. In april 2019 schrijft ze dat ze niet langer

https://public.3.basecamp.com/p/xPNoouEitGuw2LNbxcpX1SMN

CC BY SA

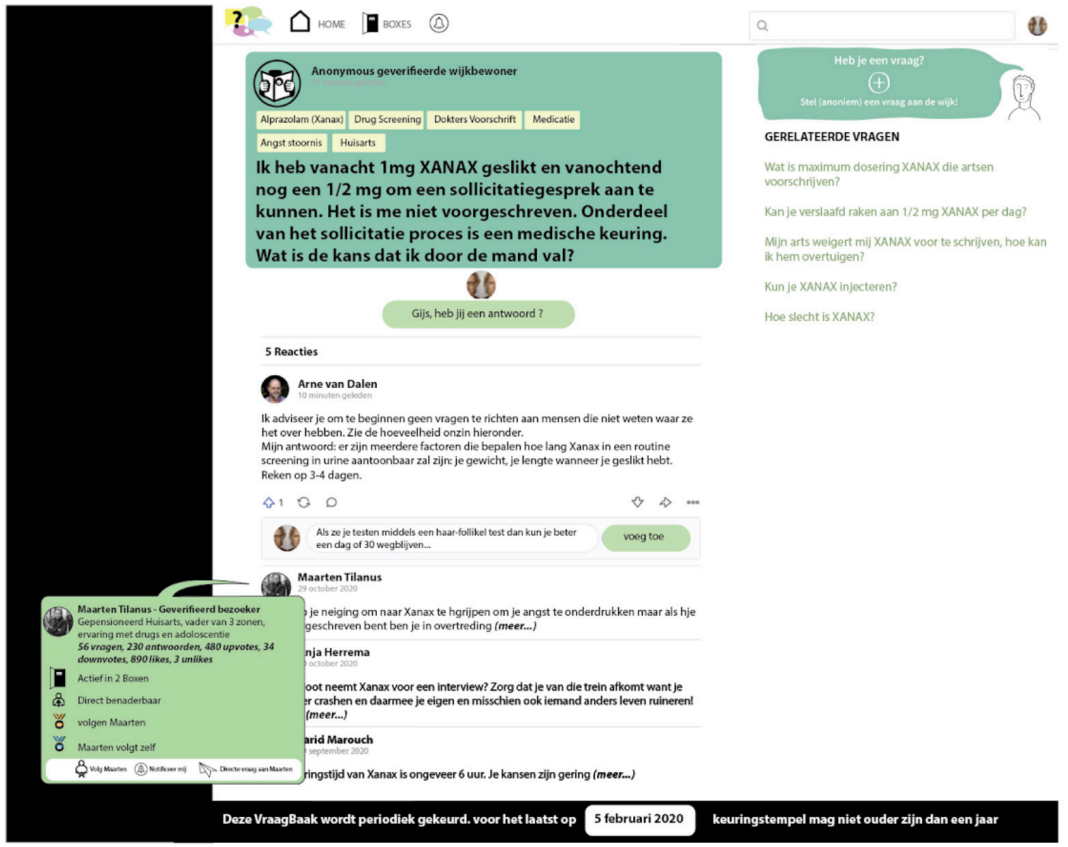

Het op deze functie toegespitste Quora is onze inspiratiebron geweest toen uit de verhalen van bewoners, maar ook van hulpverleners, bleek dat veel mensen blijven zitten met vragen rond de eigen *vitaliteit*. Omdat het over gezondheid gaat, komt daar een grote drempel bij namelijk privacy: Bij de dokter is je privacy gegarandeerd maar over internet hoor je vooral verhalen over datahandel, chantage, online stalken, dus wie gaat online een vraag stellen over een gevoelig onderwerp?

SamenBeter heeft daartoe de VraagBaak-ontwikkeling in gang gezet: een Vraag en Antwoord-platform waarop men anoniem kan opereren.

Maar anonimiteit is op zich niet voldoende: Dat kan nu ook al, maar wat óók kan gebeuren is dat een 13-jarige in een annorexia-chatbox niet met een *lotgenoot* praat, maar met een veroordeelde 40-jarige pederast. In de VraagBaak maak je daarom een gevalideerd profiel aan: Naast je email-adres, kun je ervoor kiezen je naam, je BSN, je diagnoses, je beroeps-registratie of andere digitaal verifieerbare 'attributen' vast te leggen. Deze vergroten je rechten in de VraagBaak: een BIG-registratie geeft het recht als professional op te treden, een Anorexia-diagnose geeft toegang tot een besloten deel over anorexia, etc.

CC BY SA

Prototype
In 2018 is door *SamenBeter* de VraagBaak ontworpen voor *proeftuin* Amsterdam-Westerpark. Leverancier WikiWijk, die ook het digitaal buurtplatform bouwde, heeft in november 2018, gefinancierd door Arkin, een eerste versie van de VraagBaak.

Deze versie is sindsdien een aantal malen van nieuwe functionaliteit voorzien en inmiddels ook geïmplementeerd op de Buurtplatforms van Achtse Barrier en ZorgVrijstaat. Roermond heeft geen Buurtplatform en Amersfoort-Nieuwland Samen maakt gebruik van een ander platform (Gebied Online) waarvoor nog geen koppeling gerealiseerd is.

In Amsterdam is inmiddels de VraagBaak opgenomen in Lekker in je Vel (Liv.A), een stad*s*brede functionaliteit die ook de hierna te bespreken *Vitaliteit*sMarkt bevat.

De VraagBaak is opgenomen in de Toolbox.
Middels deze Tool kan een leverancier een Interface naar de VraagBaak ontwikkelen.

Link naar de VraagBaak Tool:
https://www.samenbeter.org/toolbox/tool/De%20VraagBaak/recVaVrT3ipKpn4FL

De toekomst van de VraagBaak
We zien de toekomst van de VraagBaak als een platform waar voor de 'Voorkant' meerdere leveranciers een interface kunnen aanbieden. Deze verschillende interfaces communiceren allen met een en dezelfde 'Achterkant' welke wordt opgezet als een platform ten dienste van de publieke zaak.

Account Policy
De voorkant van de VraagBaak is in de eerste plaats een lokale functie. Deze staat onder lokaal beheer. Deze is verantwoordelijk voor een lokale account-policy en voor een aantal lokale instellingen. Er is ook een algemene account-policy welke beschreven is in het Handboek VraagBaak. In principe kan lokaal alles afgesproken worden wat men maar goeddunkt zolang de afspraken niet strijdig zijn met de algemene account-policy. Om de beginselen zuiver te houden en te bewaken prevaleert de algemene account-policy in geval van tegenspraak.

Redactie
Het succesvol opereren van een VraagBaak vereist een lokale redactie. Zeker in het begin zal er misschien te weinig traffic zijn om vragen snel van een antwoord te voorzien. De taak van de redactie is om er voor te zorgen dat elke vraag dezelfde dag beantwoordt wordt.
Het redactieteam bestaat liefst uit de 1e lijn, ervaringsdeskundige, een bewoner, iemand van de gemeente.

CC BY SA

Waar het om gaat is dat er een gevarieerd en terzake kundig team klaarstaat aan wie een vraag kan worden voorgelegd.

Wanneer is een VraagBaak een VraagBaak?
De uitgebreide functionaliteit moet ertoe bijdragen dat *proeftuinen* en platform-beheerders de VraagBaak verkiezen boven de talloze andere beschikbare en bekende producten.
Omdat de beheerder een grote vrijheid heeft om de eigen VraagBaak zelf in te richten, wordt periodiek nagegaan of er nog voldaan wordt aan de algemene account-policy, de minimale functionaliteit, de privacy- en leveringsvoorwaarden als beschreven in het handboek VraagBaak.
Wordt de assessment niet doorstaan en neemt het platform geen maatregelen, dan vervallen alle koppelingen met andere VraagBaken en blijft een in isolatie opererend forum-achtig product over.

Borging naar de Toekomst
De Toekomst van de VraagBaak is wat ons betreft geborgd als:

- ✓ Er er een open-standaard is voor de manier waarop de vragen opgeslagen, uitgewisseld en opgeroepen kunnen worden.
- ✓ Er een standaard is waarop leveranciers hun eigen voorkant kunnen koppelen op een platform.
- ✓ Er een businesscase ontwikkeld wordt voor zowel de Voor- en Achterkant waar partijen op in willen haken.

De Achterkant
GIDS Open Standaarden geven aan hoe je de Achterkant technisch zou moeten inrichten en welke partijen daarvoor in beeld komen.

De Voorkant
In de hiervoor beschreven-platform gedachte is het mogelijk dat meerdere leveranciers dezelfde data kunnen ontsluiten, daarmee functionaliteiten aanbieden aan gebruikers, en op basis van de kwaliteiten van hun eigen product met elkaar concurreren.
De leverancier is zelf verantwoordelijk om een verdienmodel te ontwikkelen.

Minimaal één leverancier heeft zich al gemeld, namelijk een 'gevestigd' platform dat professionals op het Sociale Domein bedient: 1SociaalDomein. Dit platform heeft reeds een Q&A-faciliteit vooral gericht op de professional en onderzoekt de mogelijkheden om in samenwerking met VraagBaak leverancier WikiWijk de bredere functionaliteit zoals *SamenBeter* die voor ogen heeft te implementeren.

CC BY SA

PPS-voorstel
Momenteel werken we met een groot aantal partijen aan een omvangrijk PPS-voorstel waarin de Vraagbaak een centrale rol gaat spelen.

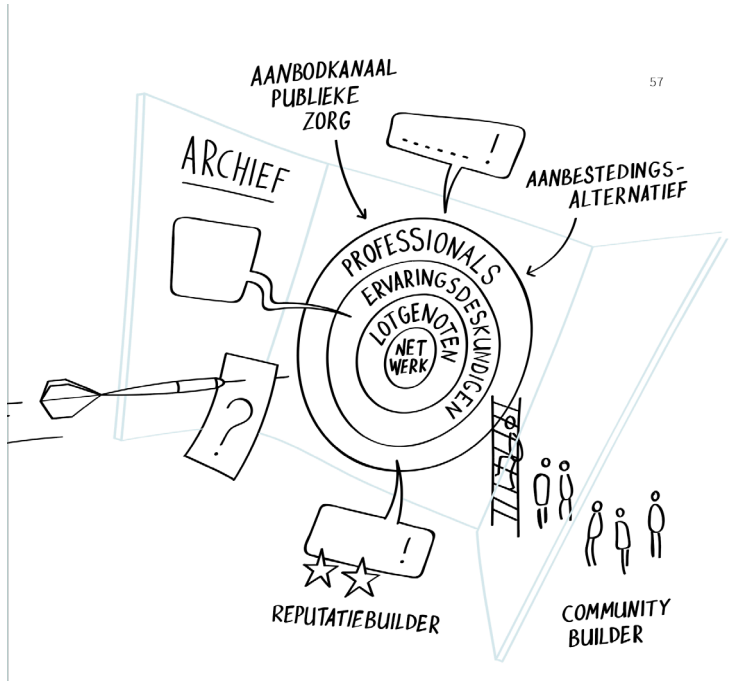

LESSONS LEARNED

Een VraagBaak heeft een een 'Start-community' nodig

De meest succesvolle (en eerst geïmplementeerde) VraagBaak Amsterdam-Westerpark heeft begin november 2020 een 500-tal vragen gesteld gekregen. Het is ons duidelijk geworden dat de schaalgrootte van de wijken te klein is om een vruchtbaar vraag- en antwoord-spel op gang te brengen. Bedenk dat de prevalentie van veel kwestie heel laag kan zijn: In een wijk als Westerpark wonen slechts een handvol mensen die wel eens met psychose te maken hebben. De conclusie is dan ook dat de kracht van een VraagBaak ligt in de nabijheid van de wijk, gecombineerd met de reikwijdte van het hele land.

We zien de VraagBaak daarom niet meer als een lokaal fenomeen maar als een verzameling faciliteiten op lokale platforms (de Voorkant), die allen aangesloten zijn op elkaar en waartussen de bezoeker heen en weer kan reizen en data kan posten, beantwoorden en doorzoeken middels een onderliggende infrastructuur (de Achterkant). Dat reizen kan geografisch, misschien heeft iemand in Heerhugowaard wél een relevant antwoord op een 'obscure' vraag uit Zierikzee, maar ook 'inhoudelijk', een vraag over psychoses stel je aan de VraagBaak op Psychosenet.

CC BY SA

De VitaliteitsMarkt: Het aanbod-platform

Voor medicijnen ga je naar de apotheek en voor pleister naar de drogist. Maar hoe kom je aan een app die helpt om geldzorgen te verlichten, een gespreksgroep voor gokverslaafden, een verlichte blindegeleide-stok, die bestaan allemaal maar niet overzichtelijk en doorzoekbaar bijeen gebracht als ware het een Supermarkt.
Vindbaarheid, betrouwbaarheid en de kosten zijn drie drempels die we aantroffen en die door doorbraak van eHealth in de weg staan.

'Drempels' wegnemen is een van de belangrijke leidmotieven van *SamenBeter* en met de *SamenBeter* VitaliteitsMarkt slechten we er een hele trits. 'Vindbaarheid' is er een van; het aanbod komt op één plek. 'Kwaliteit' is een tweede, daarom biedt de VitaliteitsMarkt inzicht in de kwaliteit doordat gebruikers van het aanbod samen met een redactie, waaronder ervaringsdeskundigen en professionals, worden gestimuleerd om de producten te beoordelen. Het beoordelingsproces is terdege beschermd en daardoor geloofwaardiger dan gebruikelijk.
Ten slotte 'Prijs', het aanbod op de VitaliteitsMarkt is gratis of anders zeer goedkoop voor de bewoners maar niet voor de profiterende stakeholder.

Daarnaast gelden nog een aantal belangrijke voorwaarden:
'Gebruiksgemak'. De *GIDS Open Standaarden* maken het mogelijk om binnen een platform apps van andere leveranciers op te starten en te gebruiken. De bezoeker die een app opstart wordt dus niet naar een nieuwe onverwachte bestemming in cyberspace gekatapulteerd maar blijft op het vertrouwde Buurtplatform.

Er is nog een reden waarom *eHealth* een nog steeds niet ingeloste belofte is: Er is nauwelijks kwaliteits 0-e lijns aanbod voorhanden. Dat heeft te maken met het feit dat leveranciers voornamelijk de eigen website hebben om producten aan te bieden. Maar wie kent al die websites en hoe betrouwbaar zijn ze? De Scootmobiel-wandelclub kan nog terecht op het prikbord van de buurtsuper maar leveranciers van *eHealth* kunnen eigenlijk alleen aanbieden via de App Stores of via een verwijzing van een arts.
SamenBeter wil juist dat er meer aanbod ontwikkeld wordt dat zonder verwijzing geconsumeerd kan worden, de zogeheten 0-e lijns-zorg. Dat kan alleen als er ook een plaats is waar consumenten zelf kunnen bepalen wat ze willen kopen.

Anders gezegd: het bestaande *eHealth*-aanbod lijkt op een medicijn: Helpt misschien, maar is vies en duur en de dokter moet eraan te pas komen

CC BY SA

als je het wilt proberen. Het aanbod waar we naar streven heeft meer gemeen met games: Aantrekkelijk en fun om te gebruiken en als ze goed zijn gaan ze viraal!

VitaliteitsMarkt prototype
Deze VitaliteitsMarkt is in 2018 als eerste geïmplementeerd op de buurtplatforms in Amsterdam-Westerpark en Eindhoven-Achtse Barrier. Rotterdam-Zorgvrijstaat volgde begin 2020.
In Amsterdam is de VitaliteitsMarkt inmiddels onder naam 'Lekker in je Vel' de ruggengraat van een op groot-Amsterdam gericht platform voor digitale zelfhulp.

De VitaliteitsMarkt is begonnen als simpele verwijssite met linkjes naar producten die we interessant vonden. Datzelfde wordt op andere plekken ook al gedaan, denk aan de GGD-appstore, ORCHA.
Deze uitgebreidere sites keuren net als SamenBeter ook de content.

De toekomst van de VitaliteitsMarkt
De VitaliteitsMarkt 'Lekker in je Vel', zoals nu geïmplementeerd in Amsterdam, is in de toekomst geen lokaal losstaande website-tje, maar een van de vele gelokaliseerde storefronts van een gedeelde landelijke distributiefaciliteit.
Dit is het model dat ons voor ogen staat in een geborgde toekomst. Deze Amsterdamse markt opereert onder eigen label, 'Lekker in je Vel', en hanteer een ter plaatse ontworpen design, en de bezoeker krijgt een selectie van het aanbod uit het gedeelde distributie-faciliteit' aangeboden.
Middels de inlog wordt nagegaan of men geauthenticeerd is om dit aanbod te consumeren.
Aanbieders plaatsen het aanbod op een gedeelde plek en maken afspraken over waar, en onder welke voorwaarden producten geconsumeerd kunnen worden.

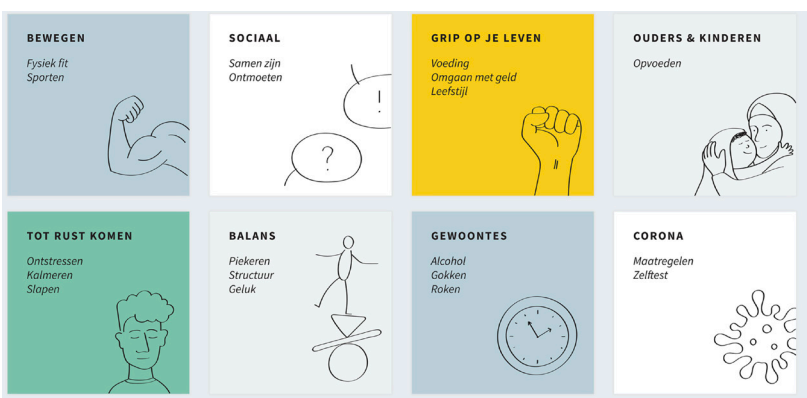

CC BY SA

De VitaliteitsMarkt is opgenomen in de Toolbox.
Middels deze Tool kan een leverancier een Interface naar de VitaliteitsMarkt ontwikkelen.

Link naar de VraagBaak Tool:
https://www.samenbeter.org/toolbox/tool/de%20VitaliteitsMarkt/reccY4yILlHuuksdQ

De toekomst van de VitaliteitsMarkt
We zien de toekomst van de VitaliteitsMarkt als een Centraal beheerd magazijn van zorg-producten, waarin zorg-leveranciers producten kunnen plaatsen. Een lokaal platform of website kan een eigen interface installeren welke kan communiceren met dit 'centrale magazijn'.

Account Policy
De voorkant van de VitaliteitsMarkt is in de eerste plaats een lokale functie. Deze staat onder lokaal beheer. Deze is verantwoordelijk voor een lokale account-policy en voor een aantal lokale instellingen. Er is ook een algemene account-policy welke beschreven is in het Handboek VitaliteitsMarkt. In principe kan lokaal alles afgesproken worden wat men maar goeddunkt zolang de afspraken niet strijdig zijn met de algemene account-policy. Om de beginselen zuiver te houden en te bewaken prevaleert de algemene account-policy in geval van tegenspraak.

Beheer
Het succesvol opereren van een VtaliteitsMarkt vereist 'Store management'. Deze behandelt aanvragen van stakeholders als de gemeente, de 1e lijn, verzekeraars voor opnemen van producten in de store.

Borging naar de Toekomst
De Toekomst van de VitaleitsMarkt is geborgd als:

- ✓ Er er een open-standaard is voor de koppeling waarmee leveranciers hun producten Single Sign On kunnen lanceren.
- ✓ Er een standaard is waarop leveranciers hun eigen voorkant kunnen koppelen op een platform.
- ✓ Er een businesscase ontwikkeld wordt voor zowel de Voor- en Achterkant waar partijen op in willen haken.

CC BY SA

De Achterkant
Net als bij de VraagBaak maken we dus onderscheid tussen een 'voorkant' die door meerdere software-leveranciers aangeboden kan worden, en een 'achterkant' die als publieke infrastructuur is opgezet.

De Achterkant
GIDS Open Standaarden geven aan hoe je de Achterkant technisch zou moeten inrichten en welke partijen daarvoor in beeld komen.

De Voorkant
In de hiervoor beschreven opzet is het mogelijk dat meerdere software-leveranciers dezelfde data kunnen bereiken en daarmee functionaliteiten aanbieden aan gebruikers en op basis daarvan met elkaar concurreren.

De leverancier is zelf verantwoordelijk om een verdienmodel te ontwikkelen.

LESSONS LEARNED

VitaliteitsMarkt is afhankelijk van een Bekostigingsysteem

De teleurstellendste les is dat het nog niet zo eenvoudig is om stakeholders in de buidel te laten tasten voor iets waarvan ze in potentie gaan profiteren. Een van de drempels is 'geld'. Goed werkzame producten ontwikkelen is professioneel werk en vereist inspanningen in validatie, communicatie, design en beheer. Als niemand daarvoor betaalt, komen deze producten niet verder dan een probeersel of studentenproject. Daartussen zitten best aardige producten maar ze kunnen niet langdurig onderhouden worden.

Wie zijn nou die stakeholders die profiteren van toegankelijk 0-e lijns-aanbod? Om te beginnen de professional die klaagt over wachtlijsten en werkdruk. Zelfhulp-producten richten zich vaak op nog niet geëscaleerde cases doordat mensen gebruik kunnen maken van e-Health en '*publieke zorg*trajecten'. Moge de inspanningen in de Achtse Barrier en Westerpark waar professionals dit model omarmen door naar de VitaliteitsMarkt te verwijzen en samen op te trekken om vergoeding-overeenkomsten te sluiten met verzekeraars tot voorbeeld strekken!

De Gemeente is een andere voor de hand liggende stakeholder die gebaat is bij meer nadruk op preventie. Daarmee krijgt de Gemeente een sturingsinstrument in handen met de mogelijkheid om wijkgericht 'consumptie' te sturen door kortingen aan te bieden die ze verrekend met de leverancier. Dus als in een wijk veel obesitas voorkomt kan de gemeente een overeenkomst sluiten met een aanbieder van 'Obesitas-Zwemmen' voor een vergoeding voor het hele bedrag of een deel daarvan en zo te besparen op te verwachten veel hogere kosten vanwege obesitas in de toekomst.

CC BY SA

FitKnip
Het FitKnip-experiment draait ook om dezelfde vragen als de VitalitetsMarkt. Het ligt voor de hand te onderzoeken of hier geen oplossingsrichtingen liggen.
In de rapportage FitKnip, welke februari 2021 verwacht wordt, gaan we hierop in.

PPS-voorstel
Momenteel werken we met een groot aantal partijen aan een omvangrijk PPS-voorstel waarin de VitaliteitsMarkt een centrale rol toebedeeld is.

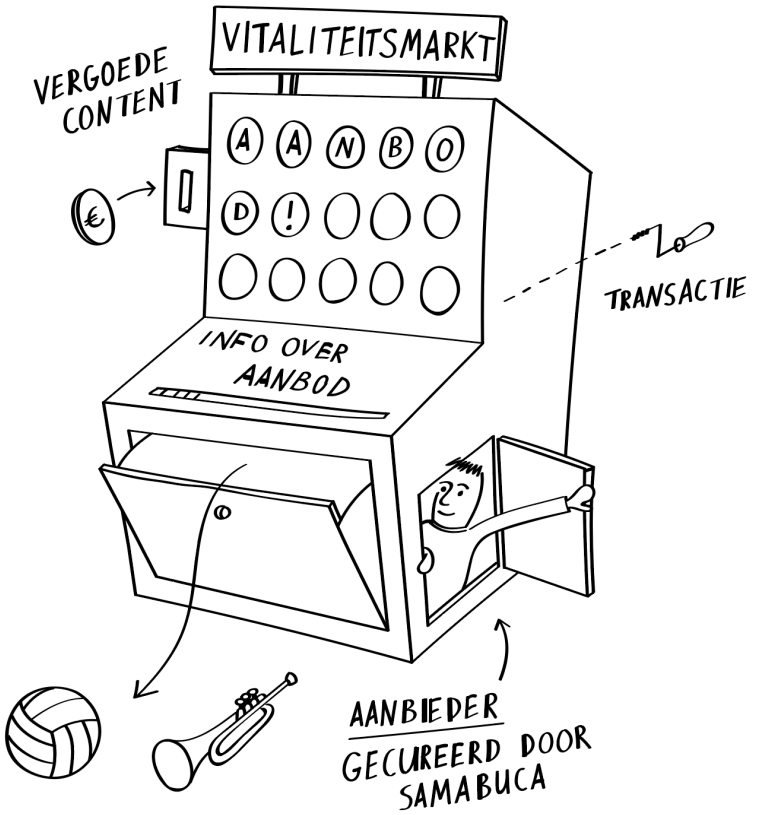

CC BY SA

De ToolBox: Toegang tot tools

De Toolbox: Dit is de plek waar mensen die in een buurt, wijk of regio een community-project organiseren, of dat nou om zorg, klimaat of sociale cohesie gaat, toegang kunnen vinden tot de hulpmiddelen die *SamenBeter* zelf gebruikt, of ontwikkeld heeft.

De inhoud van de Toolbox is divers en omvat zowel fysieke als digitale producten, standaarden, diensten, onderwijsprogramma's, boeken, events.

De Tool zelf wordt waar mogelijk, zo generiek mogelijk beschreven, dus los van een bepaalde leverancier. Wel kunnen we verwijzen naar relevante bruikbare leveranciers.

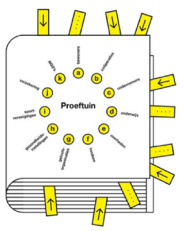

Prototype
De ToolBox is geëvolueerd vanuit de RoughGuide[1]: Een handleiding die we in de eerste maanden lieten meegroeien met onze ervaringen in de 'onbetrede' *proeftuinen*.

Na 100 dagen zijn we overgegaan van het idee dat we op een 'schoolbord' aan het schetsen waren, naar een 'bouwplaats' waar we aan de slag gingen.

Daarmee deed de gedachte aan een ToolBox zijn intrede. Bedoeld voor iedereen, ook mensen van buiten *SamenBeter*, die een 'Tool' ontwikkeld hadden of wilde geruiken.

Deze ToolBox moet visueel aantrekkelijk zijn en alle moderne features bezitten die bezoekers verwachten, waaronder de gebruiker in staat stellen zelf content aanleveren en tools te beoordelen.

De Toolbox moet zich kunnen tonen op een manier die bij het platform past, dus de platform-beheerder moet zelf inhoudelijke en, user interface-keuzes kunnen maken.

Gedurende de looptijd van het project heeft *SamenBeter* de invoer en onderhoud verricht, waarbij de hoeveelheid inspanning, vooral om bij te houden welke nieuwe Tools er beschikbaar waren, liet zien dat er behoorlijk wat inspanning nodig is om de Toolbox voortdurend te actualiseren.

1 https://public.3.basecamp.com/p/bh3DjS4CSAquoKqVk2jqdhFS

CC BY SA

Anticiperend op de periode die aanbreekt na 2020 hebben we in de zomer van 2020 deze lessen ter harte genomen en de Toolbox helemaal opnieuw opgebouwd:

- ✓ Een aantrekkelijke visuele user-interface.
- ✓ Een manier om iedereen in staat te stellen een Tool voor te stellen.
- ✓ Een manier om gebruikers te laten oordelen over de Tools.
- ✓ Een 'beheerder' koppelen aan elke Tool.
- ✓ Een werkwijze om een redactie te faciliteren in een proces dat van voorstel naar publicatie leidt.
- ✓ Een API waarmee het mogelijk wordt de Toolbox op andere platforms aan te bieden. Zie www.*SamenBeter*.org.

Deze Toolbox-update is met behulp van commerciële software (Airtable) tot een werkend product ontwikkeld.

De Toolbox is zelf ook een belangrijke Tool. Hierin is een instructie opgenomen hoe een platform-beheerder een Toolbox op de eigen site kan plaatsen.

Borging naar de toekomst
De Toolbox heeft alleen zin als deze onderhouden wordt en actueel is. Dat betekent dat de Toolbox bij een organisatie ondergebracht moet worden die zorg gaat dragen voor hosting, updates, upgrades en redactie.
Hiertoe hebben we in het handboek een 'Beheersplan Toolbox' opgesteld dat omarmd moet worden door de partij die bereid gevonden is om de ToolBox te adopteren.

LESSONS LEARNED

Deel de ToolBox met Iedereen

SamenBeter is niet de enige die een ToolBox opgezet heeft. Er zijn heel veel websites en platforms die min of meer gesophisticeerde overzichten bieden van 'nuttige hulpmiddelen'.
De meeste bestaan uit een verzameling links op de eigen website, min of meer zoals we dat zelf bij aanvang ook deden. Het bereik van deze aanpak is beperkt, hetgeen voor ons een reden was om een ander model te ontwikkelen: Een Toolbox die op elk platform ingebouwd kan worden en die vanuit een centrale database gevoed wordt.

CC BY SA

De SaMaBuCa: de Maatschappelijke Businesscase

Een van de meer fundamentele vragen waar we tegenaan liepen, is de vraag: Hoe kan dit allemaal gefinancierd worden?
Om ook in de toekomst wijkgerichte *publieke zorg* te kunnen leveren is een duurzaam businessmodel nodig.

Het Groene Brein

Het Groene Brein is een netwerk van wetenschappers en inhoudsdeskundigen uit velerlei sectoren die zich bezig houden met duurzaamheids-vraagstukken.

Omdat dit een vraagstuk is dat economische expertise vereist, hebben we gezocht naar een partij die ons hierin kon adviseren. Die partij hebben we gevonden in 'Het Groene Brein'.
Het vraagstuk is door, en met hen, middels een literatuurstudie en expertsessies onderzocht door een team onder redactie van Antoine Heideveld: Hans Kröder (Learn2improve), Philippe Delespaul, (Maastricht University), Helene van der Vloed (Stichting Triocare, Rijnder Schaap (BusinessBuilding), Mouringh Borleffs The Thinking Partner), Gert Rebergen (Izare), Jurgen van der Heijden (AtOsborne), Guido Walraven (Hogeschool InHolland).
Alexander Hogendoorn, Michael Milo en Gijs Ockeloen schreven vanuit de *proeftuin* Rotterdam en *SamenBeter* mee.

Dit heeft in januari 2019 geresulteerd in een model voor een Maatschappelijke Business Case: Een procesmodel voor het komen tot een businesscase waarin de belangen van alle verschillende stakeholders meegenomen worden.

Deze businesscase heeft alleen kans op slagen als deze gekoppeld wordt aan:

- ✓ de praktijk: De experimenten en reeds bestaande business op het niveau van de wijk en stad.
- ✓ aan een organisatievorm die de stakeholders met elkaar verkiezen.
- ✓ aan een manier van 'meten' die de stakeholders met elkaar verkiezen.

CC BY SA

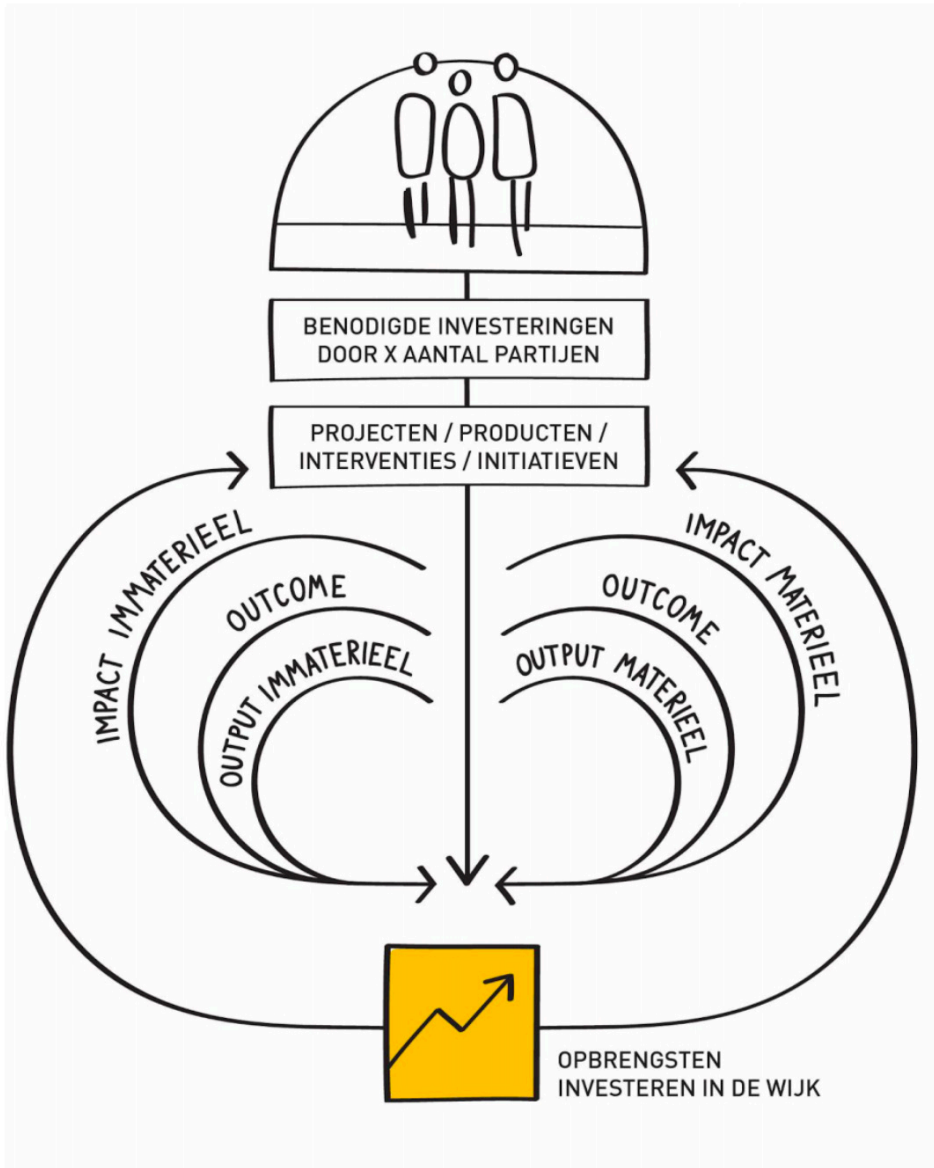

Conceptmodel ecosysteem voor wijkgerichte zorg.
In het geval dat de materiële baten (monetair) de investeringen overstijgen, kunnen nieuwe wijkinitiatieven opgezet worden met zowel een materiële- als immateriële component. Hierdoor verbetert op duurzame wijze de kwaliteit van leven binnen de wijk.

CC BY SA

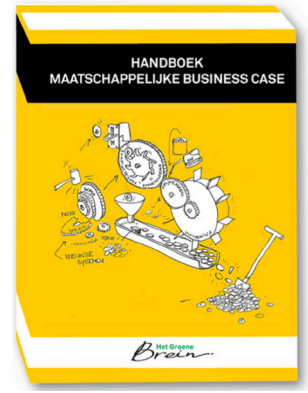

Het proces om dit in onderling vertrouwen uit te voeren, is in verschillende stappen, bij wijze van [een prototype van het procesmodel](2), beschreven als tool in de ToolBox.
In het stap-voor-stap-proces worden de diverse incentives, de benodigde investeringen en verdeling van de opbrengsten met elkaar in samenhang en balans gebracht.

Hierin worden het economische én het maatschappelijke nut meegerekend in een kosten-baten-analyse. De publieke waarde van een project wordt berekend middels een *Social Return on Investment* (*SROI*)-berekening.

Het proces, hieronder geïllustreerd, bestaat uit een aantal concrete stappen, onderverdeeld in drie grotere hoofdblokken.

Hiermee kun je in een gezamenlijke aanpak op wijkniveau-ambities rondom een *ecosysteem* voor wijkgerichte zorg verder vormgeven.

Het model is te gebruiken als een hulpmiddel om al experimenterend nieuwe samenwerkings- en financieringsvormen te vinden om de gezamenlijke droom vorm te geven: een positief gezonde wijk.

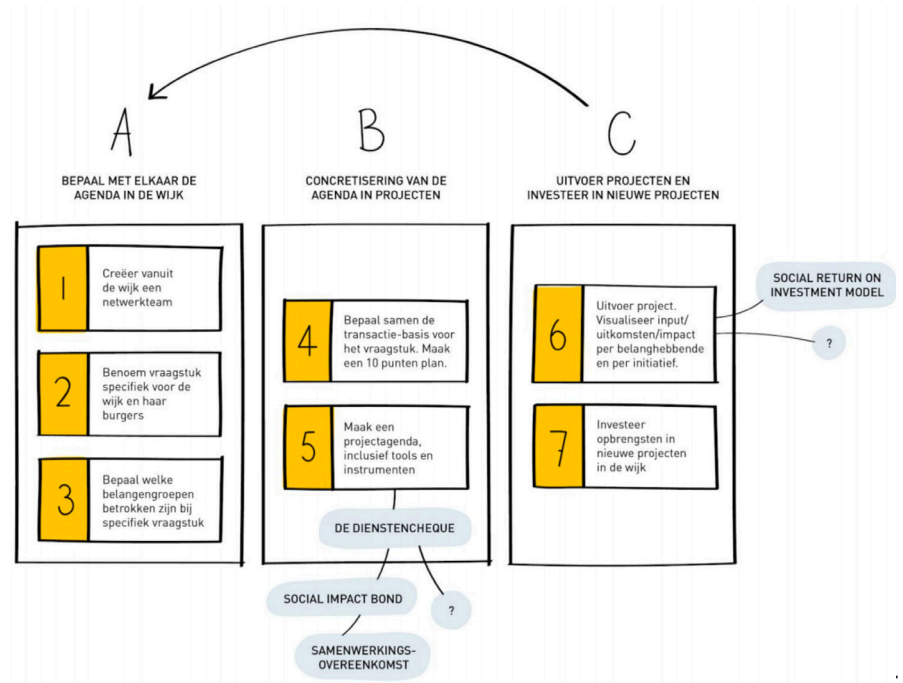

2 https://www.samenbeter.org/toolbox/tool/Maatschappelijke%20Businesscase%20Vitale%20Wijk/recCnbqZ9ZR1rQPf0

CC BY SA

Ervaring in de *proeftuin*en
Hoewel de SaMaBuCa inmiddels twee jaar geleden is opgeleverd, is het model nog niet in zijn volle potentie benut.

Het verst zijn we gekomen in Rotterdam. Hier stond het model mede aan de basis van de aanpak rond financiering/duurzame businesscase en de organisatievorm die daarbij ontwikkeld is: De Wijk BV.

In de *proeftuinen* Roermond en Amersfoort vertoonde de coalitie nog gaten en werd duidelijk dat er nog onvoldoende gezamenlijkheid was tussen de systeemwereld, de stakeholders in de wijk en de trekkers van het project. Hierdoor ontbrak het vertrouwen om het onderwerp bekostiging te agenderen en is de SaMaBuCa als instrument niet ingezet.

In Eindhoven is een *SROI* opgesteld. Een enorm project dat treffend laat zien dat de rendementen op investeringen lonen, wie de investeringen doet, en welke partijen daarvan profiteren. Het is echter nodig is om met de stakeholders gezamenlijke verantwoordelijkheid voor projecten, organisatievorm en investeringen af te spreken, zodat uiteindelijk de analyse gaat over daadwerkelijke acties en transformatie, op het gebied van financiering en organisatie.

Inmiddels, we schrijven januari 2021, lijkt het proces in Eindhoven (Grozzerdam) en Amsterdam (diverse stuurgroepen die nadenken over Amsterdam-brede samenwerking en -financiering van experimenten) klaar te zijn om met de SaMaBuCa als model alsnog aan de slag te gaan.

REMEMBER

SamaBuCa is niet hetzelfde als SROI

De losse onderdelen van het proces bestaan al, maar zijn niet eerder op deze wijze met elkaar verbonden. Juist het doorlopen van ALLE stappen geeft het proces zijn waarde. Zo is bijvoorbeeld een SROI een onderdeel van de SaMaBuCa. Een SROI op zichzelf is in onze ogen geen SaMaBuCa, maar een SROI.
Het doorlopen van het hele proces is nodig om de kracht van de SROI in te zetten en tot een gedragen businesscase, een verander-strategie en gekantelde financiering te komen.

CC BY SA

Borging naar de toekomst
In het kader van de ‘borging’ van *SamenBeter* na 2020 is in samenwerking met de *webber*s uit de *proeftuinen* onderzocht of en hoe de SaMaBuCa hierbij kan helpen. Rotterdam werkte er al mee, vanuit Amsterdam en Eindhoven is aangegeven het model op te pakken.

In **Amsterdam** is in 2020 de lokale samenwerking op de SaMaBuCa geplot, waaruit bleek dat er veel van de losse elementen al aanwezig waren in de diverse stuurgroep-overleggen en andere vormen van samenwerking.
Een unieke kans om de SaMaBuCa als structuur te gebruiken, waarbij onze aanbeveling is om hier ook iemand voor ‘op te stellen’.

In **Eindhoven** is al in 2019 met een *SROI* gestart. Met de transformatie van de *SamenBeter*-proeftuin als onderdeel van de Grozzerdam Eindhoven worden inmiddels ook andere stappen die onderdeel zijn van de SaMaBuCa gezet: Een projectenagenda met een brede coalitie, keuze voor meetinstrumenten, nadenken over een organisatievorm.
Onze aanbeveling is dezelfde als voor Amsterdam: Een mooie kans om de SaMaBuCa als gestructureerd instrument in te zetten.

De SaMaBuCa is als instrument opgenomen in de ToolBox[3] en hierdoor beschikbaar voor alle experimenten in Nederland.
Vanuit de Garage die voor Nederland Gezondland (coalitie van partijen als *IPH*, AIG, HealthHolland, Noaber) wordt het als een van de kerntools beschreven en voorgesteld.

3 https://www.samenbeter.org/toolbox/tool/Maatschappelijke%20Businesscase%20Vitale%20Wijk/recCnbqZ9ZR1rQPf0

LESSONS LEARNED

Eigenaarschap van het Bekostigingsvraagstuk

De belangrijkste les (naast ‘timing’) is ‘eigenaarschap’ van het model. Dit vraagt om specifieke profielen van mensen die het proces begeleiden alsook de plaatsing van de SaMaBuCa in al lopende processen.
In het SamenBeter-traject was het programma ‘Veranderen in Netwerken’ een uitgelezen mogelijkheid om de SaMaBuCa met elkaar op te starten. Immers: als de verschillende stakeholders onder leiding van prof. Dr. Annemieke Roobeek tot de conclusie komen dat de SaMaBuCa hét hulpmiddel is om tot de gewenste andere manier van belonen en samenwerken te komen, dan is dat gelijk een startpunt.

CC BY SA

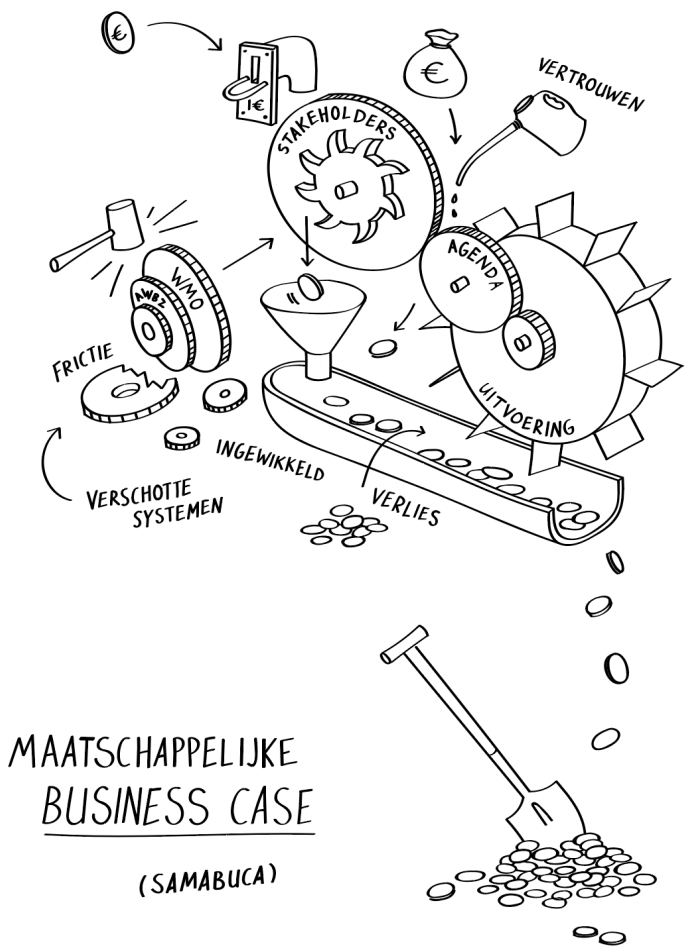

REMEMBER

Doorloop ALLE stappen

Het model vraagt om het systematisch doorlopen van alle stappen. Degene die de SaMaBuCa als model inbrengt moet het hele model overzien, het vertrouwen van partners op de verschillende niveaus hebben, alsook de overtuigingskracht en structuur om de stappen daadwerkelijk met elkaar te doorlopen.
Een combinatie van een lokale 'webber' (iemand die zowel de wijk cq publieke wereld als de institutionele plaatselijke stakeholders kent, hun taal spreekt en hun vertrouwen heeft) met een 'externe' SaMaBuCa-expert, biedt de meeste kans op succes. 'Extern' omdat het model zelf nog in ontwikkeling is en het doorlopen van het model (beschrijven van projecten, ontwerpen van samenwerkingsvormen, opzetten en uitvoeren van meten) tijd en expertise vraagt die meestal niet in een *proeftuin* aanwezig is.

CC BY SA

CC BY SA

Conclusie

Het experiment heeft ons in die vier jaren een schat aan kennis opgeleverd. De positief getoonzette kant van het experiment is terug te lezen het boekje Vitale Verbindingen-Portretten van nu & verhalen[1] over later geschreven door Wendela Troll.
Maar we zijn ook kritisch...

Positief: Vitale Verbindingen

Een aantal bewoners, bestuurders, innovators en ervaringsdeskundigen zijn hierin geportretteerd en beschrijven hun worsteling met het huidige systeem. Daarnaast worden, fastforward, een aantal fictieve toekomstige personages opgevoerd, waaronder een wethouder, een bestuurder van de algemene rekenkamer, de Topsector LSH. Zij reflecteren op de transitie die inmiddels heeft plaatsgevonden.
Het boekje is bedoeld om te illustreren hoe in de ogen van *SamenBeter* de VraagBaak, VitaliteitsMarkt, de Maatschappelijke Business Case en de FitKnip onmisbare fundamenten van de transitie zijn.

Kritisch: Dubbele Focus

Terugkijkend hebben we vooral last gehad van het feit dat we op twee gedachten gehinkt hebben: Werken we nou aan een 'paradigmashift', of proberen we de huidige problemen op te lossen?

De huidige situatie, dat is de 'A-wereld', hier hebben we te maken met 'A-problemen': Wachtlijsten, RCT en EB dictaten, macht van verzekeraars, perverse belangen.

1 https://public.3.basecamp.com/p/THsV85E4cNKQRfm5azxXDKJ7

CC BY SA

Sommige onderdelen van het project hielden zich vooral daarmee bezig. Begrijpelijk, want sommige van die problemen zijn door de minister tot speerpunt verheven.
Echter: Volgens de *SamenBeter*-Visie lossen in de gewenste 'B-wereld' al die problemen zich op miraculeuze wijze op.

SamenBeter heeft zich er in dit project voor geijverd om de wereld van 'piramides' en 'silo's', kenmerkend voor de A-wereld, te vervangen door een *ecosysteem* waarin de bewoner in het hart staat, het gewone leven, de community, de wijk. En daaromheen steeds een ring met wat er dan nodig is in stad, regio, land om de bewoner te 'enablen' eigen regie uit te oefenen.

De aanname is dat dat centrale deel grotendeels door bewoners bevolkt wordt, die geringe of zelfs geen *vitaliteit*s-klachten hebben. Voor deze community wilden we een omgeving creëren, die helpt te voorkomen dat zij afglijden tot een complexe, multi, co-morbide case.

Richting deze wereld moeten dan wel meer resources, meer aanbod en meer jobs richting dat hart. Zodat er een 'economie' kan ontstaan die veel meer te bieden heeft dan de huidige situatie en die mensen met lichte kwesties bij zich kan houden in plaats van hen weg te stoppen in een bepaalde 'zorg' of 'sociaal'-traject.
Eigen regie is hier key, dus de macht van verzekeraars en professionals om te bepalen wat wel of niet vergoed wordt moet gebroken worden: Een anorexia hondje moet mogelijk worden, evidence of niet, en ook vergoed.

Het is duidelijk dat deze 'shift' dermate inhakt op bestaande structuren binnen het bestuur en de verzekeraars dat we binnen het project daar niet fundamenteel aan hebben kunnen tornen.

LESSONS LEARNED

Bekostiging is Key

In een eventueel vervolgproject adviseert SamenBeter een opportunistische aanpak: Zoek in een wereld die nog steeds A is, dus met wachtlijsten, tekort aan professionals, weerbarstige verzekeraars, etc, naar een regio die er relatief gunstig voorstaat, en waar een coalition of the willing aanwezig is, waaronder een welwillende groep 'cliënten', academici, verzekeraars, een eerste lijn en financieel specialisten. Sluit een kongsi met 'Power Brokers' die op speaking terms staan met NZA, RIVM en de relevante ministeries. Voer vervolgens opnieuw het experiment uit maar nu inclusief een functionerend bekostigingssysteem. Monitor en rapporteer de resultaten op wetenschappelijk verantwoorde wijze.

CC BY SA

Zouden we het nog een keer doen?

Zoals we in dit rapport op diverse plaatsen beschreven, hebben we vaak genoeg ons hoofd gestoten om ons met een enorme lijst 'lessons learned' op te zadelen.

Maar in plaats dat ons de moed is ontnomen, heeft het bij ons de wil versterkt om de experimenten voort te zetten en de lessons learned ter harte te nemen!

In welk verband is natuurlijk de vraag maar er zijn een aantal mogelijkheden, we schrijven januari 2021, om onze kennis en ervaring opnieuw in te zetten. Hierin trekken we op met oude bekenden maar er verschijnen ook nieuwe sterren aan het firmament.

De subsidie stopt, maar het gedachtengoed en de opbrengst vinden hun weg naar nieuwe coalities en verbanden.

Beter met Elkaar.
Stichting Beter met Elkaar gaat zich concentreren op de (door) ontwikkeling van *GIDS-Open-Standaarden.* In het vervolg 'eHealth: *Beter met Elkaar* wordt samen met een coalitie van partijen doorgezet op het 'maken, delen, en meten'. Daarbij voeren we drie maatregelen door:

- ✓ We ontwikkelen een routekaart voor gezamenlijke functies, open standaarden en open source componenten voor het drempelloos beschikbaar stellen van eHealth tools in samenwerking met kopgroepen van samenwerkende leveranciers.
- ✓ We schalen het gebruik van eHealth tools op van de wijk naar de regio en het land tot een kritische massa in de adoptie bereikt is.
- ✓ We zorgen dat de financiering van het gebruik en de ontwikkeling onafhankelijk worden van subsidies.

Beter met Elkaar gaat daarbij deel uitmaken van een nieuwe coalitie van Zorg-Kantel-organisaties met als voorlopige titel 'Nederland Gezondland' en werkt daarbij samen met regionale service organisaties en landelijke initiaitieven als Koppeltaal, MedMij, HealthRI, en Nuts.

SamenBeter
SamenBeter is ontstaan vanuit een netwerk van partijen. Ook om *SamenBeter* heen zijn steeds meer partijen bezig om de 'doorkanteling' gezamenlijk vorm te geven. Door nadrukkelijker dan ooit de samenwerking, de energie en de gezamenlijkheid op te zoeken, ontstaat een netwerk van netwerken, waar *SamenBeter* graag aan meewerkt en deel van wil maken.

CC BY SA

Een deel van onze activiteiten zijn gericht op het onderzoeken van nieuwe coalities en verbanden. *SamenBeter* opereert daarbij onder de vleugels van stichting '*De Nieuwe GGZ*'.

Met een drietal projecten zijn veelbelovende contacten:

- ✓ Health Holland en het Grozzerdam project.
- ✓ Het samenvloeien van Zorg-Kantel-organisaties met als belangrijke trekkers Alles is Gezond (AIG) en *IPH*.
- ✓ De PPS aanvraag *Ecosysteem* Mentale Gezondheid (GEM) van een consortium o.l.v. Jim Van Os en Philippe Delespaul.

Het Grozzerdam-project
Vanuit de 'Topsectoren' opereert Health Holland in een project GROZ dat de ambitie heeft om z.g.n. Grozzerdammen te ontwikkelen: Gebieden van 100.000 bewoners waarin de zorg in grote lijnen georganiseerd is zoals *SamenBeter* dat ook voorstaat.
Health Holland heeft vier kandidaat Grozzerdammen gevraagd een plan op te stellen en De Achtse Barrier is er een van.
GROZ is een samenwerking op initiatief van onder andere ZonMw, VitaValley, Equalis, Care IQ, OptiMedis Nederland en JB Lorenz en wordt gefaciliteerd door de Topsector LSH (Health Holland).

De Topsector LSH wil de transformatie van het gezondheidssysteem versnellen door partijen met elkaar te verbinden. Dit doet zij onder andere door het stimuleren en faciliteren van publiek-private samenwerkingen.
Binnen GROZ slaan burgers, zorgprofessionals, ondernemers, wetenschappers, financiers en overheid de handen ineen, zowel op lokaal als nationaal niveau. Het blijft niet uitsluitend bij praten. Alle partijen werken samen aan concrete zorgvernieuwingen met als doel een vitaal functionerende samenleving met een gezonde economie.

Kirsten van Spronsen trapt in Deventer op 6 februari de GROZ-inspiratie-sessie-sessie af in aanwezigheid van de hele coalitie Gezondheid & Zorg evenals de (potentiële) GROZzerdammen waaronder de Achtse Barrier.

Dit klinkt *SamenBeter* natuurlijk als muziek in de oren. Het interessante is dat waar *SamenBeter* vooral in de wijken en met ICT bezig is, GROZ vooral actief is op bestuurlijk en zelfs ministerieel en wetgevend niveau.

Tijdens de eerste GROZ-bijeenkomst op 4 juli vorig jaar is contact gelegd en

CC BY SA

op vervolgbijeenkomsten hebben we besproken hoe *SamenBeter* bij kan dragen aan het *'domino-effect waardoor partijen gezamenlijk in beweging komen voor de maatschappelijke uitdaging Gezondheid en Zorg'* zoals Groz dat wil bewerkstelligen.

In februari heeft Groz een viertal aspirant-Grozzerdammen aangewezen: Gebieden waar *'gezondheidszorgprofessionals, ondernemers, investeerders en financiers'* de handen ineen geslagen hebben. Tot onze grote vreugde is onze eigen Achtse Barrier daar een van!

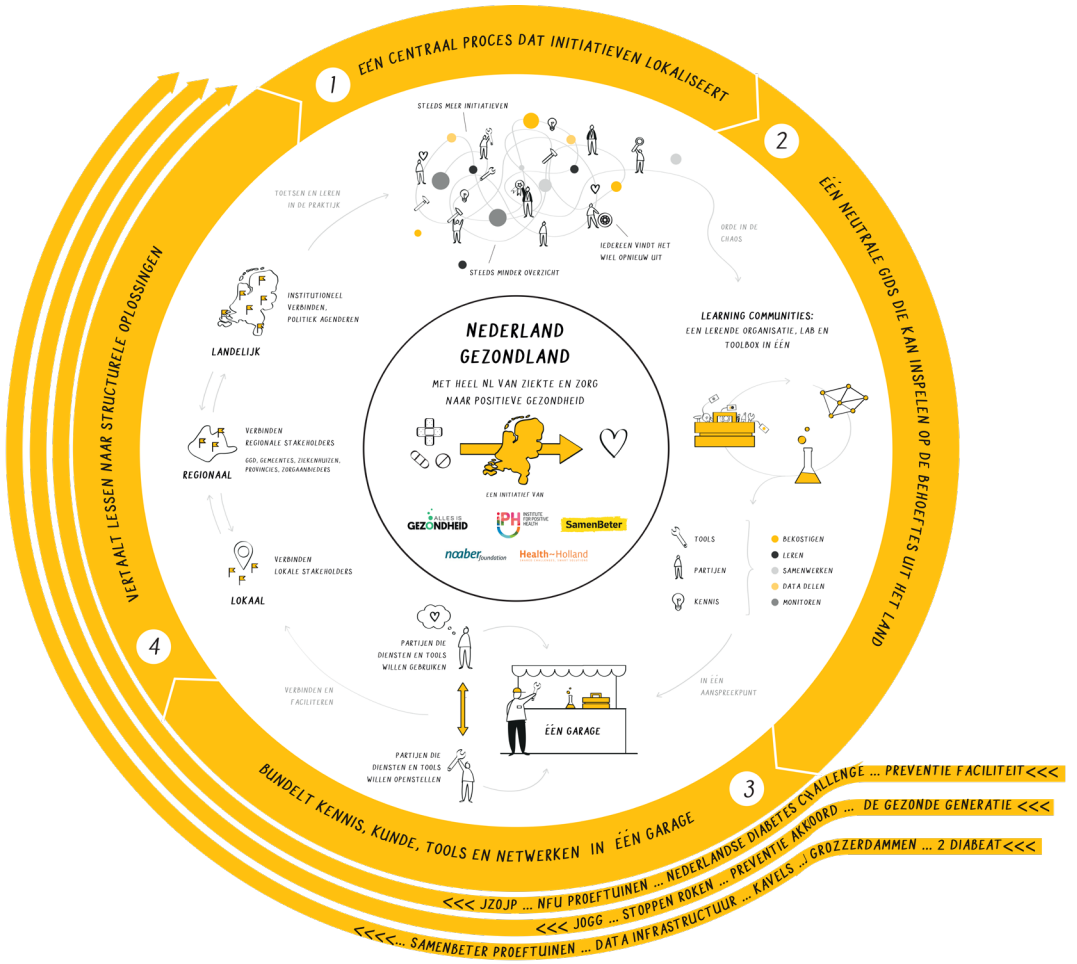

De praatplaat van Nederland Gezondland: Een mogelijke architectuur die zowel de beweging (VraagBaak, Garage) als een netwerk van Grozzerdammen, Kavels, Proeftuinen kan ondersteunen. Met nationale functies en lokale ontsluitingen. IPH haakt hier ook op aan met het plan om het bekende spinnenweb als functie te koppelen aan netwerken van mensen (VraagBaak) en suggesties voor aanbod (VitaliteitsMarkt).

CC BY SA

Nederland Gezondland
SamenBeter en *Beter met Elkaar* hebben eind 2019 geconcludeerd dat het zinvol lijkt om de krachten te bundelen en trekken hierin (onder anderen) samen op met Alles is Gezondheid (AIG), *Zelfzorg Ondersteund* (ZO!), het Instituut voor *Positieve Gezondheid*, de Health KIC van Noaber Foundation en de Grozzerdammen (Topsectoren).
Er is inmiddels een gezamenlijke ambitie om in wijken waar voldaan wordt aan een aantal randvoorwaarden de volgende stap te realiseren. Dat kan aan de hand van het kavelmodel, als netwerkondersteuning van een Grozzerdam of voor andere praktijken die door willen pakken.

PPS-aanvraag *Ecosysteem* Mentale Gezondheid GEM
In het PPS-project zou alles samen kunnen komen: De ambitie van dat project is om in een vier jaar durend traject te onderzoeken of, en in welke mate en onder welke omstandigheden *publieke zorg* waarde vertegenwoordigd en welk effect dat heeft op de professionele GGZ. Anders dan het *SamenBeter*-traject, is dat dit keer een wetenschappelijk onderzoek uitgevoerd wordt. Het UMC, de hoogleraren Jim van Os en Philippe Delespaul zoeken daartoe funding naast de bijdrage van Health-Holland en hebben daartoe een projectvoorstel geschreven.
Het onderzoek zal zich richten op *eCommunities* welke reeds bestaan en succesvol zijn (Psychosenet en Proud2BMe) en minder op bewoners in wijken welke moeilijk te mobiliseren zijn gebleken. In plaats daarvan wil het project grote bedrijven betrekken en hen een alternatief traject aanbieden naast UWV en de Arbodienst.
De aanvraag is gesteund door vrijwel het hele veld van VNG tot GGZnl, Verzekeraars, Academici, Ervaringsdeskundigen, Onderzoekinstellingen en Kantelorganisaties.

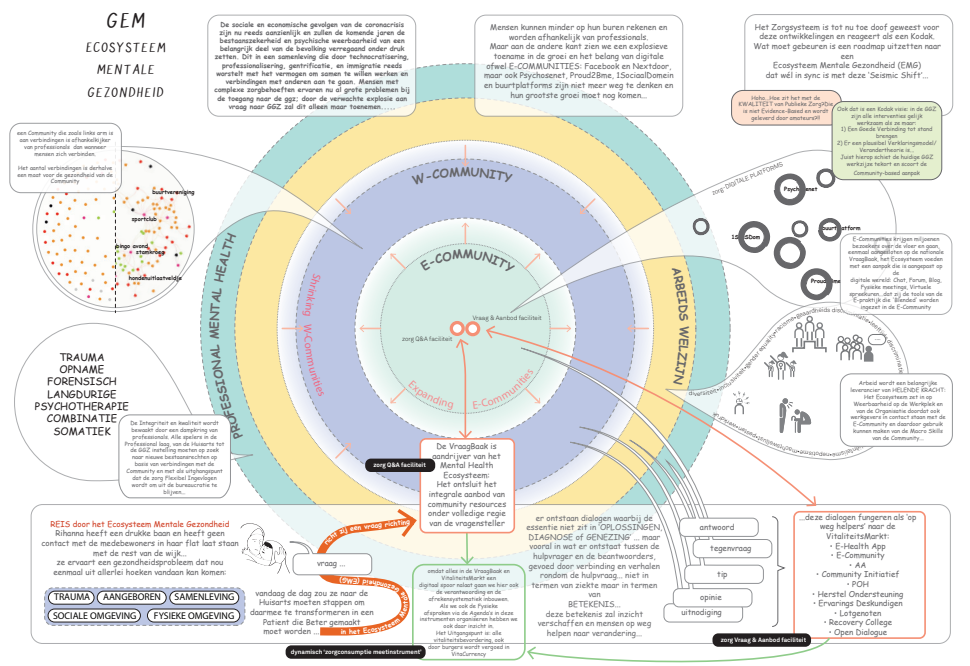

CC BY SA

Appendices

CC BY SA

Project Team

Naast de mensen in de proeftuinen, hebben veel mensen bijgedragen aan het project. Sommigen gedurende de hele looptijd, anderen een deel. Niet iedereen werkte uitsluitend volgens onderstaande 'verschotte' indeling, maar verrichten onder die vlag het leeuwendeel van hun werk.

De brede Coalitie Beter met Elkaar:
Mirthe van de Belt – Zilveren Kruis
Bart Brandenburg – Zelfzorg Ondersteund!
Kamal de Bruijn – VWS
Ronald Fokkink – ervaringsdeskundige
Marieke Haitsma – LPGGZ
Pieter Jeekel – Zelfzorg Ondersteund!
Anne Marsman – ervaringsdeskundige
Sergej van Middendorp – Koppeltaal
Michael Milo – De Nieuwe GGZ
Gijs Ockeloen – Reframing Studio
Lonneke Reuser – Arkin
Leo van Veen – HGRV
Mark Willems – Minddistrict
Marco de Witte – HGRV

SamenBeter
Egbert Bleyenburg
Michiel Boonacker
Marius van Dalen
Minke Dijkstra
Eline van Galen
Femke van Heerikhuizen
Arne Leeman
Michael Milo
Gijs Ockeloen
Arjen Oenema
Annemieke Roobeek
Wendela Troll
Arnold Weel

GIDS Open Standaarden
Anne-Marie Benschop
Gijs van den Beucken
Bart Brandenburg
Ivo Brandjes
Roland Groen
Anja Hepkema
Pauline Huijzer
Yulia Kryazheva
Remy Lamers
Sergej van Middendorp
Sander van Thillo
Winfried Tilanus
Reli Todea
Justus Tomlow
Emilie Tromp

Stichting Beter met Elkaar:
Pita van Arkel
Maarten Klomp
Machteld Ploeg
Leo van Veen
Liesbeth van Wijk

CC BY SA

De Community of Interest

Gedurende het project is met heel veel organisaties en individuen contact gelegd. Hieronder de partijen die we minimaal als 'gesprekspartners' beschouwen en die we in de toekomst ongetwijfeld tegen gaan komen.

1 Sociaal Domein-Valentijn van Esch
Alles is Gezondheid AIG-Karin van Ruiten
Arcadis-Saskia van Alphen
BeBrigth-Philip J. Idenburg
De oude Bieb-Martinus Stollenga
EPC Platform voor de Informatie Samenleving-Lea Bouwmeester-Daniel Tijink
Fred Foundation-Sandra Kloezen
Gebied Online - Michel Vogler
GGD Amsterdam-Fransesca Flinterman
Groene Brein-Antoine Heideveld
Healthy Ageing Netwerk Noord Nederland HANN-Daan Bultje
Institute of Positive Health PH-Angelique xxx
Maastricht University MUMC-Philippe Delespaul
Meeting More Minds MMM-Annemieke Roobeek
Nederland Zorgt voor Elkaar-Jan Smelink
Noaber Foundation-Carl Verheijen, Frits Post
NPHF Federation for Health-Thomas Plogh
Ondersteuningsteam Zorg voor de Jeugd OZJ-Jan Menting
Preventie Collectief-Alexander Hogendoorn, Ton Mosheuvel, Ton Bakker, Rozemarije Schlotter
Public Spaces-Sander de Waal-Tom Demeyer
Vitavalley-Maarten Ploeg
Thrive-Marjolein Martens
Universitair Medisch Centrum Utrecht UMCUtrecht-Jim van Os
Vereniging Nederlandse Gemeenten VNG-Ingeborg Visscher
Waag-Marleen Stikker, Paulien van Melis-Jurre Ongering
WikiWijk-Marius van Dalen-Arne Leeman
Zelfzorg Ondersteund ZO!-Pieter Jeekel

CC BY SA

Jargon & Buzzwords

De wereld van de zorg is doorspekt met jargon. Of dat niet erg genoeg is hebben we zelf ook een nieuwe woorden aan de Nederlandse taal toegevoegd. Hieronder een lijst van woorden die we hebben moeten opzoeken of die we zelf bedacht hebben.

Betaal Titel-Term welke in geen woordenboek voorkomt maar die in de zorg-context verwijst naar een eindige lijst termen waaronder zorgverleners verrichtingen vergoed kunnen krijgen.
Beter met Elkaar-Een coalitie van een 50-tal partijen die in 2017 een rapport uitgebrachten om doorbraken te creëren voor het achterblijven van schaalbare nieuwe (ICT-) toepassingen in de gezondheidszorg. De realisatie van de genoemde maatregelen in het rapport is ondergebracht bij de Stichting Beter met Elkaar. Vertegenwoordigd door de bestuurders Machteld Ploeg, Pita van Arkel en Maarten Klomp. Ondersteund met een subsidie van vijf jaar door het Ministerie van VWS en een in kind bijdrage van betrokken partijen. https://www.betermetelkaar.org
Chroniciteit-Het Chronisch zijn. Chronische aandoeningen kunnen over het algemeen niet door vaccins worden verhinderd of door medicijnen worden genezen. Evenmin verdwijnen zij automatisch.
Co Morbiditeit-Klinkt Dodelijk maar de betekenis is het tegelijkertijd voorkomen van twee of meer aandoeningen, stoornissen of sociaal/ maatschappelijke problemen bij één persoon.
Community Based Care-Zie Publieke Zorg.
DBC-Diagnose Behandel Combinatie. Een code in de gezondheidszorg die het geheel van een geleverd zorgproduct omschrijft. DBC's zijn onderdeel van een DBC-systematiek en vormen de kurk van de zorg financiering. Een DBC beschrijft met vier codes (zorgtype, zorgvraag, diagnose, behandeling) met welke klacht, en hoe een patiënt het ziekenhuis binnenkomt, welke diagnose er gesteld is, en het beschrijft de voorgenomen behandeling. Ziekenhuizen mogen alleen tarieven in rekening brengen voor DBC's.
Decentralisatie-Overheveling van verantwoordelijkheden van het Rijk naar de gemeenten. Gemeenten zijn sinds 2015 via de Wmo verantwoordelijk voor ondersteuning en begeleiding van hun inwoners. Ook alle vormen van jeugdzorg, waaronder de gesloten jeugdzorg, de huidige provinciale jeugdzorg, de jeugd-GGZ vallen onder de gemeenten.
Met de invoering van de Participatiewet worden gemeenten ook verantwoordelijk voor de uitkerings verstrekking en re-integratie van niet volledig en duurzaam arbeidsongeschikte jonggehandicapten en een voorziening voor beschut werk voor wie geen regulier werk kan verrichten. Gemeenten waren al verantwoordelijk voor het uitvoeren van de bijstand en de sociale werkvoorziening en kregen daarnaast de verantwoordelijkheid voor jonggehandicapten met arbeidsvermogen.
DNG-zie de Nieuwe GGZ
Ecosysteem-Hoer Metaforsich bedeoeld. Het 'zorg' ecosysteem bestaat uit verschillende elementen die op zichzelf kunnen existeren maar effectiever zullen zijn als ze de wisselwerking met elkaar aangaan.
eCommunities-Online communities die zich vaak met een specifiek ziektebeeld bezighouden en waar ervaringsdeskundigheid vaak leidend is en professionals 'te gast' zijn. Voorbeelden Proud2BMe, PsychoseNet, Parkinsonnet, Drugsinfonet, kanker.nl.
eHealth-Telegeneeskunde is het toepassen van informatie- en communicatietechnologie ten dienste van de gezondheidszorg.
EPA-Ernstige psychiatrische aandoening
EPD-Electronisch Patienten Dossier
FACT team-Flexible Assertive Community Treatment. Een behandelings- en begeleidingsvorm die speciaal bedoeld is voor mensen met een ernstige psychiatrische aandoening (EPA).
GIDS Open Standaarden-Een technische 'community' en continu in ontwikkeling. Een groep voorlopers uit verschillende organisaties en disciplines die van en met elkaar leren en de visie op GIDS Open Standaarden willen realiseren door samen te doen. Zie https://www.gidsopenstandaarden.org
Goede GGZ-Boek geschreven door initiatiefnemers De Nieuwe GGZ waarin voorstellen voor wijkgerichte experimenten positieve gezondheid, ander organisatie, andere financiering en een *eCommunity* zijn gedaan. De voorstellen voor de *eCommunity* zijn de basis geweest voor het samenstellen van de bredere coalitie die samen het rapport Beter met Elkaar hebben geschreven.
Herstel-Het unieke persoonlijke proces na psychische ontwrichting om te komen tot zingeving en balans, waarbij je je mogelijkheden onderzoekt en omarmt, ondanks of dankzij je kwet*SamenBeter*aarheden.
Informatieberaad-Bestuurlijke samenwerking tussen deelnemers uit het zorgveld en het ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport. Gezamenlijk werken de leden van het *Informatieberaad* aan een duurzaam informatiestelsel. Een onderdeel daarvan is dat er standaarden komen waarmee gegevens met digitale middelen efficiënt en betrouwbaar uitgewisseld worden. De vele zorgpartijen die het *Informatieberaad* rijk is, beslissen met elkaar welke standaarden er komen, wie daarbij een rol spelen en welke partij de rekening voor de invoering gaat betalen.
IPH-Institute of Positive Health-Stichting die mensen inspireert en faciliteert om zelf en met elkaar breder naar hun gezondheid te kijken en te herkennen hoe zij veerkrachtig en betekenisvol kunnen leven. IPH wil in samenwerking de randvoorwaarden bevorderen waardoor de mensen uiteindelijk zelf hun eigen regie kunnen voeren, op de zes

CC BY SA

dimensies van positieve gezondheid, om een veerkrachtig en betekenisvol leven te kunnen leiden.
De stichting heeft ten doel zich in te zetten voor de samenleving met als doel de *Positieve Gezondheid* van de mens in algemene zin te ondersteunen, te versterken en te herstellen binnen zes dimensies: lichamelijk, psychisch, spiritueel, kwaliteit van leven, maatschappelijke participatie en dagelijks functioneren. Met deze doelstelling beoogt iPH het algemeen belang te dienen
Integrated Medicine (IM)-Complementaire en alternatieve geneeskunde is de populaire naam voor gezondheidszorgpraktijken die van oudsher geen onderdeel waren van de conventionele geneeskunde. In veel gevallen, naarmate het bewijs van werkzaamheid en veiligheid toeneemt, worden deze therapieën gecombineerd met conventionele geneeskunde. Daarom is de term alternatief geschrapt en vervangen door nieuwere termen, zoals integratieve geneeskunde. Waarom? Integratieve geneeskunde kan mensen met kanker, aanhoudende pijn, chronische vermoeidheid, fibromyalgie en vele andere aandoeningen helpen hun symptomen beter te beheersen en hun kwaliteit van leven te verbeteren door vermoeidheid, pijn en angst te verminderen.
Keukentafel Gesprek-Het keukentafelgesprek vindt helaas niet altijd bij aan de keukentafel plaats maar ook in een wijkcentrum of gemeentehuis. We horen zelfs dat er telefonische en schriftelijke keukentafelgesprekken bestaan. Een keukentafelgesprek vindt plaats als je om ondersteuning vraagt bij de gemeente. Het gaat om hulp en voorzieningen in huis of in je omgeving om zelfredzaam te zijn en om mee te kunnen doen aan de samenleving. Het gaat dus niet om medische zorg. De gemeente hoopt door dit gesprek inzicht te krijgen wat voor ondersteuning nodig is en welke oplossingen er zijn. De gemeente gaat na wat de hulpvrager zelf kan, met hulp van jou als mantelzorger, familie en vrienden en wat de gemeente moet organiseren. De hulp kan een algemene voorziening zijn, die voor iedereen zonder indicatie te gebruiken is, zoals boodschappenhulp of activiteiten. Maar het kan ook een persoonlijke maatwerkvoorziening zijn, waarvoor je een indicatie nodig hebt zoals huishoudelijke hulp, beschermd wonen of dagbesteding.
Koppeltaal-Een standaard die GGZ-zorgaanbieders in staat stelt om behandelprocessen, waarin eHealth en blended care wordt toegepast, beter toegankelijk te maken voor behandelaar en cliënt.
Leertuinen (VGZ)-Samen met zorgprofessionals in het veld heeft Coöperatie VGZ een aantal leertuinen ingericht. In deze praktijksituaties stellen we zorgprofessionals in staat om werkwijzen te ontwikkelen die beter zijn voor patiënten en de betaalbaarheid van zorg ten goede komen. In de leertuinen is kwaliteit het uitgangspunt. Dit is bij uitstek het domein van artsen én hun patiënten. Zij bepalen samen wat kwaliteitszorg is. De goede voorbeelden die ontwikkeld worden in deze leertuinen houden we niet voor onszelf. We delen successen samen met iedereen en interesseren ook andere zorgaanbieders om deze initiatieven over te nemen.
Lotgenoot-Iemand die in bepaalde opzichten in soortgelijke situatie verkeert of waarmee je bepaalde ervaring deelt. Ook wel : peers. Contact met een lotgenoot kan herkenning en daardoor steun of hoop geven. Uitwisseling leidt mogelijk tot tips en advies vanuit gedeelde ervaringskennis.
LMP-Landelijke Monitor Proeftuinen populatiemanagement: Het doel van de Landelijke monitor proeftuinen populatiemanagement (LMP) is om meer inzicht te verkrijgen en te geven in de ervaringen van alle bij de proeftuinen betrokken actoren. Daarnaast heeft de LMP als doel de ontwikkelingen in de gezondheid van de betreffende populaties, de kwaliteit van zorg en de kosten te beschrijven. Hiermee beoogt het RIVM zicht te krijgen op de succes- en faalfactoren van deze initiatieven en lessen te trekken voor het beleid.
Naastbetrokkene-Familie, vriend of kennis van iemand die in zorg is bij bijvoorbeeld de GGZ. Een naastbetrokkene kan vanuit nabijheid en vriendschap een waardevolle rol vervullen in iemands herstel en kent zijn vriend of familielid op een andere manier dan een behandelaar. Anderzijds hebben naastbetrokkenen het soms zwaar als ze zich ernstig zorgen maken of als er veel zorgtaken op hun bordje komen. Daarom is er binnen de GGZ ook aanbod voor naasten in de vorm van ontmoetingsavonden, websites met informatie en peercontact.
Medmij-MedMij stelt zich tot doel om iedereen die dat wil te laten beschikken over zijn eigen gezondheidsgegevens in één persoonlijke gezondheidsomgeving (PGO) – zoals apps en websites. Hiertoe biedt MedMij een nationaal afsprakenstelsel met zowel technische standaarden als juridische richtlijnen. Deze afspraken moeten een goede toegankelijkheid en veilige data-uitwisseling borgen. MedMij ondersteunt, stimuleert en faciliteert deze landelijke ontwikkeling met:
MedMij Informatiestandaarden
MedMij Afsprakenstelsel
MedMij Financiering
MedMij Kickstartomgeving (testomgeving MedMij In de Praktijk)
Meeting More Minds (MMM)-Adviesburo van Annemieke Roobeek. MeetingMoreMinds is gespecialiseerd in het netwerken werken aan ingewikkelde zaken. Samen met de partijen die erbij betrokken worden, ontwikkelt MMM participatief de strategie. Er wordt een traject uitgezet waarbij medewerking vereist is, omdat MMM vindt dat strategie ontwikkeling in private organisaties of beleidsontwikkeling in een publieke omgeving een zaak van de relevante betrokkenen is. Zonder betrokkenheid geen werkbare strategie.
MVP-Minimal Viable Prototype
NL zorgt voor elkaar- Stichting die zich bezig houdt met de problematiek rond de zorg voor kwetsbare inwoners. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat wij als burgers meer zelf voor onze ouderen moeten zorgen, al was het alleen maar omdat anders de zorg onbetaalbaar en onuitvoerbaar wordt. Maar het is een illusie om te denken dat dit gaat lukken als we dit aan de individuele burger overlaten. Het traditionele maatschappelijke middenveld en de sociale samenhang is goeddeels verdwenen, zeker in de steden, maar ook in grote delen van het platteland, dus komt de zorg steeds meer op de schouders van (werkende) kinderen en partners te liggen. De oplossing ligt wat NzvE betreft in een meer betrokken samenleving rondom de oudere, sociale samenhang binnen wijken en dorpen, buren die elkaar helpen en ondersteunen.
De Nieuwe GGZ (DNG) Stichting die een Beweging op gang wil brengen om de GGZ om te vormen tot een integrale GGZ, of nog liever integrale zorg. Door middel van wijkexperimenten en het ontwikkelen van een *eCommunity*. Lokaal en nationaal actief.
Ontschotten-Een van de pijlers van het nieuwe zorgstelsel die neerkomt op een verandering van bedrijfsvoering waarbij niet langer wordt gewerkt in diensten maar in clusters rond de primaire processen.
Positieve Gezondheid-Een concept geintroduceerd door Machteld Huber (2012). In dit concept wordt gezondheid niet meer gezien als de af- of aanwezigheid van ziekte, maar als het vermogen van mensen om met de fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen om te gaan en zoveel mogelijk eigen regie te voeren. In deze visie is gezondheid niet meer het domein van de zorgprofessionals, maar van ons allemaal. Het gaat immers om het vermogen om met veranderende omstandigheden om te gaan.
Proeftuinen (RIVM)-De minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) heeft in het voorjaar van 2013 negen initiatieven benoemd als zogenaamde 'proeftuin'. Het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) volgt deze proeftuinen in de Landelijke monitor proeftuinen populatiemanagement (LMP).
In de proeftuinen werken verschillende actoren in de regio, waaronder zorgverzekeraars, zorgaanbieders en/of gemeenten, samen. Zij zetten gezamenlijk interventies op om bovengenoemde doelen te realiseren. Zij zetten

CC BY SA

gezamenlijk interventies op om de Triple Aim te realiseren. Het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) volgt deze proeftuinen in de Landelijke monitor proeftuinen populatiemanagement (LMP).
Proeftuinen (SamenBeter)-Experimenten in de vijf wijken beschreven in dit rapport.
Privacy by Design-Zorgen dat privacy een onderdeel is van het ontwerp van de ICT en de bijbehorende organisatie. Gebruikers de regie geven over hun gegevens en hun hulp, zorgen dat gebruikers *SamenBeter* vertrouwen en voldoen aan de wettelijke eisen.
Achtergrond: Voor *SamenBeter* betekent privacy: 'zo veel mogelijk kunnen kiezen wat je deelt, zodat je kan delen wat past bij die relatie.' Met een goede vriend deel je andere dingen dan met je buurvrouw, met je uroloog deel je andere dingen dan met je oogarts. Soms wil je vindbaar zijn als buurtbewoner maar vertel je liever niet over je alcoholprobleem. Soms wil je vindbaar zijn als anonieme alcoholist, maar vertel je liever niet je naam of je woonplaats. Soms wil je wel advies kunnen vragen over een (medisch) probleem, maar wil je niet dat je verzekeraar dat gebruikt om je premie te verhogen. Met Privacy by Design wordt er van het begin af aan over dit soort vragen nagedacht. Het systeem wordt van begin af aan zo ontworpen dat het beschermen van de belangen van de gebruikers er van het begin af aan ingebakken zit.
Korte termijn doel: Een lijst met privacy-issues, uitwerken van de grote lijnen voor de oplossingen, een manier van samenwerken waarin privacy standaard meegenomen wordt.
Publieke Zorg-zie Community Based Care.
Redesigning Psychiatry-Project waarin ontwerpers en filosofen samen met een aantal innovatieve organisaties een gewenst toekomstbeeld van de geestelijke gezondheidszorg voor 2030 ontwikkelen. Het project wordt uitgevoerd door Reframing Studio. De volgende organisaties hebben zich aan fase 2 van Redesigning Psychiatry verbonden: Altrecht, Dimence, GGZ Eindhoven, GGZ Noord-Holland-Noord, Karakter, Kwintes, Lister, MIND, De Opvoedpoli en de Parnassia Groep. Nieuwe organisaties zijn welkom om zich aan te sluiten. Missie: Redesigning Psychiatry is ontstaan vanuit de overtuiging dat de geestelijke gezondheidszorg in Nederland toe is aan radicale vernieuwing waarbij menselijke waarden voorop staan. Achtergrond: De GGZ staat voor economische en demografische uitdagingen, terwijl tegelijkertijd de onderliggende paradigma's betreffende diagnosestelling (bijv. DSM5) en behandeling ter discussie worden gesteld. Dit biedt de kans om de GGZ fundamenteel te herzien. Voor velen is het echter lastig om voorbij de huidige kenmerken en grenzen van het systeem te denken.
Korte termijn doel: Door te anticiperen op de toekomst, in plaats van te focussen op de problemen van vandaag, kunnen we laten zien hoe het ánders kan. Versterkt door filosofen en in nauwe betrokkenheid met het veld, waarborgt Redesigning Psychiatry de verankering van deze visie in waarden en in de praktijk.
Routine Outcome Monitoring ROM- Ingevoerd om het contact met de cliënt te verbeteren en het effect van de behandeling vast te stellen. Vanaf de invoering van de ROM als meetinstrument in de GGZ was er kritiek op de wijze waarop zorgverzekeraars het ROM-systeem als kwaliteitsinstrument gebruiken. Ook is er kritiek op de hoge administratielast.
SamenBeter-Team dat 'prototypen' van Proeftuinen ondersteunt, informeert, volgt en enthousiasmeert.
Sociaal domein-Alle inspanningen die de gemeente verricht rond werk, participatie en zelfredzaamheid, zorg en jeugd, op basis van de Wmo 2015, de Participatiewet, Jeugdwet en de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening. In de ruime, integrale zin van het woord vallen onder 'sociaal domein' ook alle aanverwante taken. Zoals handhaving bij leerplicht, het voorkomen van vroegtijdig schoolverlaten, passend onderwijs, leerlingenvervoer, de reguliere en bijzondere bijstand, schuldhulpverlening en (jeugd)gezondheidzorg.
Somatiek-De behandeling van lichamelijke klachten. Somatische klachten zijn altijd lichamelijke klachten.
Social Return On Investment SROI-Het meten van de sociale maatschappelijke waarde voortvloeiend uit een investering.
SPV-Sociaal Psychiatrisch Verpleegkundige
Triadisch behandelen (Trianguleren)-Het betrekken van familie en betrokkenen waardoor een duale relatie (patiënt-hulpverlener) een driehoek wordt (patiënt-betrokkenen-hulpverleners).
Triple Aim-De ambitie om de gezondheid van de populatie en de kwaliteit van zorg te verbeteren en de groei in (zorg) uitgaven te beheersen.
Verhalenexpeditie-Samen de wijk in om te luisteren, voelen en te beleven wat er speelt, opgetekend in verhalen van bewoners en ondernemers in de wijk. Missie: gevoel krijgen voor wat er speelt in de wijk; sleutelfiguren identificeren; enthousiasmeren van betrokkenen Ontstaan uit behoefte van enkele proeftuinen om een beter beeld te krijgen van wat er speelt in de wijk en contact te hebben met wijkbewoners
VBHC- Value Based Health Care
Vitaliteit-Bij SamenBeter spreken we liever niet van 'Zorg' om de beperkte medische connotatie te vermijden. Wij spreken dus niet van een 'Ziek mens', maar van een mens met een 'ziekte', 'een gevoeligheid voor psychose', met 'schulden', 'weinig sociale contacten' of 'zonder werk'. Al deze zaken zijn een bedreiging voor iemands Vitaliteit.
Webber-Term van Roobeek voor de mensen die een netwerkklimaat moeten creeëren.
WRAP Wellness Recovery Action Plan-Het is een herstelmethode die je helpt om weer grip te krijgen op je leven, als dat door ingrijpende gebeurtenissen is ontregeld. Je kunt het alleen doen, met andere peers, met een herstelcoach of in een groep.
Onderdelen van WRAP zijn: Gereedschapskoffer voor een goed gevoel; Dagelijks onderhoud; Triggers en Actieplan; Vroege Waarschuwingstekenen en Actieplan; Signalen van Ontsporing en Actieplan; Crisisplan; Postcrisis Plan.
ZO! Zelfzorg Ondersteund-Een inmiddels beeindigd programma dat wilde bijdragen aan de implementatie van ondersteunde zelfzorg in Nederland. ZO! bood daarvoor verschillende hulpmiddelen: van praktische ondersteuning bij plannen, financieren en implementeren van zelfzorg.

CC BY SA

Colofon

Gijs Ockeloen is met partner Matthijs van Dijk eigenaar van **Reframing Studio**.
De studio investeert haar denkkracht in sociaal waardevolle projecten. Reframing Studio houdt zich binnen ontwerpvraagstukken bezig met de '*esthetiek van de middelen*'. Onder 'esthetiek' wordt daar behalve de traditionele betekenis, vooral de samenhang en balans met andere relevante kwaliteiten bedoeld. De mate waarin met de creatieve respons *verantwoordelijkheid* genomen en belegd wordt, maakt daar altijd deel van uit.
Het werk wordt gedreven door een sterke wil om mensen in staat stellen zich te verbinden met de steeds complexer wordende wereld van materiële en sociale producten, diensten en werkwijzen.
Het doel is daarbij om sociale condities te ontwerpen die zinvolle, productieve, onafhankelijke en harmonieuze levens mogelijk maken.

Michael Milo is Verbinder.
Een 'beroep' als Geuzennaam na speurtochten als heftruckchauffeur, muzikant, gz-psycholoog, MBA graduate, *eHealth*-laborant, docent en auteur. In kameraadschap met Jim van Os, Philippe Delespaul en Gijs Ockeloen mede-initiatiefnemer van *De Nieuwe GGZ*, *SamenBeter* en het *Ecosysteem* Mentale Gezondheid (GEM). Allemaal bewegingen die geen 'bedrijf' zijn maar waar denkers, ontwerpers, onderzoekers, makers en mensen met de poten in de modder hun hersenen en daden verbinden. Om prototypes te ontwerpen en die in complexe ecosystemen uit te bouwen tot daadwerkelijke maatschappelijke verandering.

Reageren? **gijs@reframingstudio.com**

Deze publicatie is als PDF te downloaden
https://public.3.basecamp.com/p/KAxWwyMFXvHVykmomFyuEfeZ

CC BY SA

CC BY SA

Lees je liever van papier? Dat kan, maar het kost €30,00
Bestellen door een email te sturen naar gijs@reframingstudio.com

CC BY SA